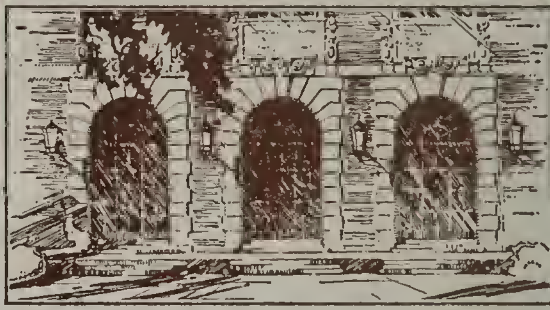

Biskopens och Pro-Cancellerens

Doct. ERIC PONTOPPIDANS

Herrliga

Tros-Spegel,

som föreställer Guds barns rätta kännetecken, och
dermed rycker alla falska stöd undan de
säkra; men styrker tron hos rättrogna,
samt tröstar de klenmodiga
och anfäktade.

Öfwersatt ifrån Danskan

Af

HAQU. ENROTH.

Sjunde Upplagan.

ÖREBRO.
N. M. Lindh, 1858.

Denna framledne herr Biskopens och Pro-Cancellerens Dokt. Eric Pontoppidans wackra och uppbyggliga afhandling, kallad Trons Spegel, som nu, på swenska språket öfwersatt, efter wederbörlig censur, för tredje gången upplägges, kan Consistorium, för de derutinnan förekommande wigtiga föreställningar och rörande förmaningar, med så mycket större trygghet hos alla om sin salighet bekymrade själar rekommendera, som den snara afsättning de twenne förra upplagor inom få år haft, utom annat, är ett talande bewis om denna theologiska afhandlings wärde och förträfflighet. Westerås Dom-Capitel den 16 December 1776.

Uppå befallning.

JOH. ER. BRANDBERG.

Cons. Aros. v. Not.

Företal.

Här, min läsare, lemnas dig en Tros-Spegel, som en gudfruktig och högt berömd Dansk biskop sammanskrifwit till sina medbröders tjenst. Wår wärde Auctor har redan sett sin tros slut. Hans själ skådar nu, i de sällas rike, den Guden och Frälsaren, som hans tro här haft till ögonmärke, till hwars ära han framgifwit denna Spegel. Hans kropp hwilar nu i grafwen, och wäntar att få uppstå i herrlighet. Men denna hans wackra skrift, med flera gudeliga och uppbyggliga arbeten, lefwa ännu ibland oß, och hedra wår priswärda Auktor på hans döda mull. Hans mun ligger tyst i stoftet; men hans skrifter predika för oß Guds ord, och lära oß, huru wi wärdigt skole wandra på salighetswägen. Och att wi icke måge förgäta oß sjelfwa, samt glömma bort, huru wi i andelig måtto se ut; har han gifwit oß denna Spegel, hwaruti wi kunne beskåda wårt tillstånd. Och som det i lekamlig måtto är stor skillnad på speglar, så öfwerträffar ock denna många andra i klarhet, och twiflas på, om tillförene någon så kostbar blifwit utgifwen. För egen del har jag funnit ett ganska stort nöje i denna lilla bok; hwarföre jag ock, efter den nåd och kraft Gud mig förlänt, för egen uppbyggelse och för mina medsyskons nytta i Christo, på wårt modersmål sökt göra henne ännu mer bekant.

Tillfället härtill har warit detta: I mer än elfwa år har jag tråkat ett swårt öde, förmedelst en plågande sjukdom, som jemt hållit mig wid sängen, och gjort mig till en Herrans fånge. Uti detta mitt fängelse har jag förfarit ett och annat, som andre, kan hända, ej kännas wid. Mitt lif har wäl warit mig sjelf till plåga, och jag har dragit dagens hetta; dock, Gud ske lof, i tålamod, utan knot på Försynen. Den skyldig är, har ej att klaga. Men så hafwa ej alla stunder warit mig lustiga, utan beblandade med ångslan och orolighet. Just under detta tillståndet fick jag af en Gudälskande wän denna bok att roa mig med, i hwilken jag hos mig sett många fel, och derjemte funnit mycken tröst. Den som är stadd på ett brusande haf, wärderar mest en ljuflig hamn; den som är blottstäld för owäder, skattar sig lycklig att finna ett lugn; dunder och blixt drifwa en gerna under tak. Så har det gått mig: Nöden har gjort mig trångtande och sökande;

jag har sökt, men ej alltid funnit utwäg att slippa den; men denna bok har gjordt mina sinnen lediga från många plågsamma tankar. Jag wärderar henne derföre högt, och önskar att min nådige Gud wille gifwa mitt ringa arbete, som jag, wid nog sjukliga stunder, kostat härpå, sin wälsignelse äfwen hos andra. Hade nöjet, då jag härmed fördrifwit mången ängslig stund, ej öfwerträffat mödan, hade jag gerna lemnat beswäret till den, som är starkare både till sinnes- och kroppskrafter. En sjuklig kropp är föga beqwäm, och sängen är ett swårt skrifwarebord. Huru min wälmening blir upptagen, lemnar jag derhän, jag söker icke menniskopris.

Så se nu till, min läsare, (Gud gifwe dig nåd!) huru du skådar dig i denna Spegel. Ser du inga fel på din själ, finner du ingen rörelse häraf, så fruktar jag, att dina trosögon äro fördunklade. Wakta dig wäl att du icke går likadan bort, och sedan du speglat dig, glömmer af hurudan du war. I dag ställes denna Spegel dig för ögonen, ännu tör wara liten tid öfrig att aftwå din själs syndafläckar; i morgon kan både jag och du ligga i mörkret, och wår själ wara ställd för dens ansigte, som skall granska wår tro eller otro. Då du will wisa dig för en konung eller stor herre, underlåter du icke, att se dig i Spegelen, noga betraktande alla brister. Innan kort skall du låta alla himlars Konung se dig; ack! att du wäl i denna Spegel förut beskådat din tros tillstånd.

Som du ser ut då du dör, sådan uppwaknar du. Går du oren bort, så hamnar du bland de orena andar. Ack we! ack we! i helwetet och afgrunden finns ingen Tros-Spegel, der går aldrig mera an att söka någon rening, dina syndafläckar skall du der nog se, dig till största hjerteqwal, men aldrig, aldrig finna tillfälle att dem aftwå. Ack! laga derföre att du tager nådens tid wäl i akt, och speglar dig så i Guds Ords Spegel, att du ej må stå med skammen på den stora dagen. Betänk, att få äro utwalde, och af de många, som söka att ingå igenom den trånga porten, skola allenast få inkomma: låt detta wara ett dunderslag i dina öron; bed och sträfwa, att du må wara ibland de få; skaffa din salighet med fruktan och bäfwan; wakta dig för säkerhet, och följ icke den säkra werlden efter; lita ej på myckenheten; ty den kan hwarken hjelpa dig i domen, eller trösta dig i pinorummet; Guds rättfärdighet skall derföre icke blifwa afkortad för dig.

För all ting — skrymta icke; ty Herren låter icke bedraga sig. Herren will intet hafwa en half utan hel Christen. Det går ej an, att komma fram för en rättfärdig Gud med ett deladt hjerta. Man måste wåga allt för himmelens skull. Den som bjuder förlitet för den kostliga perlan, får henne ej mer, än den som intet bjuder. Alla lustar, alla begär och syndanöjen måste sät-

tas åsido; intet orent och besmitteligt skall inkomma i det nya Jerusalem. Englarne miste himmelen för en synd, menniskan paradiset för en öfwerträdelse; en enda synd, kötts och werlds kärlek, är mäktig att stänga dig från saligheten. Ack! waka derföre och bed, winnlägg dig om helgelse, annars får du aldrig se Gud. Lita ej på din egen helgelse och rättfärdighet, twå dig i Lambsens blod, och sök de hwita kläder hos Jesum, eljest blifwer du aldrig bestående för den helige och rättfärdige Guden. Bed den helge Anda, att han alltid förer dig på en jemn wäg, och wik icke af, hwarken till höger eller wänster. Twifla icke på Guds nåd; himmelen står öppen för alla botfärdiga syndare; Gud will allas salighet; Jesus Christus har förwärfwat alla saligheten; den helge Anda är mäktig och willig, att fullborda ett godt werk hos dig. War icke klenmodig och fall icke af; låt dig nöja med Guds nåd; wet du icke af någon fröjdefull tro, så låt dig nöja åt den sökande; får du icke wara med Christo, på Thabor, så följ honom till Golgatha: utwäljes du icke att se hans förklaring, så war nöjd, att du får wara bland hans lärjungar i Gethsemane; nog af att du är trogen; din Herre och Mästare wet wäl hwad dig nyttigt är

Njuter nu någon synnerlig Guds nåd, så förhäf dig icke öfwer andra, utan war ödmjuk och tacka Gud; har du sällan någon rolig dag, så wet, att Jesus spar det söta winet till slut. Werlden är nu ej mer något paradis. I himmelen gifwes glädje tillfyllest, och der har Herren lofwat mätta sina barn med wällust-strömmar. Salig är den, som tror, fast han icke ser; så skåda nu din tro, och bed Gud både för min och din, att den icke må omintet warda. Guds nåd och frid ware med oß alla, för Jesu Christi skull! Amen.

Innehållet

af denna Tros-Spegel

föreställer Guds barnas kännetecken

i tre stycken,

af hwilka

Det första handlar om den saliggörande Trons egentliga art och beskaffenhet;

Det andra, om den ljufwa kraft och känning, som själen finner, då tron gifwer akt på sig sjelf, känner sig och derunder njuter den helige Andes wittnesbörd;

Det tredje, om trons förnuftiga prof såsom ett wittnesbörd af wår egen ande.

Första Delen.

I. Capitlet.

Innehåll.

1. §. Tron är ett rätt kännetecken på Guds barn.
2. §. Hwad här med ordet Tro egentligen förstås.
3. §. Det ligger stor makt på, att hafwa ett rätt begrepp och förstånd om tron.
4. §. Trons wäsendtliga delar äro kunskapen och bifallet i förståndet, och förtröstan i wiljan.
5. §. Hwad som högst nödwändigt är till kunskapen.
6. §. Huru denna kunskapen bör wara hjertelig och med en full öfwertygelse förenad.

1 §.

Det oswikliga och rätta kännetecknet på Guds sanna barn är Tron allena; icke som någon werkande orsak till wår salighet; ty den är Christus allena, med sin förtjenst; utan som ett wilkor, under hwilket oß saligheten af nåde är tillsagd; eller som ett medel, hwarigenom Christus fattas och omfamnas, och salighet i honom ernås. Många Skriftens rum bewisa det; i synnerhet följande:

Marc. 16: 16. Den der tror och blifwer döpt, han skall warda salig; men den der **icke tror**, han skall warda fördömd. Joh. 3: 16. Så älskade Gud werlden, att han utgaf sin enda Son, på det att hwar och en, som **tror** på honom, skall icke förgås, utan få ett ewinnerligt lif. Sammalunda v. 18. Hwilken som **tror** på honom, han warder icke dömd; men hwilken som **icke tror**, han är redo dömd, efter det han **icke trodde** i Guds enda Sons namn. Likaledes i v. 36. Hwilken som **tror** Sonenom, han hafwer ewinnerligt lif; men den som icke **tror** Sonenom, han skall icke få se lifwet, utan Guds wrede blifwer öfwer honom. Apostl. G. 10: 43. Honom bära alla Propheterna wittnesbörd, att hwar och en som **tror** på honom, han skall få syndernas försåtelse genom hans namn. Cap. 16: 31. **Tro** på Herran Jesum, så blifwer du och ditt hus saligt. Ebr. 11: 6. Utan **tron** är omöjligt täckas Gudi.

2. §. Men som ordet **tro** låter sig på flera än ett sätt förklara, och dermed efter den heliga Skrifts talesätt åtskilliga ting betecknas, så kan ingen sätta något prof på sig efter detta tecken, in till deß han wäl och grundeligen förstår, hwad för ett slags tro här menas: Att härom få ett tydligt och rent begrepp bör aktas, att det ordet **tro** tages: Först för trofasthet och beständighet i löften, antingen hos Gud, som Ps. 136: 6. Es. 11: 5. Os. 2: 20. Jer. 42: 5. Rom. 3: 3, eller ock hos menniskor i deras ord och gerningar, som 2 Kon. B. 12: 15. Jer. 5: 1. Syr. 27: 17. För det andra tages det för de Christliga Tros-Artiklar och Hufwud-Punkter. Rom. 12: 6. Eller för Evangelii Lära sjelf. Apostl. G. 14: 27. Rom. 1: 5. Eph. 4: 5. Gal. 1: 23. Tredje: för Christus sjelf, såsom trons ögnamärke och föremål. Gal. 3: 23. Fjerde: för hoppet; så wida emellan dem bägge är ett slags frändskap i begreppet. 1 Pet. 3: 5. Femte: för gåfwan, att göra tecken och underliga gerningar. Matth. 17: 20. Luc. 17: 6. 1 Cor. 12: 9. Cap. 13: 2. Sjette: för ståndaktig

utwärtes bekännelse af den rena Läran. Apostl. G. 14: 22. Rom. 1: 8. 1 Theß. 1. 8. 1 Cor. 16: 14. Upp. B. 13: 10. Sjunde: för blott utwärtes bifall af den Christliga Läran, som Jac. 2: 19; 20: 24. Och ändtligen för det Åttonde: för ett ångerfullt hjertas allwarliga tillflykt till Christum, till att taga och fatta hans förtjenst, och det är den rätta och saliggörande tron, som ses af de anförde språken.

Nu märke man det Åttonde och sista slaget wäl; ty ingendera af de öfriga kunne wi sätta till kännetecken på en menniskas nådestånd. En menniska kan wisa stor flit i sitt embete, stor trofasthet i sina ord och gerningar, hon kan weta hela Bibelen, tillstå och erkänna hela deß innehåll, tappert och ståndaktigt bekänna den sanna läran, ja ock besegla henne med sitt blod, och, om församlingens tillstånd så fordrar, och Gud så will, göra tecken och underwerk i Jesu namn; men kan ändå icke destomindre fara till helwetet, och har icke Guds barns rätta kännetecken; ty detta är den sist omtalte rättfärdiggörande och saliggörande tron allena.

3. §. Här kommer man då närmare till målet, att göra sig underrättad om den rätta trons wäsendtliga beskaffenhet. Det samma är högst nödigt, dels: förty wåra själars affwurne fiende har allt ifrån Christenhetens början sträfwat med dubbel flit, att genom åtskilliga kätterier förwända och förfalska denna hufwudpost, och rifwa oß utur händerna denna endaste sköld, hwarmed hans glödande pilar kunna utsläckas. Dels ock: förty många af de goda och rena lärare sjelfwe föreställa detta wigtiga ämnet om tron helt olika, och fast de äro eniga i grunden, dock bruka flere slags uttryck och talesätt, så att ett sinne, som icke är wäl öfwadt, har swårt wid att finna sanningen deraf. Derpå kunde många bewis framföras, derest man icke fruktade, att det mer skulle hjelpa till förwirring, än till tydligt och fast begrepp.

4. §. Man säger då med de fleste lärare i wår rena Evangeliska kyrka, att tron består af tre hufwud-

delar, nemligen: kunskap, samtycke och förtröstan. Af hwilka de twå första egenteligen höra till förståndet, och den sista till wiljan*). Menniskans själ har twänne hufwud-förmögenheter, nemligen: förstånd och wilja; den första tillskrifwes gemenligen hufwudet, och den andra hjertat. I bägge deßa bodde Guds beläte före syndafallet. Med förståndet kände och erkände Adam sin Gud, med wiljan såg han efter Gud, höll sig in till honom, älskade och ärade honom, förlitade sig på honom. Twärt om bestod ju detta belätets förlust i förståndets förmörkelse, och i hjertats afwikelse ifrån Gud, det högsta goda. Skall nu då Guds beläte, som förmedelst syndafallet blef förloradt, i menniskan igen upprättas, så måste ju upprättelsen och förnyelsen ske der, hwarest fallet tillförene skedde, nemligen i förståndet och wiljan. Och således är tron, när ordet tages i en widlyftigare bemärkelse, ej annat, än Guds beläte upprättadt i menniskan, och har sitt förnämsta säte och werkning, dels i förståndet, hwartill hörer en lefwande kunskap och ett uppriktigt bifall och samtycke till de Gudomliga sanningar, i stället för den naturliga blindheten och motsägelsen hos de opånyttfödde menniskor; dels och förnämligast i wiljan eller hjertat, hwartill hörer längtan, förtrolighet, kärlighet och förtröstan, i stället för den naturliga fiendskapen och fruktan samt ett från Gud afwändt wäsende och förhållande. Nu heter det: Pröfwer eder sjelfwa, om I ären i trone, om den nya menniskan, förmedelst tron, har begynt att bo i eder! Men pröfwer eder både i hjernan och i hjertat, i förståndet och wiljan.

5. §. Hwad för kunskap hafwen I om Guds wäsende? Weten I, att han är Andarnas ewige Fader, alla tings allsmäktige Skapare, oändelig stor, allestädes närwarande, allwetande, ja, oändelig, sannfärdig, barmhertig och rättfärdig? Weten I, att i det ena oät-

*) Här har man litet gått ifrån Auctorn.

skiljeliga Guds wäsende äro tre personer, Fadren, Sonen och den helige Ande? Weten I, att den mellersta bland deßa personer, af stor barmhertighet och kärlighet emot oß alla, hwilka så wäl för arf= som werksynden wore skyldige ewinnerligen dö, är kommen i werlden, har werkligen förenat sig med wår menskliga natur, och i wårt antagna kött och blod smakat döden för oß? Weten I, att wårt ewiga lif är frukten af hans död: så att de hafwa ingen fördömelse att frukta för, som genom tron äro i honom, och deremot att de hafwa ingen salighet att förwänta, som genom otro och synd blifwa ifrån honom borta? Weten I, att denne Frälsare, som är död för wårt bästa, är icke qwar blefwen i grafwen, utan på tredje dagen werkligen uppstått ifrån de döda, sedan han warit ned i helwetet och tagit fängelset fånget? Ja, att han icke i sitt synliga och ringa tillstånd blef qwar på jorden, utan för många menniskors ögon är uppfaren till himmelen, och sitter på Fadrens högra hand, att bedja för oß; dädan han ock en gång på den yttersta dagen, med stor kraft och herrlighet, skall komma att uppwäcka de döda och försätta några af dem i ewig glädje, andre i ewig fördömelse? Weten I, att Gud in till den tiden will underhålla ett Nåde=rike, eller ett Christligt samfund af trogna här på jorden? Och att Gud sänder deßa trogna sin Anda, som genom Ordet kallar dem, i dopet föder dem på nytt, i Altarets Sakrament bekräftar och stärker dem, och i hela deras lefwerne uppföder dem såsom andeliga barn, till Guds rike; förnämligast ropar i deras hjerta Abba, Fader! och uppmuntrar dem till bön och Guds lof och pris? Weten I, att det är Guds allwarliga wilja och fasta uppsåt att ej allena göra oß herrliga och fullkomligen saliga efter detta lifwet, utan ock att befrämja wår omwändelse, rättfärdiggörelse, förnyelse och heliggörelse i detta lifwet? Weten I, att alla deßa sanningar äro fast grundade och bekräftade i den bok wi kalle Bibelen, och att denna bok öfwer alla böcker är fullkomlig och en oöfwerwinnerlig sanning; och fast hon

af menniskor är sammanskrifwen, hafwa dock de helige Guds män, Propheterna och Apostlarne, ej annat skrifwit, än det som Guds Anda dem ingifwit och omedelbart, som hans eget Ord, uppenbarat? Ho detta wet, han är lärd nog, och har intet mera nödigt att weta till saligheten.

6. §. Men på weta och weta är stor skillnad. Weta är af twänne slag; derföre är angeläget, huru man wet det. Det bör ske med en grundelig, hjertelig och full öfwerbewisning, ej allena att man bifaller och tillstår deßa Gudomliga sanningar, utan ock deraf gör nyttig tillämpning på sig sjelf. Det gifwes ett folk som tidt och ofta hört sanningens ord, läst det, och efter bokstafwen det fattat; men äro likwäl så förwände, att de antingen bespotta sanningen, hålla henne för kätteri, ja, rent ut förfölja henne; eller i det minsta anse henne med förakt, handtera henne på ett lättjefullt, ljumt och sömnaktigt wis, och få således ingen grundelig öfwerbewisning deraf i sitt hjerta. Det är dem lika mycket; de låta henne paßera för hwad man will, och blifwa hwad hon kan. Men slikt heter icke att tro, utan att tänka utom eller ofwan henne. Det kallas icke efter Apostelens ord, Rom. 4: 21, någon fullkomlig wißhet; det är icke att hafwa någon fast öfwerbewisning; det är icke den wißa förlåtelsen, Ebr. 11: 1, eller att hafwa en säker grund och handfast egendom af de osynliga ting, de förbigångna och tillkommande, lika som de woro närwarande och stodo för ögonen.

Lär nu då att enfaldigt och rätt förstå denna lefwande kunskap, hwarom wåra tider så mycket disputerat. Ett af ljusens Fader medelst den heliga Skrift upplyst tros-öga tränger sig med en andäktig betraktelse genom alla twifwelaktighets skyar, ja, igenom alla himlars himlar, in i det klara Guds ewiga wäsende: det betjenar sig af naturens bilder och de synliga ting, efter Skriftens anwisning, att göra sig det osynliga synligt, föreställande sig den klara himmelen full med Gudomligt ljus: den majestätiska thronen, Jesum sittande på

Fadrens högra hand; den otaliga englaskaran, och den outsägliga herrligheten. Stundom ser ett slikt tros=öga ned i helwetet, skådar de fördömdas pina och helwetets glödande ugn, att erinra sig Guds stränga rättfärdighet. Stundom ser det tillbaka på den framflutna tiden, och ställer denna så fram för sig, likssom det lifaktigt såge allt hwad som från Adam intill Christum, och ifrån Christi tid intill denna tid, i Guds kyrka skett; huru underligt Gud förer sina heliga; huru herrligt alla Prophetior med hwarandra stämma öfwerens, och i fullkomlig fullbordan lupit till ändan, såsom ett fast bewis på den store Guds allmakt och sanning. Ibland ser det framåt, skådar på det tillkommande, föreställande sig det herrliga tillstånd, som de förklarade kroppar med de heliga själar hafwa att wänta; det föreställer sig det ljufwa Abrahams sköt, de hwita kläderna, palmerna, kronorna, och det ewiga Halleluja. Si, af sådan art är den rätta Trons kunskap och på sådant wis öfwar den sig äfwen i de öfriga styckena. Tron är ett fast bewis på det man icke ser, lika som man såge det, och är på det obegripliga så wiß, som man redan fattat det. Och detta heter att göra Evangelium, den saliggörande lärdomen, till en wiß förlåtelse, då man ser sig sjelf liggande likssom död i sin synda=jämmer, Gud Fader sittande på sin domstol, djefwulen stående derhos med sina anklagningar, helwetet öppnadt; men å andra sidan den rättfärdige Jesum döende på korset, uppstående, uppfarande till himmelen, sittande på Fadrens högra hand och bedjande för oß; derjemte oß sjelfwa rentwagna i Lambsens blod, iklädda salighetens kläder, och ändtligen död, djefwul, helwete och synd liggande under wåra fötter; och allt detta, säger jag, icke efter någon flygtig inbillning beskådadt, utan i hjertats innersta grund med kraft och werkan intryckt, och som närwarande föreställdt.

Val. Ernst Loescher säger Dec. Evang. "Det heter lefwande att känna, lefwande att tillstå eller samtycka, lefwande att tro. Ty en blott kunskap, eftertanka eller slutsats är som ett dödt werk, hwarest icke

"finnes någon sådan själens figur derhos, hwarigenom "det kommer till lif och kraft, hwilket wi sjelfwa hos "oß nogsamt märke. Men denna kraft erhålles i hjer="tat, då själen bringar de i förståndet gjorde tankar "och slutsatser derhän, eller så till sägandes myntar "och stämplar dem i hjertat. Derföre blifwa i den he="liga Skrift de allwarligaste och eftertryckligaste tankar, "som en rättskaffens erkännelse, hjertat tillskrifne; och i "sådan mening blifwer der i andeliga ting fordrad en "lefwande kunskap, en insigt med hjertats ögon, och ett "hjerteligt erkännande."

Hwarest sådan lefwande kunskap är, der är ock ett hjertligt bifall och samtycke nödwändigt dermed förbundet. Då tror man (undantagandes i anfäktningens stund) så wißt, som man werkligen såge och erfore det. Skriften talar således härom, Ps. 16: 8: Jag hafwer Herran **för ögon alltid**; ty han är mig på **högra handena.** Gal. 3: 1. O J oförståndige Galater, ho hafwer tjust eder, att J icke skullen lyda sanningene, hwilkom Jesus Christus för **ögonen målad war**, och nu ibland eder korsfäst är? J Ebr. 11: 26, 27 står om Mose, att han hölt Christi försmädelse för större rikedom, än de håfwor uti Egypten; ty han **såg efter lönen.** Genom **trona** öfwergaf han Egypten, intet fruktandes konungens wrede; ty han **hölt sig** wid den han **icke såg,** såsom han **honom sett hade.** Detta är då klart och utan motsägelse. Och märk härhos, att fastän tro och se sättas emot hwarandra, såsom 2 Cor. 5: 7. rc., Rom. 8: 25., nemligen efter det allmänna förstånd, som bokstafwen gifwer wid handen; så är det dock på wißt sätt ett seende af de osynliga ting, såsom 2 Cor. 4: 18. Lutherus säger: 5 Jen. fol. 359: a "Tron leder dig derhän, att du skall se idel öfwerswinnelig nåd och kär="lek: det heter rätt att se Gud, icke med lekamliga ögon, "hwarmed ingen kan se honom i detta lifwet, utan med "tron, som ser hans faderliga och oändliga hjerta, hwar="uti ingen wrede eller onåd är.

II. Capitel.

Innehåll.

1. §.

I det stället nu att kunskap och bifall i en rätt troende själ äro så beskaffade, fast efter mycken åtskillnad i nådesgåfwor och grader, i det den ena är begåfwad med en högre, en annan med ringare del af nåd och anda, så är deremot den kunskap och bifall, som finnes hos en opånyttfödd, icke annat än en blott inbillning i hans flyktiga tankar, när de stundom bringas så wida. Det är en lös mening, som har ingen öfwerbewisning i följe med sig, står i ingen rätt öfning, och är således ganska olik den beskrifning, som Lutherus gör, T. 1. Eisl. p. 412, då det heter: "Tron är icke någon sömnig och "ljum tanka i hjertat, utan den helige Andas gåfwa "och werk i oß, gör oß till nya menniskor." Henr. Müller säger i sin bok, kallad: Himmelska kärleks-Kyß, Cap. 16 p. 320: "Tron är ingen slätt och blott inbillning, "som swäfwar i hjertat, såsom en gås på wattnet; utan "en lefwande, en andelig låga, hwarmed hjertat af den "Helige Ande upptändes, att det åstundar och gör hwad "Gud behagar. Lika som watten uppwärmes af eld, "så gör den Helige Ande genom tron hjertat warmt, mjukt "och böjligt till allt godt." Doct. Lutherus säger: "Tron "gör att själen helt och alldeles förenas med Herran sin "Gud, omskapar henne att hon blifwer uppeldad och genomglödgad, ja, att hon blifwer af samma art och "natur, som Ordet sjelft."

Den anderike danske Biskopen Doct. Jersin säger i sin Tros Kamp och Seger, 2 Del. 3 Cap: "Det är "trones natur, att hon intet syndigt wäsende kan lida "eller fördraga hos sig, utan hwarest hon är rätt i "hjertat, som en tro och tillförsigt, och icke som en me- "ning och twifwel, der förwandlar hon menniskans he- "la natur således, att den i hjerta och minne, i sinne "och förstånd, i affecter, lustar och wilja, och i alla sina "lemmars böjelse och bruk, blifwer alldeles till en annan "menniska. Hon upptändes af kärlek till Gud, och af "den samma kärleken ledes och drifwes menniskan till att "hata allt det, som Gud hatar, och af alla krafter att "göra allt, hwad Gud och hennes Frälsare Jesu kärt "och behagligt är."

2. §. Af denna beskrifning är klart, att den hjern-tro eller det blotta utwärtes förståndet, wetandet och bifallet, som finnes hos de flesta wåra tiders Christna, är något annat, än den hjertliga och rätta tro. Ty huru känner mången Christum? Mån så, att han i kraft af denna kunskap försakar allt ogudaktigt wäsende, och efter Pauli förmaning, när han åkallar Jesu namn, träder ifrån all orättfärdighet? O nej! ty wärr! Så kraftlös är denna kunskap hos honom, att man platt icke kan sluta af hans lefwerne, om han bekänner sig till den Christliga religionen eller icke. Hans kunskap är ej allenast kraftlös, utan ofta willfarande, afstympad och felaktig. Han will nog erkänna Guds nåd såsom en salig-görande, men icke såsom en tuktande nåd. Han will kän-na Christum, så wida han är oß af Gud gifwen till rättfärdighet; men den wisdom och helgelse, som står derhos, är icke af hans kram. Han will antaga Christum, så wida han är död och uppstånden i Jerusalem; men icke så wida han nu dagligen skall lefwa och werka i honom. Han will känna Christum allenast som en Öfwerste-Prest och Frälsare; men ej såsom sin Konung och Prophet, den han bör lyda. Hwaraf följer widare, att likasom skrymtarens kunskap är oriktig och felaktig, så är ock hans bifall och förtröstan likaså. Till exempel:

den tröstliga läran om Guds oändliga barmhertighet och syndernas förlåtelse för Christi skull, gifwer också skrymtaren samtycke till; men den icke mindre nödiga läran om de medel, genom hwilka man kan winna Guds nåd, såsom bättring och tro &c., låter han stå i sitt wärde, och begär icke en gång någon rätt öfwertygelse om den högst trängande nödwändigheten till en sann omwändelse; förty slikt skulle hindra honom i loppet af hans syndiga lustar, och kunde uppwäcka själa-oro. Således behåller en munchristen Guds ord icke helt och hållet, utan delar det, och tager så mycket deraf, som kan tjena i hans kram, efter det förwända begrepp han gör sig derom.

3. §. Pröfwa då din kunskap och ditt bifall, o du eländige och obotfärdige syndare! se till om icke den första är kraftlös och den sista oriktig och half! Du säger, att du känner Gud, och håller icke hans bud. Jesus säger: woren I blinde, så haden I icke synd; men nu sägen I: wi se; derföre blifwer edor synd. Joh. 9: 41. Du säger, att du tror Guds ord och gifwer sanningen bifall; men hwari? I de ting, som ej äro din gamle Adam emot, ja i det, som minst går dig an. Hwarföre gifwer du icke de hårda hotelserna lika så wäl bifall, som de söta tillsägelserna? Är Gud sannfärdig, när han lofwar dig himmelen, hwarföre icke också då, när han hotar dig med helwetet? Denna sista sanning bör du förnämligast lämpa på dig, och det till ett djupt intryck; ty det angår just dig; men icke det första, så länge du lefwer här i ditt gamla synda-wäsende under Guds wrede.

O wantroende syndare! hwarföre skiljer du det åt, som Gud will skall stå tillsammans? Hwi är du så färdig att tro, när Gud säger: Si, jag utstryker alla dina synder! dina synder äro dig förlåtna! Frid ware med dig! du som är så senhjertad till att tro, ja, tror det aldrig till fullo och i grund, när det heter: Bedröfwelse och ångest skall wara öfwer hwar och en själ, som illa gör. Om du trodde detta så wißt, som du

redan wore i helwetet, skulle du omöjligen så wältra dig i synd och skam, i orenlighet, fråßeri, dryckenskap, yppighet, högfärd, nit, wrede, hat och flera dödliga synder, hwilka du nu är så arbetsam och sysslosatt med, lika som du tänkte, att Gud wändt upp och ned på denna sak och satt himmelen till lön för köttsens gerningar, i hwilket fall du näpligen gjorde dig större flit och möda derföre.

Huru kan du wara öfwertygad, att helwetet är lön för ogudaktigt wäsende? Hur är det möjligt, att du kan samtycka och af hjertat bifalla Pauli ord, då han säger: att de som sådant göra, skola icke ärfwa Guds rike? Si, ditt bedrägliga hjerta gör ju ett hemligt undantag emot denna klara afsagda dom, i det du skrymtar med dig sjelf, tänkande, du kan dock nog synda, utan att blifwa straffad, och säger i ditt hjerta: ja, det är sannt, det är Skriftens ord, men de torde wäl icke således blifwa uppfyllte på mig. Det har ingen nöd.

Så är då frågan, om du wid slika omständigheter allwarligen och fast gifwer Guds Ord makt och bifall, och tror Gud? Sannerligen icke. Du gör honom till en lögnare, som S:t Johannes säger: Trodde du rätt, så lefde du ock rätt. O du arme och otrogne syndare! Du will berömma dig af din kunskap och upplysning, och bygga derpå; si, du är blindare än de förblindade Phariseer och Skriftlärda; ty om dem heter det dock, att om de hade kännt herrlighetens Herre, då hade de icke korsfästat honom; men du säger, att du känner Jesum, och trampar honom dock med fötterna, och aktar det förbunds blod, du är förlöst med, såsom orent. Du säger, att du gifwer Guds ord bifall, och si, du tror icke en gång så mycket, som djeflarne; ty om dem säger Jacob: De tro och bäfwa; hwarmed de nogsamt gifwa tillkänna, att de icke twifla på Guds hotelser. Men du, obotfärdige, bäfwar icke, då helwetet hörer så wißt dig till, som dem. Du ler och larmar i dina synder; om du hörde tusende straff-predikningar, så gå de dig icke till hjertat, att någon ånger till bättring måtte

uppwäckas, eller någon lefwernets förändring följa derpå; utan du wälsignar dig sjelf i ditt skalkaktiga hjerta, som talar om frid, när dock idel fara är för handen. När Gud i sitt Ord hotar och förbannar aldrig så hårdt, så säger du dock till dig sjelf: Det är ingen fara, det skall dock gå mig wäl. 5 Mos. B. 29: 19. Men har du icke welat tro i denna werlden, der du haft Mosen och Propheterna, så får du en gång med rika fråßaren ewigt känna det, och som man säger, få tron i händerna.

Derföre, hwilken som will weta, om hans kunskap är lefwande och hans samtycke uppriktigt, han gifwe först akt på, om alla den Christliga lärans grundsatser och sanningar warda med en sann allwarsamhet af honom antagna, och ingen af dem förkastad eller wårdslöst handterad. Dernäst bör man se till, om den kunskapen är lefwande och det bifallet så kraftigt, att den erkända och trodda sanningen likasom sjunker ned ifrån hjernan i hjertat, och åstadkommer der någon uppwäckelse till hjertlig längtan eller kärlek till Gud, och till någon afsky för synden. Förmår den erkända sanningen slätt icke att bringa tillwäga något af detta, eller kan hon icke beweka menniskan att wandra så anständigt som en sådan öfwerbewisning fordrar eller kräfwer, utan låter hjertat blifwa, som det förr war, eller som det af naturen är, i fall det aldrig hade hört något af den himmelska Evangelii sanningen; si, så bör en sådan menniska icke tänka, att hon är i nådens tillstånd; ty det är ett wißt tecken, att otro ännu är för handen, jemte all hennes kunskap och utwärtes tro. Och Ordets lefwande säd ligger ännu ofwan på klippan och kan icke föda själen på nytt, är mindre bringar henne till någon wäxt eller mognad i det goda. Till exempel: när en hårdnackad syndare kommer till kyrkan och hörer med oförändradt sinne, med obewekligt hjerta, Guds förfärliga wrede öfwer synden och den oaflåtliga hämnd, som hans rättfärdighet hotar alla obotfärdiga med i tid och ewighet; dernäst det stora tålamod, hwarmed Gud wän-

tar på wår omwändelse, den outsägliga nåd och barmhertighet han tillsäger de botfärdiga, den obeskrifliga kärlek och wänlighet, hwarmed han emottager de wilsefarande, men tillbaka kommande får, omfamnar dem, kyßer dem, och meddelar dem allt sitt huses goda; förnämligast huruledes han har gifwit sin Son i döden för dem, huruledes Sonen, den milde Jesus, af obegriplig kärlek har tagit sig det bittra korset an, gjort så mycket, och lidit så mycket, att rädda menniskor utur helwetet: När, säger jag, ett oomwändt werldens barn hörer detta, läser detta, eftertänker detta, håller det för sannt och twiflar icke derpå; men känner ingen rätt werkan deraf i sin själ, till någon salig förändring och sinnets förnyelse, utan behåller det uppsåt, att blifwa i sina synder och sitt werldsliga wäsende som förr; huru är det då? Har en sådan menniska ingen kunskap? Jo; men en död kunskap. Gifwes hos henne intet bifall? Jo, ett liflöst, som intet kan hjelpa henne till salighet. Hon har ännu icke ett halft senapskorn af tro, trons kunskap och trons bifall; ty deßa ting äro aldrig fåfänga, utan werkande. Ty det heter, Gal. 5: 6, att tron werkar, är fruktbärande och icke fåfäng, genom kärleken. I Johannis 1 Epistel stå många wittnesbörd om en död kunskap; i synnerhet i Cap. 2: 3, 4. Cap. 3: 6. Och när det står i 1 Samuels 2: 12. att Eli Söner woro arga skalkar, som icke kände Herran, så tjenar det till klart bewis på wår sats. Lutherus säger: de frågade icke efter Herren; men i Grundtexten heter det: de kände icke Herran. Kände då Öfwerste Prestens Eli söner, som sjelfwe woro kyrkotjenare, kände, säger jag, de icke Herran? Nej! de kände honom icke, säger Skriften; de kände honom icke af hjertat och som sig borde. Äfwen så deras bröder, alla otrogna, fastän de äro höglärde, de känna icke herrlighetens Herra; kände de honom, så korsfästade de wißerligen icke honom, såsom de dageligen göra i sitt lefwerne.

Derföre, om den erkända sanningen begynner wara lefwande hos mig; om jag så sannfärdigt känner och er-

känner Guds rättfärdighet, att jag förfäras för henne; om jag så sannfärdigt erkänner Guds godhet, att jag deremot bewekes till kärlek, tacksamhet och lydno; om jag så sannfärdigt känner och erkänner den korsfäslade Jesum, att hans bittra lidandes erinran och åtanka kan tjena mig till ett råd och motgift för alla giftiga synder, att jag uppriktigt kan säga: Faller något argt mig in, Tänker jag på pinan din, Deraf kan jag då lätt hämta, Att man ej med synd skall skämta. Si, då kan jag tröfta mig och wara förfäkrad, att jag har en lefwande kunskap, ett lefwande bifall, och följaktligen är deltagare i de twenne första trons stycken.

III. Capitel.

Innehåll.

1. §. Samtycke och bifall må göra sig en serdeles tillämpning.
2. §. Blifwer af djefwulen anfäktadt, synnerligen hwad Guds Nåd i Christo angår.
3. §. Äfwenså allmänneligen, i anseende till hela Religionens sanning.
4. §. Huru sådana frestelser skola bemötas.

1. §.

Ännu må wid tron, så wida hon warder förståndet tillskrifwen, wäl aktas det, som tillförene med ett par ord blef erinradt, nemligen att bifallet af sanningens widgående, som beträffar någon Gudomlig Nådes tillsägelse, bör nödwändigt appliceras och tillegnas hwar enskildt troende person sjelf och i synnerhet, så att han icke allenast håller sådana Guds löften i allmänhet, i anseende till alla menniskor, för sannfärdige, utan ock i anseende till sig sjelf, och hwar och en person i synnerhet. Man skall weta, att Gud ock menar honom der-

med, och pekar på honom, och saken angår honom. Han bör kunna säga i sitt hjerta: Jag wet att min Frälsare lefwer, och har utgifwit sig sjelf för mig, är död för mina synder, och uppstånden till min rättfärdighet, och med Thomas: **Min Herre och min Gud!** Nog kan mången tänka, att denna erinran ej är särdeles nödig, i anseende dertill, att ho som tror Christum wara död för alla, han må ock tillika ej annat än kunna tro, att Christus är död för honom, alldenstund han i det ordet alla är inbegripen och wißerligen derunder förstås. Detta är wäl i sig sjelf sannt och låter sig alltid (undantagandes i frestelse-stunden) nog göra, så länge tron har frid och ingen swår kamp är underkastad; men när den arga frestaren, wår tros fiende, kommer och likasom snärjer händer och fingrar på oß, hwarmed wi skole hålla Christum fast, och tillegna oß honom i synnerhet, när han will wisa oß bort för wår stora owärdighet och injaga uti oß förtwiflan, när han träter och strider med oß om Jesu lekamen, likasom med Michael om Mosis kropp; då gäller det, att man icke swigtar och tänker: Si! ho wet, om du har del i Jesu och hans nåde? Du har icke så förhållit dig i anseende till dina synder; det är allenast en förmätenhet, att du will trösta dig med honom; andre kunna göra det, men du icke. Du får låta wara; ty det är för sent.

Ytterligare: Ho wet, om icke de hafwa rätt, som säga: att Christus är allenast död för några wißa själar, och då kanske icke för dig? Eller andra dylika bespotteliga och onda ingifwelser, som djefwulen skjuter in hos de anfäktade; förutan hjertats egen naturliga böjelse till widriga tankar om Gud, och till wantro.

Wederfares dig nu något slikt, min Christen, på den tid, då du dock af hjertats grund älskar Jesum, flyr synden och har ett godt uppsåt; så strid deremot det bästa du kan, och grip till de tröstefulla språken om den allmänneliga nåden; de äro den bästa sköld. Säg till satan, att han packar sig bort: det är bekant, att han är

en lögnare af begynnelsen; och det står långt annorlunda skrifwet: Så älskade Gud werlden, &c. Så sannt som jag lefwer, säger Herren, Herren, jag har icke lust till den ogudaktiges död, &c. Derföre säg:

Jag på Christum bygger,
Derför' blir jag trygger,
Och från synden fri;
Jag ej mera fasar,
Hur ock satan rasar;
Jesus står mig bi.
Fastån synd,
Den swåra tyngd,
Tycks mig wilja nederstjelpa,
Kan dock Jesus hjelpa.

Får du icke strax fullkomlig seger, så håll dig allenast stilla, utan att gifwa djefwulen minsta rum eller fördel: sök att taga dig något annat före, och att göra dina flygande häftiga tankar hinder och motstånd, intill deß den onda stunden går öfwer. Bed din himmelske Fader, om det är hans wilja, att han tager denna andeliga korsets kalk ifrån dig. Emedlertid skall du för denna frestelsen alldeles icke plåga dig med de tankar, lika som du hade en falsk tro eller platt ingen. Wore det så, då hade du icke heller någon kamp, och djefwulen skulle då icke söka taga det ifrån dig, som han wißte du icke ägde. Djefwulen äger sjelf, och kan icke hafwa någon god förtrolighet till Gud, derföre mißunnar han oß att hafwa någon glad förtröstan till Herran, och såge gerna, att wi alla förtwiflade, lika som han, sedan han ingen del har eller kan hafwa i Christo; ty säger han, som den lösaktiga qwinnan för Salomos domstol: Barnet skall hwarken wara mitt eller ditt. Men icke så satan! Ett Barn är oß födt, en Son är oß gifwen. Es. 9: 6.

Detta, som nu således anfördt är om den anfäktning, som möter wår tro i tillegnelsen af Christi förtjenst, nemligen: att den gör tillståndet swårt och wankelmodigt, ja ofta saken lika som helt omöjelig, det

2

samma må man i allmänhet föreställa sig i det allmänna bifallet af de Gudomeliga sanningarne. Mången gång måste en trogen själ klaga, att när hon tänker sig wara som aldrabäst bekräftad i sanningen, så uppwäcker själafienden ofta hos henne, såsom det står om Job, grufweliga tankar, som efter hin ondes syftemål wilja kullkasta den byggning hon byggt på Christo, sin salighets-klippa. Han fattar, som Simon, husets grundpelare, och pröfwar om han kan nedbryta dem, antingen med omedelbar ingifwelse af bespotteliga, widskepeliga och gudlösa tankar, som tränga igenom hjernan, såsom de snällaste pilar, och föra dylika infall med sig: si, ho wet om den Christliga läran är sannfärdig och den rätta? om Bibelen kanske är allenast menniskors ord, dikt och påfund? eller ock anfaller han menniskans bifall medelbarligen, förmedelst umgänge med sekteriska menniskor (willoandar) eller böcker, hwilka litet efter hand loßa grunden, och göra den ena sanningen efter den andra twifwelaktig, intill deß hela byggningen omsider står i fara att ramla öfweända.

2. §. Är nu anfäktningen af sista slaget, så kan menniskan sjelf ändra det, och kasta de stötestenar af wägen, fastän det fordras tid och möda till att göra sig qwitt slika tankar, som man förut hört och haft, och ofta på nytt, emot ens wilja, å nyo falla in. Men är hon af första slaget, så bör man med dubbel flit waka och bedja, träda satan, den lögnaren, under ögonen, och med den heliga Skrift möta honom, såsom Christus i öknen, sägande: **Så står det skrifwet!** och i öfrigt fatta sin själ i tålamod och trösta sig derwid, att slikt är att lida synd, men icke att göra synd, så länge det troende hjertat icke i grunden stämmer öfwerens dermed, utan suckar deremot och har afsky derföre.

Den helwetes rof-fogelen faller oförskämdt nog på wårt hjertas offer, till att snappa wår tro bort; men, Gud ske ära! den hänger icke så lös, utan är fästad i Christo, och kunne wi med rop och bön till wår himmelske Fader fördrifwa denna orena andan. Skulle

än stora wattu-strömmar af wantro och bespotteliga tankar ösas ut öfwer oß, så kunne wi af wår djupaste hjertas grund, som ännu är torr, ropa till Gud: Herre, hjelp oß, wi förgås! För öfrigt är det wår tröst, hwad Petrus säger, 1 Pet. 5: 9, då han nyß förut talt om djefwulens frestelser: I weten, säger han, att samma wedermöda wederfares edra bröder i werldena. Ja, wet detta, fromma själ, att du är icke, såsom du tör hända tänker, den endaste, som således lider; kunde du se in i andras hjertan, du skulle kanske finna mycket sådant hos dem, och wäl mera än hos dig. Den älskade läraren Joh. Bunian förtäljer i sitt lefnads-lopp en mängd af swåra anstöter, som hafwa mött honom på hans tros bana och ändteligen säger: Ibland alla anfäktningar, som jag hade erfarit, har den warit den wärsta att genomgå, som drog Guds wäsende och Evangelii sanning i twifwelsmål. Då denna anfäktning grep mig an, betog den mig all styrka och kom mina ben att darra under mig. O, huru ofta tänkte jag på detta språk: Omgjorder edra länder med sanningen, och Ps. 11: 3, de sönderrifwa grunden, hwad skulle den rättfärdige uträtta?

Så hafwe wi haft nödigt omröra de anstöter, som förefalla wid trons bifall, och tillika huru man skall blifwa upprättad och hjelpt derifrån och det till understöd för många Guds barns hopp, sedan jag af åtskilliga exempel wet deras jämmerliga tillstånd, och har ofta hört dem klaga, att de frukta före, det de hafwa ingen tro, utan att de woro otrones barn och djefwulens tjenare. Orsaken har warit denna: förty dem syntes, såsom deras hjerta alltid stode öppet för honom, och de betänkte icke, att slika pilar röra och träffa hufwudet, men icke hjertat, förståndet och icke wiljan, och blifwa derföre, i det ögnablick de warar, af Gud, som är det rättfärdiga hjertats ransakare, räknade djefwulen till last, som dem åstadkommer, och icke den arma lidande menniskan, som innerligen suckar dermot. Jag har nyß sagt, att den tro, som wistas i kamp och an-

fäktning, är ett stort wittne till menniskans nåde-stånd; ty djefwulen gör sig intet omak för dem, som han allaredo har i sina händer, utan för de trogna. Om din tro, du anfäktade själ, wore allenast af skrymtares art, en blott tanka och inbillning, hwarföre skulle då djefwulen sträfwa så mycket efter att beröfwa dig den, eller huru kunde sådan falsk tro uthärda så många anfäktningar, och fast med swårighet, dock likwäl till slut, som man wet, werkeligen blifwa segerwinnare öfwer dem?

Ändteligen bör det märkas, wid pröfwandet af wårt bifall och samtycke, att tron, i anseende till samma bifall, icke allenast i frestelse-stunden, utan också utom anfäktningen i det stilla lefwernet, kan wara swagare ellen starkare, den ena tiden mer än den andra, hos dig mer än hos en annan Guds wän, och det allt såsom de dyra nåde-medlen, Ordet och Sacramenterna, blifwa brukade och nyttjade, och efter som den Helige Anda, som igenom dem werkar, gifwer nåde och kraft till. Således, säger jag, sker det, att på samma tid, då man ej känner så häftiga frestelser, kan likwäl trons bifall wara mycket swagt och matt. Den salige tros-hjelten Lutherus säger i sina Tischreden (bordtal) fol. 166: 6, när han talar om Paulus: "Jag håller före, att den helige "Paulus sjelf har icke kunnat tro det så starkt, som "han talar derom. Sannerligen jag kan, ty wärr! "icke tro så starkt som jag talar, predikar och skrifwer "derom, och som annat folk tänka om mig." Häraf kan man lätt sluta, att Lutherus på detta stället talar icke egentligen om anfäktnings-stunden, utan om sitt hjertas tillstånd under dageliga lefwernet.

IV. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Tillförsigt är trones tredje och förnämsta stycke.**

2. §. Huru den samma nödwändigt flyter af en lefwande kunskap och samtycke.
3. §. Finnes hos få menniskor.
4. §. Man bedrager sig sjelf, i det man sammanblandar tillämpningen i förståndet med den, som hörer till wiljan och utöfningen, eller en blott kunskaps=tillämpning med den werkliga och utöfwande.
5. §. Skilnad emellan förtröstelig tillförsigt och köttslig säkerhet.

1. §.

Nu följer widare, wid detta sjelf=pröfwandet, att beskåda Tredje Delen, som är förtröstan på Guds nåd i Jesu Christo, och den samma tillskrifwes egentligen wiljan och hjertat. Efter den naturliga ordningen är detta wäl sista stycket af tron; men i anseende till deß wigt, förtjenar det att stå främst, hwadan det af wåra lärare kallas ej obilligt trons förnämsta del, deß hjerta, deß märg, deß rätta wäsende, ja egentligen tro. Derföre wilje wi ock, wid trones pröfwande, förnämligast hålla oß till denna delen eller stycket.

2. §. Angående beskaffenheten af denna förtröstan, så består hon i allmänhet deruti, att den arbetande, beswärade och mattade själen tager sin tillflykt till Gud, det högsta goda, öfwerlemnar sig honom alldeles, lägger sig lika som i ett mjukt sköte, till att hwila i hans söta nåde=löften, wäntar och tager af honom allt godt, som för henne i tid och ewighet nödigt wara kan. Denna förtröstan kommer mycket nära intill det förut beskrefna samtycket eller öfwerbewisningen, och flyter omedelbarligen deraf. Ty när jag rätt känner och erkänner Gud för det enda, sanna och högsta goda, så töfwar min nödträngda, och efter Guds salighet långtande själ icke länge, förr än hon önskar komma i förening med Gud, det erkända högsta goda. Och när slik erkännelse och öfwertygelse lägger detta dertill, att

Gud icke allena i sig sjelf är det högsta goda, utan ock gerna meddelar andra af sin godhet, och låter sina nåde-strömmar rätt gerna öfwerswimma sina nödtorftiga kreatur; ji, så para sig önskan och hopp, att med första blifwa delaktig af denna nåden. Men när nu kunskap och öfwerbewisning framdeles förestålla hjertat, att den i högsta måtto gode Guden, icke allenast, efter Syrachs ord, hatar intet af allt det han gjort och skapat, utan ock förnämligast och i synnerhet är en wän och älskare af mennisko-själar, hwilket bestyrkes dermed, att han af begynnelsen skapade menniskan efter sitt beläte, och då detta blef förloradt genom syndafallet, sände det förfallna mennisko-slägtet till Återlösare sin enfödde Son i werlden, på det att hwar och en som tror på honom skall icke förgås, utan få ewinnerligt lif; ji, så fattar själen af denna beskrifning en rätt förtröstan och tillit, en kär förtröstan till sin stora wälgörare, som unnar henne allt godt, och hon gör hos sig denna slutsats:

Har Gud gifwit mig sin Son, så kan han icke annat än älska mig och söka mitt bästa. Är Sonen död för mig, så kan hans dyra död ej wara utan kraft och frukt. Jag har allaredo prof nog, att man på en sådan wän fritt och tryggt sig kan förlåta. Wälan! jag har ett fritt mod: oaktadt all beskyllan, allt dömande och fördömande jag hörer i mitt syndfulla samwete, så will jag dock wåga att trösta mig wid min Gud, och såsom ett trött barn lägga mig ned i min Faders sköte. Will han förskjuta mig och icke lida mig hos sig; hwarföre hafwer han ropat till mig genom sin Son: kommer hit till mig alle I, som arbeten och ären betungade, jag will wederqwecka eder, &c.? Will han utesluta mig; hwarföre har han öppnat mig en dörr och säker wäg genom Christum? Will han fördöma mig; hwarföre har han en gång återlöst mig från fördömelse? Om Fadrens kärlek, Sonens förtjenst och den Helige Andes Nåde-werkan wore något enskildt och icke allmänt för alla, utan tillhörde några få, så kunde jag i tillegnelsen och förtröstan lätt bedraga mig sjelf;

men nu är det, Gud ske ära! icke så; derföre kan jag med ett botfärdigt hjerta dristeliga framträda till nåda-stolen och wara försäkrad, att Gud icke förskjuter mig, när jag kommer till honom.

Si, detta är frukten af den omtalta kunskapen och bifallet i förståndet, nemligen, att wilja och åtrå derigenom upplifwas, och banas dymedelst lika som en wäg genom hufwudet till hjertat. Gud werkar icke tron i wåra hjertan omedelbart, eller utan förutgående kunskap och ordets bifall, utan i sin ordenteliga och jemna hushållning, enligt hwilken han will att de, som kunna bruka sitt förstånd, först skola winnlägga sig om kunskap och samtycke till sanningen, och deraf kommer widare den trogna längtan, kärlek och förtröstan.

3. §. Då nu detta sista utgör egentligen tron, och det föregående är allenast likasom en dörr och medel dertill, så följer oemotsägeligen deraf, att alla de bedraga sig och hafwa icke den saliggörande tron, hos hwilka allenast kunskap och bifall finnas, och af detta slaget äro, tywärr, de fleste af wåra så kallade ren-troende Christna. De hafwa merendels en tämmelig kunskap i den Evangeliska läran, gifwa ett skäligt bifall och äga en otwifwelaktig öfwertygelse, att ordet är sannt. Ja än mer, då det kommer an på tillämpning och personlig tillegnelse i synnerhet, så kunna de ofta bättre, än sanna trogna, som stå i kamp och anfäktning, intala sig, att nådens tillsägelser gå dem i synnerhet an, och att Christus har ock gjort tillfyllest för dem; ty just deraf blifwa de ofta säkra, och Christus, salighetenes klippa, warder dem således tillfälligtwis, förmedelst deras egen skuld, till en stöte-sten och en döds-lukt till döden. Hwad felar då ännu? Hwad fattas deßa inbillade trogna? O! slätt intet annat än tron sjelf och trons egentliga wäsende, nemligen, ett botfärdigt hjertas förtroliga tillflykt till Gud, det tröstefulla annammandet af Christi död och förtjenst.

4. §. Här torde inwändas: Detta står ju förut, och detta hafwa de allaredo gjort, i det de hafwa gjort

en särdeles tillämpning på sig sjelfwa och stadigt trott, att Christus ock är död för dem i synnerhet. Men härtill swaras nej; ty bägge deßa ting kunna ej utan fara sammanblandas: de komma hwarandra mycket nära; men äro dock åtskilde och delte, så att ock detta kan wäl finnas hos skrymtare; men når sin fullkomlighet allenast hos sanna trogna. Och just härutinnan ligger, efter min enfaldiga tanka, den fina gränse-skillnad, som är för mången osynlig, dock sann, hwilken skiljer Guds och satans rike från hwarandra, eller den saliggörande tron ifrån den falska.

Saken hänger således tillsammans: Det gifwes en blott theoretisk eller wetenskaplig, och en praktisk eller werkställig och utöfwande tillegnelse af Christi förtjenst. Den förra hafwa skrymtare gemensamt med de sanna trogna, och består deri, att menniskan hemligt hos sig sjelf gör en sådan slutsats: Jag wet, att Christus är död för alla menniskor. Jag är ock en menniska, derföre wet jag, att Christus äfwen är död för mig. Men den senare tillegnelsen, som icke är blott theoretisk eller wetenskaplig; utan tillika praktisk werkställig, och finnes icke blott i förståndet, utan tillika i själens djupaste grund, och gifwes endast hos sanna trogna, den är en innerlig bewekelse och rörelse i wiljan och hjertat, som förmedelst känning af synden, och med en rätt ånger och erkänsla af sina öfwerträdelser, i hjertelig längtan drifwes att söka Christum, fatta honom såsom sitt rätta salighets horn, såsom han i Ordet finnes, och trycka honom till sitt bröst, och säga: Min wän är min, och jag är hans.

Afplanat har han med sitt blod
Den hand-skrift, som emot oß stod;
Ty han war oß så god och huld,
Att han betalte all wår skuld.

Nu all sorg jag kastar,
Som min själ belastar
Jesu, uppå dig;
Du för mig wäl sörjer
När som dagen börjer,
När den slutar sig.

Med ditt blod,
Du mild och god,
Mig från syndens smitta twager,
Och mig till dig tager.

Härpå syftar, utan twifwel, företalet till den Augsburgiska bekännelsen, när det heter: "På det att ingen "skall tänka, det tron är en historisk wetenskap, så sätta "wi detta dertill: Att wilja, och att annamma de till= "budna löften. Så är det icke nog till den rättfärdig= "görande tron, att tro så är, och gifwa bifall dertill, "att synden genom Christum förlåtes, och man warder "tagen till nåden; jemwäl, att wilja sådant; man bör "också emottaga den (nemligen, nåden och förlåtelsen)." Om denna wigtiga sak, och dock för mången obekanta skillnad emellan den theoretiska och praktiska tillegnelsen af Christi förtjenst, handla åtskilliga lärda män.

Jag will, för de enfaldigas skull, förklara saken med en liknelse. Det är ju en ganska stor skillnad, först att jag låter mig berätta, att der eller der bor en god man, och att jag wet och tror det, så wißt som jag hade sett honom. Sedermera, att jag tror, att den mannen har ett godt hjertelag, till att hjelpa alla nödtorftiga af sin stora förmåga. Ännu widare, att han har i sin skattkammare förwarat en summa penningar, dem han under wißa wilkor har i sinnet att skänka mig, och dem jag, när jag will, så wißt kan få, som jag allaredan hade dem i mina händer. Det är ett, säger jag; men nu är det alldeles ett annat, att jag känner mig högst trängande till denna gåfwa; att jag har längtan derefter, går till mannen, talar med honom derom, och med min hand tager emot gåfwan af honom. Si, äfwen så är det twenne olika ting, först att känna den outsägliga Guds nåd i Christo, att hålla före och wara fullt öfwertygad, att efter densamma angår alla, så måste hon i synnerhet icke heller blifwa mig förwägrad. Och för det andra, att med en innerlig längtan af ett botfärdigt hjerta omfamna denna nåden, fatta henne och lika som innesluta henne i

hjertat. Så är wäl nu den första tillegnelsen af Christi förtjenst en förtröstan, och kan så wida få namn deraf, som menniskan i sina tankar wäl tillförser sig och icke twiflar, att Gud ju will wara henne och alla nådig. Men den sista tillegnelsen är egentligen den wi kalle förtröstan, eller den tröstefulla längtan och tillflykten till Guds nåd i Christo, hwilken hon fattar och håller sig fast wid. En öfwermåttan wigtig förrättning, som afgöres i andans och själens djupaste grund, och kan icke ske, utan hos andeliga och på nytt födda menniskor.

Af allt detta ser man nogsamt, att fastän den saliggörande tron, i sin widd och hela begrepp, innefattar uti sig de tre förut skrefne stycken, kunskap, bifall och förtröstan, och derföre af theologerna kallas en samlad färdighet, så består dock trons rätta wäsentliga beskaffenhet, när det kommer an på utöfning, icke endast i de twå första, som werldens barn mena, utan förnämligast och egentligen i det sista stycket, det är tillförsigt och förtröstan, såsom widare skall wisas.

5. §. Men som man wid denna enfaldiga anwisning, till kännetecken på Guds barn, ytterligare will söka att afwärja och undfly all twetydighet, all orsak till twifwelaktighet hos de fromma, och allt sjelfbedrägeri hos de onda menniskor; så är denna erinran nödig härwid, att fastän blott allena de pånyttfödda och omwända menniskor kunna fatta någon tillit eller förtröstan till Gud, så finner sig dock hos de opånyttfödda något, som efter utwärtes anseende är likt en förtröstan, ja, äfwen så hos de wantrogne, till deras stora skada, warder hållet derföre. Ty den i tusende konster förfarna helwetes anden söker således att efterapa den käre Guden i sina gerningar. Denna falska förtröstan är då intet annat, än en köttslig säkerhet, i det en mun-troende inbillar sig sjelf och andra, det han är så wäl tillfreds med sin Gud, och hwilar så sött på sin Frälsares förtjenst, att han är fullkomligt förwißad om saligheten. Men önskanswärdt, att ingen bedroge

sig sjelf och så länge drömde om himmelen, till deß han uppwaknade i helwetet. Den falska förtröstan och friden igenkännes lätt deraf, att intet godt uppsåt är i följe dermed. Hon kan bestå med oångrade, och således oförlåtna och icke öfwergifna synder och mörkrens gerningar, då deremot den sanna och af lefwande tro härflytande förtröstan, på det aldranogaste iakttager helgelsen och har alltid det goda uppsåtet i följe med sig. Huru kan det annars wara, än att hwarest tro är, der måste ock wara sannfärdig förtröstan, och hwarest förtröstan är, der är ock kärlek, hwar kärlek är, der är rättskaffens lydnad, eller uppsåt att behaga den man älskar, och så wida möjligt är, i det minsta icke wara honom till mißnöje och obehag? Ingen kan ju neka den aldranogaste förbindelse emellan deßa ting, och dock finnes det folk, som wågar rosa sig af kärlek utan lydnad, af förtröstan utan kärlek, och af sann tro utan förtröstan.

Men sannerligen är det ett grufweligt sjelfbedrägeri att wilja förlåta sig på Guds nåd, på den tid, då man alldeles icke står i nåda-ståndet. Det är en djefwulsk förblindelse att drömma om intet annat än frid, då man likwäl med största farlighet är omgifwen. Ho har förtröstan till en oförsont fiende, den man dagligen ligger i fält med? Ho slår en annan i ansigtet, och lägger sig strax i hans sköte att sofwa? Så blind och dåraktig är ingen, utan den obotfärdiga syndaren, som midt under sitt ogudaktiga lefwerne talar starkt om förtröstan på Christum, den han immerfort gör motstånd och strider emot, brukande alla sina kropps lemmar och alla sin själs böjelser och begär till orättfärdighetens wapen. Men, obotfärdige syndare, tro dock icke din falska förtröstan! Du kommer till Gud, såsom till en högst förtörnad och genom ingen rätt omwändelse ännu försonad fiende. Ho har gjort dig följe eller sällskap dit? Fruktar du icke, att der far en hämndeeld ut ifrån Guds helgedom och förtärer dig, i det du bär fremmande eld inför Herranom? Ja, denna

fremmande eld är din mycket underliga, och aldrig hos någon rätt troende sig befintliga dristighet, den du kallar en barnslig förtröstan, då du likwäl på långt när, eller alldeles icke, är ett Guds barn. Ty de som drifwas af Guds Anda, de äro Guds barn. Rom. 8: 14. och 1 Joh. 3: 10. Derutinnan äro Guds barn och djefwulens uppenbara. Hwilken som icke gör rätt, han är icke af Gudi. Derföre, förtrösta icke på Gud, förr än du gör sann bättring och ändrar ditt lefwerne, sinne och wäsende; ty eljest är det att tro twärt emot Guds ord, och icke efter Guds ord; det är att försmäda Gud, som efter Pauli ord ej låter sig försmädas, neml. utan straff, eller ostraffad Bed ej annorlunda i detta tillstånd, utan om Anda och nåd att göra bättring. Ty det heter: Gud bönhörer icke obotfärdiga syndare; men den som är Gudfruktig och gör hans wilja, den hörer han. Joh. 9: 3. Säg icke: det är ingen fara; ty förderfwet drabbar hastigt på dig, såsom öfwer den säkra. Luc. 12: 46. Will du weta, hwad som följer på din förtröstan, så hör hwad Skriften säger: de rättfärdigas wäntan är glädje; men de ogudaktigas hopp skall förtappadt warda. Ordsp. 10: 8. En skrymtares hopp skall förtappas. Hans tröst blifwer om intet, och hans hopp såsom dwärgsnät. Job 8: 14. Den ogudaktigas hopp är såsom stoft af wädret förströdt, och såsom en tunn fradga af enom storm fördrifwen, och såsom en rök af wädret bortblåst, och såsom man snart en förgäter, den icke mer än en dag gäst hafwer. Wish. B. 5: 15. Och ytterligare få wi se, hwad stor åtskillnad är imellan den köttsliga säkerheten och den trogna förtröstan, när wi nu skride till den sista afhandlingen.

V. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Egentliga beskaffenheten af tillförsigten och förtröstan.**

2. §. **Tro heter eljest att komma till Christum.**
3. §. **Arten och beskaffenheten af detta kommande.**
4. §. **Liknelse af swag och stark tro.**

1. §.

När wår Evangeliska kyrka lärer, att trons tredje och förnämsta stycke, eller hjertat och det rätta wäsendet, består i förtröstan på Guds nåd i Christo Jesu, så sker det icke derföre, att det ordet **Förtröstan** är nog att inbegripa och utreda hela denna saken, utan derföre, att man ej kunnat finna något beqwämare. Fördenskull är det nödigt, att taga skriftens talesätt under noga betraktande, i synnerhet efter följande språk. Apostelen säger i Ebr. 4: 16. Derföre låter oß **träda fram med frimodighet** till Nådastolen. Cap. 10: 19, 22. Efter wi, käre bröder, nu hafwe **frihet att ingå** uti det helga genom Jesu blod, hwilken han beredt hafwer till en ny och lefwande wäg - - - så låt oß **framgå** med ett sannskyldigt hjerta uti en **fullkomlig tro.** Eph. 3 12. Genom hwilken wi hafwe **dristighet och tillgång** med all förtröstning genom trona på honom. I deßa språk warder tron för oß tydligt afbildad såsom en tröstefull framgång till Gud, synnerligen i de sist anförda ord, då Apostelen sätter Pepoithesis (förtröstan) och Parrhæsia (frihet och dristighet) tillsamman, att det ena kan få ljus af det andra. Men märk wäl, att frihet och förtröstan äro bägge sådane ting, som wäl med förnuftet kunna begripas; men icke ögonskenligen och tydligen kunna ses eller wisas för de utwärtes sinnen; alltså har den Helige Anda warit så nådig och lagt ett särdeles begripligt ord dertill, som är (Prosagoge), tillgång eller tilledning. Lätteligen begriper ju en hwar, hwad det är att **komma till en, gå fram** och taga tillflykt hos honom, och derföre låter sig aldrasäkrast, med Skriftens egna ord, trons sanna wäsende beskrifwas, när wi bruke det ordet **förtröstan** såsom ett be-

skrifningsord, och **tillgång** såsom ämnet i sig sjelft, hwilket beskrifwes; sägande: tron är en tröstefull framgång till Gud; eller tron är icke annat, än att skicka Gud sitt hjerta i förtröstan, föra och böja det till honom.

2. §. Hwad här, för det första, tillgången beträffar, så är densamma icke allenast i de tillförene anförda, utan ock i många andra Skriftens språk helt starkt grundad. Såsom Eph. 2: 18. Förmedelst honom hafwe wi bägge tillstädjelse (eller tillgång) uti en Anda till Fadren. Rom. 5: 2. Genom hwilken wi hafwe ock en tillgång i trone till denna nåd, som wi uti stå̊m. På många ställen i den heliga Skrift står i stället för **tro att komma,** hwilket stämmer helt nära öfwerens med denna **tillgång,** såsom Matth. 11: 28. **kommer** hit till mig (det är, tror på mig, tröster på mig), alle I, som arbeten och ären betungade. Joh. 5: 40. säger Jesus: och I wiljen icke **komma** till mig, att I måtten hafwa lif. Och i Joh. 6: 35. säger Jesus: Jag är lifsens bröd, hwilken som **kommer** till mig, han skall icke hungra, och hwilken som **tror** på mig, (att **tro** och att **komma** är ett) han skall icke törsta. v. 37. Allt det min Fader gifwer mig, det **kommer** till mig; och den till mig **kommer,** honom kastar jag icke ut. v. 44. Ingen kan **komma** till mig, utan Fadren, som mig sändt hafwer, drager honom. v. 45. Hwar och en som hörer detta af Fadrenom, och lärer det, han **kommer** till mig. v. 65. Derföre sade jag eder, att ingen kan komma till mig, utan det blifwer honom gifwet af min Fader. Joh. 7: 37. Jesus ropade och sade: Om någon törstar, han **komme** till mig och dricke. Ho som **tror** på mig, såsom Skriften säger, af hans qwed skola flyta lefwande wattu-strömmar. I Johannes Uppenbarelse talas mycket om detta **kommandet,** när det heter, Cap. 22: 17: Anden och Bruden säga: **Kom!** och den det hörer, han säge: **Kom!** och den der törstar, han **komme,** och den der will, han tage lifsens watten för intet. Es. 55 1. Nu wäl! Alle I som törstige ären, **kommer** hit till watten, och I, som

icke penningar hafwen, **kommer** hit, köper och äter, kommer hit och köper utan penningar och för intet både win och mjölk. Att wår salige läro-fader Lutherus icke heller gjort sig något annat begrepp om trons rätta beskaffenhet, än som ett kommande till Gud, ses tydeliga af hans förklaring öfwer tredje artikelen af wår Christeliga tros bekännelse: "Jag tror, att jag icke af mitt eget förnuft eller kraft **tro** kan på min Herra Christum, eller **komma** till Honom".

Således är då tron intet annat, än att komma till Gud genom Christum, att hafwa tillgång, och söka tillflykt, förstås icke utwärtes med kroppen, på samma sätt som många menniskor kommo till Christum i hans kötts-dagar, hwilka dock icke alla i tron förenade sig med honom, eller som nu många sken-christna med utwärtes tukt eller läpparne hålla sig intill honom och med hjertat äro dock långt ifrån honom; men att **komma** med hjertat, med hjertelig längtan, med wiljans, kärlekens och alla begärs åstundan till honom, drifne af den Helige Ande. Så förklarar ock Gregorius detta: Icke med fötterna, utan med böjelserna, icke med lång resa, utan med uppriktig kärlek.

3. §. Detta är alltså tron eller kommandet i sig sjelf. Låt oß nu widare beskåda deß art och beskaffenhet, eller den förut af Eph. 3: 12. anförde beskrifning härom, som är att hafwa **dristighet och tillgång** med all förtröstning. Likasom ett sjukt barn, som förser sig allt godt hos sin moder, löper till henne och kastar sig i hennes famn, med förtröstan och hopp att blifwa wäl upptaget. Men, som denna förtröstan icke är hos alla lika stor, och det ena hjertat ofta får mer eller mindre styrka och kraft än ett annat, så är billigt wid denna trons bepröfwande, att skilnad göres emellan den längtande tron och den omfamnande tron. Den längtande tron, eller den swaga förtröstan, är en sådan, som ännu är späd och skröplig, som wisar sig blott och allenast i hjertelig längtan, åtrå och begärelse, eller efter Skriftens talesätt, i att söka och klappa på, i att

hungra och törsta. Så war den botfärdige publicanens tro beskaffad, Luc. 18: 13, hwilken sade: Gud miskunda dig öfwer mig, syndare! Och den sjuka drängens fader: Herre, jag tror, hjelp min otro! Marc. 9: 24. Äfwen så de bäfwande Lärjungarnes: Herre, fräls oß, wi förgås! Si, således kommo många med förtröstan till Gud; men i stor fruktan och bäfwan, såsom Marc. 5: 33, den bäfwande sjuka qwinnan; Es. 35: 3. med maktlösa och trötta knän. Ebr. 12: 12. Man fattar tillsägelserna, men med trötta och nedsläppta händer. Då ser förtröstan ut såsom en rykande weka. De trognas Fader sjelf har i begynnelsen måst kännas wid sådan swaghet. 1 Mos. B. 15: 8. Deremot heter den omfamnande tron en stark, förs äkrad och rätt glad förtröstan i hjertat, som är nu kommen dit, lika som att röra wid sitt eftersökta goda, och det så nära, att det bekommer kraft och tröstefull styrka deraf, är i öfrigt så wiß i sin sak, att det med helig säkerhet triumpherar eller segrar, och pockar och trotsar emot alla sina fiender, läggande sig sött, sakta och säkert eller tryggt ned wid Jesu bröst, såsom Johannes wid nattwarden; af en sådan fullkomlig och frimodig tro äro Pauli ord, Rom. 8: 38, Jag är wiß derpå, att hwarken lif eller död skall skilja mig wid Guds kärlek i Jesu Christo, &c. Och i 2 Tim. 1: 12. jag wet på hwem jag tror, och är wiß, att han förmår förwara mitt betrodda gods intill den dagen. Här har den stridande tron fäktat sig till seger; den längtansfulla hunnit till sin ro, erhållit en helig och andelig trygghet, blifwit förwißad om de ting, som man hoppas, att man icke twiflar om det man icke ser. Ebr. 11: 1.

Denna wigtiga åtskillnad på tro och tro, finner man af den heliga Skrifts åtskilliga talesätt: än heter det att tro på Christum, än *Πιςτέυειν ἐπὶ τῷ Χριςτῷ*, att tro på Christo; hwarest det förra syftar på trons längtan efter Christum, men det senare på trons roliga och hwilande förtröstan på eller i honom, fastän således, att der är i längtan förtröstan, och i förtröstan längtan

och åtrå icke alldeles utesluten. Ty det är allenast en tro, som wisar sig än i den ena, än i en annan förrättning, och får namn än af det ena, än af ett annat.

4. §. Jag säger derföre ännu en gång, att trons sanna wäsende är först den botfärdiga själens tröstefulla framgång, framträdande och tillflykt till Gud, och dernäst, för det andra, hos de starkare, **ett försäkradt** och frimodigt omfamnande af Gud och Jesum Christum, med all hans förtjenst och förwärfwade goda, hwarpå själen slutligen håller sig fast och säkert hwilar. På deßa bägge stycken syftar den salige Scriver med deßa talesätt: Trons längtan och omfamnande, begynnelse och utgång, der det i hans Själa-skatt lyder alltså: den saliggörande trons wäsende består otwifwelaktigt i en hjertlig förtröstan på Jesu Christi förtjenst. Men denna förtröstan kan på dubbelt sätt betraktas, i anseende till begynnelsen och utgången. När ett sädeskorn faller i jorden, så spricker det först ut, och begynner wisa sin kraft och lif i ett litet strå, derefter tager det till, och omsider blifwer en fullkomlig planta deraf. Och åter sätter han en annan liknelse, ocksä tagen af wäxter, hwilken ännu klarare föreställer trons **åtrå** och **omfamnande**. Han säger: "en humlerefwa, ärter och dylika långa och krypande wäxter hafwa wäl icke af naturen den kraft, "att de sjelfwa kunna skjuta i höjden och bestå mot "wädret, dock hafwa de den art, att de klänga sig fast "wid och räcka sig till störar och pålar, derföre ser man "dem ock krypa så långt bort öfwer jorden, till deß de "nå ett trä eller dylikt, som de kunna sno sig om, hwartill de hafwa fått sina små klängen, som man ser på "winrankor, ärter och andra små wäxter. Så går det "med botfärdiga själar: när de begynna att tro, så sker "all ting i stor skröplighet, dock hålla de sig af hjertat "till Christum, och deras suckar äro som hakar, hwarmed de hänga sig fast wid Christum. De skåda sin "återlösare med gråtande ögon och såsom i ett töcken, "att de icke rätt kunna känna honom. De tro dock

"med fruktan, icke så att de bära någon twifwelaktig-"het hos sig om Guds allmänna nåd och den fullkom-"liga förloßningen, som är skedd genom hans Son; "utan såsom de, hwilka ej ännu kunna tillegna sig sä-"kert de allmänna löften, och förlåta sig derpå af allt "hjerta."

VI. Capitel.

Innehåll.

1. §. Exempel af en wiß själ, som synnerliga ångslades under sin tros pröfwande.
2. §. Ställes tillfreds genom Petri Molinæi korta betraktelse om tron.
3. §. Besynnerligen under åtskillnaden emellan den längtande och kännbara tron.
4. §. Hwad förklaring och grund deßa ordalag hafwa i den heliga Skrift.
5. §. Nödwändig aktsamhet under trons pröfwande.

1. §.

Här finner jag för godt, till bättre ljus i saken, att korteligen uppenbara för den kära läsaren, det jag nu just kommer till hufwudämnet, hwars tydeliga afhandling förnämligast bewekt mig att fortsätta och för det allmänna offentligen framlägga denna skrift. Jag känner en själ i Christo, som för några år blef besökt af Gud, med en stark drift och tillskyndelse, att ganska noga undersöka sin tro. Nu förság sig densamma derutinnan, att hon icke förnämligast blef wid den heliga Skrift och deß klara wittnesbörd, utan stödde sig mest wid menskliga skrifter och theologiska förklaringar, derföre wederfors henne, till en wälförtjent tuktan, att de många rörstafwar, i stället för att understödja hen-

ne, gingo henne likasom genom handen, ja, igenom hjertat, och förorsakade mer oro. Således gick det till: hon fann hos sig en helt swag tro. Wäl bar hela hjertat fiendskap till synden och war fullt med upprik=tigt uppsåt till helgelse, samt i brinnande längtan wändt till Gud; men den himmelska tröften, den söta frimodigheten, eller trons fulla försäkran saknades allde=les. Der syntes wara idel sökande, utan att finna, idel skrikande, utan swar, idel hunger, utan mättelse, hon fann icke Christum, sin tros mål och medelpunkt, som hon wille, och derföre twiflade hon, om hon ock i sanning hade fattat honom; ty så mente hon: wore så, måtte han wißerligen straxt igen kärligen omfamnat henne och gifwit på hennes suckande röst eller rop ett gladt echo och genswar. Hon wille med kraft förnimma den helige Andas direkta och kännbara wittnesbörd. Men ju mera hon med smärta längtade derefter, desto längre syn=tes det wara borta. Häröfwer blef hon då så ängs=lig och anfäktad, att hon fruktade, det hon hade slätt ingen tro. Hon wille efterlefwa Pauli ord. 2 Cor. 13: 5. Pröfwer eder sjelfwa, om I ären i trone. Men i stället för att pröfwa sig sjelf och examinera sitt hjerta, examinerade hon Gud och undersökte med stor ångest, hwad för grad af tröst och salighets försäkran hon måtte finna hos sig, då likwäl sådant icke är men=niskans werk, utan Herrans allena. Det gick henne härutinnan, som det går med de eftersökningar, som ske af mißtankar. Då söker man det man fruktar för att finna, och för spåret af wißheten råkar man i idel twifwelsmål.

Således fann nu den försagda själen mer förwir=ring i sina tankar, än tröst, fastän hon noga under=sökte många fromma och lärda mäns böcker, och de kapitel, som handlade om tron; ty änskönt deßa här och der talade om den starka och swaga trons åtskilnad, så kommo dock deras afhandlingar henne så underliga före, att den ena syntes wara emot den andra, och stan=nade till slut på en frimodighet, ett kännande, omfam=

nande och förſäkran. Några ibland dem fann hon, ſom efter anſeende hade nått en rätt manlig ålder i tron, och woro af Gud mycket högt benådade; men derhos hade ſkrifwit med nog liten warſamhet och blott af egen erfarenhet, den de ſedan wille göra till en allmän regel. Detta war nu icke mjölk, utan hård ſpis för ett barns mage. Ty hon fann ſnart intet hos ſig af det, hwad andra måtte hafwa funnit hos ſig, och ſåledes blef hennes nådaſtånd för henne ſjelf helt mißtänkt, änſkönt hennes hjertliga längtan efter Gud, att med luſt wandra på hans wäg, war alldeles oafkortad.

2. §. Ändteligen fogade Gud ſå, att hon kom öfwer den bekante engelſke Kongl. Hof-predikantens Petri Molinæi eller Du Moulins lilla Tractat, kallad den **Rättfärdiggörande Trons wäſendteliga afbild.** Af deßa 7 eller 8 blad, ſom äro ett bihang till den wackra boken om Själens frid, hämtade hon mera ljus och tröſt, än af många widlyftiga böcker, ſom hon förut hade läſt, då denna kort och tydligen wiſar, huruledes trons rätta beſkaffenhet blott beſtår i en ångerfull ſjäls tillflykt till Chriſtum, och huruledes den tröſtefulla känning, med den deraf härflytande ſtarka förtröſtan, hörer icke egentligen till trons natur, utan till hennes fullkomlighet. Han ſäger, att de ſom beſkrifwa tron ſåſom en faſt förſäkran om ſina ſynders erhållna förlåtelſe i Chriſto Jeſu, de begripa icke trons wäſende rätt, och ſynas heldre göra ett utkaſt af hennes fullkomlighet, än af hennes natur och beſkaffenhet. Ty likaſom det wore en ganſka oriktig beſkrifning på en menniſka, om man ſade: menniſkan är ett lefwande djur, ſom i en wäl ſkickad och wacker lekamen beſutte, eller hade en herrlig ſjäl, ſtort förſtånd och mångfalldig ſtyrka; ty ſlik beſkaffenhet pekar allenaſt på en perſons fullkomlighet och icke på hans natur, i anſeende hwartill ſå wäl den fula och den enfaldiga, ſom den dägeliga och wiſa, ett barn ſå wäl ſom deß fader, kunna förſwara och båra ett rätt menniſko-namn; likaledes ſäger han,

att tron beskrifwes oriktigt, såsom en wiß och full försäkran om wår salighet i Christo, emedan detta är den högsta grad och fullkomligheten sjelf; men icke trons natur och wäsendtliga beskaffenhet, som består endast i tillflykt till Gud, och i Jesu Christi förtjensts omfamnande, och kan finnas hos den, som har ingen frimodighet, utan mer rädsla, ja, i stället för försäkran känner stora anstötar och twifwelsmål. Ty ho kan neka, att ju den sjuke drängens fader hade tron, då han sade med tårfulla ögon: Herre, jag tror, hjelp min otro! Marc. 9: 24.

3. §. Samme lärare Du Moulin will att man skall föreställa sig en dubbel förtröstan, det är, en tillflykts= och en kännbar förtröstan. Den första är allmän hos alla swaga, som dock wißerligen tro; den andra gifwes hos de starkare och högre benådade själar. Doct. Mart. Frise, Theol. Prof. i Kiel, har tagit denna åtskilnad mycket wäl i akt, då han säger: Förtröstan innefattar twenne ting: först, att en menniska har längtan efter Christum och flyr till honom; det andra: att hon fattar och omfamnar honom, eller egenteligare att tala, då man känner och är försäkrad, att man har fattat och omfamnat honom; ty så snart ett ängsligt hjerta werkeligen längtar, så tror det allaredan, och i wiß måtto fattar Christum och förlåter sig på känningen eller öfwertygelsen om sina synders förlåtelse. Den första må kallas en tillflykts, den andra en kännande förtröstan.

De som äro kunniga i latinska språket kunna, efter mina tankar, icke bättre föreställa sig denna wigtiga distinction eller skilnad, än genom deßa ord: Actio fidei directa et reflexa, det är: trons företagande, som endels går lika som fram till sitt mål, endels böjer sig tillbaka igen, och möter hjertat. Det första, som alldeles nödwändigt består deri, att en werkeligen botfärdig och Gudälskande själ med innerlig längtan flyr till Jesum och i andakt traktar efter att finna och fatta honom, sökande i honom all ting till salighet, och intet utom honom, ja öfwergifwande och kastande sig ned i

hans heliga wilja, det är Actio directa. A. reflexa består deruti, att den trogna själen har en kraftig känning och öfwerbewisning om sin tros giltighet eller duglighet, och försäkran om sitt nådastånd, eller förmärker hos sig den Helige Andes werkeliga wittnesbörd med hennes anda, nåde-beseglingen och den himmelska arfwedelens pant wara så lefwande och kraftig, att hon deraf lika så wäl, som af sina helgelses-gåfwor, kan wara wißt försäkrad om sin rättfärdiggörelse och sitt nåda-stånd, glädjande sig deråt med outsägelig själa-frid och frimodighet. Kort att säga: directe tror man egentligen på Gud, reflexe tror man att man tror, och är försäkrad om sin tro.

4. §. För att hjelpa wårt swaga begrepp med liknelser, kan man säga, att bägge slag af tro hafwa samma åtskilnad, som **söka** och **finna**, som hafwa **åtrå till** och **äga ett** ting, som den **ropande rösten** och det **swarande echo'** eller genljudet, som en sten uppkastad i höjden och hans nedfallande på dens hufwud, som honom kastar, hwilken liknelse äfwen Syrach brukar, fast i annan mening. Den directa tron stiger med sin längtan upp till Gud, och kan kallas den uppstigande eller sökande. Den reflexa faller här ofwan ifrån ned till själen igen med kärligt omfamnande, och är utan twifwel den Guds kärlek, som Paulus talar om, hwilken är utgjuten i wåra hjertan genom den Helige Anda, som då kraftigt wittnar med wår anda, att wi äre Guds barn, och gifwer oß, lika som Simeon, tröstеligt swar och försäkran, att wår bön är hörd, och wår tro är täck och behagelig, och att wi derföre kunne göra oß mera fria och frimodiga i Gud. På denna dubbla tros art syftar den salige Scriver, när han sålunda talar i sin Själa-Skatt, p. 11. pr. 12. §. 40.: "Så "länge det finnes hos menniskan en liten och swag "suckan efter Gud, så är icke Guds Anda wiken ifrån "henne. Trons längtan efter Guds nåd har sitt ur-"sprung af den Helige Anda, och kommer således ifrån "Gud, och går till Gud, och med en förborgd kraft,

"wänder tillbaka igen ifrån Gud, nemligen till själen."
Men på det en i andelig måtto bekymrad själ, som söker tröst och upplysning, måtte blifwa försäkrad, att denna wigtiga sak är icke någon menslig dikt eller påfund, utan en fast grundad sanning i den heliga Skrift, fastän den, så wida mig bekant är, härtilldags icke blifwit afhandlad, så ock, på det man korteligen förut må weta, att det är allenast den sökande eller uppstigande, men icke den ljufwa och tillbakafallande tron, som hörer till den saliggörande trons wäsende, så bör man förnämligast gifwa akt på efterföljande Skriftens rum, och wänta mera ljus i efterkommande Capitel.

Rom. 15: 13. Önskar Paulus således: Hoppsens Gud uppfylle eder med alla fröjd och frid i trone, att I hafwen ett fullkomligt hopp genom den Heliga Andas kraft. Märk här: Apostelen talar med sådana, som allaredo woro rättfärdiggjorda, som man ser af följande vers. Deßa rättfärdiggjorda hafwa ju allaredan haft tron, nemligen den sökande eller uppstigande; hwad kan han då önska mera? Ett **fullkomligt** och **öfwerflödigt**, det är ett **starkt hopp**, en stor glädje och frimodighet i **tron**; hwad är det annat, än den tillbakafallande tron, hwilken wisar sig i Gudomligt ljus och återsken, och med mycken glädje känner sig sjelf?

Eph. 1: 16, 17, 18, 19. Gör samme trogne läraren en sådan bön och önskan öfwer sina åhörare: Jag wänder icke åter att tacka Gud för eder, alltid tänkandes på eder i mina böner, att wårs Herras Jesu Christi Gud, herrlighetens Fader, wille gifwa eder wisdomsens och uppenbarelsens Anda till sin kunskap, och upplysa edars förstånds ögon, att I förstå kunnen, hwad hopp han hafwer kallat eder uti, och huru rik hans arfs herrlighet är uti helgonen, och huru öfwerswinnerliga stor hans kraft är till oß, som tro efter hans **mäktiga starkhets werkan**. I nästföregående 15 v. prisar Apostelen sina Epheser för deras tro på Herran Jesum, det är förnämligast den sökande eller uppstigande tron. Derpå önskar han dem det som wi

nyligen hörde, nemligen wisdoms och uppenbarelsens Anda i Guds kunskap (till att smaka och se, huru söt Herren är; ty den ordinära och ringa kunskapen måtte de tillförene allaredan hafwa haft, efter de allaredan trodde). Ytterligare önskar han dem upplysta ögon till förståndet, till att känna det hopp de äro kallade till, och huru rik hans arfs herrlighet är uti helgonen, och hans öfwerswinneliga stora makt i sina trogna. Alla deßa höga ting höra, efter mina tankar, till den nedfallande tron och icke till den sökande tron, som stiger uppåt.

I 1 Cor. 2: 12 står det: Wi hafwe icke fått denna werldens anda, utan den anda, som är af Gudi, att wi weta kunne, hwad oß af Gudi gifwet är. Så är det då twå ting, att wara begåfwad och benådad af Gud, och sedan att weta, att känna rätt och finna denna nådens herrlighet.

1. Joh. 5: 13. Detta hafwer jag skrifwit eder, som tron i Guds Sons namn, på det I skolen weta, att I hafwen ewinnerligt lif, och på det I skolen tro i Guds Sons namn.

Ser här en klar åtskillnad emellan att tro och att weta eller förnimma och erfara att man tror. Johannis åhörare trodde allaredan; men det stora insegel, trons känsla, hade Gud ännu icke tryckt i deras hjertan. Johannes måste med sitt skrifwande sträfwa derefter, att sätta dem i det stånd, att kunna få det.

5. §. Efter wi alla tider finne i Guds kyrka sådana swagtrogna och andeliga fattiga ibland oß, hwilka utan twifwel utgöra största antalet af sanna trogna, så hafwa Ordets lärare nödigt att taga i akt, det de icke alledeles sönderbryta deßa förkroßade rör, eller utsläcka sådane rykande wekar, eller, som Paulus säger, i stället för att taga dem saktmodigt emot, kränka och förderfwa deras samweten och sätta deras arma själar i förwirring och äfwentyr, och det sker, när en lärare, som sjelf kan wara högt benådad, icke är warsam nog i sina predikningar och andra skrifter, icke nog öf=

werwäger och afmäter den stora och öfwermåttan wigtiga åtskillnad, som gifwes emellan en och annan Andans werkning, och således icke winnlägger sig om att dela sanningens ord rätteliga, utan mäter alla andra efter en aln, och söker hos dem just detsamma, som han, fastän oförtjent, kan hafwa förut för många, eller tillfälligtwis gemensamt med den minsta delen af sanna trogna.

Nu att göra wißa trappsteg wid detta nödwändiga trons pröfwande, bör man helt noga hålla sig wid den Christliga medelwägen, och hwarken fordra för litet eller för mycket; ty wid det senare kan själen störtas i stor förwirring, och wid det förra i säkerhet och fördömelse. Jag menar, man må å ena sidan icke antaga hwad som helst såsom kännetecken på tro; ty ehuru swag och klen nådens begynnelse är, så meddelar hon dock själen några egenskaper, som wida öfwerskrida alla naturkrafter, och omöjeligen finnas hos någon otrogen, ehuru from och sedig han är. Men å andra sidan är samma warsamhet helt nödig, att icke spänna bågen för starkt, så att man icke af någon himmelsk söttma gör trons kraftiga kännande, sjelfwa trons wäsende, och således kräfwer det af barn, som man allenast har att wänta hos ungt folk och fäder. Jag har erfarit, att intet är, som mera föder twifwelsmål och ett försagdt mod hos många rättskaffens Christna i wåra tider, och som mera hindrar den rätta tacksamheten emot Gud, än att många wid undersökandet om de äro i trone, och wid kännandet af nådens stånd, råka på wißa mystiska och andra böcker, som wäl i sig sjelfwa kunna wara goda, men paßa sig icke efter deras tillstånd, och af deße föreställa de sig wißa egenskaper, som fordras till en hög grad af nåd, och när de icke finna just det samma hos sig, då gifwa de strax tappt, i stället att de skulle allenast prisa Gud och tacka honom för det goda, som han dem bewisar, fast icke på lika sätt, som deras bröder; de borde med bön och med hjertats möjligaste rening sträfwa efter, att warda skickliga till en högre grad, de borde fatta sin själ i tålamod och intet fordra af den käre Guden med makt och stor-

mande hand, icke heller blifwa otålige och förſagde; utan låta ſig nöja med ſina nådapund, ja hålla ſig owärdiga till deſamma, ſägandes med Jacob: Herre, jag är allt för ringa till all den barmhertighet och trohet, ſom du med din tjenare gjort hafwer! 1. Moſ. B. 32: 10.

Det kommer derföre, wid wårt ſjelfpröfwande, icke an på den frågan, om en har den ſtarka reflekterande, det är med himmelſk frimodighet och ſötma ſig ſjelf noga kännande tron, utan allenaſt enfaldigt, om man har en ſann och uppriktig tro; om man har förmärkt nådens förſta början hos ſig och har betjent ſig deraf. Johannes i ſin 1 Epiſt. 2: 13, 14. delar nådens barn i trenne ſlag: I **barn, ynglingar,** eller ungt folk, och **fäder.** Här kommer det nu förſt an på, om man är förſäkrad, att åtminſtone wara ett barn i Chriſto. Och att det ſå weta, bör man icke taga de egenſkaper för ſig, ſom ynglingar och fäder hafwa fram för barn; utan dem, ſom de hafwa med dem gemenſamma. Man kan icke neka, att ju diande barn och ſjukt folk werkligen lefwa, faſtän de icke hafwa den fullkomliga lifskraft, ſom ſunda och wuxna menniſkor.

Sedan jag nu med flit har underſökt den åtſkillnad, ſom är emellan trons tröſtefulla kännande eller frimodighet (reflexe) och trons eget wäſende, (directe) ſå will jag framdeles nogare betrakta hwart ſtycke för ſig ſjelf.

VII. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Den egentliga och långtande tron (*fides directa*) beſtår framför allt i en förlägenhet, eller i en begärlig och twingande tillflykt till Chriſtum.**

2. §. **Kännetecken på denna förlägenhet, af perſonen, när hwilken den finnes, eller deras**

beskaffenhet, i hwika den af den helige Ande genom Evangelium werkas; af de föremål, som den sträcker sig till; samt af deß art och beskaffenhet.

3. §. Denna förlägenhet liknas wid hunger och törst.

4. §. De andeligen hungrige och törstige själars tröst.

1. §.

En menniska begynner werkligen och i sanning att komma till Christum, hon är på salighetswägen och står i trona, så snart i hennes själ uppstår en kraft att wilja något, och så snart längtan, åtrå och en traktande lust efter Christum med allwar rörer sig hos henne. Men det sker således: Först blir menniskan af Guds Lag i sitt samwete öfwertygad, att wara en till döden skyldig och förbannad syndare, som sjelf på intet sätt kan rädda sin själ; då ser hon sig, för det andra, om efter hjelp, och sedan hon finner, att det gifwes ingen salighet i något annat än i Herrans Jesu namn, Apost. G. 4: 12; så låter hon sig draga ifrån lagen till Evangelium, bifaller detta och tror, att Jesus är den Christus, om hwilken alla Propheter i det gamla Testamentet, och alla Apostlar i det nya enhälligt hafwa wittnat att alla de, som tro på honom, skola få syndernas förlåtelse, lif och salighet. När nu denna ljufwa drift, denna lefwande kunskap och öfwertygelse står fast, si, så kan ej annat ske, än att deraf, för det tredje, uppstiger en förtröstande, en tillitsfull längtan och åtrå efter Christum, eller Guds nåd i Christo, hwilken uppwäcker en rätt hjertlig och innerlig suckan, och bryter fram i ett förtröstande anropande, Abba, min Fader! Det i sannskyldig ånger kroßade hjertat uppwäcker alla sina krafter, till att med hetaste andakt omfatta den korsfäстade Jesum, såsom sin endaste tillflykt och nöd=ankare, hon sträfwar efter att komma honom helt nära, omfamna honom, kyßa

honom och trycka honom till sitt bröst; och när hon icke kan komma så ut med denna trons öfning, som hon wille, utan hindras, antingen af infallande werldsliga tankar, eller genom djefwulens tillskyndade af otro, twifwel och klenmodighet, hwartill fienden betjenar sig af arfsyndens qwarlefwor i menniskan, eller af den andliga trögheten; så bedröfwar och bekymrar hon sig wäl snart öfwer denna förlust och mistning, men aflåter dock icke, utan håller i med längtan; fastän Herren wille döda henne, det är på andeligt sätt taga bort all tröst, så wille hon dock hoppas på honom och hänga eller hålla sig in till honom. Hon brottas rätt med sin Gud i sina böner och åkallan, såsom Jacob, och will icke släppa honom förr, än hon antingen inom kortare eller längre tid njuter wälsignelse.

Detta är den i sanning saliggörande och absolut eller rent ut nödwändiga tron, hwaraf en Christen har tillförlitliga kännetecken om barna-rätt. Det är att fly till Fristäderna. Det är att söka Herren, medan man kan finna honom, och åkalla honom, medan han när är. Es. 55: 6. Icke med ett blott Herre, Herre! Matth. 7: 21., utan med en brinnande andakt, ett hjerteligt tillbedjande i andanom och sanningene, hwarom det står i Ap. G. 2: 12., att hwilken som åkallar Herrans namn, han skall blifwa salig.

2. §. Men när det säges, att den sanna tron, wid sin begynnelse och första swaghet, består i en suckande förtröstan och längtan efter Jesum, så beder jag, att du icke bedrager dig sjelf, du obotfärdiga syndare, i det du will, kanhända, tänka: Ja, är den sanna tron allenast en längtan efter Herran Jesum, så har jag ock wißt nog den sanna tron. Men gör icke din räkning och slutsats för tidigt; pröfwa heldre din längtan om den är af rätta arten, således: först pröfwa **orsaken** dertill och spörj hwarföre? För det andra, **målet** och **ögnamärket**, och spörj hwarefter? För det tredje, pröfwa **beskaffenheten** af din längtan, och ransaka huruledes och på hwad sätt du längtar.

Den menniskan, hos hwilken den rätta längtan har sitt säte, bör egentligen hafwa en sann kunskap, ett öfwertygande och kännande af sitt eget syndaelände. Moses skall drifwa dig till Christum, och det bör heta efter Davids exempel: Utur djupet ropar jag till dig; arbetande och betungad skall din själ wara, om du skall trösta dig af Jesu kallande och inbjudande. Matth. 11: 28. Hon bör ingen annan undflykt weta af, till att undgå blodhämnaren, än att fly till honom, som har gjort tillfyllest för wåra synder med sitt blod. Här sjunges rätteligen:

Går jag än widt,
Hit eller dit,
Ja, längst till werldsens ända.
Slätt ingen wrå
Jag finna må,
Som kan min synd afwända.

Jag flyr till dig,
Förskjut ej mig,
Min Gud, haf mig förskonad;
Din stränga rätt,
Åsidosätt,
Din Son har mig försonat.

En liknelse finne wi härtill i de fyra spitälska män, 2 Kon. B. 7: 4., då de sade: Der wi än wille gå in i staden, så är hård tid i stadenom, att wi måste dock der dö. Blifwe wi ock här, så måste wi ock dö. Så lät oß nu gå bort och gifwa oß till de Syrers här. Men nu har du, o syndare, aldrig sett rätt in i din eländighet, och aldrig warit allwarligen bedröfwad öfwer dina synder, derföre är ock din tillflykt eller förtröstan ogrundad, och din längtan ganska falsk. Huru skulle den wara angelägen om läkaren, som icke wet och känner sin sjukdom? Derföre säger Frälsaren: de helbregda behöfwa icke läkare, utan de kranka. Matth. 9: 12.

Dernäst pröfwa också din längtans **ögnamål**, hwilket bör ingen annan wara än Gud, och i synnerhet Gud och menniskan Jesus Christus. Men huruledes skall

din torftiga själ anse honom? Gif wäl akt! Sålunda, som han af Gud är oß gifwen, icke allenast till rättfärdiggörelse och förloßning, utan ock till helgelse och wisdom. Det är enligt hans treggehanda embeten såsom Öfwerste-Prest, Konung och Prophet. Wißt är det, att wid redogörelsen har du att föreställa dig Jesum, under bild af en Öfwerste-Prest och Förloßare, som en gång med sitt blod är ingången i det aldraheligaste och har funnit en ewig förloßning. Ebr. 9: 12. Men derhos bör ock icke förgätas, att han är tillika din Konung, hwars heliga wilja du bör lyda och efterlefwa; din Prophet, hwars sanna lära du bör antaga, och till allt detta hafwa lust och behag. Just härutinnan bedraga sig många menniskor sjelfwa; de wilja nog hafwa Christum, såsom sänd af Gud till rättfärdighet; men icke så wida han bjudes dem till helgelse och wisdom. De åtskilja det Gud har sammanfogat och wilja wäl antaga Christum såsom Öfwersta-Prest; men icke såsom Konung och Prophet. Många önska sig delaktighet i Christi död och förtjenst; men icke att blifwa hans oskyldighets beläte lika, så wida möjligt är. Hafwa de längtan efter Christum, så sker det blott för att undgå syndastraffet, och icke för att lemna och öfwerwinna synden, och genom förening med Christo blifwa heligare, frommare och gudfruktigare. Nej, de äro många, som allenast begära Christum för sig, och icke i sig. Han skall endast tjena dem till skjul; men ingalunda till exempel. Deremot äro rätta trogna i sin längtan helt annorlunda sinnade: de söka och önska sig icke allenast helgelsen en gång i andra lifwet, utan redan i detta; wäl wetande, att fastän de dermed intet förtjena till saligheten, så får dock ingen se Gud utan helgelse. De sanna trogna hafwa en rätt hunger och törst efter rättfärdigheten. Matth. 5: 6. Jag förstår här icke allenast den genom trona af nåde oß tillräknade rättfärdigheten, eller Christus sjelf, som är oß gifwen af Gud till rättfärdighet, utan den, fast ofullkomliga, dock oundgängliga, påbudna lefwernets rättfärdighet. De hafwa uppriktigt uppsåt,

hjertlig kärlek, innerlig lust och längtan att wandra på Guds buds wäg, och önska med Paulo att lösas och wara med Christo, hwilket sker för att blifwa qwitte från syndakroppen, och att wara Gud till mera behag. Sådana själar weta rätt wäl, att när Gud förloßar oß utur wåra fienders hand, då förloßas wi dertill, att wi skole tjena honom i helighet och rättfärdighet i alla wåra lifsdagar, Luc. 1: 74, 75. Sådana själar betänka, att när Jesus gifwer sig sjelf ut för oß, gör han det till att frälsa oß ifrån all orättfärdighet, och förwärfwa sig sjelf ett folk till egendom, som sig om goda gerningar beflitar. Tit. 2: 14. Kort sagdt: Wår åstundan bör gå derpå ut, att wi genom Christum först erhålle trones rättfärdighet, och för det andra, såsom nödwändig följd deraf, lefwernets rättfärdighet, så wida möjligt är i denna dödligheten. Och ho som icke har bägge deßa afsigter med sin längtan, han är icke trogen, utan en skrymtare.

Detta är i korthet talt om de personer, hos hwilka trons rätta längtan finnes, och om deß ögnamärke, som är Gud eller Jesus. Nu följer för det tredje deß **art** och **beskaffenhet**, och den består i twå ting, nemligen i hjertlig **allwarlighet** och **beståndighet**.

Hjertelig, allwarlig och rätt begärlig bör denna längtan wara, efter Guds nåde i Christo Jesu, och icke **kallsinnig** eller **sömnig**, annars kommer det platt icke öfwerens med det elände, från hwilket man åstundar räddas, eller med den Förloßarens wärdighet, som man traktar efter att förenas med. Begge wisa, att den rätta längtan bör gå så wida, att man i det minsta söker Jesu gemenskap med större allwar, än något annat i hela werlden. Man bör kunna säga med Asaph: Herre, när jag dig hafwer, så frågar jag efter himmel och jord intet. Om mig än kropp och själ försmäktade, så äst du dock, Gud, alltid mins hjertans tröst och min del. Ps. 73: 25, 26. Och med Paulo akta eller räkna all ting för skada, emot wårs Herras Jesu Christi kunskap, för hwilkens skull allt bör hållas för träck,

på det man må winna Christum. Phil. 3: 8. Ja, att man med den omtalte köpmannen i Matth. 13: 45. icke betänker sig, att sälja allt hwad man hafwer, det är försaka allt, för att tillhandla sig eller winna den kostliga perlan. Det är wäl sannt, att wi i detta lifwet icke kunne finna någon rätt jemlikhet emellan wår längtan och det efterlängtade, och ju mera wi läre känna den älskwärda Jesum, desto mindre äro wi tillfreds med wår längtan; men finna, att den borde wara mycket mera häftig och brinnande, och kunna ej heller wid kännandet af slik ofullkomlig och bristfällig längtan bättre trösta oß med något, än med mißnöjet sjelf, som wi spörje hos oß deröfwer; ty just detta wittnar om wår uppriktighet; men ehuru swag denna längtan är, så bör den dock wara större efter Jesum, än efter alla jordiska ting. Så hjerteligen böre wi hänga efter honom, som en fördjupad gäldenär efter en löftesman, som en hungrig efter ett stycke bröd, som en sjuk efter läkaren, som en i skeppsbrott efter en hjelpare, som en till döden dömd efter nådig pardon. Derföre, om wår längtan har högre afseende på något annat än Jesum, traktar med större begär efter det jordiska, och för att winna det, sätter Jesum och hans kärlek åsido, och lemnar werldskärleken företrädet, då står det wißerliga icke wäl till med tron, och den tröstefulla längtan är alldeles icke riktig. Den lata och sömniga önskar sig wäl warda rik; men det stannar allenast wid önskan; ty han gitter icke draga sin hand utur sin barm. En skrymtaktig Christen har wäl ock ett slags önskan och längtan efter att äga Jesum och att blifwa salig; men han will hafwa de höga ting för godt köp, utan möda, utan förlust af timligt godt, utan att bryta sina syndiga lustar och öfwergifwa all fåfänglighet, gifwande dermed tillkänna, huru sömnig hans längtan är, nemligen, icke en gång så häftig, som en tiggares längtan efter ett stycke bröd, då man likwäl skall göra wåld på himmelriket, om man will rycka det till sig.

Yttermera, så är **beständighet** den egenskap, hwaraf den sanna trons längtan kan igenkännas och skiljas från den falska. Det kommer understundom ockstå en flygande andakt på skrymtaren, likasom det kom på Herodes, att han gerna hörde Johannes predika, eller på den Phariseen, Luc. 14: 15, hwilken sade: Salig är den som äter bröd i Guds rike. När en sådan eftertänker, hwad det är för en skön sak, att han utan alla sina gerningars förtjenst, allena för Jesu skull, kan warda salig, suckar och önskar han wäl en gång, att med alla trogna Guds barn få lott i himmelen. Men detta är allenast den förekommande, den uppwäckande och tillskyndande Guds nåd, hwilken, som de lärde tala, arbetar på hjertat och icke i hjertat, och sedan den såledés af de säkra och allenast efter deras egna tankar på nytt födda syndare icke widare blifwer antagen och inlåten, så går deras längtan snart öfwer, sinnet blir, som förr, oförändradt, och det goda uppsåtet förswinner så hastigt som wädret. Komma de åter till sina syndiga nöjen och sällskaper igen, så är det gjordt, den lilla gnistan utsläckes, deras hjerta blir förkolnadt och kommer icke till någon smältning och utarbetande. Sådana menniskor påkommer en längtan efter det goda, likasom hos de fromma understundom en lust till det onda, wid något synnerligt tillfälle och utan ordning, ej annorlunda, än som en flygande lust faller på en hafwande qwinna till sådan mat, som hon hwarken förr eller sedan har behag uti. Men sålunda är det icke beskaffadt med de sanna trognas längtan, den är beständig, och fast den icke alla tider är lika het och häftig, så är den dock alltid uppriktig. Ty fastän den längtande själen ock undertiden finner en kraftig tröst, och känningen af Guds godhet i wißt mått kommer ifrån åstundan till egandet, så att hon kan säga med bruden, som sökte med bedröfwelse, men fann med fröjd: då jag kom litet bättre fram, fann jag den, som min själ kär hafwer, Hög. W. 3: 4.; så warar sådant icke länge, förr

än den trogna förlorar sin Jesum, icke alldeles ur hjertat, men wäl utur ögnasigte, eller i anseende till det ljufwa inwärtes kännandet, och då infinner sig ett nytt begär och åtrå, ja ofta häftigare än tillförene, emedan sådana nådes-blickar och kärleksgnistror äro allenast smulor af Herrans bord, som icke tjena till mättande, utan till uppmuntran af större längtan och begär. Sådan beständig längtan fann David hos sig, då han säger: Min själ är all sönderkrossad för längtan skull efter dina rätter alltid. Ps. 119: 20. Detsamma gifwer ock Paulus tillkänna, sägande: Icke att jag hafwer det allaredo fattat, eller allaredo fullkommen är, men jag far fast derefter, om jag det ock fatta må, eftersom jag ock fattad är af Christo Jesu. Phil. 3: 12.

Detta jagande, suckande och fikande finnes hos en Christen under hela hans lifstid, dock icke alltid lika häftigt, utan efter som han flitigare eller senfärdigare brukar salighetsmedlen, så är det starkare eller swagare, likasom blodets cirkulation eller omlopp i kroppen icke alldeles upphörer så länge menniskans naturliga lif warar, utan förhåller sig stundom långsammare, stundom häftigare; likaledes ocksä denna trängtan, hwilken är som en andelig pulsådra, hon slår alltid, men icke alltid lika fort, och gör icke alltid lika slag hos den inwärtes menniskan. Med ett ord: den är underkastad omwexling, men ingen fullkomlig undergång eller stillastående. Detta är nu de bägge egenskaper, hwaraf den sanna längtan och trängtan kan igenkännas, och i följe deraf kan slutas, hwad som felar dem, om hwilka Christus så eftertryckligen talar i Luc. 13: 24: Månge skola, säger jag eder, söka att komma in (i himmelriket) och skola icke kunna. Hwarföre? Efter de icke med brinnande allwar, icke beständigt och oaflåtligen trakta, längta, fika och sträcka sig efter det föresatta målet, göra icke wåld på himmelen, och när de ändtligen äro komna hardt när himmelens port, då det med bön och wakande gäller mest, så sätta de sig ned att sofwa med de fem fåwitska jungfrur.

3. §. Sålunda har jag beskådat både ursprunget, ögnamärket och beskaffenheten af den sanna de trognas längtan. Den som i sanning finner detta hos sig, han kan trösta sig dermed, att han är af de andligen fattiga, hungriga och törstiga, dem Jesus lofwar att de skola blifwa mättade. Matth. 5: 3, 6. Salige äro de, som hungra och törsta efter rättfärdigheten, de skola mättade warda. Sådana hungriga uppfyller Herren med god ting. Luc. 1: 53. och Upp. B. 21: 6. heter det: Jag skall gifwa honom, som törstar, af lefwande wattens källa förgäfwes (eller för intet).

Orsaken, hwarföre trons längtan i den Heliga Skrift liknas wid hunger och törst, är denna: likasom hunger och törst äro naturens starkaste drift, så att en hungrig skulle gifwa bort hwad han annars hade för mat och dryck; så är äfwen längtan och trängtan efter Guds nåd i Christo det aldrasnällaste hjul i wiljans innersta böjelse. Och som hungern kommer af magens tomhet, och tillika mera uppwäckes, när man ser eller känner lukt och mat; så har de trognas längtan sitt ursprung deraf, att menniskan blifwer andeligen hungrig och nödtorftig, när hon känner hos sig ingen rättfärdighet, utan idel elände. När nu en sådan trängtande och från all egen rättfärdighets inbillning uttömd själ ser Jesum, lifsens bröd, frambäras, och hörer ett eller annat tröstligt kraftspråk, som går henne till hjertat, då begynner den hungriga själen med längtan, suck och trängtan, likasom skriande, att gifwa sitt trångmål tillkänna. Ack, Herre Jesu, huru sött är ditt ord, huru tröstligt är ditt samfund! Ack, den som rättligen kände dig och nära wore förenad med dig! Jag wille då aldrig mer önska mig i werlden, och jag wille då för din skull lida all ting. Men hwar är du, min Jesu? Jag förnimmer icke din kraft såsom jag gerna wille; jag är ännu helt swag och skröplig. Ack, jag fruktar ännu, att jag måtte wara långt ifrån dig. Ack, Herre Jesu, hjelp mig, styrk mig, wederqwick mig! O, unna mig dock ett nådigt ögonkast, räck mig en bröd-

smula af ditt bord! Nu, Herre, jag släpper dig icke förr, än du wälsignar mig. Ingenting smakar och förnöjer mig rätt, så länge jag icke finner mig fullt försäkrad om din nåd. O, usla werld! hwad har du? Hwad kan du gifwa mig? Intet, Intet! Jesus allena är mig all ting. Han har den ädla friden, som werlden icke gifwa kan. Gif mig, o, gif mig, aldrakäraste Jesu, aldraälskeligaste, aldrawänligaste Herre Jesu, hwad mig lycksaligt är i tid och ewighet! Om sådan innerlig och brinnande längtan hos de trogna själar efter Christum wittnar den psalm, som wi sjunge i församlingen:

Jesu, du min fröjd och fromma,
All min glädje och min tröst,
Wärdes nådigt till mig komma
Med ditt Ord och ljufwa röst.
Kom, o Jesu! blif mig när,
Låt mig blifwa der du är.

4. §. Om sådan ifrig och hungrig längtan efter Gud hos den trogna själen gifwas många herrliga wittnesbörd i den heliga Skrift. Ibland andra ställen står det i Psalm. 38: 10.: För dig, Herre, är allt mitt begär, och min suckan är dig icke fördold. Och i Ps. 63: 2.: Gud, bittida wakar jag upp till dig. Min själ törstar efter dig, mitt kött längtar efter dig; uti ett torrt och torstigt land, der intet watten är. Och Ps. 119: 81, 82.: Min själ trängtar efter dina salighet; jag hoppas uppå ditt Ord. Min ögon trängta efter ditt Ord och säga: När will du trösta, trösta? Och Ps. 143: 6.: Jag uträcker mina händer till dig; min själ törstar efter dig, såsom en torr jord. Sela. Hos Propheten Es. 26: 8, 8, 9, heter det: Wi wänte efter dig, Herre, uti din rätts wäg: hjertans lust står till ditt namns Ord. Af hjertat begärer jag dig om nattena; med minom anda i mig wakar jag bittida upp till dig. I Cap. 41. 17, säger Herren sjelf således: De elände och fattiga söka watten, och der är intet; deras tunga borttorkas för törst; men jag, Herren, will höra dem. Af hwilka sista ord alla swagtrogna, eller sådana, som ännu

stå i blott längtan och ännu icke hunnit bryta igenom till ett önskligt omfamnande, kunna hämta stor tröst. Och i Ps. 10: 17, står det: De fattigas trängtan hörer du, Herre: deras hjerta är wißt, att ditt öra aktar deruppå. Äfwenså lyda Jesu uppmuntrans ord i Matth. 11: 28.: Kommer till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, jag will wederqwicka eder. Och Joh. 6: 37.: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Ap. G. 2: 21.: Och skall ske, att hwar och en som åkallar Herrans namn, han skall blifwa salig.

Sådana andeligen fattiga, hungriga och tomma själar hafwa allenast en swag tro, emedan de icke kommit från längtan till det fröjdefulla och söta omfamnandet, och ännu icke smakat någon rätt synnerlig tröst, eller förnummit deras Jesu söta närwarelse så högt, som de gerna wille, och äro mer fattade af Gud, än de kunna kännbarligen fatta honom. Men de hafwa dock en sann och saliggörande tro, och med denna nåd böra de låta sig nöja; ty de kunna wara försäkrade, att de, likasom Maria wid grafwen, äro sin Jesu mycket närmare, än de sjelfwa weta. På ett annat ställe i denna betraktelse tänker jag utförligare handla härom; dock will jag, för de swagtrognas skull, här anföra några wittnesbörd af gudfruktige lärare. D. Dannhaver säger i sin Catechismus=Milch p. 9. pag. 257.: "Om du kan känna och förnimma tron, (det är, så wida i andakt tränga igenom, att Jesus tröstligt omfamnar dig, som du honom), så tacka Gud; hwaromicke, så war nöjd med din längtan och med köttets och Andans strid." D. Joh. Staupitz i sin lilla bok om Tron, Cap. 2., säger: "Det är icke stor skilnad emellan att tro, och innerligen begära att tro. = = = De swaga i trone hafwa tröst af deras innerliga begär att tro hwilket också är Gud allena bekant. Tro på Christum, eller åtminstone bed oaflåtligen att kunna tro, och twifla icke derpå att du är wälsignad i honom. I synnerhet heter det i 2 Bok. 41 Cap.: Gud ser till de trognas begär, och lofwar, att ett botfärdigt och förkroßadt hjertas längtan

icke skall wara förgäfwes ewinnerliga. = = = Derföre, så stor, som du gerna wille att din tro skulle wara inför Gud, så stor är den werkligen för Gud. Efter han har lust till mig, så will jag hjelpa honom ut. Ps. 91: 14." Och på ett annat ställe säger samme lärare: "Alla själar, som längta efter Gud, och wilja gerna komma till Gud, och gerna tro så starkt och frimodigt, som Gud fordrar det, de komma till Gud och Christum, derföre will Gud icke utskjuta dem". Joh. 6: 37. D. Mart. Chemnitius säger således: "Om tron ej felar i sitt ögonmärke och det hon eftertraktar, utan fattar Christum, fastän med en swag förtröstan, eller allenast bjuder till och söker att fatta honom, så är det en sann och rättfärdiggörande tro." Af menskliga wittnesbörd har jag spart det bästa till slut. Den dyra Lutherus talar härom Tom. Jen. 3 fol. 162. således: "Det är trons art att känna synden och gerna wilja wara den qwitt. Om du känner oro och wanmäktighet hos dig i ditt hjerta, men gerna önskade, att du hade tron, så tacka Gud; ty det är ett wißt tecken, att ordet har träffat och rört dig, samt öfwar, tränger och drifwer dig. Tom. 3 Wittenb. fol. 324.: Hwad wore det för en tro, om jag funne ingen bäfwan och bekymmer i hjertat, hwarmed tron dock både öfwas och pröfwas? Och åter: när ett rätt ångerfullt hjerta (som konungen af Ninewe hade) talar lika som det twiflade, så låter det förstå, att det icke ännu sluppit igenom alla anfäktningar och hinder, som satan kastar i wägen för tron, utan är ännu stadt i nöd och arbete; derföre äro sådane ord fast mer tecken, att tron der finnes, nemligen sådan tro, som är stadd i fruktan och anfäktning, men har dock Guds nåd för ögonen".

VIII. Capitel.

Innehåll.

1. §.

Jag har med förundran märkt, att folk gör sig det begrepp om tron, att hon egentligen skall bestå i en ganska stark försäkran om deras synders förlåtelse genom Christum, hwaraf nödwändigt måste wisa sig en stor fröjd och förnöjelse i själen. Häraf följer nu, att de, som icke kunnat ernå någon hög och fast försäkran om deras wänskap med Gud, utan blott och allenast finna hos sig en helt eländig och swag förtröstan, eller mera längtan efter nåd, än försäkran om nåd, och följaktligen förnimma icke hos sig någon synnerlig själaro och söt tröst, de warda då utaf sådant wrångt begrepp djupare och djupare förledde till onyttiga twifwelsmål, ja omsider ock falla åter rent af, blifwa ledsna och trötta wid Gudaktighets-öfningen, då twärtemot många köttsliga och oomwända menniskor inbilla sig och drömma om försäkran af Guds nåd, midt under sina synder, och kunna aldrig komma till någon sann botfärdighet; emedan de mena, att deras lugna och trö-

stefulla hjertas tillstånd, hwilket dock går allenast ut på en köttslig säkerhet, är nogsamt wittnesbörd om deras synders förlåtelse.

2. §. Hela grunden till detta falska systemet är i korthet denna: Hwilken som allenast ståndaktigt tror och förlåter sig derpå, att hans synder äro honom tillgifna och att han för Christi död wißerligen skall warda salig, han blifwer ock derföre, eller just för den orsaken skull salig: Twärtom, hwilken som i minsta måtto twiflar om sina synders förlåtelse och om salighetens erhållande, han warder just för det samma fördömd. Hwarföre intet är farligare än twiflan, och intet nödwändigare än wißhet. Jag wet icke, hwad som gifwit anledning till denna wrånga mening; men det wet jag wißt, att åtminstone uppfattar gemena man ibland oß saken på detta sätt. Men de orimligheter, som härflyta af denna satts, wisa nogsamt, att den icke är riktig, åtminstone icke efter alla afsigter och meningar. I sjelfwa werket är denna satts sammanflickad af half lögn och half sanning, eller har lögnens anda förgylt sina onda och giftiga pilar med utwärtes sken af sanning; hwarföre de ock äro så mycket farligare och lättare antagas, än om rena osanningen och det onda strax lyste enom i ögonen, ty då blefwe ingen bedragen.

Jag säger än en gång med godt betänkande, att det omtalte begrepp hos många menniskor om twifwel och förtröstan är allenast hälften sannt och hälften osannfärdigt, och följakteligen i wiß måtto tjenar till att styrka den köttsliga säkerheten, och, å andra sidan, till att kränka den sanna förtröstan och själaron.

Först är det sannt, att Guds nåd och syndernas förlåtelse omöjligen kan erhållas, hwarest slätt ingen förtröstan gifwes, som tager den emot. Men det är ock tillika osannt, att denna tillit eller förtröstan skall wara så stor hos alla, att man deraf skall hafwa stor förfäkran, själaro och kännbar tröst hos sig. Nogaf, när den är så stor, att den kan werka eller uträtta så

mycket, att jag flyr till Christum, utsträcker min trängtande hand, fastän han darrar och bäfwar, och af willrådiga tankar warder ansäktad. Orsaken är denna: det fordras icke en fullt frimodig tillflykt, utan allenast en uppriktig och ren tillflykt. Och fastän denna frimodighet, som är en herrlig sak, är wäl wärd att önska och eftersträfwa, så är den dock här allenast ett tillfälles-ting, som både kan wara borta och tillstädes, utan sakens förlorande, hwilket ses af sjuke drängens fader, Marc. 9: 24., och Lärjungarnes swaga tro under stormen, Luc. 8: 24. Ett märkeligt ställe finner man härom i Es. 28: 16. Derföre säger Herren, Herren: si, jag lägger i Zion en grundsten, en pröfwosten, en kostelig hörnsten, den wäl grundad är; den der tror, han skall icke förskräckas. Christus är hörnestenen; ho som allenast har så mycken tillit, att han i det minsta (som Lutherus öfwersatt det) icke flyr derifrån, icke hastar, utan håller fast, den blifwer ansedd såsom en trogen.

För det andra är det sannt, att wår tillflykt till Christum omsider, efter Guds wilja, förer med sig en fullkomlig försäkran om syndernas förlåtelse och tillika en söt gemenskap, en obeskrifwelig wällust, ro och förnöjelse. Men det är osannt, att bägge deßa slag skola hos alla strax följa på hwarandra, utan äro de understundom en rund tid likasom skiljde från hwarandra.

För det tredje är det ock sannt, att twifwelsmål, som äro twärtemot tron, äro ganska farliga, och wisserligen kunna störta en menniska i fördömmelsen. Men hwad för twifwel? Det gifwes twenne slags twifwel, som för all ting icke böra sammanblandas, som hitintills skett af många.

3. §. Det ena slaget af twifwelaktighet består deruti, att syndaren icke gifwer Guds Nådelöften fullt bifall, utan twiflar om det är sannt, om det är tillförlitligt eller icke, att Gud för Christi skull will wara alla menniskor nådig, och kan sålunda icke rätt besluta sig, utan wankar af och till med sitt hjerta, hwarthän

han skall fly, för att blifwa räddad. Om denna art af twiflan talar Apostelen Jacob, Cap. 1: 6, 8. Den som twiflar är lika som haffens wåg, som af wädret föres och drifwes.

En twesinnad, som har likasom tu slags själ och hjerta i ett lif, och är således förhatad hos Gud, Ps. 12: 3, är ostadig i alla sina wägar. Hit hörer ock Herrans klagan i Osee 11: 7.: Mitt folk hafwer ingen lust att wända sig till mig. Dylikt exempel har man i den otrogna Israelitiske konungen, som igenom sitt bud lät söka Profeten Elisa: Si, sådant ondt kommer af Herran, hwad skall man yttermera wänta af Herran? 2 Kon. B. 6: 33. Denna slags twiflan står mycket i wägen för den trogna förtröstan, den gör, efter Johannis ord, Gud till en lögnare. Och således är den i högsta mått farlig, ja, jag fruktar, att få frälsas derifrån, utan lida skeppsbrott på tron, då det först kommit så wida med dem, att de kasta en ond mißtanka på den käre Guden, likasom hans löften woro icke trowärdiga nog. Och jag tillstår, att det går alldeles öfwer mitt begrepp, huruwida de, som förswara att Gud, efter ett afgjordt råd, har förut beslutit allenast några få menniskors salighet, kunna skudda denna twiflan ifrån sig; ty den flyter ju oemotsägeligen af deras grundsatser och gör den trogna förtröstan stor afbräck, man må utsmycka saken med hwad färg eller kläder man will.

4. §. Men en långt annan slags twiflan är den, som finnes hos de swagtrogna och will hindra deras tillit så wida, att den blifwer ödmjuk, bedröfwad och suckande, och kan icke bryta igenom till fullkomlig frimodighet, dock likwäl uppwäger icke deras förtröstan, mycket mindre öfwergår eller undertrycker den. Det twiflet förtjenar heldre namn af en skräck och räddhoga, och består deruti, att en i sanning botfärdig, i sanning efter rättfärdigheten hungrande och Guds Nådelöften i Christo i sanning bifallande syndare, twiflar något om sina synders förlåtelse och är om sin salig=

het icke så försäkrad: dock icke desto mindre håller sig hårdt till Gud, och twiflar alldeles icke, om han kan och skall förlita sig på honom eller icke. Sådant exempel finne wi af konungen i Ninewe, då han sade, Jon. 3: 9.: Ho wet? Gud måtte omwända sig, och ångra det, och wända sig ifrån sina grymma wrede, att wi icke förgås. Äfwenså i Luc. 8: 14. finner man detsamma hos Lärjungarne, hwilka i sin swaghet ropa: Herre, hjelp oß, wi förgås. Jemför Joh. 2: 14. Apostl. G. 8: 22. Detta sista slag af twiflan fördömer ingalunda; ty här blifwer dock trons ögonmärke, nemligen Guds Nåd i Christo, orubbad, och när den botfärdiga twiflar, då är det icke på Gud, utan på sig sjelf och på sin egen bättrings uppriktighet. Han rädes under sin djupa andeliga ödmjukhet och synders erkänsla, att han har, törhända, icke ännu rätt underkastat sig salighets=ordningen. Kunde han försäkra sig om detta sista, då felade honom intet. Rom. 14: 20.

Man kunde föregifwa, att tro och twiflan äro stridiga ting: det är sannt; men ho kan säga, att de derföre icke kunna finnas tillsammans hos en person? Herrska kunna de icke tillika, men wäl wara tillhopa, nemligen således, att twiflan och otro dock ligga under. War det icke så beskaffadt med den sjuke drängens fader, då han sade: Herre, jag tror, hjelp min otro. Marc. 9: 24. Anda och kött, hwilka bägge äro trons och otrons affödа, bo ju tillsammans i wår dödeliga lekamen och strida med hwarandra. Ännu tydeligare: tro och twifwel kunna nog wara tillsammans i en själ och i en person, så länge de icke hafwa ett ögonmärke; ty hafwa de det, så tillstår jag, det går icke an. Men här äro åtskilliga ögonmärken hos en swagtroende: hans tros fäste är Christus, den behåller han; hans twifwelsmåls ögonmärke är hans salighet, och wiß försäkran om sina synders förlåtelse, derpå twiflar han. Hwarföre? Icke af Christi förtjensts ringhet eller kraftlöshet; ty derom twiflar han alldeles icke; utan af djupaste ödmjukhet och owißhet, om han rätt förhållit sig

i bättrings-ordningen och gjort allt hwad han bort på sin sida, till att rensa sitt hjerta från synd. Jag will icke neka, att ju denna twiflan är en synd och swaghet, och följakteligen icke kan hållas för god, aldraminst af mig, som ytterligare sträfwar att lära, ej som de Påfwiska, twifwel och owißhet, utan den sanna tron och förtröstan. Dock kan jag säga i sanning, alla swagtrogna och anfäktade till tröst, att det sista slaget af twiflan också är ett wißt tecken till den sanna trons närwarelse, likasom sjukdomen sjelf wittnar, att patienten ännu lefwer. Den som ängslar sig med twiflan om sin salighet, på den tid, då han eljest har ett godt uppsåt, och älskar Gud af hjertans grund, hos honom bor wißerligen Gudsfruktan, fastän han mißbrukar och förwandlar den i räddhoga. Ehuru det än står till, så är det dock ett tecken till tron, och allt hwad man kan sluta af sådant twifwel är detta, som Johannes säger: Att kärleken icke ännu är fullkommen; ty en fullkomlig kärlek bortdrifwer räddhogan.

5. §. Derföre finner jag, att den satts är aldrig utan fara, att man sätter, om icke trons rättfärdig- och saliggörande beskaffenhet, dock likwäl ett hufwud-kännetecken derpå, i en wiß försäkran om sin salighet. Denna satts stänger himmelens dörr för alla dem, som ej ännu, för deras tros swaghet, hafwa wunnit sådan försäkran, eller i anfäktning hafwa mistat den. Ty den som icke har den rättfärdiggörande beskaffenheten, han kan ej heller hafwa sjelfwa rättfärdiggörelsen.

Derföre ha många råkat i djupaste förtwiflan; och jag wille gerna weta, huruledes en Själa-Herde, som af ofwanrörde satts är intagen, will stilla och trösta ett förfäradt hjerta, utan att bortkasta sina förut fattade tankar. Jag wet ett märkligt exempel af säker hand, som icke länge sedan har sig tilldragit i wårt kära Danmark med en hög ståndsperson, som föll i en swår kropps- och tillika sinnes-swaghet. Hans hjerta war fullt af twiflans ångest. Han wille med wißhet weta grunden för sitt salighets-hopp, men just derigenom

upprörde sig ock mer hos honom twiflan. Doct. L. hänwisade samma själ, att pröfwa sin tro af kännande och frimodighet, och af den Helga Andas omedelbara wittnesbörd. Men deröfwer förskräcktes den andra desto mera, och ropade med stor ångest: Ack, det har jag icke, det finner jag icke, det känner jag icke, utan af andras sägen. Tenna person hade så när satt sitt lif till i sådan ångest. Men då Doct. M. besökte honom, grep han till en annan metod, förtälde för honom, att icke all twifwel, som angår saligheten, är fördömlig, och rådde honom, att hämta sin efterlängtade tröst icke af kännande, icke af frimodighet och wißhet, utan blott af sin uppriktighet i tro, af sin andeliga hunger och törst, af sin, änskönt swaga, kärlek till Gud, lust till hans ord och uppsåt att wandra derefter med allwar på hans heliga wägar.

Sålunda är det ock i sanning. Huru många Guds barn ropa icke och klaga med David: Jag sade i min häpenhet, jag är bortdrifwen ifrån din ögon, likwäl hörde du min böns röst, då jag till dig ropade. Ps. 31: 23. Då heter det rätt, att om wårt hjerta än wille fördöma oß, så är Gud större än wårt hjerta, och wet all ting, 1 Joh. 3: 10. Det kommer ofta så wida med de trogna, att de säga: Wi warde allestädes trängde; men wi ängslas icke; wi bekymras, men wi gifwas icke öfwer. 2 Cor. 4: 8. När då således wår twifwel eller otro icke öfwerwäldigar tron och alldeles undertrycker henne, så heter det: Wår otro gör icke Guds trofasthet till intet. Ty att icke all twiflan upphäfwer tron, ses klart af Frälsarens ord till Petrum, Matth. 14: 31: Du klentrogne, hwi twiflade du? Här kallar Christus honom wäl en klentrogen; men icke otrogen, så länge twiflan icke ännu hade tagit öfwerhand hos honom.

Af berömde kyrko-lärare kunna wäl många bewis anföras; men jag will allenast anföra några de märkwärdigaste. Chrysostomus ad Ebr. 10: 22, säger: "Det kan ock ske, att en tror i det han twiflar." Lutherus

in Evangel. Matth. 5 Serm. 2. Tom. 6. fol. 324, anförer således en trogen själ i strid och kamp med twiflan: "O, att det wore sannt! O, den som kunde tro det! O, att jag allenast kunde weta, hurudedes jag skulle tro, att Gud i himmelen wore mig nådig; huru wille jag då wara hjertligt glad, göra och lida hwad jag borde!" Nästan ett dylikt exempel af Luther, då han tager konungens af Ninewe twifwel till exempel, som ses af Tom. 5. Wittenb. fol. 324, är i nästföregående Capitel af denna Traktat anfördt. Scriver i sin Själa-Skatt P. H. Prod. 2. §. 39, säger: "Jag kan icke tro, att jag är ett Guds barn, derföre är jag det icke; detta och dylikt af samma slag följer icke af hwartannat, likasom det icke följer: Trädet grönskar och blomstrar icke om wintren, derföre har det icke heller någon saft." Müller säger i sin Göttliche Liebes-flamme p. 1. Cap. 10. pag. 249: "Det skadar icke, att din tro fruktar och bäfwar, när du allenast strider emot hennes swaghet och låter henne icke platt sjunka." M. Hoyer 2c. säger: "Ja, änskönt twiflan och tro strida med hwarandra, så går likwäl i sådan kamp twifwel icke öfwer tron, eller öfwerwinner henne. Derföre må denna tro, så swag och så liten hon än är, icke sammanblandas med den döda tron." Jean Taffin, marques des enfans Dieu, säger i det 3 Capitlet: "Wi böre weta, att sanna Guds barns tro kan wäl wara uppriktig, fastän de märka twiflan, fruktan och mißtankar hos sig. Ty slika skröpligheter göra dem ingen fönöjelse, att de skulle hålla af dem, utan de bedröfwas deröfwer, och således är hos dem en tro, som anfäktas af twiflan. = = = = Denna twiflan, mißtanka och otro äro de glödande pilar, som satan skjuter in på wår tro; men detta är den sköld, som, efter Pauli ord, tager emot deßa pilar och dämpar dem således, att de icke tränga in i hjertat". La Placette, traité de la Conscience, pag. 126.: "Det är icke omöjligt, att man werkligen kan wara försonad med Gud, och dock icke weta det, eller twifla derpå. Detta wederfares ofta de

trogna”. Thom. Godvin, child of the Light Cap. 11.: Det kan wäl ske, att en Gudfruktig själ twiflar om Guds nåd och ej wet, hwad Gud har i sinnet med henne, om han will föra henne till himmelen eller kasta henne till helwetet.” Så frågar ock Assaph, Ps. 77: 8, 9, 10.: Mån då Herren förkasta ewinnerliga, och ingen nåd mer bewisa? Är det så alldeles ute med hans godhet? Och hafwer tillsägelsen en ända? Hafwer då Gud förgätit att wara nådelig? Och tillyckt sina barmhertighet för wrede skull?

IX. Capitel.

Innehåll.

1. §. **En ogudaktig har orsak att twifla.**
2. §. **Men icke en from Christen.**
3. §. **De trognas tillflykt till Christum och hans förtjensts tröstlige annammande korteligen åter upprepadt.**

1. §.

Hwad jag i näst föregående Capitel har anfört till deras tröst, som i sanning finnas botfärdiga, men äro dock derhos swagtroende och anfäktade, det må köttsligt sinnade och ännu helt oomwända menniskor wäl taga sig till wara före, att de icke falskeligen tillegna och lämpa på sig. Ser hwad åtskillnad det är: En oomwänd twiflar, kanhända, under tiden på sin salighet, och han har orsak att twifla. Ingen bör göra sig möda att betaga honom denna twiflan; ty den är billig och wäl grundad. Twiflar en sådan icke, så borde han twifla; men tror han, så är det allenast en inbillad tro. Om han hoppas under all sin orättfärdighet blifwa salig, så är det en säkerhet och en djefwulsk förblindelse. Säger någon: Jag twiflar på min tros

uppriktighet, ty jag har intet rätt hat till synden och ingen hunger och törst efter rättfärdigheten, så säger jag: Du har orsak att twifla. Säger en: Jag twiflar, om jag har fattat Jesum och är förenad med honom, då min mesta wilja och diktan är helt främmande från hans wäsende, och jag låter mig icke drifwa af hans Anda, utan mest af mina ostyriga affecter eller begär, så swarar jag: Du må wäl twifla, och jag twiflar ocksä, att trädet är godt, efter frukten intet duger. Dock, hwad behöfwer man att twifla? Paulus har upphäft all twifwel, när han säger, Gal. 5: 19—21: Köttsens gerningar äro uppenbara &c. Om hwilka jag säger eder tillförene, att de som sådana göra, skola icke ärfwa Guds rike. Likaledes 1 Tim. 5: 24.: Somliga menniskors synder äro uppenbara, att man dem tillförene döma kan; men har du, oomwända syndare, orsak i detta ditt närwarande tillstånd, att wara utan salighets hopp; så kan likwäl ocksä denna orsak upphäfwas och alldeles förfalla, om du gör sann bättring, eller låter omwända dig, och öfwar dig i den lefwande werksamma tron. Ty om den ogudaktiga omwänder sig från alla sina synder, som han gjort hafwer, så skall han lefwa och icke dö. På alla hans öfwerträdelser, som han gjort hafwer, skall icke tänkt warda. Hes. 18: 21, 22. Detta är twiflan hos de ogudaktiga.

2. §. En swagtrogen är i daglig öfning att söka sin Gud. Han går med sitt hjerta ut ifrån werlden och deß syndiga lustar; sträcker sig allena efter himmelen; han hungrar och törstar efter rättfärdighet, och hans Frälsares Jesu kärlek drager honom beständigt fort på salighetswägen. Och fastän han nu af denna Andans drift hade all den orsak han i werlden kunde begära, till att försäkra sig om nåd och barnarätt, och att wara ganska wäl tillfreds, så låter Gud det dock ske af heliga och högwisa orsaker, att detta hans barn råkar i twifwel eller, egentligen att tala, i bekymmer och ångest om sin himmelska arfwedels wißhet, blott allena derföre, att honom tycker, att han icke

hunnit långt nog i helighet, äfwen emedan honom synes, att han icke så kännbarligen fattat sin tros föremål och ögonmärke, nemligen Christum och hans förtjenst eller rättfärdighet, icke eller förnummit den helige Andes wittnesbörd så kraftigt och tydligt i sitt hjerta, som han önskar, och som han af böcker och andra fromma christnas exempel föreställer sig. Detta twifwel finnes hos mången werkligen trogen, och det bör man söka att betaga honom genom ofwan anförda bewis, att menniskan warder salig, icke blott genom den ljufwa omfamnande tron, det är, genom den fridsamma, tröstefulla och försäkrande trons kännande, utan ock genom den enfaldiga, sökande tron, hwilken, fast med skröplighet, håller sig som ett barn till Jesum och uppehålles af honom, icke blott med den frimodiga framgången till nådastolen, utan ock med den blotta framgången sjelf, den må wara huru den will, när den allenast är hjertlig och uppriktig, förbunden med all afsky till synden, som han allaredan wändt ryggen till, och med allwarlig längtan efter Christum, såsom trons föresatta mål.

3. §. Sådan utsträckande själa=längtan är i all sanning den rättfärdiggörande trons förrättning, som sträcker sig ut, ser på Christum och håller sig till honom. Detta är att se uppå kopparormen; att wända sig hän till trons begynnare och fullkomnare. Ebr. 12: 2. Det är den trogna åkallan, om hwilken det står i Apost. G. 2: 21.: Hwar och en som åkallar Herrans namn, han skall warda salig. Det är den rätta trogna tillgången till Christum, om hwilken han sjelf säger, Joh. 6: 37.: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Så heter det ock i Matth. 11: 28.: Kommer till mig alle I, som arbeten och ären betungade, jag will wederqwicka eder. Och aldratydligast i Joh. 6: 35.: Jag är Lifsens Bröd, hwilken som kommer till mig, han skall icke hungra, och hwilken som tror på mig, han skall aldrig törsta. I som wil=

jen hafwa ett kort begrepp om tron, märker här detta språket wäl; ty här sen I uttryckligen, att det har enahanda betydning, att **tro** och att **komma**; hwilken som kommer till mig, skall icke hungra, och hwilken som tror på mig, skall icke törsta. Det sista förklarar det första.

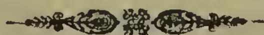
Derföre, hwilken som kommer till Jesum med en rätt botfärdig själ, hungrig och uttömd af all egen sminkad rättfärdighet och uppfyld med allwarligt helighets uppsåt, eller förbundet med längtan efter honom, sökande utom honom alldeles ingen salighet, och tillika underkastande sig hans heliga wilja med all hörsamhet, den behöfwer icke twifla. Han har ju den saliggörande tron, som icke allenast Frälsaren i de anförda språken, utan ock hans Apostel Paulus, i Rom. 5: 2. Eph. 2: 18; Cap. 3: 12, kallar en tillgång eller framträdande till Gud. Här kan ingen annan ledare och drift wara, än den helige Anda, som leder oß i all sanning, och de som låta sig drifwa af denna Guds Anda, de äro Guds barn. Rom. 8: 14.

Den helige Ande, som på Pingstdagen kom öfwer Apostlarne uti ett wäder, och som af Christo, i Joh. 3:, liknas wid wäder eller blåst, gifwer sig, förmedelst ordet, in till själen, förökar och utwidgar andakten, begäret och längtan, och drifwer henne liksom i full fart till hennes mål och ögnamärke, som är Christus. Men den hjertgode Frälsaren wittnar nu uttryckligen, att han icke will utstöta en sådan själ, som kommer till honom, fastän hon kommer till honom med båfwande knän, med långsamma steg, med stor swaghet och twifwel, ja, stridande och kämpande med otron sjelf, (Matth. 8: 26; Cap. 14: 31; Cap. 17: 20. Marc. 9: 24), när hon griper honom fatt, såsom sitt nödankare och sitt salighetshorn, eller i andäktiga tankar fattar honom, såsom han hängde på korset, fast wid sitt hjerta.

Som detta **omfattandet** i öfrigt är ganska nära förenadt med **trons kommande**, så har det ock sam=

ma beskaffenhet, i anseende till trons swaghet eller styrka, så att det icke just fordrar af alla, att de såsom Simeon komma med Jesum på sina armar och wandra glada omkring med honom, eller ock med Thomas sticka sina finger i hans spikhål; utan det är nog till saligheten, att de med qwinnan kunna tränga sig igenom en mängd af fåfängeliga jordiska tankar och komma Herran Jesum så nära, att de kunna röra wid hans klädafåll. Denna klädnad är hans fullkomliga rättfärdighet, den wi röre wid, ja, swepe oß uti, när wår själ rätt beständigt söker honom och håller sig fast till honom, sägande: Jag wet att Christus är död för mina synder och uppstånden för mina rättfärdighet. Om hwilken Jesu rättfärdighet hon åter trösterikt sjunger:

Når lefnadstiden år förbi
Och jag skall hädan träda,
Så låt ditt blod mitt purpur bli,
Jag will mig deri kläda.
Det wara skall min årekrans,
Mitt själasmycke, ljus och glans,
Min prakt, mitt silke fina,
Min bröllopsklädnad, brudeskrud,
Då jag, som din trolofda brud,
Får wid din sida skina.

Andra Delen.

I. Capitel.

Innehåll.

1. §.

Sedan wi nu, i det föregående, någorlunda hafwa beskrifwit actionem fidei directam, eller den sökande trons förrättning, och derwid wisat, att till rättfärdighet och salighet görs intet behof eller är af nöden

mer än densamma; så förer oß ordningen och den tillförene gjorde delningen widare hän på Actionem reflexam, eller den tillbakaböjda och i gudomligt ljus och glädje sig sjelf förnimmande och kännande tron. Ty det är ett annat att tro, ett annat att weta, känna och wara försäkrad att man tror. Detta sista fordras icke till rättfärdighet och salighet, men wäl till ro och försäkran för ett bekymradt hjerta, till hwars tröst och upplysning jag detta förnämligast skrifwer.

2. §. Betraktar man saken närmare, så finner man, efter mitt tycke, att (Reflexio) den wißa trons förnimmande och kännande är af twänne slag: först en förnuftig eller naturlig reflexion eller materiens kännande mätning, förmedelst hwilken en trogen pröfwar sjelf om han är i tron, ransakar och utforskar sig sjelf efter Guds ord, och när han finner hos sig trons egentliga delar, kunskap, bifall och förtröstan, och förnämligast trons frukter, kärlek och lydnad, &c., gör den riktiga slutsats: du har då tron, du är en trogen. Denna will man kalla Reflexionem activam, rationalem vel syllogisticam.

Andra slaget reflexion eller öfwertygelse och kännande är (Mere passiva et supernaturalis) widt öfwer alla naturs- och förnuftskrafter; den trogna gör slätt intet dertill, utan känner och finner den helige Andas kraftiga intryck, som på ett obegripligt sätt nedlägger hos honom det himmelska arfwets pant, gifwer honom i hjertats grund en öfwermåttan söt och ljuflig samt tröstlig försäkran om sitt nådaständ, och således tillika wittnar kraftigt med hans anda, att han är ett Guds barn.

Den första reflexionen eller anmärkningen kan finnas hos hwar och en trogen, så ofta han will företaga sig något allwarligt sjelfpröfwande, så framt han antingen icke är ett barn, som ännu icke har öfwade sinnen och begrepp, eller ock kommit i anfäktning då han under djup swårmodighet måste wara utan denna tröst. Annars, säger jag, kan detta allmänna pröfwan-

det alla tider af hwar och en trogen företagas och den deraf flytande försäkran erhållas; ty det är dock detta allmänna pröfwandet, som Apostelen förmanar till i 2 Cor. 13: 5. Men den sista reflexionen eller kännandet, nemligen den som den helige Ande af synnerlig och särdeles nåd ingifwer, hwilken är helt öfwernaturlig och till hwilken menniskan allsintet bidrager, utan låter sig allenast så behandlas, den är icke allmännelig eller alla trogna i lika grad meddelad, att de kunna hämta sig tröst af densamma.

3. §. Men för att af den heliga Skrift bewisa både grunden och beskaffenheten af denna wigtiga och hit till dags icke nog tillräckligen afhandlade sak, wilja wi i synnerhet taga Pauli eftertryckliga ord, Rom. 8: 16, för oß till någon liten eftertanka: Den samme Anden wittnar med wår ande, att wi äro Guds barn. Se här twänne åtskillda wittnen, och följaktligen twänne åtskillda wittnesbörd, till att bekräfta en sanning, nemligen, att wi äro Guds barn. Först wittnar wår anda, och det är reflexio rationalis vel intellectualis, när man genom nya födelsens helgade förstånd pröfwar sitt hjertas beskaffenhet, och om man finner det skapadt och sammanstämmande med Guds Evangeliska wilja, gör den slutsats deraf, att hjertat är troget. Detta är oemotsägligen ett wittnesbörd ifrån oß sjelfwa, och derpå pekar Johannes när han säger: Om wårt hjerta icke fördömer oß, då hafwe wi en förtröstning till Gud. 1 Joh. 3: 21.

Nu kommer, efter Pauli ord, till wår egen andas wittnesbörd, den helige Andes wittnesbörd. Anden wittnar med wår anda. Huruledes sker det? St. Ambrosius och Anshelmus säga: Detta wittnesbörd sker i oß i det wi följe Jesu Christi fotspår, till att blifwa hans beläte med all möjlighet lika. Origenes menar, att slik wittnesbörd meddelas wåra själar, i det wi icke mera af fruktan för helwetet, utan af kärlek till den gode Guden hålla hans bud. Chrysostomus håller före, att sådant wittnesbörd består i ett innerligt kännande af an-

delig wällust i den helige Ande, och i en tröstefull frimodighet i bönen. Denna Chrysostomi sista beskrifning är från de förra nog skiljaktig, dock äro de alla riktiga nog.

Till upplysning och bättre förstånd härutinnan skall man weta, att den helige Ande wittnar på twänne slags sätt om wårt barnaskap, först genom ett heligt förande och drift till det goda, och derpå pekar Ambrosius, Anshelmus och Origenes; men dernäst wittnar han med en hjertelig söt tröst och kännbar försäkran, och det wittnar Chrysostomus. Låt oß betrakta bägge deßa den helige Andes wittnesbörd hwar för sig.

4. §. Som ett medelbart och icke just egentligt wittnesbörd af den helige Ande hafwe wi att anse allt det, som han med sin wanliga och ordentliga nåd werkar i oß och hwaraf wi kunne förwißt känna hans närwarelse och nådiga inneboende. Att det är eld i huset, wittnar den utantill uppstigande röken. Att den osynliga själen är i kroppen, wittnar ens rörelse och färdighet. Så wittnar ock den helige Andas drift och ledning, hwilka som äro Guds barn. Rom. 8: 14. Att man gör rättfärdighet. 1 Joh. 3: 10. Att man strider emot det onda, och att andan och köttet strida med hwarandra. Gal. 5: 17. Att det är längtan och begär, hunger och törst efter rättfärdigheten. Matth. 5: 6. Att man beder i barnslig tillförsigt. Rom 8: 15. Allt detta kallar jag ett medelbart wittnesbörd af den helige Anda, hwilket hos de rätta trogna hwarken är så obegripligt eller owanligt, att de ju utom i anfäktningsstunden kunna göra sig en begriplig reflexion eller betraktelse deröfwer, och följaktligen hafwa en stor försäkran. Derföre säger ock Johannes i sin 1 Epist. 5: 10.: Hwilken som tror uppå Guds Son, hafwer detta wittnesbörd i sig sjelf.

Men nu återstår det af Chrysostomus anförde egentligare och närmare wittnesbördet af den helige Anda, då han ej så mycket effective eller genom werkningarne, som personligtwis yttrar sin närwarelses kraft ännu tydli-

gare i en trogen själ, i det han med klara och wißa utlåtelser (fast icke i hörda eller ljudande ord), såsom **frid ware med dig! din tro hafwer frälst dig! dina synder förlåtas dig!** etc. trycker denna Evangelii kraft djupt och kännbart i hjertat, läskande det med en droppa af de rätta himmelska wällusterna, skänker det, och gör det, så att säga, andeligt drucket, och uppwäcker i detsamma ett sådant öfwerswinneligt och herrligt fröjd-sken, att menniskan, för slik himmelsk glädje och sötma, likasom försmäktar, blifwer sjuk af kärlek och i sin jordiska hydda icke länge kan tåla en slik kraft och försmak af himmelen; hwarföre ock densamma strax förswinner och lemnar efter sig allenast ett kännetecken på denna menniskas barnaskap.

5. §. Si, detta sista är hwad wi, förnämligast genom den helige Andes öfwernaturliga werkning, på detta stället wilje hafwa förstått. Ämnet är högst wigtigt; det är att anse som sjelfwa medelpunkten i Evangelium. Men just för ämnets grannlagenhets skull finner man det ingenstädes grundligt och utförligt afhandladt. Jag will, med Guds nåd, i fruktan och ödmjukhet, efter min ringa förmåga, söka att göra denna stora gudaktighetens hemlighet något litet bekant, öfwerlemnande åt andra att widare utföra densamma; så att mina tankar icke utgifwas för annat, än ett ofullkomligt försök, och jag gerna underkastar mig de erfarnas benägna pröfning och granskning.

6. §. För att nu afhandla saken, så mycket möjligt är, i god ordning och tydlighet, will jag såsom hufwudstycken framställa efterföljande fyra spörsmål: 1 Om något slikt werkligen fins? 2 Hwad det då egentligen är, och hwad grund det har? 3 Om det wederfars alla sanna trogna, eller allenast några af dem? 4 Huruledes en menniskc, som antingen äger eller saknar denna nåden, skall förhålla sig?

II. Capitel.

Innehåll.

1. §.

Det moralisterna förr hafwa anmärkt wid dygden, nemligen, att hon är åtskild från en last eller odygd allenast i en odelbar prick, slikt kan man ock med all rätt säga om sanningen, som är dygdens syster.

Hon har i det minsta en, men ofta flera motstridande irringar, som stå henne så nära wid sidan, att det hörer stor warsamhet till, om man icke skall blanda dem med hwarandra, och taga skilnaden bort emellan det som sannt och falskt är.

Denna observation eller anmärkning tör wäl komma till nytta wid närwarande ämne om trons höga och himmelska reflexion hos någon trogen själ, och det så mycket mer, sedan i wår tid framträdt en hop mißförstånd och stridigheter, som löpa in i detta ämne.

Man har sett folk, som berömt sig, jag wet icke af hwad för himmelska omedelbara uppenbarelser; andra, som hafwa föregifwit en sådan hastig hänryckning, hwarunder de af det Gudomliga wäsendet warit lika som uppslukade, att de hwarken haft känsla, förstånd eller

minne, utan rent af warit uttömdt från allt det, som icke är Gud sjelf. Sådana underliga ting, som äro mig förhöga och dem jag icke känner, har jag här intet att skrifwa om, då det icke är min mening fästa mig wid så kalladt enthusiasteri, utan hellre, så mycket möjligt är, med tjenliga skäl afhandla och skilja detsamma från den högre graden af öfwertygelse.

2. §. Jag will uppriktigt tillstå, att åtskillige theologer hafwa gjort christligt och wäl deruti, att de på Zions murar icke warit stumma hundar, när tid warit att ropa, bortdrifwa och till intet göra de swärmiska, fanatiska och fantastiska griller och willfarande sattser i läran, som så lätt kunna insmyga sig. Allenast detta har jag i min enfaldighet att beklaga, att de icke äro så som i sin nitälskan, dels af öfwerilning, dels af mißförstånd, hafwa gått för wida och blandat det ena med det andra, och, som man plägar säga, kastat barnet ut med lögwattnet, i det de, på grund af sin ringa erfarenhet, hafwa inskränkt saken allt förmycket och allt för knappt afmätt den helige Andes mycket åtskilda inwärtes werkningar, och sålunda, på wißt sätt, welat binda händerna på den käre Guden.

3. §. Ibland dem torde tilläfwentyrs några finnas, som icke wilja låta den omtalte öfwernaturliga trons werkan paßera blott och allenast derföre, att den synes löpa in i den så kallade mystiska theologien och derföre att hos några, icke utan orsak mißtänkte skribenter, hwilka man har tillagt namnet Mystici, talas om inwärtes ljus, inwärtes kännande, herrlighet och sötma, som synes, efter utwärtes och ofullkomlig beskrifning, likna denna den helige Andas inwärtes werkning; men är dock i grunden så wida skild derifrån, som natt är ifrån dag, som lögn ifrån sanning.

Efter mitt tycke är sådan obetänksam dom, som fälles öfwer den helige Andas mycket åtskilliga werkningar, en ganska farlig sak. Ty skall man derföre förtrycka Guds rätta nådegåfwor, att satan förkläder sig till en ljusens engel? Skall man, efter det går nå=

got falskt mynt ibland det goda, förkasta både det rätta och falska? För att man har sett lyktgubbars falska ljus och oäkta stjernor, skall man derföre mißtänka det rätta ljuset på firmamentet? Och om satan än bygger sitt kapell bredwid Guds kyrka, blifwer derföre icke Guds kyrka det hon är? Det är att frukta, att många, när de i falsk ifwer rasa fram med deras obetänksamma domar öfwer sådana ting, som äro dem för mycket höga, besanna Petri ord, när han säger, de försmäda det de intet förstå. 2 Pet. 2: 12.

4. §. Mycket warsammare döma härom twenne stora theologer af wår Evangeliska kyrka, hwilkas ord jag kortligen will anföra. D. Pritius i företalet öfwer J. G. Meuschens Postilla Mystica Evang. säger således: "Jag wågar åtminstone icke att hålla allt för werkningar af en dåraktig phantasie och inbillning, hwad mystiska lärare säga om sin erfarenhet, efter jag sjelf icke erfarit slikt, och det är en sak, som öfwerstiger min förmåga. Ty jag fruktar, att jag, kanhända, tillskrefwe antingen phantasien eller ock satans werkning det, som dock kunde härflyta från den goda Andan, hwilken dom i sanning skulle wara en swår synd och en högst straffwärdig Guds bespottelse." D. Phil. Jac. Spener säger i sin bok om Lebenspflichten P. I. Fest. nat. p. 296: således: "Det är ännu en högre grad af Gudomliga werkningar, der mestadels mycket är owanligt, hwarföre wi ock hafwe allenast litet att tala derom. Om det är någon ibland eder, som kanhända har smakat det, wet jag icke, ehuru jag af hjertat önskade att I alle wore komne så wida och widare än jag, som jag om mig måste bekänna, att Gud icke har bewärdigat mig med slik hög grad, (det jag dock wet wara många enfaldiga själar wederfaret), hwartill jag lätt sjelf kan wara skyldig. Imedlertid kan jag dock icke tala derom af egen erfarenhet." Se mera af Speners ord härom. L. c. Hit höra också den uppbyggeliga engelske lärarens Emanuel Sonthoms ord, i hans gyldene klenod p. m. 269. Du will swara: sådant folk känner jag

icke till, derföre kunde du intet sluta något wißt derom. Men derpå swarar jag i sanning, att jag sjelf, till min stora tröst, har talt, och det icke med få, hwilka hafwa funnit Guds hands öfwerswinneliga styrka och hans sötma och godhet. Men, tro mig, ty jag talar sanning inför Herrans Jesu ansigte, jag har sett hos många syndare, efter deras omwändelse, en så utgjuten tröst, att intet hjerta är mäktigt till att begripa sådant, ja, de sjelfwa, som hafwa funnit det, hafwa icke kunnat hålla sig tysta, så öfwerflödigt har den himmelska rikedomsdaggen drupit på dem från Guds milda hand. Och att icke det skall synas dig främmande och nytt, så må du weta, att det finnes skrifwet om den hel. Efrem, att han efter sin omwändelse njöt en sådan underbar tröst, att han ofta ropade till Gud: "Herre, drag dock din hand litet tillbaka, ty mitt hjerta är för swagt, till att taga emot så öfwermåttan stor glädje." Deßa stora mäns ord kan jag icke annat än approbera och gilla, i synnerhet när D. Pritius skrifwer: "Jag tror mig icke att döma allt det för werkningar af en bedårad phantasi, hwad de mystiska lärarne tala om sin erfarenhet; ty den saken går öfwer mitt begrepp". Wißerligen wilja de rätta och rena mystici icke säga något härom, som i det minsta är stridigt emot Guds ord eller ock som icke skulle kunna finnas hos andra goda lärda Guds män, som icke hafwa det halft mißtänkta mystiska namnet på sig. Jag slutar denna punkt med D. Lytkemans ord, då han i sin bok, som kallas Försmak af Guds godhet, säger: "Jag önskar, att du trodde dem, som hafwa erfarit det." Men härom ses i följande Capitel.

III. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Hwad den *reflecterande* söta trons kraft månde wara, det är ganska swårt att beskrifwa.**

2. §. **Wittnesbörd ur den Heliga Skrift, som syfta på det ämnet.**
3. §. **Liknelser ur samma Heliga Skrift, som i möjligaste måtto upplysa saken.**

1. §.

Emedan wi nu således hafwa med få ord betraktat det första, nemligen: om det gifwes någon söt kraft, och förut wist, att hwad som är falskt wid de ethusiastiska grillerna, icke upphäfwer den himmelska söta kännande kraftens sanna wäsende; så möter oß nu widare den frågan: hwad det då är? Hwaruti det består? Hwad grund det har? Härtill skulle billigt icke jag, utan en annan som har denna erfarenhet, swara. Ty hwad mig angår, så kan jag så litet, som Pritins och Spener, rosa och berömma mig af en sådan hög grad i nådens kraft och werkning, som jag ock känner mig, för min mångfaldiga skröplighets skull, ganska owärdig till den samma. Men denna brist på egen erfarenhet gör mig ingalunda twifwelaktig om sakens werkliga sanning, sedan jag, så wäl af Guds ord, som i så många högt upplysta lärares skrifter (dock der sparsamt och outförligt), finner den grundad, hwarom jag lika så wäl, som den nyligen anförde Sonthom, kan säga: Jag har en stor del af deras berättelse som sjelfwa hafwa erfarit det, och hwars förtroende gäller så högt hos mig, att jag icke finner orsak till att twifla på deras ord.

Detta sätter jag förut, att denna sak, såsom en hel och hållen inwärtes och öfwernaturlig nådewerkan af den Helge Anda, kan icke fullkomligt med wårt förstånd begripas, mindre med ord utsägas; ty den är den söta gåfwa af Gudomlig frid, som öfwergår allt förstånd, och är för dem sjelfwa, som erfarit sådant, outsäglig. För det andra, sätter jag ock förut, att denna den Helige Andas öfwernaturliga nådewerkan är icke alltid lika, utan underkastad åtskilliga skiften, i anseeende till deß olika grader, olika delar och ingrediensier,

olika naturer och hjertan, så ock till skilda tider, då den yttrar sig. När nu detta förut är i akt taget, will jag af Guds ord, af gamla och nya kyrkolärares skriftliga wittnesbörd, som ock af högt benådade Guds barns erfarenhet, sträfwa så mycket möjligt är att afbilda och framställa denna sak, som annars är full af hemligheter.

2. §. Den heliga Skrifts ofwikliga wittnesbörd om denna wigtiga sak lägge wi billigt till grund. Nu kunde man wäl, wid noga utforskning, finna en temlig mängd deraf; men de, som härwid funnits nödige, äro följande: Hög. W. 3: 1, 4.: Bruden säger: Jag sökte om nattena i min säng, den som min själ kär hade, jag sökte; men jag fann honom intet. Jag sade då: Jag will stå upp och gå omkring i staden = = =. Då jag kom litet fram, så fann jag den, som min själ kär hafwer, jag håller honom och will icke öfwergifwa honom. Här se wi den älskande själen först i ett sökande, efterlängtande, bedjande, suckande och kämpande.

Sedan då den grundgode och fromme Brudgummen änteligen lät sig se, då han kärligt och sött lät sig finna och omfamna, och fägnade sin Brud igen, då kommer det till det obeskrifweliga ljufwa omfamnandet. Då heter det: Han kyßte mig med sin muns kyßande; ty din bröst äro ljufligare än win. Hög. Wis. 1: 1. Han hafwer mig in uti winkällaren, och kärleken är hans Baner öfwer mig. Han wederqwicker mig med blomster, och uppfriskar mig med äple; ty jag är krank af älskog: hans wänstra hand ligger under mitt hufwud, och hans högra hand omfamnar mig. Cap. 2: 4, 5, 6. Si, på denna söta Guds Nåd och kärlek, som han utöser i den trogna själen, är mest hela Salomos Höga Wisa inrättad, och blifwer derföre en förseglad bok för de philosophiska torra christna. Ps. 36: 9, 10. De warda druckne utaf dins huses rika håfwor, och du skänker dem med wällust, såsom med enom ström. Ty när dig är en lefwande källa, och i dino ljuse se wi ljus.

I Johannes 8: 56 säger sanningens mun: Abraham, eder fader, fröjdades, att han skulle så se min dag, han såg honom och wardt glad. Märk här: Abraham hade lust att se Herrans dag, då har han ju allaredan tron på Christum: men derefter kom han från lust och längtan till fröjd. Han såg honom ock då mycket klarare och herrligare än tillförene, det är: i ett herrligt och himmelskt fröjdesken, och i ett särdeles kraftigt Andans wittnesbörd. Jag finner ingen annan och bättre förklaring till detta märkeliga språk, i hwilket det ligger mer wigt än mången tänker.

I Apost. G. 9: 31. står, att församlingarne uppfyltes med den Helige Andas tröst. Och Cap. 13: 51.: Lärjungarne blefwo uppfylte med fröjd och den Helige Anda. Här förstås, efter min tanka, på bägge deßa rummen en ogemen fröjd och den Helige Andas uppfyllelse, som få af wåra tiders christna känna. Jemför Eph. 5: 18, uppfyllas af den Heliga Anda. I Rom. 5: 5. står det, Guds kärlek är utgjuten i wåra hjertan igenom den Heliga Anda, som oß gifwen är. När detta himmelska utgjutandet betraktas i en stark och rätt kännbar grad, då hafwe wi beskrifning på det himmelska fröjdeskenet; ty det är droppar af den himmelska wällust=strömmen, som flyta ned i själen, då hon sändt sina många ifriga suckar till himmelen.

2 Cor. 4: 6. Ty Gud är den som bjöd ljuset utur mörkret lysa, och lyste uti wårt hjerta, att igenom oß måtte upplysning ske af Guds klarhets kunskap i Jesu Christi ansigte. Detta säger oß, att Gud har låtit Apostlarne få en utomordentlig nådeblick till trons styrka, på det de måtte wara desto skickligare att genom detta ljus antända trons ljus hos andra; eller att de med de omedelbara och från Gud nedfallande strålarne måtte likasom gifwa sken ifrån sig på andra.

I Rom. 15: 13. säger Paulus till de allaredan trogna själarne: men Gud, som hoppet gifwer, uppfylle eder med alla fröjd och frid i trona, att I hafwen ett fullkomligt hopp genom den Heliga Andas kraft. Eph.

1: 17, 18, 19.: Jag beder, att wårs Herras Jesu Christi Gud, herrlighetens Fader, wille gifwa eder wisdomens och uppenbarelsens anda till sin kunskap, och upplysa edert förstånds ögon, att I förstå kunnen, hwad hopp han hafwer kallat Eder uti, och huru rik hans arfs herrlighet är uti helgonen, och huru öfwerswinnelig stor hans kraft är till oß, som tro efter hans mäktiga starkhets werkan.

Eph. 3: 16. Jag böjer min knä till wårs Herras Jesu Christi Fader, etc. att han wille gifwa eder kraft, efter sine herrlighets rikedomar, att I starke warda genom hans Anda, till den inwärtes menniskan; att I mågen begripa med alla helgon, hwad bredden, och längden, och djupet, och höjden är: och der med känna Christi kärlek, den all kunskap öfwergår, på det I mågen uppfylde warda med allahanda Guds fullhet.

Phil. 1: 9. Och detta bjuder jag, att eder kärlek (följakteligen deras tro såsom kärlekens rot) ju mer och mer må rik warda i all kunskap och i allt förstånd.

2 Theß. 1: 11. Fördenskull bedje wi ock alltid för eder, att wår Gud wille göra eder wärdiga till denna kallelsen, och uppfylla allt godhetens uppsåt och trons werk i kraftene. Philem. v. 6. Att den tro, som wi hafwe med hwarannan, må kraftig warda genom kunskap på allt godt, som I hafwen i Christo Jesu. Att denna wälsignelsens rikedom, som i deßa språk tillönskas de allaredan trogna och rättfärdiga, är något ogement stort, herrligt och obegripligt, och således utgör öfwernaturliga söta himmelska werkningar, gifwer sig sjelf tillkänna.

I Ebr. 6: 4, 5, står det om en trogen, som har warit upplyst och smakat den himmelska gåfwan, är blefwen delaktig af den Heliga Anda, har smakat det goda Guds Ord, och den tillkommande werldenes kraft, (har funnit en kraftig och ljuflig försmak af det ewiga lifwet i sitt hjerta), om en sådan faller af, och

på nytt sig sjelfwan korsfäster Guds Son och för spott håller, hwilket sker igenom Nådens föraktande, Döpelse=förbundets brytande och ett ondskefullt och mot bättre wett och samwete halsstarrigt och till ändan framhärdande syndigt lefwerne, så står, efter Apostelens utsago, för en sådan syndare intet hopp öfrigt till bättring; med hwilket allt Apostelen ingalunda syftar på en ringa och allmän, utan på en hög och af få menniskor bekant grad af upplysning, smak och kännande, ꝛc. Ty annars skulle häraf följa, att den oförlåtliga synd emot den heliga Anda, som detta syftar på, ännu tidt och ofta, ja dageligen skulle gå i swang hos oß, det Gud nådeligen förbjude!

3. §. Näst deßa bibliska språk wilje wi ock anföra några bibliska liknelser eller allegorier, icke egentligen till sakens bewis, utan till bättre klarhet; ehuru jag gerna tillstår, att det ofta går med sådana figurer och bilder, som med klockorna, dem man låter slå hwad och huru mycket man will.

I 1 Kon. B. 18: 20, ff. läse wi, att Baals Prester twistade med Propheten Elias och gjorde det aftalet wid sitt offrande, att hwilken Gud, som gaf swar ifrån sig med eld, skulle wara Gud, v. 24. Baals Prester offrade sitt spis=offer och ropade på honom ifrån morgonen till middag; men det war ingen röst och ej någon som swarade, v. 26. Men när Elias offrade och bad med allwar, si, då föll Herrans eld ned och förtärde bränn=offret och weden, och stenarna på jorden, och upslekte allt wattnet i grafwen, v. 38. Med denna himmelska eld kan man sammanlikna den trons kraft, den Herrans kärleksläga, som från Guds helgedom faller ned på själen och på hjertats altare, till tecken, att bön och tro äro behageligen annammade, upptänder i obegripelig måtto alla själens krafter, ja, lika som i en häftig kärleks=hetta förtärer och försmälter dem.

När man håller en glödande och rykande weka wid ett brinnande ljus (Propheten Esaias liknar äfwen så wår swaga tro wid en slik rykande weka), så sträcker sig lågen till och upptänder den rykande wekan, och delar sitt ljus med honom. Detta liknar den Guds kärlek, som af höjden eller från Gud skiner på oß, rörer hjertat helt kännbart och sätter det med himmelsk herrlighet i ljusan låga, då det i andakt uppswingar sig till det ewiga ljuset. Utan twifwel syftas här på en wiß andelig Poet med deßa ord, som dock rätt böra uttydas:

Så wißt, så wißt, som elden bränner,
Så wiß är denna sanning med,
Att ho det stora ljus och ljusets Fader känner,
Kan wara ljus, ändock i denna dunkelhet.

Ännu under en annan bild kan denna sak också föreställas. Wi hafwe tillförene betraktat huru det gick bruden, som sökte med bedröfwelse, men fann sin brudgumme med hjertans fröjd och glädje. Och si, på wißt sätt gick det så till med de twänne Lärjungarne, som gingo till Emaus, Luc. 24. De wandrade på wägen med en ganska swag tro, de tänkte och talade om Christo, ja, talade med honom och hade honom hos sig, fastän de icke wißte det, så att de ej hade synnerlig tröst deraf: då Skriften blef förklarad för dem, blefwo de brinnande i hjertat och deras kärleks- och längtans-låga steg direkte upp till Gud. Men då deras ögon sedan blefwo öppnade, under det han bröt brödet, och de kände Jesum i hans heliga gestalt, då föll detta herrliga sken strålwis på deras själs innersta grund, och de blefwo alldeles ifrån sig sjelfwa för gudomelig glädje, hwilken åter igen är wår actio reflexa & plane Divina.

IV. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Detta wigtiga ämne bekräftas ytterligare af de gamla kyrko=lårarne, såsom af** ***Augustinus, Macarius, Cassiodorus, Prosper, Bernhardus, Taulerus, Rusbrochius, Joh. Abbas, Joh. a Cruce, Lyra.***
2. §. **Af wåra lutherska eller nya lårare, såsom** ***Lutherus, Arnd, Lytkeman, Müller, Breithaupt, Richter.***
3. §. **Af reformerte theologer, såsom** ***Baxter, Drelincourt, Manton, Jurinus, Sonthom, Bunian.***

1. §.

Efter deßa bibliska språk, exempel och liknelser will jag anföra några bekanta wittnesbörd af åtskillige kyrkolärare, nästan från alla århundraden, till möjligaste upplysning och kraft i förewarande ämne. En hwar förnuftig christen uttolke då de gamlas ord, icke mindre efter kärlek än sanning, och hwad som synes för högt, det låte han blifwa i sitt wärde, hellre än han skulle fälla en wrångwis dom, wäl besinnande Petri ord, 2 Ep. 2: 2. Att göra särskild tillämpning af allt, som af kyrkolärare är bifogadt, det öfwerlemnas till den benägne läsaren sjelf och att antingen helt och hållet, eller till någon del, lämpa det hit.

Augustinus säger, Lib. X. Confess. c. 17.: Jag har smakat något, och hungrar och törstar ännu, du har rört wid mig och jag är brinnande (af begärlighet) till din frid. Item, ap. Arnd, Lib. 3. C. 6.: Jag finner ofta en rörelse hos mig, om den blefwe ständigt

hos mig, då kunde den icke annat wara än det ewiga lifwet.

Macarius, Homil. 8 §. 5.: Om man också skulle komma till den lugnaste besittning af nåden, om man kunde hinna till hemligheten och uppenbarelsen och till Nådens stora sötma, så har man dock ännu synden inwärtes; de som äro så beskaffade mena wäl att de äro fria och fullkomne för den omåtteliga Nåd de hafwa erfarit; men jag har ännu inga fria sett; ty jag sjelf har också en gång, till någon del, erhållit slik Nåd, och har lärt af erfarenhet, att ingen menniska är fullkommen. Gud låter understundom sina trogna, såsom barn och arfwingar, sådana ting wederfaras, som den menskliga naturen icke kan utsäga eller någon mun och tunga framföra. Id. Homil. 17. Den som till den inwärtes menniskan blifwer smord med den heliggörande himmelska och andeliga glädjens olja, han bekommer det ewiga lifwets tecken, nemligen den Heliga Andas och tröstens pant. Id. Hom. 16. Under tiden wederqwicker henne den Helige Anda med en herrlig drick, att hon blifwer drucken af Gudomelig och Andelig herrlighet.

Cassiodorus de Amic. O, huru salig är en själ, när hon af wißa tecken kan förnimma Guds wänskap och den himmelska Nådens inskjutelse, och tillika med henne en angenäm sötma, så att hon kommer liksom ifrån sig sjelf och ropar af hjertans glädje för himmelsk wällust! Herren wisar henne straxt sin närwarelse, ty alla hennes sinnen blifwa glade. Hennes förstånd blifwer ganska klart, hennes lefwande längtan uppwärmes, hon sträcker sig till att omfamna honom, änskönt hon wet, att hon har honom, och derföre förbinder sig honom med innerlig kärleks sötaste band. O själ, det är din förbarmare, som osynlig, men full af ömkan och wänlighet fogar sig till dig, att wäcka dig, att kasta sig sjelf ned i din kärleks sköte. Således räcker han dig förstlingen af sin sötma, icke att du straxt skulle blifwa mätt, utan under slikt erfarande smaka och pröf=

wa huru söt han will låta sig finna af dig, när han nu uppenbaras i sin herrlighet.

Prosper in sentent. Lib. 1. C. 82. Den som upplyses med strålarne af en ren tro (den omfamnande), han fylles med gudomeligt ljus och warder sjelf ett ljus.

Bernhardus ap. Arnd. in Præf. Lib. 3. Då wisar sig ofta, fast i ett ögonblick, den förborgade skatt i wår själ, och detta beskådandet är mera wärdt än himmel och jord. Id. Serm. 3. de circumcis. Dom. Bed, att dig må gifwas en blid och klar dag, en sabbath och hwilodag för ditt sinne. Ännu finner jag hos Agustin. Confess. Lib. 1. C. 10 deßa ord: då jag blef påmint att gå till mig sjelf, gick jag också in i det inwärtes hos mig, och har med min själs ögon sett Herren i sitt owanskeliga ljus. Ho detta känner och wet, han wet och känner ewigheten.

Taulerus i sin lilla bok, om den inwärtes och Gud älskande menniskan, hwilken i den nyaste Halliska Editionen är bifogad hans öfriga skrifter, säger: Skulle wi nu smaka Gud, och finna det ewiga lifwet i oß, warde wi seendes och finnandes sådant, som wi hwarken kunne utsäga eller weta huru det är.

Rusbrochius de vera Cont. cap. 15. När Herrans Ande drager oß inåt, då wisar han oß kärlekens åsyn och gör oß fria och lösa ifrån alla kreatur, ingjuter i oß sin nådes fullhet och lärer oß den fullkomligaste kärlekens bruk, det är den beskådelse, den smak, den känsla, den kärlek, det behag, som är emellan Gud och oß, och som den ena finner i den andra, och änteligen ett utflytande och bortsmältande i kärlek. Således smake och känne wi hans tröst, och han äter och dricker med oß och wi med honom. Id. de Nupt. Spirit. Lib. 4. Cap. 5. 8. &c. Likasom solen wid sin uppgång i ett ögonblick skjuter sina strålar från östan till wästan, upplyser och uppwärmer all ting; så upplyser Christus, den ewiga Solen, som bor i Andans högsta rum, menniskans innersta del, det är hennes hjerta och de

kännande krafterna, hastigare än i ett ögonblick, genomtränger och upptänder det med sin glans. Men hwilka som nu uppehålla sig wid de nedra delarne, och af en god mening utwärtes öfwa sig i heliga dygder, med Guds nåd, de bringa wäl några dygders frukter fram; men det inwärtes glädjewinet och den andeliga tröften smaka de allenast sparsamt och litet. Derföre bör den, som will blifwa delaktig af Christi ljus och förnimma det, med all kraft hålla sig i de öfriga delarne. Ib. Cap. 56. I detta kärleksanfall kämpa twå andar med hwarandra, nemligen Guds anda och wår anda. Gud gifwer sig wäl med sin anda ned till oß, och deraf röras wi till kärlek; men wår anda, wid den älskandes kraft, sänker och böjer sig till någon del ned i Gud igen, hwaraf Gud åter röres. Deraf att deße twenne röra hwarandra, uppstiger en kärlekskamp. Här kasta deßa twenne andar sin eld och sina strålar på hwarandra, och i det de wisa hwarandra sina ansigten, sker det, att den ena wänder och böjer sig efter den andra med aldrastörsta begär.

Denna stora hemlighet hafwa de gamla icke allenast kallat ett strålande ljus och ett förklarande, som nogsamt wist är, utan den kallas ock hos några en öfwerskyggelse, efter Ängelens talesätt. Luc. 1: 35. Hit syftar också Joh. Abbas Schol. in Climac. Grad. 27 Cap. 9, med deßa ord: Ho som icke har erhållit den Helige Andas Nåd fullkomligt, (det är en ganska hög öfwerflödig måtto) han kommer icke heller till att pröfwa och njuta nådens mångfaldiga öfwerskyggelse.

Likaledes Johannes a Cruce A. C. Cent. 3 v. 2: Detta är den skuggan, som den Helige Anda förskaffar en själ, wid all den herrlighet af hans dygder och egenskaper, i det han blifwer henne så när, att han ej allenast på något sätt så sakta widrörer henne, utan i sådan öfwerskyggelse träder i närmaste förening med henne, att hon känner och smakar Guds gestalt och egenskap, detta alltsammans går för sig i en skugga, som är så klar som ljuset. Idem Auctor flamma amoris viva Cent. 1. v. 16.

Den Helige Ande sträfwar med en menniskas anda, som står i förening med honom, att upplyfta honom från köttet och göra honom fullkommen, hwarföre han med sina herrliga wittnesbörd ofta genomtränger själen och gör henne ganska gudelig, så att hon warder såsom uppslukad, under det han med så mångfalldig kraft meddelar sig henne. Här smakar hon Gud rätt, som han är, och han kommer henne så söt före, att hon säger: O du Guds Heliga Andas eld och låga, som genomtränger min själs wäsende så innerligt, så ömt, och bränner mig med din heta och blida kärlek; huru äst du så kärlig och wänlig, att du wisar så stor åtrå efter mig, att meddela mig dig sjelf till ett fullkomligt ewigt lif! Denna din åtrå och önskan har jag tillförene icke förstått, fastän jag hjertinnerligen sökte dig, men nu, då jag är styrkt i kärlek, så springer och leker mitt hjerta i den lefwande Guden med fröjd och stor öfwerensstämmelse med honom.

Lyra ap. Stenger de obsignat. p. 47: Det sker också under tiden af synnerlig nåd, wid den gudomliga sötmans kännande, ett Guds beskådande, som stundom warder helige Guds menniskor förunnadt, den stund de äro på wägen.

2. §. Mart. Lutherus Tom. 6, Witt. Germ. 2. 1: På det sötaste och bästa sätt kan man ej komma till att känna Gud, utan det sker wid hans gerningar, som kännas och förfaras i oß. Men hwarest man förnimmer, huru trofast den Guden är, som skådar nedåt i det djupa, der får man honom så hjertelig kär, der upplyses hjertat af glädje och der är då den Helige Anda, som lärer med förfarenhet sådan obeskrifwelig konst och lust i ett ögonblick.

Johan Arndts Sanna Christendom Lib. 3. C. 6: Då, i ett ögonblick, rörer det gudomliga ljuset förståndet, den himmelska åtrån wiljan, och den ewiga glädjen minnet; och likwäl kan hwarken förstånd, minne eller wilja begripat och behållat; ty det förblifwer icke

uti själens krafter, utan är fördoldt uti själens innersta grund och wäsende. Samme författare säger: När man njuter detta, att Gud i sin renhet bor hos menniskan; då kan intet kreatur begripa, hwad fröjd hon har af hans umgänge, och hwad hon känner i hjertat, hwad inwärtes brinnande eld infinner sig hos henne, huru hon af kärlek fröjdar sig och hwad för ynnestfulla och kraftiga ord och tal henne infalla. Ingen, säger jag, kan weta det, utan den allenast, som det erfarit. Man kan wäl känna och märka det; men man kan omöjeligen utsäga det; ty det är andeliga, himmelska och gudomeliga saker, som man icke törs förtälja, ty det kunde förtryta Brudgummen, han, som har lust till hemligheten i det stilla, att bo i hjertat. = = = Förmedelst detta, likasom genom en andelig dörr, kommer Brudgummen in till Bruden, lärer och underwisar henne, och unnar henne sin närwarelse, icke i lekamlig gestalt, utan i ett ljus i tron, med ett sken i förståndet, med en smak i andakten, med ett glädjens jubelskri, med ett kärlekens fröjdesprång, med en fridskyß, med en trofasthets omfamnande. Ty på denna stund wågar motståndaren sig icke dit, förty Brudgummen är tillstädes och ingen främmande törs inmänga sig deribland: ty själen är omringad med många tusende Änglar, som hålla wakt. Då är den ödmjuka själen blifwen ett Guds tempel, en wisdoms boning, en thron för ordet, ett hus för tröstaren, en kammare för Brudgummen, en förbunds-ark, en förgyld nådastol, en helgedoms-paulun, en helig hwilostad, en förseglad brunn, en jordisk himmel, en himmelsk boning. = = = =

Under detta aldraheligaste omfamnandet gifwas många heliga kärlekskyßar, hållas många fröjdefulla samtal, som intet menniskoöra har hört och intet stolt öga har sett och som ej uppstigit i någon köttslig sinnad menniskas hjerta. Det är sådana wällust som paßa sig allenast för de ödmjuka. Det är himmelsk manna, det är hanog och hanogskaka, det är win blandadt med mjölk; när det njutes, då blifwer hjertat gladt och we=

derqwickt, så att mödan och arbetet i detta främlingsskapet warder dem deß lättare.

Ännu finner jag i 2 Bokens 20 Cap., nemligen af Arndts sanna christendom, ett uttryckligt wittnesbörd härom, så lydande: Igenom sådan innerlig bön föres man till den öfwernaturliga bönen (Varenii förklaring häröfwer är denna: Icke såsom de andre grader i bönen wore naturens werk, utan denna är i den högsta grad, och framför de andra öfwergår naturen); hwilket sker, såsom Taulerus säger, wid sann förening med Gud genom tron, då wår skapta anda likasom nedsänkes och bortsmältes i Guds ewiga oskapade anda. Och då sker detsamma i ett ögonblick, som i alla helgon, ifrån werldenes begynnelse är skedt; och så mycket, som tusende pund äro emot en penning, så mycket är denna himlaglans och deß strålar emot alla kreaturs lustbarheter. Och blifwer sinnet genom den sanna tron således uppfyldt med Guds kärlek, att det, så länge slikt warar, icke kan tänka utan på Gud. = = = Det själen då finner och förnimmer är outsägligt; och om hon uti så hög andakt blef tillspord: hwad känner, finner och förnimmer du? Då skulle hon swara: Ett godt, som är öfwer allt godt. Hwad ser du? En däglighet, som öfwergår all däglighet. Hwad smakar du? En ljuflighet, som öfwergå allt. Ja, hon skulle säga: Alla de ord, som jag derom talar, äro allenast som en skugga deremot; ty det ädla och kostliga, som jag finner, kan jag icke utsäga. = = = Här smakar själen huru söt och wänlig Herren är; här förstår hon rätt, hwad det är att känna Gud och honom att älska. Och i det hon känner honom, älskar hon honom, och i det hon älskar honom, begärer hon honom helt och alltid att hafwa och njuta. = = =

Samma glans warar icke länge, utan är gemenligen som en stråle, som hastigt förswinner = = = och när den är borta, söker själen med omtanka, om hon åter igen kunde finna honom, om hon återigen kunde

bekomma slik himmelsk smak och ljus, och förena sig dermed. Härwid sätter den salige Varenius till detta ställets förswar efterföljande: Detsamma är icke annat än en synnerlig Guds nåd, som de i Gud frimodige och anderika hjertan på sin trägna, oaflåtliga, innerliga längtan och suckan till Gud begåfwas med. Sådan anda och frimodighet hafwa mycket få menniskor, dertill den aldraminsta del, men böra dock icke twifla om sin bön, om den icke går så frimodigt för sig, allena den sker i christlig andakt af ett troget hjerta; ty Gud delar anden och bönens gåfwor olika ut.

B. Lütkeman säger i sin "försmaken af Guds godhet," pag. 727: Den himmelska wederqwickelsen kan man anse som den högsta upplysning: då sitter Christus i sitt tempel och lärer. Men det han då talar i själen, är ett himmelskt ord, ett outsägligt ord, hwarwid själen i ett ögonblick förnimmer mera än hela werlden kan lära henne. Hennes innerlige lärare, hwars lära är icke ord och tomt snack, öppnar henne i ett nu och ögonblick en klar och kännbar kunskap, det som hon eljest icke kunde erhålla utan stor möda. Idem. pag. 269: Att wi icke skole blifwa trötte under korset, ty Gud besöker själen somliga tider med en himmelsk sötma, hwarmed han försockrar korset. Derifrån kom martyrernas frimodighet; ty när Gud begynner att blifwa oß söt inwärtes, då förswinner all bitterhet. Denna andeliga sötma må wi anse såsom ett wittnesbörd till det nya namn, hwilket Herren lofwar sina rättskaffens stridsmän. Upp. B. 2: 17. Christus gifwer oß icke allenast ett godt wittnesbörd hos sin Fader, utan wittnar också i oß med sin Anda. Rom. 8: 16. Och Andan wittnar att Anden är sanning. 1 Johannes 5: 6. Den inwärtes nya menniskan, wårt sinnes förborgade anda, känner i sig en lefwande kraft af Christi anda och blifwer deraf så intagen, att hon måste bekänna, att det ord, som andan predikar, är Ande och sanning. = = = Således förmänger eller blandar sig Christi anda till wår

anda, och gör ett af tu, att wi blifwe en ande med Christo, 1 Cor. 6: 17.

D. Henric Müller i sin Apostoliska "Schluß-kette" pag. 89, Conc. Sexag. in verba Pauli 2 Cor. 12: 2: Fastän ingen i wåra tider blifwer bortryckt såsom Paulus, så kan dock en andäktig själ så i Gud warda bortryckt, att hon glömmer sig sjelf och alla kreatur, och sött hwilar i honom. Men detta förstår ingen utan den, som erfarit det, och hwilken som har erfarit det, kan dock icke utsägat, huruledes det wid slik himmelsk hemlig uppenbarelse tillgått med honom; ty Gud är ett obegripligt och outsägligt godt. Men det bör märkas, att när en själ skall försänkas i Gud, och smaka hans ljufwa sötma, så bör hon tillförene wara blottad från kreaturens kärlek; ty huru kan Gud spegla sig i den, som är öfwermålad med kreaturens bildewerk! En spegel återgifwer allenast en bild.

Samme författare i sin himmelska kärleks-kyß, cap. 13, p. 322: En kyß är en werklig och hjertlig stämma, hwarmed man ger sin kärlek tillkänna i en annans hjerta. När Gud nu med sin anda försäkrar oß i wåra hjertan om sin kärlek, så uppstiger deraf den rätta själafröjden, derföre kallas den Helige Anda kärleks-anda, förty han beseglar Guds kärlek i wårt hjerta; det är den söta kyßen, Guds himmelska tal i oß. Pag. 326: Denna wederqweckelsen fyller själen med gudomligt ljus, likasom oljan gör att lampan brinner. När Gud med fröjdefull bewekelse drager hjertat efter sig, så lärer och lyser han derinne. Ho som detta erfarit och förnummit, honom kallar jag en upplyst menniska, om han än icke kunde läsa en bokstaf.

J. Breithaupt, i sin Apost. straff- och tröstpredikan, pag. 57: I följe af allt detta förstå wi då med elden ett hemligt besök af Gud, då den Helige Anda hos ett Guds barn i samwetet, af trons grund, uppwäcker en brinnande och klart skinande kraft, hwaraf menniskan drifwes, 2c. Till deßa ofwan anförde lärare foga wi ännu en christlig Doct. Medicinæ, Christopher Fred. Richters betrak-

telse om själens adel och ursprung, pag. 73. Man bör icke neka, att nådens rörelse wisar sig ofta så stark och öfwerflödig i själen, att hennes lefwande wattuströmmar äfwenså utgjuta sig i de yttre sinnena och otwunget der kunna märkas. Men emedlertid blifwer det dock wißt, att hwad som således förmedelst menniskans utwärtes sinnen smakas och kännes, är alldeles icke tingen i sig sjelfwa, och kan ej räknas förmer än allenast ett återsken och glans, som kommer af det gudomliga ljuset, som uppfyller själen. Hwadan ock slikt förnimmande lätt kan fördunklas, ja alldeles borttagas genom utwärtes hinder, då likwäl Guds rike i själen är något ständigt, som är waraktigt.

3. §. Richardus Baxter in methodo Theol. Christ. pag. 3. Cap. 27. Qv. 44: Gifwes det wäl ock en sådan rättfärdiggörelse, som efter en affägande dom blifwer förkunnad i syndares hjerta? Swar: det wederfars ibland många rättfärdiga, att ett ljus eller några blickar ifrån Guds ansigte gifwa dem försäkran om deras rättfärdiggörelse, fast slik försäkran deremot hos många är helt dunkel eller mörk, twifwelaktig och obeständig.

Thomas Goodwin de redito precum Cap. 5.: När Gud i bönen likasom wisar dig wänliga miner, eller han faller, så att säga, dig om halsen och kyßer dig, Luc. 15: 20, det är ett tecken, att han i nåder har antagit dig och din bön; härpå syftar detta löfte hos Es. 58: 9.: Då skall du åkalla, och Herren skall swara dig, och du skall ropa, och han skall säga: Si, här är jag. Det är den närwarelsen, som David bad om och fick. Ps. 69: 18, 19. Bortgöm icke ditt ansigte för din tjenare; ty mig är ångest, hör mig snarliga; nalka dig till mina själ, och förloßa henne, etc.

Charles Drelincourt, Visites charitables p. 1 Cap.: 1. Medan jag med sådan helig andakt, med sådan himmelsk eld och hetta tjente Gud, syntes det likasom Gud hade behag i min tjenst; ty han fyllde mitt hjerta med outsäglig herrlig glädje och med Guds frid, som öfwer-

går allt förstånd. = = = = Gud gaf en förstlingsfröjd och en försmak af den herrlighet, som han mättar sina utwalda med i det himmelska paradiset, och jag kan wäl säga, att mitt hjerta war ett litet paradis, ganska fullt med fröjd och lycksalighet. I en summa: mig syntes, att jag drack af den wällustström, som flyter ut från Guds thron; och Gud spisade mig med frukter af Lifsens trä, hwars blad tjena till hedningarnes läkedom.

P. du Moulin paix de l'ame etc., Lib. 6. Cap. 7.: Själen njuter en obeskriflig wärdighet och lust af det att hon förnimmer Guds kärlek till oß, som frambringar igen wår kärlek till honom och yttras i Guds och den trogna själens omfamnande, fastän hon är ännu wida från den fullkomliga föreningen, så länge hon uppehåller sig i köttet. Detta är den rätta frid, som är högre än allt förstånd, och bewarar wåra hjertan och sinnen i Christo Jesu. Detta är en trogen själs förklaring och pant på hennes rättfärdiggörelse. Detta är trolofningen med Christo, och förbundet som slutes före bröllopet. Alla werldens riken, alla konungars skatter och rikedomar, all wällust i deras hof äro icke wärde att nämna eller räkna emot detta. Kunde detta gudomliga omfamnandet förblifwa utan afkortning, så skulle den menniska, som betraktar och älskar sin Gud, snart warda alldeles förwandlad till detsamma belätet, från en herrlighet till den andra, och som Elia med en brinnande wagn blifwa bortryckt och borthämtad till himmelen.

D Thom. Manthon, i tankarna öfwer Christi förklaring på Tabor, Med. II.: Sannerligen, mången christen blifwer af de tankar han gör sig om Gud häftigt betagen och kommer liksom från sig sjelf, förmedelst en häftig drifwande kärlek till Gud och af en innerlig åtrå efter de himmelska nådegåfwor, hwilka således tränga honom, att han synes, wid slik förundran öfwer Gud, och wid sådant förlustande i honom, wara allaredan werkligen i himmelen.

Emanuel Sonthom, i sin "gyldene klenod," pag. 242.: Christendoms- och gudfruktighets-wägen göres lätt af den förborgade hemliga tröst, som Gud utgjuter i deras hjertan, hwilka tjena honom. Jag kallar denna tröst hemlig och förborgad; förty ingen känner honom, utan de som hafwa förnummit honom, och kallas af Christo sjelf det fördolda Manna, som ingen känner utan den det smakar. Så säger ock David: huru mycket godt, Herre, har du förwarat dem, som dig älska! Ingen tunga kan utsäga den sötma, som är i denna innerliga trösten, fast man kan någorlunda sluta och mäta det af Davids ord, då han skrifwer om det himmelska winet, tilläggandes det sådan kraft, att de skola blifwa druckna af Guds huses rika håfwor, och han skall mätta dem med wällust, såsom en ström. Det är: Han betager dem alla jordiska tings kännbarhet. Det är den wällustkällan, som springer ut från de himmelska berg, och wattnar de gudfruktigas hjertan och sinnen på hemliga och förborgade wägar. Sannerligen om du hade smakat allenast en droppa af denna himmelska glädjen, så skulle du öfwergifwa hela werlden, för att få åtnjuta en droppa, eller för att behålla den ena.

Joh. Bunyan i sin lilla traktat, kallad: Kommen och wälkommen hos Jesum, pag. 399.: Gifwer icke Jesus dig ibland en glans från sig sjelf, fastän du ser honom icke en gång så länge, som du kan räkna till tio? Finner du icke ibland den rätta wärmen af hans wingar, hwilka öfwerskygga ditt ansigte och kasta likasom en glöd i din ande, på samma sätt, som solens strålar göra, när de kraftigt bryta fram utur en sky; då sådant straxt igen förgår och förswinner?

En trogen själs hemliga och förtroliga umgänge med Gud, öfwersatt från det fransyska språket, och med J. Langes företal, utgifwet i Halle 1719.: I slikt stånd står sannerligen också den själ, som är lika som insomnad i Guds betraktande, intagen af hans beskådande, wederqweckt med hans sötma, som umgås med gudeliga ting, och är läskad af hans

wänlighet, såsom af en ström, så wäl som ock upptänd af eld.

V. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Denna** *reflexio passiva* **blifwer ytterligare bewist af några exempel och af några fromma själars erfarenhet, såsom** *Theod. a Brakel.*
2. §. *Janneway.*
3. §. *Johan Arndt.*
4. §. **Så ock af några bekanta kyrkosånger.**
5. §. **De grundeligaste namn och utlåtelser om denna sak, i kort begrepp.**

1. §.

Till yttermera grund och ljus af denna underliga (reflecterande) omfamnande trons kraft, eller det söta kännandet af Guds nådes sken i hjertat, will jag af den skrift, som utgafs i Halle 1701, under namn af "De trognes lefwerne," anföra twänne synnerliga och trowärdiga exempel. Theodorus a Brakel, en ganska from och gudfruktig prest i Friesland, säger detta ibland annat, i sitt lefwernes Curriculo, som han sjelf har uppskrifwit: Jag hörde städse predikanterna tala om den Helige Andas glädje och fröjd, som en försmak af det ewiga lifwet, och då tänkte jag ibland, hwad månne dock detta wara? O, att jag en gång kunde få erfara slikt. Detta hände en gång, att jag kom hem, och fann ingen i stugan, då tänkte jag: nu har jag tillfälle, utan att någon ser det, att bedja, och i det samma föll mig in, jag will nu en gång begära af Gud, att han wille unna mig en försmak af himmelen: derpå föll jag på knä

och bad Gud så allwarligt jag kunde, att han wille bönhöra mig.

Jag slog då upp nya Testamentet, och om jag erindrar mig rätt, sökte det stället upp, som står i Joh. 16: 33.: Sannerliga, sannerliga säger jag eder, allt hwad I bedjen Fadren i mitt Namn, skall han gifwa eder. Härtills hafwen I icke bedit i mitt Namn: beder så skolen I få, att eder glädje må warda fullkommen. (Och I skolen warda försäkrade, att I stån i den sanna tron.) Derpå lade jag boken öppen bort, och förehölt Gud detta språk i min bön, sägande: Herre min Gud, ꝛc. Då jag således hade bedit och förehållit Gud hans löften, blef jag till slut ganska glad, och mitt hjerta och tankar högt upplystade, och i det jag således såg Gud med min själs ögon, blef jag förenad med Gud, ꝛc., och tillika uppfyld med sådan fröjd, ro och sötma, att jag icke nogsamt kan det utsäga. Ty detta war det fördolda manna, den hwita sten, påskrifwen med ett nytt namn, hwilket ingen känner, utan den det får. Upp. B. 2: 17. Derpå gick jag, såsom kameneraren, min wäg glad, Ap. G. 8: 39, och jag war wäl twå eller tre dagar med mitt sinne i himmelen, likasom jag såg Herren, och det med en glad och rolig själ, dock begynte detta tid efter annan att taga af och förminskas. Imedlertid sade jag detta för ingen, utan gick således i min enfaldighet fort, på barnsligt sätt, likasom med Gud allena, att tjena honom med lust och glädje. (N:B. Detta skedde i hans första ungdom, då han war wid paß 14 år.) Widare i hans manliga år heter det: Under tiden är jag under bön och andakt blefwen lyftad så högt i Guds kärlek, att jag af densamma warit likasom uppslukad. Detta har warit så högt, att jag ej kunnat begripa det. Jag kände en förening med min Gud och saliggörare, min Broder och min Brudgumme. Jag förnam hans öfwerswinneliga kärlek, som är sötare än win. Hög. W. 1: 14. Och att densamma war Baneret öfwer mig. Hög. W. 2: 4. Jag blef lika som drucken af hans kärlek. Då omfamnade

jag honom igen om halsen med min kärleks-arm. Min själ sträfwade efter att blifwa i detta tillstånd, ja, att blifwa mer och mer öfwerflödande. Jag har wäl mången gång i sådan kärlig förening med Gud måst förnimma, att min lekamen kommit i olag, blifwit opaßlig, ja, jag måste ibland hålla upp med detta innerliga omfamnande; ty mitt hjerta och kött försmäktade derwid, och det war lika som jag skulle dödt. O, huru söt är Herren! Ps. 34: 9. Huru stor skall då kärleken och hans förlustande wara i ewighet! Sammastädes säger han: Undertiden tillät Gud mig att se rätt djupt in, huruledes han har af ewighet älskat mig och gifwit mig sin Son etc.

2. §. Yttermera ses af den gudelige engelske Theologen Janneways lefwernes-beskrifning, att då hans fader, en prest i England, låg på sin dödssäng i stor smärta, gick sonen Janneway ut och innerligen bad Gud, att han en gång wille rätt hjertligen glädja hans fader med den helige Andas glädje. Gud hörde honom. Fadren brast efter långt stillatigande ut i deßa ord: Ack, min käre son, nu är det kommet, nu är det kommet. Gud ske ära, att jag nu kan dö. Guds Anda har wittnat med min anda, att jag är ett Guds barn. Nu kan jag se på Gud, som på min käre fader, och kan nu säga: Det är min bäste wän, min älskeliga. Mitt hjerta är fullt och kan intet taga emot mera. Jag wet nu hwad de ord wilja säga: Guds frid öfwergår allt förstånd. Jag wet nu hwilken den hwita sten är, hwarpå det namn är skrifwet, som ingen känner, utan den det får. Den gråt du såg hos mig, kom af så stor och kraftig kärlek och glädje, att det war omöjligt att hålla mig, och kan jag icke utsäga, huru herrlig Gud har uppenbarat sig för mig. Hade denna glädje warit litet större, twiflar jag, om jag kunnat tåla den, eller den icke skulle hafwa tagit min själ bort utur kroppen.

Om sonen Janneway står sammastädes, att några weckor före hans ändalykt war hans själ fast oupphör-

ligt med himmelsk outsäglig glädje uppfylld, och han plägade ofta ropa: Ack, kunde jag låta förstå, hwad jag nu känner! Ack, kunde jag wisa eder, hwad jag ser! Ack, kunde jag allenast teckna för eder tusende delen af den sötma, som jag nu finner i Christo; I skullen då wäl förnimma, att det är möda wärdt att belista sig om gudaktighet.

3. §. I den käre Joh. Arnds Lefwernes-beskrifning står ett exempel, som härwid tjenar oß. Sedan han uppwaknade af en kort sömn, såg han upp, och sade efter Johannis Evangelii första Capitel: Wi sågom hans herrlighet, såsom enda Sonsens herrlighet af Fadrenom, full med nåd och sanning. Och när hans hustru sporde honom om, när han hade sett denna herrlighet, sade han: Nu såg jag den. Ack, hwilken herrlighet det är, en herrlighet, som intet öga har sett, och intet öra har hört, och ej är uppstigen i någon menniskas hjerta! Denna herrlighet har jag sett. Häraf förnimmer man huru kraftigt den helige Anda bodde i hans hjerta, och der uppwäckte idel tröst, frid, fröjd och glädje.

Uti sal. Christ. Scrivers Själa-skatt, P. IV. p. m. 1132, läses, ibland annat, denna märkwärdiga historia, om en mycket hårdt anfäktad theolog, hwars namn är bekant, fast det ej nämnes.*) Den anfäktade, heter det, gick till ett ensligt och stilla rum, suckade, bad och ropade, och utbrast slutligen med hög röst, ja, med häftigt ångestskri af sitt beklämda hjerta: O Gud, Gud, Gud, hjelp mig dock! Will du icke hjelpa mig, ditt arma skapade kreatur, eller skall jag falla på de tankar, att det är ingen Gud, och ditt ord är ingen sanning? Ack, det måste, ja, det måste ju wara en Gud, det måste ju wara sant. I detsamma som han med så mycken hjertans ångest ropade, blef han omstrålad af ett klart ljus eller sken af himmelen, ej olikt en ljungeld, hwarwid han

*) Utan twifwel har det warit Doct. Mart. Weller. Och finnes mer dylikt i Gref Henckels Letzte Stunden. Sårdeles p. I. pag. 44, 70, 158, ꝛc.

föll ned till jorden, och wißte icke hwar han war, intill deß han omsider kom sig före och tänkte sig om, då han fann, att all ångest, mörker och otros twiflan war alldeles förswunnen från hans hjerta, och det deremot uppfyldt med största wißhet, fröjd och frimodighet.

4. §. Något sådant har wäl Auctor till Psalmen N:o 131: 3, 4 (G. Ps. b.) haft sig bekant, då det heter, v. 3: Efterlåt mig mitt hjertas sinn', Du klara Jaspis och Rubin, Din kärlek stor och blida. Efter dig Längtar mig, etc. v. 4: När Gudi är min hjelp och fröjd, Dermed han mig af himmels höjd, Så mildeliga styrker. O Jesu Christ, mitt högsta god', Ditt ord, din Anda, lif och blod, Mig alltid wederqwecker. Tag mig till dig, I din barm, Mig uppwarm: Låt mig hålla Ditt ord, som mig dertill månd' kalla.

5. §. Jag håller det för öfwerflödigt, att framställa flera wittnesbörd i denna sak; will derföre icke säga mer, än att oaktadt de anförde Guds männen i sina utlåtelser äro helt olika, så är det dock ögonskenligt, att de i sakens grund äro alldeles enige, och syfta icke på annat, än hwad som kallas en himmelsk och alldeles gudomlig nådes sötma, smak och känsla. Den heter Guds kärleks rikeliga utgjutelse, den helige Andas öfwerskyggelse, en majestätisk nådestråle, Guds åskådande, ett himmelskt glädje-win, en gudomlig nedfallande eld, en gnista af ewigheten, en kärleks-låga, ett ljus ifrån Guds helgedom, ett sakta kylande wäder, en genomträngande söt lukt, ett gudomligt sött omfamnande, en kyß af Sonen, ett heligt och kärligt umgänge med Brudgummen, ett fröjde-win, en ström af ewiga wällußter, som flyter från Lambsens stol, en försmak af Lambsens bröllopp, ett himmelskt förborgadt manna, en smörjelse med glädjenes olja, en hwit sten med ett nytt namn; och flere dylika mest liknelsefulla beskrifningar, som man kan tillägga en obeskrifwelig sak.

VI. Capitel.

Innehåll.

1. §. Det tredje hufwud-spörsmålet, om den omförmålta *reflexio passiva* hörer till den rättfärdiggörande trons wäsende, eller som är detsamma, om alla troende nödwändigt måste förnimma henne? Warder med nekande beswaradt.
2. §. Samma sats bewisas af den Hel. Skrift.
3. §. Af sakens art och grund i sig sjelf.
4. §. Af gamla lärare, såsom *Macarius*, *Taulerus*, ***Ruisbrock***, *Lyra.*

1 §.

Wi hafwa nu tydligen i det föregående sett, dels att det gifwes ett den helige Andas formeliga och innerliga wittnesbörd; dels ock, hwad det är och hwaruti det består. Nu följer efter ordningen att tillse, om det är allmänneligt eller enskildt: om det finnes hos hwart och ett Guds barn, eller allenast hos några högt benådade och i trone starke, och följakteligen, om då allenast de, som hafwa sådan nådes delaktighet, eller ock tillika andra fromma, som litet eller intet häraf weta, hafwa orsak att göra sig hopp om saligheten, säkra om sitt nådastånd? På detta högst wigtiga spörsmål understår jag mig i djupaste ödmjukhet att, i följe af Guds Ord, swara, att det första bör beswaras med nej; men det sista med ja.

Sägande fördenskull, att den öfwerswinneliga söta känslan af den heliga Andas innerliga försäkran och wittnesbörd, då den till Gud uppstigande tron så tröstеligen fattar sitt föremål och ögonmärke Christum och hans nåd, likasom med afböjda strålar faller tillbaka i

sig sjelf igen, och hämtar till sig en obeskriflig fröjd och himmelsk sötma; blifwandes med detsamma så försäkrad om sitt nådastånd och barnarätt, som själen allaredan wore i himmelen för Guds thron. Detta alltsammans, säger jag, är något synnerligt, som händer wißa benådade själar, och icke alla gemensamt och allmänt, det ware sig antingen utom eller under frestelse-stunden. Det är nog, när de finna i ett botfärdigt hjerta den sökande tron, som först blef beskrifwen, eller ock en tillflykt och tillit till Jesum, werldens Frälsare, och denna enfaldiga tros frukter, förnämligast att kärlek och lydnad äro i beständig öfning, hwarpå Andans och köttets strid, tillika med drift till flitiga böner, och detta allt antingen häftigare eller swagare, icke uteblifwer eller låter sig sakna. De grunder och bewis jag tänker att betjena mig af till denna sats, tager jag af den heliga Skrift, samt af tingens naturliga beskaffenhet, och slutligen af åtskilliga högt upplysta kyrko-lärares wittnesbörd.

2. §. Apostelen Paulus säger, 2 Theß. 3: 2: Tron är icke hwars mans. Nu tillstår jag wäl, att han talar här om den sökande saliggörande tron, och då är mer än wißt, att icke hwar och en, som kallar sig christen, har funnit och annammat Jesum genom tron: hwaraf följer, att fast Christus är alla menniskors Frälsare, så, emedan tron, såsom det endaste medlet att fatta Christum med, är icke allas eller hwars mans, gagnar ej heller Christi död alla, utan blifwer dem obotfärdigom och otrognom en dödslukt till döden. Men då wi wilja lämpa deßa ord: **Tron är icke hwars mans**, på den söta nedfallande eller omfamnande tron, hwilket, egentligen att tala, icke är tron sjelf, utan trons styrka och hennes tröstefulla kännande, så är det också sannt nog, att hon icke heller är hwars mans, och finnes ej allenast icke hos mun-christna, utan ock icke en gång hos alla rätta trogna christna, åtminstone icke i en så hög kännbar grad, som här omtalas.

Några af de klaraste skrifternas rum, som tjena till att bewisa detta, äro tillförene redan anförde, men förtjena wäl att äfwen här anföras och betraktas. I Rom. 15: 15. säger Paulus till de allaredan trogna själarne: Men Gud, som hoppet gifwer, uppfylle eder med all fröjd och frid i trona, att I hafwen ett fullkomligt hopp genom den helige Andas kraft. Eph. 1: 17, 18, 19: Wårs Herras Jesu Christi Gud, herrlighetens Fader, gifwe eder wisdomsens och uppenbarelsens Anda, till sin kunskap, och upplyse edart förstånds ögon, att I förstå kunnen, hwad hopp han hafwer kallat eder uti, och huru rik hans arfs herrlighet är uti helgonen, och huru öfwerswinneliga stor hans kraft är till oß, som tro, efter hans mäktiga starkhets werkan. 2 Theß. 1: 11: Fördenskull bedje wi ock alltid för eder, att wår Gud wille göra eder wärdiga till denna kallelsen, och uppfylla allt godhetens uppsåt, och trones werk i kraftene. Phil. 1: 9: Och beder, att eder kärlek mer och mer må rik warda i all kunskap, och i allt förstånd. Philem. 4—6: Jag tackar min Gud, och hafwer din åminnelse alltid i mina böner, = = = = och din tro, som wi hafwe med hwarannan, må kraftig warda genom kunskapen på allt godt, som I hafwen i Christo Jesu.

Af deßa 5 språk märk efterföljande: Först att deras innehåll är nästan enahanda. För det andra, att det i dem alla talas om en ogemen hög nådes grad, samt trons, erfarenhets, uppenbarelses, krafts, trösts och sötmas, och följaktligen om denna wår gudomeliga och öfwernaturliga krafts och werkans herrliga beskaffenhet. För det tredje talar Apostelen i dem alla på bönewis och med önskan. För det fjerde gör han denna önskan icke öfwer några oomwända och otrogna, utan öfwer sådana personer, som allaredan woro trogna, rättfärdiggjorda och i saligt tillstånd, hwilket det föregående och efterföljande på hwart ställe klart och ögonskenligen wisar, då Apostelen berömmer dem för deras tro och kärlek.

När jag nu sätter deßa punkter förut, såsom ostridiga, då följer denna slutsats: Hwad som helst dem tillönskas, som redan äro trogne och rättfärdige, detsamma, så herrligt, som det ock i sig sjelf måtte wara, så hörer det icke egentligen till den rättfärdiggörande trons wäsende, ty eljest måste det allaredan wara der, förrän de personerna kunde prisas för trogna och rättfärdiga. Men nu blifwer ju i de fem anförda språken dem, som allaredan äro trogna och rättfärdiggjorda, tillönskadt ett frimodigt hopp, kraftig tröst, rikt kännande, wisdom och uppenbarelse, den herrliga makt, trones werk i kraft, mångfalldig och öfwerswinnelig och söt erfarenhet, etc. Derföre hörer allt slikt icke till den rättfärdiggörande trons wäsende. Och ytterligare: hwad helst, som icke hörer till trons wäsende, det är icke allmänt för hwar och en trogen. Det ofwan anförda (som nyligen blef wisadt) hörer icke till trons wäsende, derföre är det icke heller allmänt, utan endast för några högt benådade själar. Åtminstone är det icke allmänt, i anseende till tiden, då det wisar sig. Ty hos några händer, att de känna och erfara Guds söta omfamnande strax efter rättfärdiggörelsen, hos andra icke förr än efter någon tids förlopp, hos andra åter aldraförst i deras dödsstund. Och låt så wara att denna kännbara och fröjdefulla nåde-blick under hela lefnads-tiden icke infinner sig, så lefwer dock den rättfärdige, och skall lefwa ewinnerliga af sin enfaldiga sökande tro, med hwilken han i lif och död håller sig till Jesum, såsom sitt mål och medlare, af hwilken han kraftigt uppehålles. Nåden, säger Apostelen, är gifwen en hwar af oß efter Christi gåfwos mått, Eph. 4: 7. Således kan och bör en hwar låta sig nöja med sitt nådepund; ty det aldraminsta pund är, till att behålla hans själ, stort nog.

3. §. Se wi saken an till sin grund, så har detta, efter allt utseende, sin riktighet. Ty när wi afhandlade den sökande tron, blef nogsamt bewist, att den rättfärdiggörande trons egentliga beskaffenhet, art och

natur består endast i ett ångerfullt hjertas tillflykt till Christum, och att omfatta hans förtjenst. Då det nu är en obestridlig metaphysisk sanning, att hwart och ett ting icke kan hafwa mer än en enda beskaffenhet i sin art och natur, så bewisar det sig sjelf, att trones känsla, den må wara antingen det upplysta och helgade förståndets slutsats, hwarom wi förr talt, eller den himmelska och öfwerflödande nådes-sötman, för ingen del hörer till trones egentliga beskaffenhet och wäsende (ty eljest skulle en och samma ting hafwa en dubbel innerlig art och natur); och att en menniska, utan att hafwa denna känsla, kan blifwa rättfärdig och salig, när hon allenast har ett i stillhet Gudi öfwerlemnadt, med godt uppsåt uppfyldt, och i allwarlig längtan till Jesum allena hänwändt hjerta.

4. §. Wi wilje härom widare höra de gamlas, så wäl som de nyares wittnesbörd, hwilka wäl högt wärdera och anse den söta omfamnande eller öfwernaturliga trons werkning; men dock icke hänföra den till den saliggörande trons wäsende, eller göra den allmän och nödig för hwar och en trogen, utan prisa också dem saliga, som i denna höga kännbara nåden äro oförfarna; så wida de annars wandra fromt och uppriktigt inför Gud.

Macarius, Lib. IV. c. 8. De som säga: om någon gjorde allt hwad befaldt är, och dock icke kunde erhålla den förwäntade nåden, honom kunde ingen ting i werlden hjelpa; de tala mycket illa; ty det är ingen orättfärdighet hos Gud, att när wi tage wår pligt rätt i akt, han likwäl skulle förglömma, hwad honom tillkommer. War du allenast angelägen derom att, såsom när den stunden nalkas att din själ och kropp skola skiljas åt, du håller an med strid och flit, antager Guds löften, tror stadigt, beder i stilla hopp; så säger jag, att du skall med glädje få taga afsked, warda frimodig, afsomna och uppwakna såsom den, hwilken till Guds rike är wärdig gjord; ty en sådan, fastän hungrig och fattig christen, har allaredan gemenskap med Gud.

Ty likasom den, som ser på en qwinna med begär, har redan bedrifwit hor och äktenskapsbrott i sitt hjerta, och fastän han till kroppen är obesmittad, så blir han dock ansedd som en horlkarl; äfwen så den, som af hjertat wänder sig från det onda och med längtan och sökande håller sig till Herran, nemligen i beständig wäntan och i Gudi behaglig förberedelse, den har allaredan samfund med Gud, och har just detta som en stor gåfwa af Gud, att han således bidar eller wäntar efter Herran, i god flit och med en dygdälskande wandel, etc. Ett annat wittnesbörd härtill ses af Macarius, Homil. 8.

Johan Taulerus, in Homil. Dom. 3 p. Epiph. Det händer ofta, att Herren låter några själar förblifwa likasom de ännu woro sjuka, hwilka likwäl hafwa hunnit till fullkomlig sundhet, men **weta det icke**, utan hålla sig under sitt lefnadslopp för swaga och sjuka. Uti sådant sinne och mening låter den allwise och gode Guden dem förblifwa till deras stora nytta; ty han wet och ser, att om de rätt wißte och kände sin sundhet, skulle de snart wända om och fatta behag till sig sjelfwa och kreaturen, som tillförene skett. Så sker det af gudomlig kärlek och trofasthet, att slika menniskor hela lifstiden lemnas i owißhet, fruktan, kors och nedslagenhet, då de dock i den sanna gudsfruktan äro komne så wida, att de icke en gång för hela werldens goda skulle wilja synda uppsåtligt emot sin Gud. Men någon måtte säga: Ack, huruledes går det då omsider till med deßa menniskor, som lefwa i sådan owetenhet, det är, owißhet om deras andeliga tillstånd, och dock likwäl i sann ödmjukhet uppoffra sig Gudi? Swar: när den önskade dagen kommer, att Gud förloßar dem af denna jemmerdal och will förflytta dem till sitt himmelska rike, då, i samma stund som de taga afsked härifrån, förloßar han dem ifrån deras owißhet och allt ondt, och låter dem öfwerflödigt känna, huru faderligen och wäl han alltid har ment detta med dem, tröstar dem wänligt, och ofta låter dem, före deras bortgång, smaka den

ewiga saligheten, som de nu få komma till, att der ewigt förblifwa.

Så dö då sådana menniskor bort med fröjd och fast försäkran. Men de som i detta tjocka mörker och andeliga fattigdom behålla tron och ett godt samwete inför Gud alltid, dem förer han omedelbart in i det obeskrifliga och ewiga lifwet, &c.

Widare säger samme lärare, Homil. Dom. IV. p. Trin.: Tron mig, käre wänner, om wi jemt och allwarligt löpte på denna wägen, nemligen inwärtes och utwärtes försakade oß sjelfwa och alldeles öfwerlemnade oß Gud till egendom, så skulle Gud uträtta underbara ting med oß, ja, han skulle ganska willigt och fröjdefullt sätta och föra oß öfwer all ting. Dock, I som ännu ären köttsligen sinnade (här betyder det icke att wara ogudaktig, utan andligen swag och barnslig; ty så tager Paulus, i 1 Cor. 3: 1, det ordet köttslig, om på nytt födda) och kunnen icke begripa deßa ting, waren derföre likwäl oförsagde och låter edert mod icke falla. Det äro många menniskor som äta allenast gement bjugg- och hafrebröd, men lefwa dock och warda också saliga. I likaledes, efter I icke kunnen stiga eller komma högre, så låten derföre edert mod icke falla, som ske plägar. Ja samme högt upplyste Taulerus, när han besinnar, huru många själar pläga, då de blifwa benådade med den inwärtes höga känningen, hålla upp och blifwa liksom hängande wid detta, såsom deras högsta goda, då de heldre borde anse det allenast såsom en obeständig sak eller bihang, säger, Homil. Dom. XIII. p. Trin., "derföre är det, efter min tanka, bättre att en menniska (neml. en, som så otidigt hänger sig till sådan sötma) aldrig förnumme något deraf, och wore dock icke desto mindre flitig och waksam i alla goda gerningar och dygder; ty häraf kan en aldrabäst lära att känna sig sjelf."

NB. Deßa sista ord äro i synnerhet märkwärdiga och tillika grundade på sanning; ty om Gud med idel sötma lockade och satte oß i gång såsom barn, så är

det icke stort under, att wi förtröste på honom och följe honom. Men att wara trogen och lydig utan himmelsk tröst, bewisar en synnerligen herrlig tro.

Ytterligare får denna sak ett stort ljus af Tauleri lilla bok, om den inwärtes, Gud skådande menniskan. Wi wilje här och der leta ut det som tjenar oß i detta ämne. Man bör weta, säger han, att det ännu är stor åtskillnad emellan Guds trogne tjenare och hans hemliga wänner. Guds trotjenare söka, genom Guds nåd, att hålla buden, det är att wara lydiga, och det heter ett utwärtes eller werkande lefwerne. Men de hemliga Guds wänner söka tillika med buden, att hålla den lefwande Guds nåd, det är, inwärtes med hjertans lust hålla sig wid Gud och försaka allt hwad man utwärtes med lust, kärlek och förnöjelse besitter. Guds trotjenare äro sysselsatta med utwärtes tjenst; men hans hemliga wänner med inwärtes andelig öfning. Alla Guds hemliga wänner äro ock hans trotjenare; men icke alla hans trotjenare äro hans hemliga wänner, det är, de njuta icke alla Brudgummens öfwerswinneliga kärlek och förtrolighet. = = = Det hemligaste blifwer dem förborgadt, de hafwa wäl en brinnande kärlek, men de behålla dock sina särskilda egenskaper, och erfara icke den inwärtes öfwerswinneliga sötma och Guds hemliga wänskap. Dock prisas Guds trotjenare äfwen saliga, emedan de wandra för Gud med lydaktigt och uppriktigt hjerta, fast de icke begåfwas med så hög nåd, eller, såsom Salomo säger, icke blifwa, som Guds hemliga wänner, förde in i den innersta kamaren, i den himmelska winkällaren, och inskänkte med wällust.

Ruisbrock och Lyra tala sålunda om denna sak: Den förre säger, att de som öfwa sig i utwärtes dygder, de åstunda mycken frukt; men det inwärtes glädjewinet och den andeliga tröstn smaka de mycket sparsamt och litet. Den senare säger: Det sker ock så underligen af synnerlig nåde, med den gudomliga sötmans kännande, en Guds beskådelse, som somliga tider war=

der heliga menniskor förunt, den stund de ännu äro på wägen.

VII. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Detsamma bewises af de nyare lärare i wår kyrka, såsom** ***Chemnitz, Lütkeman, Dannhauer, Müller, Scriver, Spener, Buddeus, Francke, Lange, Wolf.***
2. §. **Af reformerta lärare, såsom** ***Taffin, du Moulin, Basnage, Jurieu.***

1 §.

Att brist på den kännbara himmelska fröjden icke är något tecken till otro, utan warder ofta funnen hos många fromma och trogna, och följaktligen, att denna höga grad af nåd icke hörer till sjelfwa tron, det will man ytterligare söka att bewisa af de nyare den Christna kyrkans lärare och trosbekännare.

Doct. Mart. Chemnitius, art. de Justific. pag. 301: Om tron skall man icke döma af trons kännande och den andeliga glädjen; ty denna femte grad följer på tron, och hörer icke till deß wäsende; derföre undandrager Gud ofta de trogna denna fridskänsla. Men när man har det rätta målet för sig i ordet, och derpå följer den omtalte bewekelsen, eller åtminstone åstundan och längtan, så är tron rättskaffens.

Lütkemans försmak af Guds godhet, pag. 335: Är detta tal, om Andans söta wederqwickelse, dig obekant, så är att frukta, att du ännu icke har slitit ditt hjerta löst från werlden. Dock kan det wara, att NB. också de, som hafwa undfått Andans förstling, finna likwäl brist på denna höga wederqwickelse. Säger dig nu ditt hjerta och samwete, att du håller dig till Gud i uppriktighet, har leda till werlden, men hjertlig längtan ef-

ter gudomlig tröst; så war obekymrad, fastän du icke förnimmer någon synnerlig sötma; ty du wet, att christendomen består icke deruti. Det ware nu huru det will, du må hafwa smakat denna sötma och de himmelska wällustер eller ej, så wille jag dock, käre medchristen, att du trodde den, som har erfarit det. Ib. 2 Petr., 13, pag. 530: Tron bör grunda sig ej på kännande, utan på Guds nådelöften.

D. Dannhaverus i sin Catech. Milch. Part. 9. pag. 257: Kan du finna och känna tron, så tacka Gud, hwaromicke, så låt dig nöja med längtan och med andans och köttets kamp.

D:r H. Müller, Himmelska Kärlekyß, Cap. 13, pag. 338: Så är nu detta kännandet icke nödigt till saligheten, ty Christus säger: hwilken som tror, han skall blifwa salig, Marc. 16: 16. Men nu grundar sig tron icke på kännande, utan på Guds nådelöften, ja, det är trons högsta kraft, när hon, förutan och emot allt kännande, dock håller sig fast till Guds löften, som det står om Abraham: Att han trodde utan hopp, ja, emot hopp, Rom. 4: 18. Och just derföre undandrager ofta Gud sin söta tröst, till att pröfwa tron, om hon ock håller sig fast wid Guds ord. Ib. pag. 517. Ja, säger du, jag förnimmer ingen tro; så wet, att tron ofta är i hjertat, och kännes dock icke. Ofta ligger en gnista eld i den tjocka askan, och man ser henne icke.

Chr. Scriver i sin Själaskatt p. III. pr. 4 och sista §.: Kan ett christligt hjerta icke bringa det så högt, som andra, skall det dock i tro och förtröstan med Guds wälbehag låta sig nöja. Kunne wi icke klifwa till högt flygande örnar, som komma solen nära, och med klara och oförskräckta ögon beskåda henne; så låt oß wara tillfrids om wi äre kuttrande dufwor, som skyla sig i bergsskrefwor, i Jesu sår. Skine wi icke som stjernor af förnämsta slaget på firmamentet, så låt oß wara förnöjda, att wi hafwe ett rum eller ställe på kyrkohimmelen, och hafwa ett sken, som stjernor af minsta storleken. Ib. p. II. 12 §. 42. Känner du icke, så-

som på Pingstdagen, ett starkt blåsande wäder, så låt dig nöja med det stilla och sakta susandet. Märker du icke någon klar och ljus låga, så war tillfrids, om ditt hjerta i tron liknar en rykande weka. Kan du icke ropa af fröjd, ett herrligt och segrande tröstérop, så sucka med en bönfallande förtröstan. Kan du icke gråta, så längta och trängta efter Gud. Blifwer du icke mätt och drucken af den Helige Andas söta tröst, så tacka och prisa honom för hans förborgade kraft, hwarmed han ikinnerligen styrker dig och emot all djefwulens trug uppehåller dig.

D. Philip. J. Speners Evang. Glaubens-Lehre, Fest. Epiphan. von der Ehrleuchtung, Lehr-punct. par. 4: Dock bör märkas, att denna erfarenhet och detta kännandet är en sådan grad i upplysningen, som i större och högre mått icke just finnes hos alla trogna, utan det gifwes många trogna i detta tillstånd, hwilka efter sin Faders wilja låta sig nöja med den öfriga kunskapen, som Gud gifwit i själen, och icke så alldeles lika i de fleste ting, komma till sådan erfarenhet, som har en kännbar erfarenhet med sig. Samme författare, i den lilla boken "Von Natur und Gnade," §. 93, säger: Det är ock att märka, att man ej af brist på andelig känsla kan göra någon wiß slutsats om sakens felaktighet i sig sjelf, i synnerhet hwad tron och hennes fröjdefulla förnimmande angår; ty det äro deßa ting, wid hwars förmenta brist Gud låter så ofta sina barn blifwa förödmjukade. Men de böra besinna, att det i slikt fall är dem nog, när de i de öfriga ting och i trons frukter, i kärlek, ödmjukhet, tålamod och sådant mer, finna det som wi anmärkt wara tjenligt till wittnesbörd om deras nådastånd. Så att om wårt hjerta skulle fördöma oß, och hålla trons kännande hårdt tillbaka, så om tron dock är tillstädes, kan ingen fördömelse få rum; ty det heter i 1 Joh. 3:. 19, 20: Deraf wete wi att wi äre af sanningen, och kunnom stilla wårt hjerta för honom; huruledes då? Jo, om wi älske med gerning och sanning. Äntligen säger han: Det felar många Guds barn trones kännande.

D. Franc. Buddeus, theol. moral P. I. C. IV. pag. 9. Men med de tecken och märken, som man gör sig af en kännbar erfarenhet, bör man gå ganska warsamt tillwäga; ty i brist af förnimmande i andeliga ting låter det icke straxt slutas om tingens brist i sig sjelfwa, såsom den salige Spener ganska wäl erinrar.

A. H. Franckes Postil. Dom. XIV. p. Trin. Derföre, om du icke så straxt finner trons kraft i hjertat, utan twärtom, ser intet annat än elände, jämmer och nöd hos dig; så skall du derföre icke blifwa förfagd, utan upphöja din röst, din längtan och ditt begär till din Frälsare, och anropa honom om barmhertighet. Ib. Christus der Kern Heiliger Schrift, p. 144: Men om du skulle råka i en ständig andans fattigdom, och måste under din christendomswandel erfara idel ångest, fruktan och förfärelse, och när du i barnslig anda gerna will uppswinga dig till Gud, så fattas kraft dertill, fastän du i det öfriga är en hatare till synden; så låt Guds wäg icke falla dig främmande före. Kornet synes förruttna i åkren, men fäster allenast rötter, och kommer derefter fast grönare och tätare fram, bringar ocksä skönare och sötare frukt. Och du må icke inbilla dig att du utan kors (den andeliga fattigdomen är rätta christnas kors) kan rätt finna Christum och blifwa af honom delaktig.

Item. Post. Min. Fer. Not. 3: Om trons herrlighet. Derhos är icke straxt ett kännande; utan det heter: Salige äro de, som icke se och dock tro. Man bör gifwa ordet ära, likasom den trogne Abraham, Rom. 4: 19, 20, 21, hwilken icke ansåg sin halfdöda kropp, utan gaf Gud äran . . . Så bör man lära, blott i tron att hålla sig till Guds ord. Tiden skall dock en gång komma, att man kan säga: jag hafwer sett hans herrlighet, en herrlighet, såsom enda Sonsens herrlighet af Fadrenom, etc. = = = Låt din tro allenast först wara en widhängande tro, en sådan tro som håller och hänger sig wid Christum, och blif ej ledsen derwid. I sinom tid skall du ocksä smaka och förnimma,

den wara en förenande tro, då du rätt blifwer ett hjerta med honom, då hans kärlek flyter in i ditt, och din kärlek i hans hjerta, etc.

Joachim Lange in notis ad tract. Der geheime Umgang mit Gott, Cap. III. p. 17: Begynnare, och de, som ännu ingen öfning hafwa, hänga så swåra efter en söt och fast sinnlig smak i gudomliga ting, att de sätta tron allenast i en tillfredsstäld förtröstan, då hon likwäl också består i en suckande längtan; och är i torka och hetta en hunger och törst efter Gud.

Christian Sigismund Wolfius, in disert. inaugurali de Sensu Fidei Justific. habita Kilonii sub præs. Dom. Chr. Kortholt. Thes. XX: Men icke alla de, som hafwa den sanna tron, känna henne. Thes. XXI: Trons werkliga kännande hörer icke till hennes wäsende, utan antingen är den en följd af tron, eller ock kan den alldeles wara derifrån.

2. §. Reformerta lärare, Jean Taffin, Marques des enfants de Dieu, Cap. IV. p. 31: Finner och förnimmer själen icke ännu frid och fröjd i den helige Ande; si, så står det icke heller skrifwet: Hwilken som förnimmer, utan hwilken som tror, skall blifwa salig.

Pierre du Moulin, Sermons sur les paroles, Eph. 4: 30: Och jag twiflar icke på, att det ju äro många ibland oß, som i sanning hafwa gudsfruktan hos sig, och tron på Jesum Christum; men klaga dock att de icke starkt nog, och icke ofta nog, kunna känna Andans rörelse hos sig, utan önska med allwarlig längtan, att Andans insegel måtte tryckas dem djupare i hjertat. Slika menniskor böra gifwa sig tillfreds och hoppas godt om sig sjelfwa; ty likasom de lärdaste merendels hålla sig för owetande i många ting, likaså äro de, som mest frukta och tjena Gud, minst tillfrids med sig sjelfwa, hwad deras gudsfruktan angår. Ib. forme essent. de la foi justfic. §. 3: Det finnes många, som werkligen hafwa fattat Christum; men känna icke att de hafwa fattat honom. Sammastädes §. 7: Erfarenheten lärer, att många komma till Christum, och allwar-

ligt omfatta honom, hwilka dock i många år ingen tröst kunnat förnimma i sin själ.

Basnage, de la Communion Sainte, ch. 8 pag. 212: Här torde någon säga: Förr än man går till Herrans bord, bör man ju wara försäkrad om sina synders förlåtelse; hwad skall man då göra, när man icke finner den glädjen i sitt hjerta, som naturligen följer på slik förlåtelse? Men det följer icke alltid, att hwarest syndernas förlåtelse är, der måste nödwändigt wara frid och glädje. Gud kan wara tillstädes i ett hjerta med sin rättfärdiggörande och saliggörande nåd, utan att tillika utgjuta deruti slik efterlängtad glädje, ꝛc.

Thomas Godwin, i sin tractat, kallad: Ett ljusens barn, wandrande i mörkret. P. I. Cap. 12: Orsaken, hwarföre Gud handlar så olika, är den, att den andeliga tröften eller andans glädje hörer icke just till det sanna Christendomens wäsende, men wäl till deß herrliga fullkomlighet. Man kan wara utan glädje, och likwäl wara en sann christen. Sammastädes, i bihanget, heter det: Tänker icke att I ären uteslutne från Guds sanna nåd, efter I icke ännu hafwen erfarit sådan anfäktning; ty likasom de hafwa rätt tro och stå i nåd hos Gud, hwilka ej ännu hafwa kännt den ewiga glädjens försmak, så äro sannerligen många ödmjukade och omwände, hwilka ej ännu hafwa kännt sådan ångest och förskräckelse.

Aldrauttryckligast wittnar den berömde Jurieu, att trons kraft eller fröjdefulla förnimmande är icke så allmän, som många föreställa sig, utan fast mer för större delen af de trogna fördold, och allenast för några högt benådade förwarad. Se hans Pratique de la dévotion ou traité de l'amour divin. Suite de la I. partie, ch. IV. Det är lätt att begripa, att när man har genomsett alla de förskräckliga styggelser i helwetet, man då kan finna så mycket bättre smak i paradisets herrlighet. När en själ af andelig törst blifwer helt försmäktad, och Gud benådar henne med ljuflig tilltal, såsom min

brud, min käraste wän! si, då känner hon den frid, som öfwergår allt förstånd, då smakar hon nådens sötma, och på wißt sätt den ewiga herrligheten. Sådan fröjd, sådan sötma som smakas, men omöjeligen kan uttalas, hörer sällan till deras lott, som äro af den ordinära klaßen bland trogna. Den är förbehållen de stora helgon, i synnerhet dem, som äro öfwade i de prof wi nyligen beskrifwit, att hafwa känt kärlekseld och hetta, deße äro de, som med helig bestörtning ropa: Han är kommen igen! Han är kommen igen! Han, som gifwer mig mitt hjerta igen.

Så blifwer det då derwid, att trons söta, fröjdefulla och kännbara kraft hörer icke till hennes wäsende, och följaktligen, att ganska många trogna och rättfärdiga själar finnas, som icke hafwa den innerliga och formliga andans wittnesbörd. Emedlertid skall det icke bekymra oß, om Gud ej behagar meddela oß så hög grad af nåd, utan skole wi alltid nöja oß med hans heliga wilja; hålla oß till hans löften och glade sjunga: Hwad Gudi täckes will ock jag, Och låter fara sorgen: Fast lyckan sker mig ej i dag, (Fast jag ej i dag eller i tiden får smaka så hög nåd) Så sker hon dock i morgon. (Så skall jag dock i ewighet få njuta wällust tillfyllest.) Prophetens ord härwid äro eftertänkliga: Ho är den ibland eder, som fruktar Herran, den hans tjenares röst lyder; den i mörkret wandrar, och honom skin' intet, han hoppes uppå Herrans namn, och förlåte sig uppå sin Gud, Es. 50: 10. Och Jesus säger: Salige äro de som icke se, och dock tro, Joh. 20: 29.

VIII. Capitel.

Innehåll.

De högt benådades pligt, som ofta och rikeligen njuta den himmelska *reflexion*, nemligen, att de skola

1. §. **Wakta sig för säkerhet, och**
2. §. **För andeligt högmod.**
3. §. **De skola waka öfwer denna deras dyrbara egendom.**
4. §. **De skola beflita sig om andeligt stillatigande, helst i de förwända och smädefulla werldenes barns närwaro.**

1. §.

Nu följer, efter wår ordning och gjorda indelning, den fjerde frågan att betänka, nemligen, hurusedes en menniska bör förhålla sig, när hon förnimmer eller när henne felar oftanämnde himmelska söta (reflexion) och fröjdefulla känning; här böre wi åter göra åtskilnad: 1:o På dem som tidt och rikeligen njuta denna höga nåd. 2:o. Dem som njuta henne sällan och litet. 3:o. Dem som icke kunna erinra sig någon tid hafwa njutit och erfarit henne.

Hwad det första angår, så lärer dem wäl smörjelsen alla ting, som Apostelen säger, och de äro lärdare än alla deras lärare, dock mottaga de också gerna erinran och förmaningar. Saken går derpå ut, att de för all ting beflita sig om andelig waksamhet och ödmjukhet, och taga sig till wara för säkerhet och stolthet.

Säkre och sömnaktige få de icke wara, menande, nu är det nog: de äro nu så högt benådade, de stå nu så wäl hos sin himmelske Fader, att de ej widare behöfwa göra sig bekymmer om sin salighet, eller gå flere steg fram på himla-wägen. O, detta är en falsk och allt för tidig ro! Falsk och origtig är den; ty den grundar sig på en Guds nådegåfwa, och icke på Gud sjelf. Men det är ock yttermera en synd emot det första Budet, att sätta sin högsta själa-förnöjelse i ett ting, om det än wore aldrig så godt, ware sig himmelskt eller jordiskt, i stället för att söka Gud, det aldrahögsta goda. Det är billigt att innerligen glädja sig deröf-

wer, att trösta sig i söt åtanka af slik nåd, att lofwa och tacka Gud mer för detta, än allt timligt; men att slå sig lös och hwila derpå, och förlåta sig derpå allena till salighet, och likasom tillbedja henne: det är twärt emot christendomens art och det mål, hwarpå Gud syftar med slik synnerlig nåd. Likasom Ängelen wid sin uppenbarelse uttryckligen sade till Johannes: tillbed Gud och icke mig, Upp. 19: 10, äfwenså böra deßa Guds höga nådegåfwor påminna hans förtroliga wänner: tillbed icke detta, wakta dig att du icke blifwer säker deraf; lägg dig och hwila i Jesu sår, de allena äro säkre och ett tryggt hwiloställe, utom dem gifwes ingen tillförlitlig säkerhet.

Dernäst wore det också en alltför tidig ro, om en christen wid slik hög nådes-delaktighet skulle stå stilla. Detta är ju allenast ett litet stycke, en hjelp på wägen; men icke änden och sjelfwa målet. Paulus war långt widare kommen, både i dygder, och på Guds himmelska nådewäg; men han stod derföre icke stilla eller trodde sig om att hafwa fattat det fullkomliga wäsendet, utan han for fast derefter, att han det fatta måtte, Phil. 3: 12. Gör du ock så, benådade själ; ropa immerfort: Plus ultra! Ännu widare fram! Har du förfriskat dig ett ögonblick under Elims skuggrika palmträd, och läskat din själ, din törstiga själ, af de kära och friska salighets brunnar; så blif icke lat och försumlig, utan tacka Gud, statt upp och gack, såsom tjenaren, din wäg fort med fröjd. Öfwa dig förnämligast i den sökande tron, i kärlek, i bönen och i ostraffelig wandel, det är dig nyttigare och tillförlitligare än alla söta glädjes-känningar.

2. §. För det andra, bör ock en sådan högt benådad christen för all ting flitigt stå på sin wakt, att icke en högfärdsdjefwul i ljusens Ängels skapnad får smyga sig in, wid sidan af den höga nåden, i hans hjerta, att det således blir dig till en snara, som annars war ernadt dig till nytta och salighet. Detta hade så när händt Paulus. Han hade så när förhäfwit

sig af de höga uppenbarelser och den underliga nåd, som honom föruntes, derest Gud icke derjemte hade warit så nådig och utsatt medel emot högmodet, nemligen, gifwit honom en påle i köttet. Sannerligen, satan hwilar aldrig, och han är ej långt ifrån dig, när du är Gud aldranärmast. När det ser ut, som han skjuter alla sina frestelses pilar förgäfwes ut på dig, så tänk: du är ändå i strid, din fiende har ännu sin aldrafarligaste och sista nöds-pil qwar, nemligen att upphetsa dig till andeligt högmod, och till att förakta andra, dem du anser för swagare i tro och nåd, som de ock kanhända äro; men dock lika så wäl som du räknas ibland Guds barn. Se till, att du icke förargar någon af deßa små, Matth. 18: 10. Men skall du kunna med trones sköld dämpa denna högmods- och inbillnings-pil, så bör du alldeles icke trotsa på sötman och den innerliga nådes-känslan; utan flitigt hafwa Pauli ord för ögonen: Hwad hafwer du, o menniska, det du icke undfått hafwer? Hafwer du det undfått, hwi berömmer du dig, likasom du det icke undfått hade? Förnimmer du Guds öfwerflödiga godhets- och nådes-rikedom, så beröm dig icke, utan af Gud, från hwilken det kommer. Icke oß, Herre, utan ditt Namn ske ära. Förundra dig med ödmjukhet, och säg som David: Herre, hwad är en menniska, att du så tänker på henne? Tillstå med Jacob, att du är alltför ringa till så stor barmhertighet. Och hwarföre? Förty du bor ännu i köttet.

Denna ödmjuka tanka, denna botfärdiga erinran om din syndiga jämmer, ware dig ett lod och en tyngd på din själ, när hon will flyga för högt, och blif aldrig så otacksam emot Gud, att du faller på någon fullkomlighet i lagens hållande, och således deraf högmodas emot den stora Guden. Han har derföre beslutit allt under synd, att han af fri nåd skulle förbarma sig öfwer alla. Lär af Paulus, att endast berömma dig af din skröplighet eller swaghet: allt annat beröm är dig intet nyttigt; ty du är i sanning ännu

swag och och skröplig, så länge du bor i köttet, fastän andan strider emot köttet, oaktadt du ock har många höga ogemena nådegåfwor fram för andra. Hör en gammal lärares ord härom: Ho har någon tid under lefnaden nått en så fullkomlig grad, och smakat och funnit den i werlden? Jag har aldrig ännu sett någon hel fullkomlig och frigjord menniska. Så framt ock någon komme till den bästa ro och försäkran i nåden, ja, blefwe delaktig af hemligheter och uppenbarelser, och tillika af nådens ljufwaste smak och sötma, så har han ännu inwärtes synd hos sig. Men de som äro så beskaffade, de mena, att de nu äro fria, för det stora ljusets nåd, som de erfarit och förnummit; men fast deße hafwa nådens kraft, så fela de dock såsom oförfarne. Jag har ännu icke sett någon alldeles fri: ty jag har ock sjelf till någon del erfarit slik nåd, och har deraf lärt, att ingen menniska är fullkomlig. Macarius Homil. 8.

3. §. Ho fördenskull som står i nåden, han se till att han icke faller och förlorar sin skatt. Han glädje sig, dock med fruktan och bäfwan; han wake flitigt öfwer sina fem sinnen, att ingen syndig fåfänglighet, ingen herrskande ögonlust, köttslust och högfärdigt wäsende, smyger sig derigenom in till själen och förderfwar denna ädla skatt, grumlar och blandar denna klara ström, som utlöper från Lambsens stol, eller bedröfwar nådens och löftets Anda, dermed han är beseglad. Ja, han behålle sin krona, att ingen må taga henne bort. Han sucke och säge: O, att detta höga goda låge ewigt i min famn, och att denna himmelska eld måtte oändeligen wärma mig! O, hjelp att waka dag och natt, Och flitigt tag mig för fienden till wara, Som lurar på min skatt, Den mäktige helwetes skara.

4. §. A. H. Francke, i sin Pr. Dom. VI p. Epiph. Von Vorschmach des ewigen Lebens, erinrar följande: Blifwer du, kära menniska, af hans ljufwa nådes kyßande wederqweckt, så bör du hålla det tyst, och icke oförståndigt göra det kunnigt, utan heldre tacka Gud för sin gåf-

wa. Ty det kan lätt ske, att emedan du förtäljer slikt, ditt hjerta högfärdas deraf, eller att Guds och Jesu Namn derigenom blifwer bespottadt och lastadt. Derföre må man wäl förmana andra till botfärdighet, söka uppwäcka dem att sträfwa efter Guds nådegåfwor, berömma de samma för dem; men hwad man sjelf werkeligen i det aldraminsta heliga samfund med Christo erfarit, det bör man warsamt handtera. Denna erinran finner jag helt nödig, i anseende till wår närwarande christendom, som är så trög till tro och kärlek. Sedan en hwar Gudälskande själ är omgifwen af falska och spotska menniskor, som göra allenast ett begabberi af allt, ja, af de wigtigaste ting, så bör man ju winnlägga sig om tysthet, och att wara förborgad, sägande med bruden: O, att jag måtte finna dig ute, min broder, du som min moders bröst suger, och måtte få kyßa dig; att ock ingen föraktade mig, Höga W. 8: 1.

Werldens barn äro bröder med den bespottaren Ismael; höra de något tal, som är obekant, märka de en Andans werkning och rörelse, som är dem obekant och owetterlig, så tala de bespotteliga om de ting de icke weta af, 2 Pet. 2: 12. Men wore det mera erfarenhet och kärlek till; si, så wore det ock mer förtrolighet till, att meddela hwarannan Guds rikes hemligheter, och jag twiflar icke på, om Gudfruktiga menniskor, twå eller tre, eller flera, i sann ödmjukhet och redlig afsigt undertiden församlades i Jesu Namn, och yppade sig för hwarandra om sina hjertans tillstånd, samt inwärtes nådes kännande och erfarenhet, likasom man gör i werldsliga ting, med wetenskapers hopsamlande, för att bringa dem till görlig fullkomlighet; de ju på alla sidor skulle förnimma stor wälsignelse, stor upplysning och uppbyggelse deraf.

IX. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Tillståndet hos de andeligen öfwergifna själar, som wäl tillförene, men icke nu på någon tid, hafwa erfarit någon kännbar nådesblick.**
2. §. **Deras tröst i allmänhet.**
3. §. **Särdeles i betraktande af Guds hushållning.**
4. §. **Åtskillig herrlig tröst af *Chr. Fr. Richters* bok, om själarnes adel och ursprung.**

1. §.

Men den aldraminsta hop äro de, hwilka, såsom wi i det föregående capitlet hafwa förutsatt, så ofta och rikeligen få smaka den tillkommande werldens kraft, eller förnimma sådan söt nådes blick. Deras antal är mycket större, som ständigt beklaga sig wara andeligen öfwergifna, gå bort med en torr och torstig själ, och weta mer att säga om längtan än erhållan, mer af hunger och törst, än af mättande. Det som mest gör dem ondt, är, att saken i sig sjelf är dem icke alldeles främmande och obekant; de hafwa tillförene, en eller annan gång, haft den söta känningen, och mente derföre, att de om icke dageligen och stundeligen, dock oftare måtte blifwa bewärdigade med samma nåd; men i lång tid, ja wäl i några år, är dem ingen slik öfwerswinnelig himmelsk nåd tillskickad, twärtom, har deras själ mer lidit hunger och törst. De hafwa såsom Jacob kämpat med Gud, och såsom Christus i Örtagården med ångest och allware stridt i bönen; men det har litet eller intet kännbart welat följa derpå. Ingen Ängel har styrkt dem, ingen salighetskalk är dem tillräckt. Öfwer denna brist på

kännbar nåd beklagar sig själen icke litet. De wilja, efter Pauli skick, pröfwa sig sjelfwa, om de äro i trone, och då de icke nog förmärka Christi tröstteliga och kännbara inneboende hos sig, som de wille, så gör deras bepröfwade hjerta undertiden, i anfäktnings-stunden, denna falska slutsats: De äro alldeles fallne ifrån nåden och af Gud rent förkastade. Eller om frestelsens anfall icke alltid eller hos alla äro så starka, att de göra dem helt försagda, så umgås de ofta med twifwelaktiga och bekymmersamma tankar, weta icke hwad de hålla på, eller huru deras sak står hos Gud, efter han icke meddelar deras själ någon tröst, eller ibland besöker dem med den innerliga tröstaren och låter nådens ord blifwa dem rätt kraftigt.

2. §. Detta är nu den öfwergifna brudens tillstånd: hon synes wara en enka, och hennes wän är dock hos henne i kammaren, utan att hon wet deraf. Si, säger han, jag är när eder alla dagar intill werldenes ända. Men icke alla dagar, icke alla månader och år låter han sig tröstligt se och finna. Det är icke mitt uppsåt att afhandla detta ämne om andelig anfäktning och själakors; ty derom äro allaredan åtskilliga böcker skrifna, hwaribland den salige Biskop Jersins Tractat, kallad Trones kamp och seger, icke är den ringaste *); utan jag will på detta stället, dem till tröst och underwisning, som hafwa förnummit den fröjdefulla trons kraft sparsamt, litet och sällan, ja, törhända, på flera år alldeles intet, meddela detta, att så framt det allenast annars står riktigt till med dem, med deras **ånger, goda uppsåt, trogna längtan efter Jesum,** och de dagligt, **fast swagt, rusta sig till andans strid emot köttet**; så hafwa de slätt ingen grundad orsak, att twifla om sina själars goda tillstånd. Blifwer dem än ibland en ångest injagad, och en twiflan upphäfwer sig, att de måste klaga med Zi-

*) Jersins Tractat är på Swenska öfwersatt af Tobia Andreæ Björk, Pastor i Björskog, samt tryckt i Norrköping 1731.

on: Herren hafwer öfwergifwit mig, Herren hafwer förglömt mig; då böra de med all flit och möjligt motstånd möta slik anfäktning och tankar, sägande: **Förstår du ej, min själ, att satans list allenast önskar, att du hade mist den tröst, som Jesus gifwer medelst tron.**

När nu den onda stunden gått öfwer och de komma att tänka sig rätt om igen, kunde de betjena sig af den heliga, upplysta, märkeliga och naturliga slutsatsen, hwarom skall handlas i tredje delen af denna bok. De kunna göra sig slutsatser och betraktelser af sitt hjertas tillstånd: Finna de, att de af hjertans grund frukta Gud, älska och ära honom, förtrösta på honom, längta efter honom, suckande ropa till honom, stå emot det onda, och allwarligen önska att förnyas och blifwa styrkte till den inwärtes menniskan, att de mer och mer måtte tilltaga i helighet: Befinna de sig sålunda, så är det nog, den Helige Anda är wißt tillstädes och wittnar med sina werkningar om sin närwarelse, och följakteligen om deras nåda-stånd; ty de som drifwas af Guds Anda, de äro Guds barn, Rom. 8: 14.

Hwad will en sådan själ mer hafwa? Måntro, att Anden på ett uttryckeligare och tydligare sätt skulle wittna, eller ingifwa dem en kännbar söt tröst och utgjuta en stark brinnande låga, medelst en rätt hög gudomlig gåfwa, att kunna se in i den ewiga glädjen? Men sådant smakar egentligen af egenkärlek, när man gör en oanständig förändring med de ting, som Gud icke owilkorligen eller rent ut har lofwat någon: Saker, som icke nödwändigt höra till salighetens wäg, utan äro owanlige och gifwas allenast för wißa orsaker skull. Såwida Guds underliga wägar af hans ord och af öfwerensstämmande erfarenhet äro bekanta, så plägar Gud allenast förläna den rätta frimodiga tron åt några få själar, efter sin outgrundeliga wisdom.

3. §. Och detta sker gemenligen en gång straxt i början af deras nya födelse eller omwändelse, hwilket han gör,

att sätta mod i deras arma hjertan, att de icke för deras nyligen förlåtna synda-tillstånd, skola försaka, utan heldre känna Guds nådes rikedom, och derhos få lust till att wandra framdeles på den rätta salighets-wägen. Detta intygar Em. Sonthom, i sin Gyllene Klenod: "Jag har sett så öfwerflödande tröst hos många syndare efter deras omwändelse, att intet hjerta är mäktigt att begripa det, och kunde ej heller de samma hjertan, som funno det, hålla det i tysthet, så öfwerflödande dröp på dem den himmelska godhetens dagg från Guds milda hand." Detta föreställer ock Christus i liknelser, Luc. 15: 29., hwarest blef mer anrättadt för den förlorade sonen, än hans broder, nemligen: en kostelig måltid, med musik och dylikt; förty han war nyligen hemkommen från sina willfarande wägar. Och dit kunne wi ock föra Christi ord, Matth. 9: 12: De helbregda behöfwa icke läkare, utan de kranka. De starke fullwurne barn behöfwa icke den lindriga mjölkmaten, utan de späda barnen i Christo. Han spisar sådana späda barn och nybegynnare i christendomen med sin trösts söta mjölk, icke i den mening, att de immerfort skola få lefwa så kräseligt, utan att de, tid efter tid, må wänja sig wid hårdare spis. Gud, som en Örtagårdsman, wattnar sina nysatta plantor med en nådeström; dock sker slikt allenast, till deß de hafwa rotat sig och äro wäl grundade, så framt icke en owanlig stor bedröfwelses hetta och torka infaller, som beweker honom att äfwen wattna de stora trän, på det de icke må gå ut och förtorkas.

Den i Andelig måtto wäl förfarne D. Henr. Müller säger i sin himmelska Kärleks-kyß, Cap. 13: "Gud gifwer stundom de nyß omwända idel socker, honung och sötma, lockar dem till sig, såsom de ännu äro swaga, görande dermed den söta werlden bitter för dem, och twärt om den bittra christendomen söt. Han låter sin gudomliga kärlekslåga brinna hos dem, drager och lockar deras wilja med allehanda slags söta wälgerningar, så att de känna hans nådiga wilja emot sig,

berömma och prisa den. De gamla christna gifwer han groft bröd att äta, låter dem sällan smaka någon sötma, eller ock oftare omwexlar med dem glädje och sorg, lust och nöd, på det de ock må lära fördraga hård spis, och dermedelst i Christo till den inwärtes menniskan wäxa och tilltaga. David säger: Hans själ är stilla, som ett barn, ett afwandt barn från modersbröstet; gifwande dermed att förstå, att han nu icke mer känner en så beständig och kraftig tröst, som han tillförene har känt. Likasom en moder afwänjer sitt barn när det wuxit till större anseende och styrka, så tager ock Gud uppwuxna christna ifrån sitt bröst, låter dem en lång tid lefwa utan glädje, på det de må lära besegra de hårda anfäktningar. Det är allenast de spädas mjölk-tro, som Gud låter så kännbart smaka sin sötma och styrka, att den må wäxa och tilltaga. Taulerus säger, att den himmelska och fröjdefulla sötman infinner sig merendels i de första förlofningsdagarne, derefter upphöra gemenligen sådana ömma kärleksbewis en lång tid, intill deß de ändteligen igen på lambets stora bröllops-fest rätt förnyas och tusenfallt förmeras. Och A. H. Francke, i Pr. på Påske-dagen, säger ibland annat: "Ja, "kära menniska, låt detta icke komma dig främmande "före, utan wet, att det således behagar den fromme "Herren Jesus, att en lång tid låta dig sakna kännbar tröst, "på det han måtte förödmjuka dig, och du må bekänna, "att det är hans nåd, och att du icke skall trakta efter "slika söta rörelser och känningar."

Ett annat tillfälle, då Gud plägar sända de himmelska söta nådeblickarne, är, när han antingen will förbereda och förut styrka en själ till förestående lekamliga eller andeliga anfäktningar, eller ock efter öfwerståndna hårda lidelser will hugswala och wederqwicka henne och hjelpa henne till rätta igen. I anseende till det första, äro många exempel på denna gudomliga hushållning, hwaraf några äro mig kungjorda. Jag känner en Guds man, som i förtroende sagt mig, att de särdeles tröstefulla fröjde- och nådesblickar, som undertiden blifwit honom tillsän-

de, warit mestadels förebådare till ett snart instundande lidande, eller att det sällan felar, det ju en eller annan anstöt warit förhanden, när sådan himmelsk styrka och kraft wisat sig. Wi hafwe ett oändligt större exempel i wår Herre Jesu, som blef i Örtagården styrkt af en Ängel, till den ändan, att hans swaga menskliga natur frimodigare måtte kunna emottaga och uthärda den hårda lidandes och dödskampen. Förutan detta, plägar ock den gode Guden besöka några själar med något mått af sin innerliga söta tröst, till att uppmuntra deras anda, som köttet gjort senfärdig, och drifwa dem på christendomswägen. Gud wet aldrabäst, hwad hwars och ens tillstånd kräfwer. Hos olika menniskor brukar han olika medel; dock har han alltid ett ögonmärke, nemligen, sin ära och wår salighet. Hwad han hos den ena uträttar med hårdhet, kors och twång, det uträttar han hos en annan med kärlek och godhet. Han drager dem med kärleksband; han tröstar deras hjertan, så löpa de hans buds wägar, Ps. 119. Förnämligast brukar Gud sin underbara nåd hos några, för att göra dem en osmak och afsky till werldens glädje och wällust, och följakteligen att befordra werldens föraktande eller försakande hos dem.

Ett så sannfärdigt, som märkeligt exempel har jag mig härutinnan bekant. Det hände sig för en kort tid sedan, att en wiß rättskaffens from christen, genom sina grannars exempel, blef retad till werldsglädje och yppig wällust, och fastän han strart erkände sin själs fel och swaghet, och lät sitt samwete ej insöfwas i slik syndalust, så suckade dock den gamle Adam och yttrade sig nästan på samma sätt: Si, huru är dock christendomen i wiß måtto en beswärlig och förtretlig ting! Werldens barn hafwa dock, i anseende till det närwarande, långt bättre och beqwämare lefnad än Guds barn, som måste försaka sig sjelfwa och hafwa allenast liten glädje. Hwad hände? I samma ögonblick öfwerhöljde Gud (hwars wittnesbörd är sannt) denna själ med så öfwerflödig sötma, att han för glädje icke wißte hwart han wille

taga wägen. Han gaf honom något så kosteligt, så angenämt och himmelskt att smaka, att hela werlden, med all sin glädje och lustighet, blef honom wederwärdig. Den käre och gode Guden sade dermed så mycket: Jag släpper icke de mina obelönta. Se och smaka, huru söt jag är, så blifwer mitt ok dig sött och ljufligt och min börda lätt! Låt werldens glädje fara, här har du något bättre. En frid, som werlden icke gifwa kan.

Men hwarföre anförer jag detta? Till den ändan, älskliga själ, att du skall lära någorlunda känna Guds hushållning, och det förnämligast, att den helige Andes tröstefulla och kännbara försäkran är något särskildt och icke just allmänt för alla christna i alla tider, att de kunna antingen, så till sägandes, göra en påfordran deraf, eller beswära sig öfwer deß brist; ty som det utdelas allenast wiß a tider, wid wiß a omständigheter och i wiß a afsigter, så kan det ock icke ordentligtwis finnas hos dig, utan så wida Gud efter sin wishet ser, att dina omständigheter fordra det. Då du war ett barn i Christo, då satte Gud dig i gångstol såsom ett barn: han håller wäl ännu dig wid handen och förer dig; men att din tro må öfwas, låter han sig icke så alldeles kännas. Kanhända då du war yngre och hade mjukare, ömmare och mindre med synd besmittadt hjerta, att du war beqwämare att förnimma Guds nådes intryck. Kanhända, när Gud ibland genom bedröfwelse och anfäktning har gjort ditt hjerta mjukt, att den tröstande nåden finner mer insteg i i din själ. Men i allmänhet plägar slikt icke förnimmas. Wederfares detta några menniskor ofta och owanligen, så lära de dock anse det såsom en särskild nåd, och med största ödmjukhet och tacksägelse erkänna det. Men wederfares det icke på en lång tid, så war dock tillfrids, och låt dig nöja med Guds nåd. Du har deßutom nog till saligheten, och mycket mer än du förtjenar. Derföre war tålig och wänta efter Gud; han skyler wäl sitt ansigte till en tid; men wisar sig dock, och hjelper på den tid, när hjelp bäst är nödig.

4. §. Eftertänkligt är det, som wi finne i D. Chr. Fr. Richters lilla bok, "Om Själarnes adel och ursprung", pag. 78, ꝛc. Pröfningens och anfäktningens natt gör ock sitt till, när solens strålar gömma sig undan för själen, att hon en tid lång mister deras kännbara närwarelse. Ty af det blifwer själen, som nu är inwärtes begåfwad med tro och Guds kraft, särdeles befästad och befordrad i det goda; fastän det kommer henne icke så sött och behagligt före, som då hon af sin älskares eller wäns ljufwa och söta strålar öfmerskines och uppwärmes. = = = Frukta dig då icke, fast solen än går neder och mörkret skyler jorden. Säger han icke sjelf: Eder är nyttigt, att jag bortgår, Joh. 16: 7. Hwarföre är du så klenmodig, fast du icke ser din sols ynnest och icke förnimmer hennes kraft och kärlek? Denna glädjesolen kommer igen och will fröjda ditt hjerta. Behåll emedlertid din själ i tålamod. Fast trones natt är öfwer dig, så hwila du dock i modersskötet, hon bringar dig himmelsk kraft och skänker dig med kärlek.

Tänk icke, jag kan omöjligen tåla denna natt, jag will stå upp och söka min wän, törhända jag finner honom, att han fördrifwer natten, som så högt beswärar mig. War allenast stilla i dig sjelf; ty det är nu icke möjligt att finna solen, du gör dig förgäfwes oro. Det skall nu så wara, och så är nödigt till den andeliga nya skapelsen. Derföre sof, men låt ditt hjerta waka; ty när dag och natt skiljas åt, så will din wän komma. Hans hufwudhår skall wara fullt af dagg och nattens droppar. Då skall du se honom igen och wara fastare och starkare i nåden. Idem Ibid. p. 296 ꝛc.: Will du rätt tro, så bör du kunna bida och wara tålig; ty tron förer dig genom en mörk och öde wäg. Ju mer de ting, som innerligen och tydligen gagna dig, synas gå twärt emot Guds löften, desto mer skall du wara förwißad, att det är en Guds herrlighet förborgad derunder, och ju synligare det strider deremot, desto mer bör du glädja dig derwid; ty som det är omöjligt att Gud kan ljuga, så har slikt wißt något synnerligt att

betyda. = = = = Håller du så före, att denna tros kamp skall räcka till ditt lifs slut, så skall sådant bewara dig för otålighet, äfwen när löftet dröjer och det går dig alldeles emot.

Item i utdrag ur ett tröstebref till en anfäktad jungfru: Hon är ett Guds barn, och den aldrahögstes utwalda. Detta ord skall och bör inhämtas på trons wäg; det skall tros af henne och icke kännas; men när trons ljus en gång genombryter natten och upplyser dagen i hennes själ, så skall solen framgå, som en brudgumme utur sin kammare, och hon skall sjelf bekänna, att hon då war ett Guds barn, redan på den tiden, då frestaren sade till henne: du är det icke. Bekommer hon efter bönen ingen söt känning, då må hon tänka, det skall så wara, wederqwickelsesstunden är icke kommen, jag will gerna wänta, så länge min Jesus will så hafwat.

Härtill kan man ännu foga åtskilliga orsaker, som D. Müller i sin bok, kallad Kärlekskyß, Cap. 13, anförer: Hwarföre Gud afbryter och tillbakahåller sin tröst och hugswalelses sötma. Så tjenar ock de anfäktade själar och dem, som bedröfwas öfwer brist af kännbar tröst, till uppmuntran, det första Capitlet af Charles Drelincourts sköna Tröstetal.

X. Capitel.

Innehåll.

1. §. Om dem som ännu aldrig erfarit den reflecterande trons kraft, hwilka böra eftersinna, om de äro födde på nytt och i sanning omwände.

2. §. Äro de omwände, så skola de tänka efter om icke denna reflexion har i deras ungdom, eller för någon tid tillbaka, låtit känna sig i deras hjerta.

3. §. Yttermera må de bekymrade förehållas den stora åtskillnad, som är emellan dem, som hafwa sådant, i anseende till deß grader:
4. §. I anseende till deß delar;
5. §. I anseende till personerna.
6. §. Ytterligare tröst för andeligen fattige.
7. §. *Reflexio passiva* infinner sig ganska sent hos några, och bör således med tålamod förwäntas.

1. §.

Wi komma nu, efter löfte, för det tredje, till deras klaß, som icke kunna erinra sig att någonsin hafwa funnit i sin själ de omtalta himmelska fröjdekänningarne eller dylikt. Detta hufwudstycke kan jag ej begynna med bättre, än med de förr anförda D. Lütkemans ord i hans bok "Förimaken af Guds godhet": Är detta tal, om andans söta wederqwickelse, dig obekant, då är att frukta, att du ännu icke slitit ditt hjerta löst från werlden. Dock kan äfwen hända, att de, som hafwa smakat andans förstling, likwäl finna brist på denna höga wederqwickelse. Säger dig nu ditt hjerta och samwete, att du håller dig till Gud i uppriktighet, har leda till werlden och hjertlig längtan efter gudomlig tröst, så war obekymrad, fast du icke förnimmer någon synnerlig sötma; du wet att christendomen icke består deruti.

Om en syndare, som ännu är opånyttfödd och oomwänd, intet wet att säga om den känbara söta tröften, så är det icke underligt. Den som icke har den sökande tron, hwad erfarenhet skall han hafwa om det fröjdefulla och himmelska nådaskenet och trons förnimmande kraft? Det förra kan wäl wara den senare förutan; men den senare kan aldrig finnas utan det förra. Derföre, hwilken som ännu lefwer efter köttet,

afslår all sann hjertans botfärdighet, will icke låta sig förnyas till sin sinnes anda, och följaktligen söker intet rätt samfund med Gud; honom bör det ej falla sällsynt före, om han ej wet af denna söta och fröjdefulla Guds nåd. Wisheten kommer aldrig i en arg själ, Wish. B. 1: 4. Den olydige Saul har ej att wänta någon uppenbarelse, 1 Sam. 28. Saul fruktade (här förstås en träldomsfruktan utan kärlek) och frågade Herren; men Herren swarade honom intet, hwarken i drömmar eller genom uppenbarelser, eller genom Propheter. Detta wålde hans obotfärdighet och otillbörlighet emot David. Det kan ju icke bo i en menniska ljus och mörker tillika, Christus och Belial. Uppsåtlig synd emot samwetet, hurudan synden än är, skiljer oß rent af ifrån allt nådessamfund med Gud, och hindrar, att Herrans herrlighet icke går upp öfwer oß, och att uppgången af höjden icke besöker oß. Den som älskar mörkret, har ingen del med ljuset, och begriper det icke, Joh. 1: 5. Då Jesus wille uppenbara sin herrlighet i Cana, heter det förut: Hwad han säger eder, det görer, Joh. 2: 5. Den som håller hans Bud, honom och ingen annan will han uppenbara sig, Joh. 14: 21.

Det ware långt ifrån oß att så tänka, det skulle botfärdighet, tro och rening från döda gerningar wara förtjenande orsaker, som draga denna höga och hemliga känsla eller uppenbarelse af Guds nåde till oß. Ack, nej! allt hwad Gud gifwer oß, det gifwer han oß oförskyldt. Det är emellan honom och oß inga goda gerningars förtjenst att beropa sig på. Men dock bör den sanna botfärdigheten äntligen (efter Guds wanliga hushållning) gå förut såsom ett wilkor, utan hwilket själen ej är beqwämlig till den minsta, mindre att bewärdigas med en högre Guds nådegåfwa. Då Gud wille uppenbara sig för Israeliterna, måste de förut någon tid rena och bereda sig dertill, 2 Mos. B. 19: 10.

2. §. Men när många Guds barn taga detta i akt, och icke desto mindre klaga häftigt öfwer sin andeliga uselhet, att de knappast märkt den minsta tröst hos

sig och weta af ingen fröjdefull nådesstråle, utan måste slita sin lefnad i stadigwarande törst och längtan; då bör man förehålla sådana rätt botfärdiga och trogna själar följande grundsanningar till tröst, hwilka wäl paßa och tjena till deras uppmuntran och styrka.

Först kan det wäl wara, att en själ, redan för många år tillbaka, kanhända i sin barndomstid, har förnummit den söta trons kraft, och då så litet förstått sig på afsigten, som på wäsendet och beskaffenheten af det starka wädret, hwarföre efter så lång tids förlopp något kan wara qwar i minnet deraf, och låt wara att detta wore allenast en åminnelse, så kan ännu densamma gifwa en beständig tröst för den trogna själen af den nådepant hon förut, fast längesedan, bekommit; helst då hon icke genom någon dödlig synd sedan fallit eller wikit från nådaförbundet, eller om så en eller flera gånger skett, nådaförbundet dock är åter genom sann omwändelse förnyadt, och står fast på Guds sida. (Detta sätter jag förut på alla ställen, och beder, att man wäl pröfwar sig härutinnan.) Salomos tempel war icke hwar dag fullt af Herrans herrlighet, det war nog att första inwigningen skedde så. En hafwande qwinna kan på långa tiden ej känna till sitt foster, sedan hon första gången försport deß rörelse; dock wet hon af andra tecken, att barnet ännu lefwer, hoppas också, att det på rätt bestämd tid skall se werldenes ljus. Alltså will ock den Gud, som har werkat en god gerning i oß, den fullborda intill wårs Herras Jesu Christi dag. Den som födde och skapade i oß den nya menniskan förmedelst ordet, som är en lefwande och oförgänglig säd, han skall icke låta sitt werk blifwa försummadt, när wi tro och äro lydiga.

Det händer ock, att någon from själ tänker, att hon aldrig har njutit denna himmelska kraft, då det dock, törhända, går med henne, som med Apostlarne, hwilka också hade sett Fadren, men woro dock ännu högt längtande att få se honom, Joh. 14: 7, 8. Nu här efter kännen I honom, och hafwen sett honom, säger Jesus.

Philippus säger till honom: Herre, wisa oß Fadren, så hafwe wi nog. För att icke fara wilse i sitt sjelfpröfwande, bör man taga i akt det, som allaredan tillförene kortligen blifwit erinradt, nemligen: att den fröjdefulla trons kraft är icke just af ett slag, utan stor åtskillnad underkastad, i anseende till hennes åtskilliga grader och delar, och i anseende till de trogna hjertan, i hwilka hon yttrar sig.

3. §. Nåden, säger Paulus i Eph. 4: 7, är gifwen hwar och en af oß, efter Christi gåfwas mått. Detta Christi gåfwas mått är olika, icke efter wår wärdighet, som intet är för Gud, utan efter Guds nådiga wilja och hans wisa råd, som bäst wet hwad oß gagnar. Alla på nytt födda hafwa werkligen Guds Anda, och derhos tillika något af Andans frukter, men helt olika. Några kunna ofta förnimma en öfwerswinnelig söt glädje, uppstigande från sitt hjertas innersta, och med Paulus öfwerflöda i glädje; andre kunna knappast stilla sina hjertan för Gud, och erhålla en liten samwetsfröjd. . . . Hos några uppgår trones ljus herrligt och klart, i anseende till den inwärtes menniskan; andre se knappast en liten strimma eller gnista af en rykande weka. Några blifwa liksom druckna af Guds rika håfwor; andre få näppligen en droppa fröjdewin att smaka, eller en brödsmula af Herrans bord. Några känna ett starkt wäder af nådens anda; andre knappt ett litet susande. O, huru många grader äro icke wid denna nåd! Dock är det enahanda nåd, en tro, en ande, som drifwer alla; men dock med olika kraft.

4. §. En annan åtskilnad är den fröjdefulla trons kraft underkastad, i anseende till hennes wäsentliga delar, stycken och beståndsdelar, af hwilka några hos en, några hos en annan, mest hafwa öfwerhand och synnerligen yttra sig. Några kunna försäkra sig om den helige Andes inneboende kraft af sin djupa himmelska wishet och innerliga upplysning; andra af sin tappra förtröstan och sitt hjeltemod; ännu andra af den öfwerswinneliga söta fröjden och själaron i Gud; yttermera

andra af hjertats inwärtes starka drift och dragande till Gud; och slutligen andra af de heta bot= och kärleks=tårar, som de låta flyta ned för Jesu fötter. Härpå syf=tar, utan twifwel, den käre A. H. Francke i sin sköna pre=dikan: Om försmaken af det ewiga lifwet, Dom. 6 Epiph. p. 11. "Men wi töras icke tänka, att det sker alltid med samma omständigheter, som det då skedde. Det war ett exempel, hwarmedelst Petrus, Jacobus och Johannes på wißt sätt njöto en försmak af det ewiga lifwet; men Gud, wår Herre, kan eljest på många tusende sätt un=na sina barn att smaka det ewiga lifwet, och är icke bunden till ett eller annat sätt. Dock kunna wi också af detta exempel nog se, hwaruti det ewiga lifwets för=smak öfwer allt består. Det heter här: Han blef för=klarad för dem, och denna förklaring beskrifwes oß så=ledes: Hans ansigte sken såsom solen, och hans kläder woro hwit såsom ett ljus; hwilket ock Evangelisten Mar=cus beskrifwer sålunda: Hans kläder wordo klar och ganska hwit, såsom snö, att ingen färgare på jorden kan göra dem så hwita, Marcus 9: 3. Evangelisten Lucas säger: Hans ansigte wardt förwandladt, och hans klädnad wardt hwit och skinande, Luc. 9: 29. Hwad nu här skedde i en syn för lärjungarnas ögon, det plägar i det inwärtes wisa sig för trones öga. = = = Likaledes sker ock Christi andliga förklaring i oß, när wi, genom den helige Andas upplysning, komma till Guds herrlighets kunskaps upplysning i Jesu Christi ansigte, 2 Cor. 4: 6. Det ewiga lifwets försmak är så beskaffad, att alla trogna i wiß måtto kunna njuta den. Till exempel: Wi kunna alla komma till den lef=wande kunskapen eller kännedomen af wår Frälsare och Herra Jesu, i hwilken kunskap det ewiga lifwet är, Joh. 17: 3. Efter deßa och dylika gåfwor bör hwar och en sträfwa; det gifwes ock andra extraordina=rie gåfwor, som ock höra till försmaken, hwilka Gud, wår Herre, icke meddelar alla trogna, som Paulus säger: Äro de alla kraftwerkare? Hafwa de alla

helbregda gåfwor? Tala de alla mång tungomål? Kunna de alla uttyda? 1 Cor. 12: 29, 30."

5. §. Derföre märke wi nu den tredje åtskilnaden, i anseende till personerna, eller de trogna hjertan, och i synnerhet hwad den försäkrade söta frimodigheten angår, som är den rätta hufwuddelen af den fröjdefulla tron, hwilken wi nu afhandla. Fastän den Helige Ande, som är en fri Ande, blåser hwart han will, och förrättar sina andeliga werkningar ganska fritt och utan att rätta sig efter wår kropps tillstånd; så behagar det honom, såsom erfarenheten wäl wet, att någorlunda skicka sig efter det temperament, som finnes hos menniskan. Således är mången melancholicus knappt beqwäm till någon glädje efter sin natur; dock får man på slik naturs grund icke bygga något wißt, emedan det ock wederfares mången melancholicus, att så mycken mer ångest han framför andra måste utstå i anfäktnings-stunden, så mycket högre blifwer han igen, när glädjeljuset framskiner, upplyftad till gudomlig fröjd och mäktigt styrkt; fastän en sådan ogemen wederqwickelse warar icke länge, såsom wi tillförene wisat. Äfwen bör märkas, att slik öfwerflödande tros frimodighet händer gemenligen dem, som lida stora kors till kroppen, eller anfäktning till själen, hwilka de måste genomgå; ty det fordras icke allenast läkedom för de sjuka, utan det fordras ock en dosis eller sats läkedom, som har proportion eller jemnlikhet med deras sjukdom. Hit syftar Paulus i 2 Cor. 1: 5: Ty såsom Christi lidande är mycket kommet öfwer oß, så kommer ock mycken hugswalelse öfwer oß genom Christum. Martyrerna, i början af christna lärans bekännande, hafwa otwifwelaktigt förnummit en kraftigare Guds kärleks- och glädjes-olja i sitt hjerta, än wåra tiders christna, och ibland deßa finnes äfwen stor åtskilnad i detta afseende, så att den ena icke kan rätta sig efter den andra.

6. §. Sätter man nu allt detta å sido, så blifwer dock nog tröst öfrig för sådana werkligen botfär-

diga, andeligen fattiga och hungriga själar, faståän de icke kunna säga sig wara läskade, mindre mättade eller andeligen druckna, nemligen såsom i det föregående till öfwerflöd och med många wittnesbörd bewist är. Den rättfärdiggörande och saliggörande tron består ju också ingalunda i någon söt kraft och känsla, utan allenast i ett botfärdigt hjertas tillflykt till Christum, werldens Frälsare, det må följa en söt och fröjdefull kraft derpå eller icke, allt efter som Gud will och behagar. Wi hafwe tillförene anfört så många wittnesbörd i denna sak, att jag anser onödigt anföra något mer, än hwad den käre Scriver i sin Själaskatt P. III. 2. Pred. §. 29, 30 säger, hwilket alldeles hit hörer: "Det nekas icke, att den sanna gudsfruktan ju plägar föra med sig en innerlig himmelsk fröjd och en smak af Guds kärlek, att ho som icke allenast aldrig har funnit något af sådan andelig glädje hos sig, utan också aldrig någonsin längtat derefter, hållande slikt för en obekant sak och af litet wärde, en sådan gifwer nogsamt tillkänna, hurudan christen han är, och att han ännu ej wet att säga något om den innerliga och werkeliga föreningen och gemenskapen med Christo. Dock är det äfwen så wißt, att N.B. icke alla rättskaffens christna, wid alla tider och till alla grader, förnimma sådan fröjd i hjertat, eller att deras gudsfruktan, i brist deraf, skulle wara oduglig. Id. Pred. 12. §. 30: Man skall icke döma om Guds kärlek efter hjertats kännbara söta rörelse, efter glädje-tårar, efter stor andakt och slika inwärtes angenäma ting; ty deßa äro sådana, att kärleken kan bestå dem förutan.

Det bör jag erinra, att Guds nåd, som är en allmän orsak, bör icke sammanblandas med gudomelig tröst, som är en särskild och synnerlig werkan.

Den kännbara tröften kan Gud i lång tid hålla tillbaka, men aldrig sjelfwa nåden, Es. 54: 10. 45: 15. Hon blifwer hos alla dem, som frukta Herran, antingen de förnimma henne eller icke. Det är omöjligt att älska Gud, och att i tron längta efter honom,

utan att sjelf märka det (undantagandes i frestelses-stunden, då hwitt synes swart för den inwärtes menniskans ögon); men att wara älskad af Gud, och dock likwäl icke känna det i hjertat, eller märka Guds kärlek och sanning, som har makt öfwer oß, är både möjligt och hos många Guds barn ganska wanligt.

7. §. Äfwen böra slika ängslansfulla själar under sitt tröstlösa tillstånd erinras derom, att likasom Guds hushållning med den fröjdefulla och söta trons känsla är helt olika i anseende till personer, delar och grader, så är hon ock olika i anseende till menniskans tider och år; så att en trogen har att wänta och hoppas af Guds wilja, att en gång få erfara det, som så länge, ej utan orsak, har warit henne förhållet. Det händer understundom, att den underliga, öfwerflödande trons frimodighet wederfares några i deras första barndom, som, ibland många exempel, ses af det gudfruktiga barnet Christian Gottlieb Lebrecht von Exter af Zerbst, om hwilken man har en särdeles tractat, bewittnad af Fursten af Anhalt. Andra wederfares denna nåd i deras blomstrande ungdom, som Theodorus a Brakel, om hwilken förr är nämdt. Andra åter i deras manliga år, som den berömlige Taulerus. (Se hans lefwernes-beskrifning.) Och åter andre, N:B. icke förr än i deras dödsstund, eller kort före deras ändalyckt, såsom den tillförene anförde Engelske presten Janneway, och en wiß Italiensk förnäm fru, wid namn Olympia Fulvia Morata: Hon måste under hela sin lefnad sakna all kännbar kraft och styrka, och alla nådeblickar, och derjemte wara plågad med swåra anfäktningar. Men på dödssängen sade hon: Nu är jag ganska glad, och finner ej annat i mitt hjerta, än idel ro och frid med Christo. Då hennes ögon blefwo förmörkade emot döden, sade hon: I som ären här omkring mig, eder kan jag snart icke mer känna; men annars förekommer mig allt, såsom beströdt och beprydt med de täckaste liljor, ꝛc. Vid. Opusc. Olymp. a Cœl. ed. Basilæ 1580 p. 189.

Derföre, så länge som tillsägelserna töfwa, så må ock wi bida efter dem. Finner Gud oß wara trogna tjenare öfwer det han har förlänt oß, så skall han wäl i sinom tid, förr eller senare, bewärdiga wår själ att få njuta en högre och större tros kraft. Detta sluta många lärare. Joh. Arndt säger, L. I, Cap. 5: Gud will nog i sinom tid låta dig erfara den kännbara och frimodiga tröften, om han än en tid låter henne ligga förborgad i ditt hjerta. P. du Moulin i "Paix de l'ame" L. V. Cap. 5: Så länge Gud unnar oß den nåden, att wi älska honom, och förlåta oß på honom, så är det bäst wi låta oß nöja med hans nåd; ty hans kraft är mäktig i de swaga. Det är omöjligt annat, än att kärlek och tro ju föra någon fröjd och tröst med sig. Det händer kanske icke så hastigt; dock skall det wißt ske. Låtom oß afwakta det med hopp och tålamod, och icke göra oß owärdiga genom otålighet. Charles Drelincourt, "visites charitables" P. I. c. 1: De förkastade bekymra sig litet om Guds nådes känsla; men dem som äro bekymrade, gifwer Gud, förr eller senare, mer lifaktig försäkran om deras salighet, och före deras död en försmak af det ewiga lifwet. Macarii och Tauleri wittnesbörd, hwilka wi anfört i Cap. VI., wilja wi än en gång anföra. Den förre säger, Lib. IV. Mom. 8., om en andeligen hungrig, som ej wet af någon kännbar nåd: war allenast angelägen, att när det skrider till din själs skilsmeßa, du håller i med flitig bön och håller dig fast wid Guds löften, &c.; så säger jag dig, att du med glädje skall taga afsked, blifwa frimodig, och få uppenbaras eller uppwakna såsom den, som är wärdig att intaga riket. Taulerus öfwer Evang. Dom. 3. p. Epiph.: Någon torde säga: Huru skall det dock omsider gå med slika menniskor, som lefwa i sådan owetenhet (om deras själs tillstånd) och likwäl uppoffra sig Gudi i sann ödmjukhet? Swar: När den önskade dagen kommer, att Gud förloßar dem af denna jämmerdal, och will förflytta dem till sig i sitt rike, då, i samma stund som de taga afsked härifrån, förloßar han dem ifrån all de-

ras owetenhet och låter dem ganska öfwerflödigt känna, huru faderligen och wäl han alltid har ment med dem, tröstar dem wänligt och ofta låter dem, för allt deras tålamod och widrigheter, smaka den ewiga saligheten, som de nu skola komma till etc. — Men låt ock wara, att denna fröjdefulla nåd alltid skulle saknas här (som man dock sällan har exempel på), så är den trogna dock salig, och kan finna sin tros sanning af hennes allmänna märken och frukter, och derigenom, i brist af känsla och kännbarhet, blifwa öfwertygad. Af allt detta kan en själ, som är bekymrad öfwer sin tro, göra denna wigtiga slutsats, att om hennes botfärdiga hjerta har den sökande tron, deri öfwar sig, eller sannfärdeligen och med hjertelig längtan tager sin tillflykt till Jesum, werldens Frälsare, så är hennes tro, huru swag hon än wara må, dock af rätta slaget, och har allt det Jesus fordrar, och blifwer ej heller förkastad af honom. Joh. 6: 37: Den som kommer till mig, honom kastar jag icke ut. Och Ap. G. 2: 21: Hwilken som åkallar Herrans namn, han skall blifwa salig.

Den ofta omtalta fröjdefulla tron gifwer wäl en tröstеligare försäkran och ett kraftigare wittnesbörd i hjertat, när hon der är. Men man bör också weta, att utan densamma kunna stilla sitt hjerta för Gud, i det man hänskjuter sig till sitt hjertas uppriktighet, till sitt samwete, som är renadt från döda gerningar genom Jesu blod, och fast man ingen hög och herrlig själafröjd får njuta, dock kan säga med Job: Mitt hjerta gnager mig icke för alla mina lifsdagar, Cap. 27: 6., (förstås) sedan jag har frid med Gud genom Jesum Christum. Rom. 5: 1. Om wårt hjerta icke fördömer oß, så hafwe wi tillgång till Gud, och der så ske skulle, att wårt hjerta (i anfäktnings-stunden) fördömde oß, så är Gud större än wårt hjerta, 1 Joh. 3: 20.

XI. Capitel.

Innehåll.

1. §. Änskönt denna *reflexio passiva*, som omtalt är, icke just skall och måste finnas hos alla trogna, så bör hon likwål icke ringa skattas, ej heller, om Gud behagar sända henne, deß widmakthållande försummas.
2. §. Hwad då det tjenligaste görömål är, att ernå henne efter Guds wilja, nemligen, man bör anstålla en nogare hjertats rensning.
3. §. Man bör allwarligen derom hos Gud anhålla.
4. §. Bruka Ordet och Sakramenterna såsom nådens ordentliga medel.
5. §. Flitigt öfwa sig i andåktiga sånger.
6. §. För all ting må betraktelserna trånga in med hjertat i den söta Evangeliska nåden och Guds kärlek.

1. §.

När wi nu således i det föregående tydligt sett, att den fröjdefulla trons kraft icke nödwändigt skall finnas hos alla sanna trogna, skall man likwäl icke så förstå det, som borde man akta denna höga nådes=graden ringa, och i följe deraf försumma det, som efter Guds wilja kan tjena till deß erhållande. Säger icke Paulus i 1 Cor. 12: 31: Farer efter de yppersta gåfworna. Den kåre Frälsaren har befallt sina lärjungar så bedja: **Tillkomme ditt rike!** Sedan nu Guds rike, efter Pauli beskrifning, icke allenast består i rättfärdighet och frid, utan ock i fröjd i den Helige Ande, så böra wi ock med helig ifwer och i största ödmjukhet trakta

derefter i wåra böner. Detta är just den herrliga sak, som Paulus berömmer för sina bröder, och tillika önskar dem i Rom. 15: 13. Eph. 1: 17, 18, 19. Eph. 3: 16. Coloß. 1: 9. 12. 2 Theß. 1: 11. Philipp. 1: 9. Philem. v. 6. Och det gör han icke, såsom deras själar nu först skulle frälsas derigenom; ty de woro allaredan rättfärdiggjorda förmedelst den sökande tron, utan, såsom han sig sjelf förklarar, syftar han derhän med slik önskan, att de genom den söta och fröjdefulla trons kraft måtte desto bättre känna Guds godhet, tacka honom desto mer, blifwa mer starke till den inwärtes menniskan att emotstå det onda, och änteligen hafwa ett fastare hopp om sin salighet.

Ho är ibland oß, som icke har detta af nöden? Ho will icke hålla fröjde-måltid med sin Frälsare? Ho will icke winnlägga sig, att göra sin utkorelse fast? Wißt är det, att nåda-walet står under Guds insegel, och om berg och högar weko, så drager han icke sin nåd från dem han af werldens begynnelse utwalt i Jesu Christo. Ja, det är alldeles omöjligt, att de utwalda kunna blifwa förförde och förtappade, Matth. 24: 24. Men för wår swaghets skull, och till större försäkran i detta lifwet, böra wi hafwa all flit och möda osparde, att göra wår utkorelse fast, hwartill, efter mina tankar, den Helige Andes öfwernaturliga inwärtes wittnesbörd, eller också den fröjdefulla trons kraft, är aldratjenligast; hwarföre den wäl är wärd all möda, om det så behagar Gud, att man kunde ernå och njuta den kännbara himmelska försmaken här på jorden. Dertill är tjenligast

2. §. Först, att man med Guds bistånd tager en grundligare och nogare hjerte-rening för sig, än som hittills, törhända, skett. Gud gaf icke Israeliterna det ljufliga manna att äta förr, än det Egyptiska mjölet war förtärdt; så will han ej heller sända dig den himmelska trösten ofwan ifrån förr, än du i möjligaste måtto gjort dig lös från alla syndiga lustar. Moses for ut af Egypten till Midians land, innan Gud up-

penbarade sig för honom; så bör din själ öfwergifwa de werldsliga fåfängligheterna, innan du kan wänta denna tröst. Många uppriktiga men swaga själar hafwa wäl rättskaffens omwändt sig till Gud, i det de af hjertat äro blefne fiender till all synd, upphäft all gemenskap med mörksens gerningar, ja, wändt sig med bekymmersam längtan till Jesum, werldens Frälsare. Dock finnes ännu detta hos dem, att de, i anseende till sitt embete, stånd och andra utwärtes omständigheter, blanda sig något förmycket i werldens handel, låta icke de döda begrafwa sina döda, ja, ofta inwecklas tämligen i det onyttiga werldens tumult, att det icke är så stilla och roligt i deras själ, som sig borde. Detta är dem nu ett stort hinder i den inwärtes tillwäxten; ty skall den Heliga Ande låta sig höras i oß med en tröstande nåd, så måste allt wara stilla och tyst i wårt hjertas innersta. Likasom solen ej kan rätt prägla sin bild i wattnet, förr än stormen har saktat sig och wattnet blifwer stilla; så kunna ej heller de fröjdefulla nådesstrålarne från rättfärdighetens sol rätt fästa sig wid och göra intryck på wårt hjerta, förr än deß djup blifwit stilladt och ledigt, och står allena öppet för Gud.

Augustinus säger: Ack, käre Herre! jag will göra det aftal med dig, att jag will rätt dö i mig sjelf, på det att du må kunna lefwa i mig, jag will sjelf tiga stilla i mig, på det du må tala i mig: jag will också wara stilla i mig sjelf, på det du må arbeta i mig. Så må då den oroliga werlden sitta stilla, eller hålla upp med sina onyttiga syßlor. *) Den fåfängliga werlden

*) Härmed förstås ingalunda, att hwilken, som finner sig af Gud satt i sådant kall och stånd, att han med flere syßlor är beswärad, än han önskade, han derföre skulle öfwergifwa sitt kall och wilkor. Ty wår skyldiga lydnad emot Gud och kärlek till wår nästa fordrar att man tåligt skickar sig under bördan så länge, till deß Gud sjelf tager henne från oß. Och så länge will Gud nog gifwa trogna själar, äfwen under allt buller wid deras kalls förrättningar, dem de icke egenwilligt töras afskudda sig, så mycken nåd och kraft,

må wika med sin yppiga glädje. Piparenas och folkets buller måste bort, om Jesus skall wisa ett under och en nådeblick. Fördenskull, du som åstundar en högre pant af Gud på hans hemliga wänskap, fly icke allenast all fåfäng glädje, utan allt hwad som leder och lockar dertill, såsom ondt sällskap, onyttigt tal och skämt, som efter Pauli ord icke anstår de Christna, lättja och dans, som werlden tycker om, dobblande, larm och buller; ty Gud kan nogsamt uppmuntra och glädja dig, utan att taga sådana uselheter till hjelp. När man gifwer köttet tygelen lös, då dödar det Andan och dämpar eller förqwäfwer den inwärtes driften, den lilla upptända gnistan, att hon icke blifwer lågande.

3. §. Det andra, som befordrar denna sak, är den kära bönen, som Jesus sjelf har lärt oß att sucka: Tillkomme ditt rike! Wißerligen will wår himmelske Fader, att man med barnslig tillit anhåller hos honom om denna nåd. Om jag sporde en, som litet eller intet har erfarit af denna djupa hemlighet: har du någonsin träget och allwarsamt gjort ansökning hos Gud derom? Har du, såsom Jacob, stridt med Gud derföre i bönen? Han måste kanske tillstå, att han knappast tänkt derpå, mycket mindre gjort sig omak att bedja något derom. Apostelen Jacob säger: I hafwen intet, derför att I intet bedjen, Jac. 4: 2. Frälsaren sjelf, Joh. 16: 24: Härtill hafwen I icke bedit i mitt Namn. Beder, och I skolen få, att eder glädje må warda fullkommen. I Luc. 11: 13 lofwar wår gode Jesus, att hans himmelske Fader skall gifwa alla dem den Heliga Anda, som bedja honom derom. Hwarwid wi med den Heliga Anda förstå den Heliga Andas mera kraftiga och kännbara nåde-werkan.

Ty egentligen att tala, måste de allaredan wara begåfwade med den Heliga Anda, innan de kunna bed-

---

som de hafwa af nöden, att de kunna blifwa wid makt, och icke försumma det ena nödwändiga, som är att frukta och älska sin Gud.

ja. Den beqwämligaste ledighet eller tillfälle att bedja härom, gifwes i lekamlig eller andelig anfäktningstid, under kors och bedröfwelse; ty då finner den tröstande och försäkrande nåden bäst rum. Men wi menniskor äro mestadelen så sinnade, att wi under lidandet glömma detta råd, se oß hellre om till höger och wänster, och det med oordentlighet, efter mensklig hjelp och tröst, söke ju förr ju heldre efter wår blödiga naturs åstundan att stilla ångsten. Men med detsamma förhindre wi ofta den himmelska tröstén, som törhända welat taga sin boning i wårt hjerta, om wi ej warit otålige, utan hållit oß stilla för honom; ty han will aldrig hafwa främmande medhjelpare i sitt werk, på det han allena må behålla äran. Ack, att mången förstode korsets hemlighet, hwad skulle det icke gagna honom, och hwad nytta skulle han icke göra sig deraf, då han skickade sig efter Guds ordning! Wißt skulle han mycket lära och erfara. Men det må nu wara under eller utan korset, som du begär din himmelske Faders söta och fröjdefulla kraft, så bör du erinra dig derwid och noga öfwerwäga hwad C. H. Müller i sin Kärlekskyß, Cap. 13, säger: "Under bönen haf flitig akt på dina tankar; om och huruledes och hwartill den Helige Ande drifwer dig. Förnimmer du, att ditt hjerta röres, så släpp orden i bönen och följ dina tankar widare efter. Uppehåller du dig wid orden och låter rörelsen fara sin kos, så är du lik den, som samlar tillhopa skal och agnar; men låter korn och kärna fara. Utsläck icke Andans rörelser; utan blås med många suckar mer och mer upp den lilla gnistan; streta icke emot, utan följ dina tankar willigt, hwarthän andan förer dig. Aldramest om du förnimmer en bedröfwelse, så brusa icke ut, utan war stilla, och wet, att Gud genom bedröfwelse bereder dig till glädje."

4. §. Det tredje säkra medlet till nådens förökelse är Guds Ords allwarliga betraktande och de Heliga Sakramenternas andäktiga bruk. Trons ord i trons mun wäl annammadt gör styrka och fullhet i den

inwärtes menniskan. Det är att efter Christi befallning arbeta på den mat, som beständigt förblifwer och gifwer kraft, fast oförmärkt. När Jesus wille meddela lärjungarne, som gingo till Emaus, en rikare kunskap, och slutligen wisa dem sin förklarade herrliga kropp, betjente han sig förut af den Heliga Skrift, och begynte ifrån Mose, Luc. 24: 27. Likaledes, när de helige Apostlarne predikade Skriften, så föll den Helige Ande på åhörarena, Ap. G. 10: 44. När man flitigt och beständigt gifwer akt på det fasta prophetiska ordet, så går slutligen den ljufwa morgonstjernan upp i hjertat, 2 Pet. 1: 19. Och så snart morgonstjernan upprinner i oß, så får menniskan straxt förstånd om de höga gåfwor. Det Heliga Sakramentet, som är Jesu Christi wäsentliga Lekamen och Blod, hjelper ock icke litet härtill; ty det är ju ett rätt hufwudmedel till andelig upplysning, styrka och wederqwickelse till den inwärtes menniskan, när man allenast wärdigt, flitigt och andäktigt brukar det. Jag twiflar icke, att ju många själar till Jesu ära och pris tillstå, att de wid och under hans Lekamens och Blods annammande förnummit hos sig, till det inwärtes, mångfaldig rörelse och styrka.

5. §. Till hjelpemedel hörer ännu härtill, för det fjerde, en andäktig sång af sköna anderika psalmer, till exempel: om Guds pris och lof, om Jesu kärlek, om förening med honom, om glädje i den Helige Anda, om det tillkommande ewiga lifwet, etc. Då heter det:

Fast werlden mig inskänker
Stor wederwärdighet,
Med tröst jag alltid tänker
På fröjd i ewighet.
Allt ondt har jag förskyllt;
Men Jesus månd' förwärfwa,
Att jag får lifwet ärfwa,
Der glädjen blir uppfyllt.

Man anser sång som en dubbel bön, dels emedan orden, under de långsamma tonerna, kunna bättre

eftertänkas; dels också, emedan den ljufwa melodien har en förborgad kraft att röra hjertat och upptända andakten.

6. §. Härtill måste ännu som något hufwudsakligt komma en ödmjuk och wördsam betraktelse af Guds mångfaldiga wälgerningar, som äro bewisade oß alla i allmänhet och en hwar i synnerhet, såsom wi sjelfwe bäst weta. Förnämligast betraktandet af det saliga Evangelium om Jesu Christo, som har frälst wåra arma själar. Det är wäl en hufwud-orsak, hwarföre menniskorna så litet smaka af den inwärtes gudomeliga glädjen, att de ofta mer umgås med Lagen, än med Evangelio. (Jag talar intet om oomwända, som icke hafwa något med Evangelii tröst att göra, utan stå ännu under Lagen och wreden, intill deß de gjort bot och bättring, och derigenom hunnit till Evangelii frihet.) Men derföre kallas wi Evangeliske christne, efter wi uti Evangelio, såsom i wårt rätta element, borde lefwa. Som foglarne i luften, och fiskarne i wattnet, så borde wåra själar, medelst hwart andedrag, så till sägandes, draga till sig Guds kärlek och wänlighet ur Evangelio, och likasom simma omkring i den Gudomeliga barmhertighetens bottenlösa haf, som öppnas oß genom det glada budskapet om Guds nåd i Christo Jesu. Hwad gäller, wårt hjerta skulle bryta igenom till en rätt Gudelig glädjes kraft, derest wi rätt begrundade det ljufwa Evangelium, och tilläte det tränga igenom alla wåra krafter; derest wi dag och natt omginges dermed, waknade och insomnade derwid, derest wi gjorde wårt arbete derwid, och doppade hwar bit deruti, derest wi inrättade wår ingång och utgång derefter; så skulle det ock wißerligen bewisa sin rätta kraft hos oß. Ja, en allwarlig betraktelse af den himmelska ewiga glädjen i Guds ansigtes beskådande måtte wäl ock hafwa samma werkan. Himmelen är en rätt fröjdesal, och ho som tryckte en rätt bild deraf i sitt hjerta, skulle wißerligen finna wederqwickelse deraf.

Hwad gjorde Stephanus så frimodig, då man såg hans ansigte likasom en Ängels? Lucas säger: Han såg himmelen öppen, Ap. G. 7: 56. Denne helige Martyr måtte wäl ock under slik syn blifwit förunnad någon utomordentlig nåd till styrka och tålamod; men sannerligen, min Christen, om du i din andakt gjorde wåld på Guds Rike, så kunde du wäl ock (när Gud finner det godt och nyttigt) bryta skyarne igenom och så till sägandes kasta ett öga in i himmelska fröjde-salen, hwarest Jesus sitter på Fadrens högra hand. Kort sagdt: hjertats djupa och stilla betraktelse bör ske, antingen öfwer Guds gerningar, eller öfwer hans wäsendes fullkomlighet och höga salighet, etc.; men i allt är det en maklig himla-stege, hwarpå wi stiga upp till Gud, och Gud likasom ned till oß igen. Hålla wi oß till Gud, så håller han sig till oß igen, Jac. 4: 8. Guds salighet är ett ljus, hans kärlek en eld. Om wi genom betraktande upplyfte wårt hjerta till denna eld, så uppwärmes det af kärlek, och det faller en låga ned ifrån ljuset, på wår tros rykande weke, och upptänder den. Jag menar, det faller ofta wid slika innerliga betraktelser några starka nådes-strimmor, några synnerliga glädje-strålar på wår själ, och likasom röra och genomtränga hennes djupaste grund, gifwande tillika en stark försäkran, att bönen blifwit hörd och tron annammad, hwilken likasom faller öfwer Christum och rörer honom så kännbart, att det går en kraft af honom och en stråle af hans herrlighet faller tillbaka och lyser i själen.

XII. Capitel.

Innehåll.

1. §. **Den som tagit allt detta förr omförmälta i akt, utan att hafwa njutit den begärta nåden, må i ödmjukhet skylla sig**

sjelf och sin egen owärdighet, och med tålamod förbida Guds tid och stund.

2. §. Han må icke föreskrifwa Gud något, utan tänka, att han ändock i Andans fattigdom kan wara Gudi täck och behaglig.

3. §. Icke egensinnigt och pockande fordra något af den gifmilda Guden.

4. §. Till slut på Andra Delen införes ett bref ifrån *Philippus Melanchton* till *Joachim Camerarius*.

1. §.

Om någon skulle säga, jag har brukat de anwista medlen, men finner ännu icke, att de högt prisade underwerken af Gud i själen följt derpå; så säger jag: kära menniska, sådan gåfwa är wäl wärd att man med bön någon tid anhåller derom; såsom åkermannen med tålamod förwäntar den tid, då han får insamla jordens frukt, så bör ock du tåligt afbida tiden.

Betänk derhos, om du, törhända, icke någon gång har bedröfwat den helige Anda och ofta dragit dig undan, dämpat och undertryckt hans goda ingifwelser, då han tänkt begynna och fullborda detta sitt nådes=werk hos dig. Skulle en skeppare med fullt uppsåt försumma en god wind, skedde honom ingen orätt, om han sedan en tid lång måste wänta på wind igen, och förgäfwes hißa segel. Så sker dig ingen orätt, om du någon tid måste wänta på nåden, den du förut försummat, då hon blifwit dig tillbjuden. Låt då din själ i stillhet wänta efter Herran, som wäktaren wäntar på morgonwäkten, Ps. 130: 5, 6. Säg: Skall jag än wänta ifrån morgonen intill aftonen, så will jag ingalunda förtwifla eller wända mig från dig. Tänk på deßa ord, Habakuk 2: 3.: Prophetian skall ju ännu fullkomnad warda i sinom tid, och på ändalyktone fri i ljuset komma, och icke fela. Men om hon dröjer, så förbida henne, hon kommer wißerligen och skall icke för=

dröja. Och Syrachs ord, Cap. 4: 17, etc.: Den utan falskhet är, han skall få henne (den menniska skall få wisheten), och hans efterkommande skola trifwas, och om hon i förstone annorlunda ställer sig emot honom, och gör honom ångest och wedermöda, och bedröfwar honom med sitt ris, och försöker honom med sin tuktan, till deß hon befinner, att han utan falskhet är, så skall hon åter komma till honom på rätta wägen, och fröjda honom: och skall uppenbara sina hemligheter. Men om han warder falsk befunnen, skall hon öfwergifwa honom. Derföre så afbida Jesu stund, och säg:

Utan att ha tron i händer,
Will jag tro till deß han wänder
Mig sitt blida ansigt' till:
Tills jag i min Brudgums armar,
Njuter Lifsens ljufwa warma,
Will jag bida. Ja, jag will.
Derför tåligt jag will bida,
Wänta på min Faders nåd,
Aldrig öfwer dröjsmål qwida;
Ty jag wet att Gud är god.
När han har mig såleds risat,
Skänker han mig lust och fröjd;
Ty skall detta bli min wisa:
Jag är med Guds nåd förnöjd.

2. §. För öfrigt, min christen, har du ingen orsak att skicka dig otålig och mißnöjd, eller likasom göra dig en fordran hos Gud, i fall han finner för godt och nödigt att till din död undanhålla dig den fröjdefulla trons kraft och sin kärleks söta och warma strålar. Han gör det icke utan orsak, och ser det bättre än du, om slikt är dig tjenligt, om du är stark nog att bära det. Ja, man må säga hwad man will, så skola sådana höga nådes-werkningar sökas med stor ödmjukhet och egen förnekelse. De låta sig icke twinga med någon otålig grämelse; och kommer här ej an på någons wilja eller löpande, utan på Guds barmhertighet. Han pryder icke hwar och en af den andeliga kroppens lemmar just med ett slags smycke; dock är

han nådig emot alla, så länge de i enfaldig tro och kärlek hålla sig till honom. Taulerus säger: "När jag wille behaga min wän, och jag märkte, att jag kunde behaga honom bättre i en grof kjortel, än i en ståtlig klädning, så skulle den grofwa wara mig kärast." Och D. Müller i sin Kärlekskyß, Cap. 13: "Wi öfwerwinna Gud aldrabäst, när wi i djupaste ödmjukhet akta oß owärdiga slik gudomelig uppenbarelse och låte komma an på honom, om han will föra oß genom rosor eller törne, om han will pryda oß med lust eller lidande. När en menniska kommit så wida, att hon är tillfreds med Gud i all slags tillstånd, så har hon kommit högt i sin Christendom, och det står bättre till med henne, än om hon hwar dag finge tusende söta nådeblickar från sin Gud."

3. §. Kort sagdt, wi böra låta oß nöja med Guds nåd, och lemna oß åt honom i all brist, kors och andelig fattigdom: wi böra på wår sida icke låta fela något, som tjenar till en högre nådegrads erhållande, om Gud så behagar. Men när wi gjort wårt till, så böra wi ock wara hjertligt förnöjda med den lilla förmåga Gud gifwer, och icke gräma oß öfwer det, som wi icke kunna hafwa, efter Gud icke will gifwa det. Ty det wore likasom någon skulle gräma sig deröfwer, att han intet hade wingar, då han likwäl så gerna wille flyga. Det är icke en ringa förwillelse, att wi sjelfwa wilja wälja oß en wäg, i mening att komma bättre fort, än ställa wår gång och stig under Guds behag, som dock bäst wet hwad oß nyttigt är. Wår käraste Frälsare har ej förgäfwes lärt oß att bedja: Fader, tillkomme ditt rike, och strax derpå: Ske din wilje! Guds wilje är mycket säkrare och bättre än allt wårt tycke, och det går ofta så i andeliga ting, att wi ej weta hwad wi bedja.

Den anderike D. Joh. Staupits, Luthers förtrogne wän, talar eftertänkligen härom i sin lilla bok om Guds kärlek: "Bed icke (nämligen, med otidig ifwer) om en eller annan känsla af Guds kärlek; utan alle-

nast att han wille göra efter sitt behag. Under ett sådant sinnelag har menniskan fattat en beständig tröst på Guds kärlek till oß, antingen den förnimmes så eller så. Men de som icke kunna wara tillfreds, utan de högre graderna, och tro att Gud icke är hos dem, när de icke förnimma kärlekens sötma, eller i det minsta Andans kraft, de hafwa platt ingen stadig tröst på jorden. Och kort tillförene: Sedan wår kärlek allena flyter af Guds kärlek, sker det ofta, att wi förhindra oß sjelfwa deß smak och sötma, när wi i ostyrigt raseri sträfwa efter den." Hit hörer, hwad A. H. Francke i sin Pred. på 6:te Söndagen efter Pingst säger: "När wi bedje om owanliga gåfwor, synnerligen åstundande någon stor sötma, smak och känsla, då kan snart naturligt högmod och egensinnighet blanda sig deri, ja, satan sjelf, till wår skada, förskapa sig i en ljusens Ängel, och så mycket lättare kan detta ske, när menniskan icke låter sig nöja, utan will likasom med makt twinga sig till detta af Gud, att han skall gifwa henne, hwad hon beder om. Gud ser dock bättre efter sin wishet, hwad oß nyttigt och godt är."

4. §. Jag wet ej bättre att sluta detta ämnet med, än med ett utdrag af ett bref, som är wärdt att läsa, skrifwet af Melanchton till Camerarius 1525 i Mars, och finnes bland andra hans tryckta bref. Fol. 627 Edit. Lond:

Det kommer mig före, likasom I stoden i en alldeles owanlig kamp och strid med eder sjelf, och hade stort religions-bekymmer i edert sinne. Slikt går mig wißt nära till sinnes, dock gifwer jag mig tillfrids, emedan jag helt wißt tror, att jag icke annorledes bör anse och uttyda eder strid, än som en ny början och förberedelse till större gudelighet, och som ett uppenbart tecken af den gudsfruktan, som är hos eder, och att Gud har satt eder i denna frestelses skolan, att I skolen gå eder pröfwotid wäl igenom.

"När I nu undersöken om slika sinnesrörelser hos eder antingen äro blott naturliga eller af Gud ingifna,

och således bemöden eder om större wißhet i den punkten om gudomlig ingifwelse eller inneboende, eller ännu låten det bero wid bara bedrägeliga inbillningar, som wederfares många, hwilka derföre kallas enthusiaster; så se då allenast till, att I befästen edert sinne och öfwerlemnen eder till Guds wilja, om han icke så straxt gifwer eder, hwad I wiljen, och som I gerna wille hafwa det. Jag håller före, att icke allenast många denna tiden, utan ock i christendomens början hafwa otaligt många menniskor fallit af från religionen, blott af den orsak, att de icke straxt kunnat erhålla en rik smak af himmelska gåfwor, som de med fog wäntat sig genom religionen. Åtminstone gå Porphyrii undersökningar mycket ut derpå. Det wore wißerligen mycket att skrifwa om deßa edra omständigheter; men låter för denna gång detta wara eder sagdt, att man icke rätt kan känna och märka någon wiß werkligen ingifwen tröst af Gud, utan då man råkar i stor nöd, när en hjertelig ångest tillstöter.

"Det går icke annorledes till med christenheten. Ty Christus uppenbarar sig mest för oß genom kors, och jag tror sannerligen, att om Gud bure sig annorledes åt med oß, och läte oß äfwen i goda dagar och alltid smaka sin tröst, så mißbrukade wi slik gåfwa. Men när han nu spar denna sötman till wår lidandes tid, så kunna wi desto bättre finna oß derwid. Min mening är då denna: Det är bättre, att man med ett ödmjukt hjerta bidar, till deß Gud gör wäl med oß, än att man skulle löpa i wägen för honom och föreskrifwa honom, hwad och huru han skall dela sina wälgerningar åt oß. Att icke tala om, när man straxt begär dem, och detta sker allenast i köttsligt sinne och afsigt. Wi äro så sinnade, att wi gerna söka det som står oß an, icke till den ändan att behaga Gud dermed, utan allenast för att kunna lefwa wäl, beqwämt och makligt; och detta sträcker sig widt ut till alla ting. För den skull råder jag eder, att I ej blanden eder i mycken disput om Guds rådslag öfwer eder, utan med tacksamt

och fromt hjerta nyttjen det goda, som han unnar eder, fortfarande med frimodighet att göra hwad edert ämbete kräfwer.

"För öfrigt låter honom sörja, som Jehu sade till sina bröder, 2 Sam. 10: 12. Ty om I än disputeren aldrig så mycket, så uträtten I dock intet annat dermed, än att edert sinne blir wresigt emot Guds domar, hwilket är en synd, som är den största i werlden. Detta syftar Paulus på, när han säger, att lagen åstadkommer wrede, och befaller derföre, bland andra ställen, i synnerhet uti Rom. 12, att wi skole glädja oß i hoppet, wara tålige i bedröfwelsen och stadiga i bönen. Wiljen I då, min käre Joachim, säga: Den himmelske Fadren sörjer icke för mig eller wet icke af mig! Huru kommen I på sådana tankar? Kanske I tycken eder hafwa orsak dertill, efter edert hjerta ännu icke känner något af hans godhet? Men spörjer eder sjelf, hwarifrån detta kommer! om I icke sjelfwe ären skulden dertill, att detta själens ljus ännu står betäckt för eder! Ja wißerligen förorsakar det bekymmer, som I gören eder sjelfwa, och det disputerande I öfwen eder uti, sådana mörka moln. Dock skall också, efter Guds råd och wilja, ljuset en gång bryta fram utur mörkret till sin fullkomliga glans."

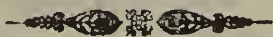
Ty hafwen, blöda sinnen,
Ett godt frimodigt hopp,
I dock omsider finnen,
Att Gud er ångslans lopp
Af nåde lärer lisa,
Afbiden tiden hans,
I sinom tid han wisar
Er glädje=solens glans.

Han torde kanske dröja
Än något med sin tröst,
Ej snart sin öron böja,
Att höra till din röst,
Försök ej honom twinga,
Att hjelpsam wisa sig,
Han låtsar som han ringa
Ell' intet aktar dig.

Dock om du trogen blifwer,
Är nöjd med hans behag,
Han oförmodligt gifwer
En ny förloßnings dag,
Ditt klämda hjerta lisar,
Sig ändtlig nädig ter,
Att om hans hand dig risar,
Det dig till fromma sker.

Men skulle glädjesolen ej wilja lysa här, så sker det förwißo efter tiden; will tiden ej göra denna frukten mogen, skall ewigheten görat; får du ej smaka himmelsk sötma på jorden — war trogen och tålig, i himmelen gifwes glädje tillfyllest.

Der stå de Lamb, som jordisk ro
Haft aldrig eller sällan,
De få nu hos sin Herde bo,
Och dricka af den källan,
Som idel fröjd och wällust gifwer,
Der kärlek allas sinne drifwer;
Der hwar och en wäl sägs med fog
Af lust och fröjd ha öfwer nog.
Den högsta lust att skåda Gud
I ewighet, och länge!
För honom stå i präktig skrud,
Med kungar ha umgänge.
Ja, i en himmelsk kärlek brinna:
De bästa wänner hos sig finna,
Och sjunga ljuft i himlens sal,
Med alla Helgon utan tal.

Tredje Delen.

I. Capitel.

Innehåll.

1. §.

Jag hoppas nu att någorlunda tydligt hafwa afhandlat denna sak, om den himmelska fröjdefulla trons kraft, som i gudomligt sött ljus och frimodighet förnimmer sig sjelf; och det efter alla hennes stycken och egenskaper.

Men sedan allt detta, som utförligt wist är, icke är allmänt och för alla trogna gemensamt, utan allena och enskildt de i tron högt benådade tillhörigt, åtminstone i anseende till graden af slik känsla, hwarigenom försäkran om Guds nåd erhålles; si, så följer nu yttermera den frågan: Hwad då de trogna hafwa att hålla sig till, som icke blifwit af den himmelska höga nåden och fröjdefulla kraften delaktige; men dock längta högeligen efter att hafwa en wiß försäkran om sitt nå=

daſtånd? Swar: Deßa ſjälar wiſar man billigt hän till den förr omtalte, det helgade och upplyſte förſtåndets öfwerläggning, pröfwande och betraktande, hwilket menniſkan anſtäller öfwer ſig ſjelf och öfwer ſitt eget andeliga tillſtånd.

Detta är det pröfwande, ſom Apoſtelen förmanar Corinthierna att hålla, då det heter: Förſöker eder ſjelfwa om I ären i trone; bepröfwer eder ſjelfwa. Eller kännen I eder icke ſjelfwa, 2 Cor. 13: 5. I ſynnerhet när de wille gå till Herrans bord, 1 Cor. 11. 28. Hwar och en menniſka pröfwe ſig ſjelf, det är, göre ſå förnuftig ranſakning öfwer ſitt tillſtånd, gå in i ſitt hjerta och ſe, huru det af grund är beſkaffadt, om der bor tro eller otro, ſynd eller rättfärdighet, Chriſtus eller Belial. Detta är wår andas wittnesbörd om wårt barnaſkap, Rom. 8: 16. Det är wår egen andas wettenſkap och erfarenhet om det, ſom i oß är, 1 Cor. 2: 11.

2. §. Men för att icke fela wid denna ranſakning och denna ſjelfpröfning, och ſåledes warda ewigt bedragen, bör man förſigtigt och warſamt gå till wäga. Förſt emedan menniſkan af egenkärlek, ſom har ſå djupt rotat ſig hos oß (hwilket är orſaken, att hjertat kallas ett argt och illfundigt ting, Jer. 17: 9.), hindras mycket att rätt opartiſkt ranſaka ſitt eget tillſtånd. På andra ſidan åter, emedan den nya menniſkan, eller det gudomliga och det goda, ſom bör finnas i wårt hjerta, kan intet annat än i Guds eget ljus wiſa ſig för de heliggjordas förſtånds ögon.

Den naturliga menniſkan förnimmer intet af det, ſom Guds Anda tillhörer; utan det är henne en galenſkap, och hon kan icke begripat. Derföre hafwe wi undfått den heliga Anda af Gud, att wi kunna weta de ting, ſom oß äro gifne af Gud. Denna Anden ſkola wi andäktigt åkalla till ſtyresman och ledare wid wår företagande ſjelfpröfning. Dernäſt hålla oß wid Guds ord, hwilket bör wara allas deras lag och rättesnöre, ſom icke wilja ſe ſig bedragne.

3. §. För de förståndiga är redan nog sagt, men för de enfaldigares skull will man widare göra ett utkast till trons pröfwande: 1:o efter hennes wäsende; 2:o efter hennes werkningar och frukter. Will du utforska saken och weta om tron finnes hos dig, så se i stillhet in i ditt hjerta och eftertänk följande:

I. Om du känner och erkänner en Treenig Gud, med hwilken du har gjort förbund i det heliga dopet, efter hans wäsende och efter hans wilja, således som han i sitt heliga ord, genom de heliga Propheter och Apostlar låtit sig framställa och hwarom du i Cathechesen finner en kort, dock till saligheten tillräcklig kunskap.

II. Om du (anfäktningsstunden undantagen) håller allt detta i ditt hjerta så sannfärdigt, som du såge det för ögonen, ja mer sannfärdigt och wißare, emedan dina ögon och öfriga sinnen kunna bedraga dig, men Gud, som har uppenbarat dig detta, är och blifwer den ewiga sanningen. Sedan, om också denna öfwertygelsen har werkat så mycket hos dig, att du sträfwar att lefwa efter denna sanning, som du bekänner dig till, det är: fruktar och lyder Gud, efter han är rättfärdig, älskar honom, emedan han är god, lofwar och prisar honom, emedan han är helig och fullkommen &c.

III. Och hufwudsakligen om du anser denne Guden icke allenast såsom din Skapare, utan också, i kraft af ditt dop, såsom din fromme Fader. Om du finner tillit och tröst deraf, när du tänker på, att Guds Son, Jesus Christus, är kommen i werlden att förloßa alla arma syndare från den ewiga pinan, men dig i synnerhet. Om du förmedelst de lagens hotelser, som du förnimmer i ditt samwete för dina synder och öfwerträdelser, drifwes och föres till att söka nåd och förlåtelse, och det hos ingen annan, än Jesum Christum, den du söker med andäktig betraktan, likasom med utsträckta armar, med kärlek och längtan griper och fattar honom såsom ditt endaste nödankar, håller dig fast intill honom, och icke genom något i werlden, det ware hwad det will,

låter dig skilja från honom, utan twärtom med alla kropps och själskrafter uppoffrar dig honom, och önskar allenast att behaga honom och honom tjena i helighet och rättfärdighet i alla dina lefnadsdagar. Finner du detta, så war wid godt mod. Gud fordrar intet mer af dig än tron, och den äger du då genom Guds nåd. Han hjelper dig också att bewara henne och blifwa fast ståndande i all motgångs storm och anfäktning, som möter dig, och hwarunder du ej heller har orsak att blifwa försagd, det må se så illa ut för dig som det kan. Finnes allenast tro som ett senapskorn, en gnista af sann längtan och kärlek eller, i stället för känsla af detta, hjertligt bekymmer öfwer trons brist; så kan du wara frimodig i Herranom.

4. §. Detta är nu tron till sitt wäsende. Men ehuru tydligt detta är, bedraga många menniskor sig dock wid trons pröfwande; dels se de icke sin uppriktiga tro, förmedelst anfäktning och swårmodighet, då de dock hafwa henne; dels ock af egenkärlek i säkerhet tillegna sig en tro, som sannerligen ej finnes hos dem. Si, så är det ännu en annan och mycket säkrare wäg att förwißa sig om sin tros uppriktighet, när man gifwer akt på lefwernet, **på inre** och **yttre göromål** och **rörelser**, såsom trons inwärtes och utwärtes frukter och werkningar. Af deras frukter, säger Christus, skolen I känna dem, Matth. 7: 16. Ett godt trä kan icke bära ond frukt, och ett ondt trä kan icke bära god frukt. Nej, det är omöjligt och platt emot naturen. En from menniska bär godt fram af sitt goda hjertas fatabur. Derföre fordrar Jacob med rätta, att man skall wisa sin tro med gerningarne i sitt lefwerne; och hwad gagnade det, om man sade: Jag har tron, och hade icke gerningarne, eller icke kunde wisa ett christligt lefwerne, som beständigt flyter af tron? Kan en sådan förwißa sig om saligheten? Nej, ingalunda. Men huru då? Skola gerningarna eller ett godt lefwerne wara grund till saligheten? Det wore långt från hwar christen att så tänka. Christi förtjenst med tron fattad är wår en=

daste och bästa tros grund; dock böra ock gerningarne wara tillstädes och wittna om wår tro, och skilja den från skrymtares döda tro. Således är det gerningarnes uppriktighet och icke deras förtjenst som sätta hjerta och mod i oß under trons pröfwande. Se 1 Joh. 3: 7.

Men trons förnämsta werk, och följaktligen de wissaste tecken om wårt nådaſtånd äro deßa: 1. Renar tron hjertat, Apostl. G. 15: 9. Här förstås från alla döda gerningar, och låter ingen herrskande synd blifwa hos menniskan. 2. Öfwerwinner tron werlden, 1 Joh. 5: 4. Och således all otidig kärlek till skapade ting samt förtröstan till eller fruktan för dem, ꝛc. 3. Tron sträfwar med all flit att bortlägga den gamla menniskan, Eph. 4: 22. 4. Hos de trogna är alltid strid emellan anden och köttet, Gal. 5: 17. 5. Den trogna har barnaskapets anda, hwarmedelst han ropar: Abba, käre Fader! Rom. 8: 15; Gal. 4: 6. 6. En trogen har sin lust i Guds ord, och lyder det, Ps. 119: 8, 9, 10 ꝛc. Joh. 8: 47. 1. Joh. 4: 6. 7. En trogen lider gerna för Christi skull kors och spott, Luc. 14: 27. Ebr. 12: 5—10. 8. En trogen följer Jesu ödmjukhets och tålamods fotspår, Matth. 11: 29. 1 Pet. 2: 21. 9. En trogen skickar sig icke efter werlden och gör icke det ondt är, Rom. 12: 2. Och slutligen 10, så älskar en trogen sin Jesum öfwer all ting och med honom alla menniskor, i synnerhet de trogna och på nytt födda Christna, Joh. 8: 42; Cap. 13: 35.; Cap. 15: 12; Cap. 4: 20.

Deßa äro trons sanna frukter och kännetecken, om hon är närwarande, tillika med den nya födelsen och barnaskapet; hwilket i det anförda wäl i korthet är bewißt. Men emedan denna sak är af ganska stor wigt, så will jag något tydligare och ordentligare densamma afhandla, till de enfaldigares, som ock anfäktades tjenst.

II. Capitel.

Innehåll.

Sex hufwudfrågor, som man bör förehålla sitt hjerta, för att komma till säker kunskap om sin tro och nådastånd; såsom först:
1. §. Om man älskar Gud?
2. §. Om man älskar sin broder?
3. §. Om man hos sig märker strid emellan andan och köttet?
4. §. Om man finner sig förnyad till ett andeligt sinne?
5. §. Om man lefwer i Evangelisk rättfärdighet och är intet syndawälde undergifwen?
6. §. Om man har någon lust och drift hos sig till innerligt umgänge med Gud i bönen och i hans ords betraktelse?

NB. Samla alla dina tankar, och gack in i ditt eget hjerta: besinna dig sjelf, såsom det står om den förlorade sonen, Luc. 15: 17., och lägg dig så deßa efterföljande frågor före:

1. §.

Om den Guden, som du i trone erkänner för det högsta goda, ocksä i sanning älskas af dig såsom det högsta goda? Det är i synnerhet kärleken, som flyter af den sanna tron, och denna werkar eller yttrar sig just med kärlek, Gal. 5: 8. Men skall denna kärlek wara af rätta slaget, så bör han hafwa öfwerhand i hjertat, och wida öfwergå all kärlek till werlden, att hjertat kan säga i sanning: Herre, när jag dig hafwer, så frågar jag efter himmel och jord intet; om mig än kropp ock själ försmäktade, så äst du dock alltid mins hjertans tröst och min del, Ps. 73: 25, 26. Derpå märkte Gud, att Abraham älskade honom, att han wille offra sin egen son, och derpå kunna wi klart weta, att om wi

älska Gud, wi då gerna åsidosätta allt, som oß efter naturen är kärt, så ofta kärlek och lydnad till Gud fordrar det. Häraf följer det ock, att den som älskar Gud, han hatar synd, och allt hwad som är Gud emot. Det heter i Ps. 139: 21: Jag hatar ju dem, som dig hata; och mig förtryter om dem, att de sig emot dig sätta. Detta är kärleken till Gud, att wi hålle hans bud, 1 Joh. 5: 5. Det är äfwen ett godt tecken af kärlek till Gud, när man hwar dag ofta tänker på Gud, eller egentligen att tala: alltid har honom i hjertat; ty hwarest wåra skatter äro, der är ock wårt hjerta.

2. §. Om du ej hatar någon menniska beständigt i ditt hjerta, utan twärtom unnar alla menniskor allt godt, och menar wäl med dem, när du ser dem i nöd, då icke tillycker ditt hjerta för dem, utan efter omständigheterna, samt dina wilkor och förmåga, undsätter och hjelper dem? Dock, denna allmänna kärlek förslår icke till din försäkran om tron och nya födelsen, efter den äfwen finnes hos naturligt kärleksfulla och fromma menniskor. Derföre spörj dig widare, om du också finner hos dig en synnerlig kärleks böjelse till dina andliga bröder, eller dem, som äro rätta trogna och pånyttfödda? Ty likasom alla radier i en cirkel, ju närmare de komma medelpunkten, desto närmare komma de ock samman med hwarandra; äfwen så de christna, desto närmare de i tron och kärleken förenas med Christo, ju närmare komma de hwarandra i kärlek och blifwa till slut en anda med hwarandra. Johannes säger, 1 Joh. 5: 1. Hwar och en, som älskar honom som födde, han älskar ock den, som födder är af honom. Likaledes, Cap. 3: 14., wi wete, att, wi äre förde ifrån döden till lifwet; ty wi älskom bröderna. Den der icke älskar broderen, han blifwer i dödenom, Cap. 4: 7, 8. Mine käreste, älskom oß inbördes; ty kärleken är af Gudi, och hwar och en, som älskar, han är född af Gudi, och känner Gud; den som icke älskar, han känner icke Gud. Ty Gud är kärleken. Tron föder strax broderlig kärlek. Se exempel i Lydia: Så snart hon war blefwen

trogen, sade hon strart till Apostlarne: om I hållen mig derföre, att jag tror på Herran, så kommen i mitt hus och blifwen der; och hon nödgade dem, Apostl. G. 16: 15. Och i fångwaktaren, hwilken, så snart han trodde, förde han Paulum och Silam i sitt hus, och gjorde dem godt, v. 34. Härmed stämma D. Speners ord i hans Glaubens-Lehre noga öfwerens, pag. 738., om nya födelsens kännetecken:

"I synnerhet, säger han, om du känner hos dig en rätt broderlig kärlek; det är: när du blifwer warse en rättskaffens christen, ser en sådan, hörer om honom, och förnimmer sådant, som kan wittna, att han är född af Gudi, om du finner, att ditt hjerta blir böjdt för honom lika mycket eller mer än till dina egna blodsförwandter, om du är glad och fägnar dig öfwer hans umgänge, om du unnar honom Guds nåd, som honom är meddelad, så gerna som dig sjelf, och åstundar alltid wara i sällskap med slikt folk, huru ringa de än wore i werlden — detta är ett wißt tecken, att bägge äro födda af en säd."

3. §. Om du dagligen kämpar emot synden och känner andans och köttets strid hos dig. Gal. 5: 17: Köttet hafwer begärelse emot andan, och andan emot köttet, de samma äro emot hwarandra. Detta tecknet hålla alla theologer för ett af de aldrasäkraste. I synnerhet säger Dannhaver: "Kan du känna och förnimma tron, så tacka Gud; hwarom icke, så war tillfreds med andans och köttets strid"; likasom han wille säga: Detta wittnar nogsamt om din födelse. "Ty om det finnes hos dig en strid emot synden, en lag i din håg, som strider emot den lag, som är i dina lemmar; så är slikt den helige Andes werkan i din själ, och följaktligen har du undfått anden eller är född af anden; ty hwad som är födt af andanom, det är anda, och hwad som är födt af köttet, det är kött; och kan således ordentligtwis ej föra strid emot sig sjelf; men utom ordningen, kan det wäl gå an."

Derföre, hwilken som icke will bedraga sig, han gifwe akt på hwad det är för en strid, som han under tiden känner i sig sjelf, eller i sitt hjerta. Är det en strid emellan twänne begär, till exempel penninggirighet och äregirighet, af hwilka endera nödwändigt måste wika för den andra, men som emellertid sätter menniskan i oro och twifwel, hwilketdera parti eller delen hon skall slå sig till, då de dock bägge äro onda; si, så är det icke andans och köttets strid, utan blott en köttets strid, eller den onda naturens strid med sig sjelf, och kan nog finnas hos opånyttfödda och otrogna menniskor. Äfwen bör, wid denna sjelfpröfning, erinras hwad Paulus säger, Rom. 2: 15, om de opånyttfödda hedningar, att deras samwete bär dem wittnesbörd, och deras tankar inbördes anklaga eller ursaka dem: här förstås, efter som de antingen hafwa gjort ondt eller godt. Denna tankarnas beskyllning, som är blott naturlig, eller den naturliga rörelsen i samwetet, när man antingen har ondt i sinnet, eller werkligen har bedrifwit det, bör en oomwänd icke uttyda och taga för andans och köttets strid; ty denna senare är mycket ädlare, den kommer från den helige Ande; syftar på ett långt bättre mål, nemligen: icke så mycket på att undgå straffet, som på tacksamhet och Guds kärleks widmakthållande, ja, sträcker sig mycket längre än den naturliga anklagelsen och samwets-motsägelsen; ty denna finnes allenast wid uppsåtliga synder och handgripliga mörkrets gerningar, men andans strid sträcker sig ock till de minsta och hemligaste syndalustar, som förnuftet icke en gång will erkänna för synd; men i de pånyttfödda hjertan blifwer det strax kändt och förnummet, likasom det minsta grand i ögat, samt ångradt och beklagadt.

Hit höra Luthers ord, Comm. in Cap. V Epist. ad Gal.: "Det äro de gudfruktige allena, säger han, som i sanning känna, att de hafwa synd och begå synd, nemligen: att de icke nog brinnande älska Gud, icke nog hjertligen förtrösta på honom, utan undertiden twifla, om han bär någon kärlek för dem, bewisande ock en

och annan otålighet under korset etc. Likasom derföre de kunna wara försäkrade om sin tro, hwilka werkligen förnimma andans strid emot köttet, nådens och naturens strid, eller den gamla och nya menniskans sträfwande emot hwarandra; så äro twärtemot de menniskor helt uteslutna från tron, som icke weta af sådan strid." Derom talar Just. Chr. Schomerius in Spec. theol. Moral. Cap. II. §. 17: "Det är ett ondt tecken, när ingen strid förnimmes, när syndsens källa flyter immerfort, utan att syndaren någon gång gör halt. När man menar sig hafwa frid och är förnöjd med sig sjelf. En sådan låter förstå, att anden är undertryckt hos honom, att han står i god förening med sina lustar, följer dem som en slaf och är wäl wan wid oket."

4. §. Om du i ditt hjerta, sinne och mod är helt annorlunda, än du tillförene warit, eller också war, i i fall du efter de flestas sätt skulle följa din naturs drift, Rom. 12: 2; Eph. 4: 23; Col. 3: 10. Denna sinnesförändring i andeliga mål kan ej annorstädes erhållas än i nya födelsen; köttet är köttsligt, jordiskt och fåfängligt sinnadt, men anden är andligt sinnad. Paulus säger, Rom. 8: 5, 6: De som köttsliga äro, de äro köttsligen sinnade; men de som andelige äro, de äro andeligen sinnade: ty köttsens sinne är döden; men andans sinne är lif och frid. Ögonens begärelse, köttsens begärelse, ett högfärdigt lefwerne, mammons sorg, werldslig klokhet, blifwer af en på nytt född ansedd med långt andra ögon. Han känner något som är bättre, han trampar werlden under sina fötter och unnar henne ingalunda sitt hjerta, utan drager sig undan, förmedelst den dagliga förnyelsen, så mycket möjligt är, från allt det som tillrygga är, och sträcker sig till det som frammantill är. Kortligen: han tänker, talar, handlar och skickar sig helt annorlunda än ett werldsbarn, och när werlden stundom will draga honom till sig, förstår han straxt bedrägeriet, suckar deröfwer, uppmuntrar sig sjelf, håller sig tillbaka, och genom sin tro öfwerwinnec således werlden, 1 Joh. 5: 4.

5. §. Om du ock i din dagliga wandel werkligen beflitar dig om rättfärdighet och helighet. Om detta klara kännetecken hör Johannis ord i 1 Epist., Cap. 1: 6, 7: Om wi säga oß hafwa sällskap med honom, och wandrom i mörkret, då ljugom wi och görom icke sanningen; men wandrom wi i ljuset, såsom han är i ljuset, då hafwe wi sällskap inbördes. Cap. 2: 3: Och derpå wete wi, att wi känna honom, om wi hålle hans bud. v. 9: Men den som håller hans ord, i honom är sannerliga Guds kärlek fullkommen. v. 29: Hwar och en som rätt gör, han är född af honom. Cap. 3: 7: Hwar och en som är född af Gudi, han gör icke synd (uppsåtlig), ty Hans säd blifwer i honom, och han kan icke synda; ty han är född af Gudi. v. 10: Derpå känner man, hwilka äro Guds barn och hwilka djefwulens barn: hwar och en, som icke gör rätt, han är icke af Gud, och den som icke älskar sin broder. v. 24: Och den der håller hans bud, han blifwer i honom, och deraf wete wi, att han blifwer i oß af Andan, som han oß gifwit hafwer. Härmed stämmer ock Paulus öfwerens, Rom. 8: 9., hwilken icke hafwer Christi Anda, han hörer honom icke till. Och v. 14: Ty alle de, som drifwas af Guds Anda, de äro Guds barn. Nu betänke då hwar och en, om det är möjligt att Guds Ande kan drifwa någon ifrån Gud till ogudaktighet, om den helige Anda kan föra någon från helighet till oheligdet. Will du då weta, hwars andas barn du är, den helige Andas eller den onde andens, så gif akt på ditt lefwerne och ditt förehafwande öfwer allt, huru du förhåller dig i daglig umgängelse, om dina gerningar äro inrättade efter de tio heliga Budorden och lagens rättesnöre, i trogen lydnad, i fruktan och kärlek för din Gud, och och således kunna kalla sannings- och rättfärdighetsgerningar. Om du, såsom Abraham, wandrar för Gud, och är from, det är, icke just helt fullkomlig, dock efter yttersta samwete öfwar dig i lydnad, trohet, uppriktighet och andäktighet. Om du, med Enoch, förer en gudlig wandel, eller twärtom är ogudaktig i ditt lefwerne och wäsen-

de, och har knappt annat rättesnöre, än en werldslig fruktan och skam, eller när det går wida, allenast en fruktan för helwetet.

Om du låter all ting komma an på Christi förtjenst och hans rättfärdighet, och du emedlertid sjelf allenast gör och låter hwad dig godt synes, menande Gud skall icke räkna det så noga, han är god och barmhertig, och skall icke straffa dig så hårdt, efter du är en swag menniska, fastän du i din naturliga drift wandrar i orättfärdighet, fiendskap, wällust, fylleri, högfärd eller någon annan herrskande synd; så wet, att du icke har tron, icke heller är du ett Guds barn, och drifwes icke af hans anda, och följaktligen bedrager dig sjelf oerhördt, om du wid slika omständigheter gör dig hopp om saligheten, hwilket i sanning ej kan wara annat än en köttslig säkerhet och satans förblindelse. De många språk, som nyß blifwit anförda, bewisa det klart.

Men huru då? Är en christen utan synd? Ack, nej. På fel och swagheter, på oordentliga lustar och begär felar det icke Guds barn, ty arfsynden bor i dem; men dock göra de ingen synd. Hänger det icke underligen tillsammans? Nej, så talar Guds Ande sjelf: hwilken som är född af Gud, han kan icke synda. 1 Joh. 3: 9. Han gör icke det onda. Rom. 7: 17. Ty hwilken som gör synd, han är af djefwulen, 1 Joh. 3: 8. Och Christus känner honom intet, Matth. 7: 13. Men mån då Skriften talar emot sig sjelf, när det annorstädes heter: de äro alle syndare och ingen kan berömma sig för Gud? 1 Joh. 1: 8. Jemwäl: om wi säge, att wi hafwe ingen synd, så bedrage wi oß sjelfwa och sanningen är icke i oß. Nej, Skriften stämmer mycket wäl öfwerens med sig sjelf; men werldens barn hafwa förwirrade sinnen, att de icke wilja lyda sanningen, och se icke, hwad skilnad det är emellan att hafwa synd och att göra synd, utan blanda det tillsammans. En på nytt född har synd, men han gör icke synd, utan fastmer med olust lider den. Hans inwärtes menniska har werkligen lust till Guds Lag; men det är en annan lag i hans lem=

mar, som strider emot den lag, som i hans håg är, och densamma kan wäl, till hans stora förtret och sorg, oförwarande föra honom i synd; men han känner sådan synd i samma ögonblick, den blifwer strart funnen i samwetet, begråten och i Lamsens blod aftwagen. Så är nu då en christen ren från allt ondt uppsåt; han lefwer icke efter köttet; han låter icke synden wäldig wara; han bedrifwer inga mörksens gerningar, och så långt är han Christi lydige lärjunge, hos hwilken wäl kan finnas mycket fördömligt, men dock ingen werklig fördömelse, förty han är i Christo Jesu förmedelst tron, och NB. (till bewis derpå) lefwer och wandrar icke efter köttet, utan efter Anden, Rom. 3: 1.

6. §. Om du (utom anfäktningsstunden) har rätt lust och böjlighet att hålla en hemlig och hjertlig umgängelse med Gud; och det först att du gerna hörer honom tala till dig i sitt ord, gerna läser och betraktar det, och umgås dermed, och icke mindre med det förmanande och straffande, än det tröstande, wederqwickande och upplysande ordet. Ps. 1: 1, 2. Salig är den som har lust till Herrans Lag. Joh. 8: 47. Hwilken som är af Gudi, han hörer Guds ord; derföre hören I icke det; ty I ären icke af Gudi. 1 Joh. 4: 6. Wi äro af Gudi: hwilken som känner Gud han hörer oß: hwilken icke är af Gudi, han hörer oß icke. Ja, de opånyttfödda eller i sitt naturliga tillstånd stadda menniskorna förstå intet af det som Guds Anda tillhörer, det är dem en galenskap, en förtretlig sak, de hafwa en wämjelse derföre och deras själ har icke sådant behag dertill, som David, i hwars mun Guds Lag eller Ord war såsom honung. En lydig undersåte är angelägen att begripa sin Herres Lag, wilja och befallningar, att desto bättre kunna skicka sig derefter. Kan han hafwa den nåden att sjelf umgås med sin Herre och Förste och lära att känna hans sinne, skattar han det för en stor lycksalighet, och hans tid synes honom icke lång, utan ganska kort. Härnäst, fråga efter hos dig sjelf, om du finner någon drift hos dig till andra stycket af himmelskt umgänge med Gud,

nemligen, till bön och Guds lof och pris, att tala med Gud, likasom han i ordet talar med dig.

Wi hafwa nyligen hört, att Guds barn hafwa ock undfått Guds Anda. Densamme kallar Propheten Zacharias, Cap. 12, nåds och böns anda. Denna är icke en träldoms och fruktans anda, att han skulle göra oß rädda för Guds närwarelse och umgänge med honom, utan en barnaskapets anda, genom hwilken wi ropa Abba, käre Fader! Rom. 8: 15. Eller genom hwilken wi i barnslig förtröstan drifwas till Gud och till umgänge med honom, förtroligt klaga wår nöd för honom och söka hans hjelp. De oxånyttfödda påkommer ej gerna någon drift till bönen; drifwas de dertill, sker det af ögonskenlig förestående nöd och fara. Wid slika omständigheter kan wäl också en ogudaktig hålla sig till Gud med läpparne och ropa: Herre, Herre! då han annars tänker ganska litet på denna Herren; men de pånyttfödda förnimma hos sig en innerlig drift, ett dragande och bewekande, som ej härrörer af någon utwärtes orsak, emedan de ofta öfwer förmodan warda uppmuntrade i andanom, lifwade och drifna till hemligt umgänge med Gud, till andäktig bön, eller, om den icke will flyta, till outsägliga hjertesuckar.

Då förnimmer man, så tillsägandes, wädrets susande, Joh. 3: 8.; då underblåses och uppeldas tros= och kärleksgnistan; då utspännas alla själens krafter till helig längtan efter Gud. Man sträfwar då rätt att fatta Gud, att kyßa, älska, lofwa och tacka honom med ett heligt Halleluja! med helig förundran öfwer hans Majestät, och med helig längtan att snart ställas för hans stol och thron. Då heter det ur djupaste hjertans åtrå, och med allt förakt af werlden, med förnekande eller försakande af all deß fåfänga: O, hade jag wingar såsom dufwor, att jag måtte flyga och någorstädes blifwa, etc., Ps. 55: 7. Jag åstundar skiljas hädan och wara när Christo. Werlden är korsfäst mig, och jag werlden. Himlen är det rätta land, som min själ hugswala kan.

III. Capitel.

Innehåll.

Alla bedrägliga inbillningar nedslås, hwarpå skrymtare bygga sitt falska salighetshopp, och twifla om fördömelsen, hwilken likwäl är för dem wiß nog. Sådana äro:

1. §. Deras christna namn;
2. §. Det flitiga iakttagandet af utwärtes Gudstjenst;
3. §. Den botfärdighet och lefwernets förändring, som de föregifwa sig wilja framdeles uppnå;
4. §. Afhållande från någon wiß synd och last;
5. §. Naturens egen drift till någon wiß dygd;
6. §. Annat folks goda tankar och hopp om dem;
7. §. Myckenheten af det folk, som icke är bättre; men likwäl göra sig hopp om saligheten.

När man nu således tager i akt deßa Sex kännetecken: 1 **Kärlek till Gud**, 2 **Kärlek till nästan**, 3 **Andans och köttets strid**, 4 **Sinnets förnyelse**, 5 **Rättfärdighets öfwande**, och 6 **Inwärtes själa-umgänge med Gud**, och förehåller dem sitt hjerta, till att få weta af hwad parti man är, så skall ett af deßa tre deraf uppstå; antingen finner man klart, att man ännu är oomwänd, otrogen och opånyttfödd, och bör då, så framt man will bli salig, ju förr desto heldre omwända sig; eller, om man finner sig i ödmjukhet, kunna säga ett troget ja till alla deßa delar; då har man orsak att utbrista i frimodighet: Jag

fröjdar mig i Herranom, och min själ är glad i minom Gud; ty han hafwer mig utiklädt med salighetens kläder, och dragit uppå mig rättfärdighetens kjortel, Es. 61: 10. Eller ock kan det ske, att man, oansedt alla deßa klara kännetecken, dock står i twifwelsmål och wet icke rätt, om man kan göra sig hopp om saligheten eller ej.

För att nu gifwa deßa twiflande något mera ljus och om möjligt är hjelpa dem från slika griller, wilja wi ännu företaga oß twänne korta betraktelser. Jag säger: Några af dem, som twifla om sitt nåda=stånd, hafwa orsak att twifla, emedan de ännu icke äro rätt omwände eller pånyttfödde; andre, som twifla, hafwa ingen orsak dertill, utan äro, oansedt alla deras twifwel, rätta Guds barn. Denna oriktiga twiflan wilje wi då undersöka och kullslå på bägge sidor, så blir all ting klart och tydligt.

1. §. Några, som werkeligen äro otrogne, twifla om sin otro, och till hälften försäkra sig om saligheten. Hwad är då deras grund? Jo endast detta: Att de äro döpte till Christum och uppfostrade i den rätta trons lära, menande således, att Christi löfte hörer dem till: Den der tror och blifwer döpt, han skall warda salig, Marc. 16: 16. Men deße synas med uppsåt wilja bedraga sig sjelfwa; ty de weta ju, att tro på Christum heter icke blott att bekänna Christum med munnen och samtycka till hans lära. Tror du Evangelii sanning, men följer henne icke, utan försmädar henne med ditt lefwerne, så är du med innebyggarne af Chorazim och Bethsaida förfallen till långt swårare dom, än de af Tyro och Sidon, än Turkar och hedningar.

2. §. Andre werkligen otrogne och ochristlige twifla om sin otro, och försäkra sig om saligheten, i följe af denna grund, emedan de med tämlig noggranhet taga i akt de utwärtes pligter af gudstjensten; gå flitigt i kyrkan och höra Guds Ord; till Skrift och Nattwarden; bedja äfwen i sina hus och i kyrkan något ur en bok eller efter sitt hufwud; men icke af hjertat eller

af den helige Andes drift. Desza twifla alldeles icke på saligheten; men wille de se närmare på saken, skulle de snart blifwa warse, att de tjena Gud allenast utwärtes, och således icke i Andan och sanningen. Men hwem fordrar sådant utwärtes skrymtaktigt wäsende af deras händer? Gud bär en wämjelse och afsky derföre, och han hörer sådane syndare icke, om de än hela dagen ropade: Herre, Herre! Om de än uträcka sina händer till honom, så bortgömmer han sitt ansigte ifrån dem; och om de än mycket bedja, så hörer han dem dock intet; ty deras händer äro fulla med blod, Es. 1: 15.

3. §. Det gifwes ett annat slag af werkligen otrogna, som till hälften hoppas att blifwa saliga, utan all orsak, och det på sådan grund: Att fast de wid närwarande tid befinna sig i ett ondt och ogudaktigt tillstånd, så tänka de dock icke framdeles eller alltid att framhärda deri, utan en gång i framtiden göra bättring och således erhålla en salig död, fast de lefwat oheligt och gudlöst. Om desza satte sitt hopp så långt bort, som sin bättring, och sparde tröften så länge eller dertill, så hade man intet att säga derom. Men nu, som de bygga på en ganska owisz tid och, hwad mera är, på ett ganska owiszt nådes-bistånd, och således göra en fåfäng uträkning; så är deras dårskap mer att begråta, än beswara. Den som grundar sitt salighets hopp på en immerfort uppskjuten bättring, är lik den oförståndige mannen, om hwilken Poeten diktar, att då han wille paszera en flod, blef han stående wid bräddden, i förwäntan att wattnet dock till slut skulle utlöpa och kanalen blifwa torr:

Floden lopp och löper ännu med ewärdelig strömgång,
så att den fåwitske får wänta länge nog.

Detta är säkraste rådet för alla: Söker Herran, medan man kan finna honom; åkaller honom, medan han när är, Es. 55: 6.

4. §. En del otrogna menniskor göra sig utan grund en half förtröstan om saligheten deraf, att de bortlagt en eller annan uppsåtlig synd, som de förr öf-

wat och warit begifna på, menande således, att slikt är ett tecken till deras uppriktiga bättring, ehuru det blott skett för mensklig afsigt, för heder, af fruktan för straff, och så widare, men icke af ren kärlek till Gud, eller tacksamhet och barnslig lydnad, eller af trons och Andans drift, hwilket bäst ses deraf, att sådan inbillad bättring är blott delwis, sträckande sig allenast till wissa laster, men icke till hela massan af det syndiga Adamitiska wäsendet. Hwilken som håller hela lagen, men felar på ett, han är saker till allt, Jac. 2: 10. Af ett enda sår på din kropp kan du dö lekamligen, och af ett enda syndasår på din själ kan du ewigt dö. Huru mycket mer, när du öfwer allt är full med sår, swullnad och etterbölder, hwaraf allenast ett eller annat är heladt, och det icke en gång grundligt.

5. §. Ännu andra otrogna och opånyttfödda twifla om sin otro, och hoppas emot allt hopp. Huru? Derföre att de af naturen förnimma hos sig en eller annan god egenskap, såsom måttlighet, rättrådighet eller barmhertighet, ꝛc. anseende denna goda naturell som en tros och ny födelses frukt, och sammanblanda till sin stora skada den åtskilnad, som är emellan natur och nåd. Till exempel: broderlig kärlek, hjertligt förbarmande och medlidande, samt försonlighet mot sina owänner, är ofelbart en trons frukt. Nu är det bekant, att alla menniskor, ja, de aldragrymmaste barbarer och hedningar, hwilka äga ett sanguiniskt temperament, eller hwilkas kroppar äro af blodrik beskaffenhet, befinnas, fast med åtskilnad, något wara böjde till kärlek, medlidande och barmhertighet, med mera. De göra fattiga godt, hjelpa dem huru de kunna, tillgifwa och förglömma den orätt de lida, när de blott få afbön och goda ord. Nu kan någon, af sådant naturligt sinnelag, tänka och sluta: jag har ju ett broderligt och wälgörande hjerta, ett så godt och försonligt sinne, det är wisst en frukt af min tro och ett tecken till min nya födelse. Men döm icke för hastigt; der kan hända, att det är slätt ingen tro, när slikt godt kommer allenast ifrån ett

temperament eller naturlig beskaffenhet, fast jag medger, att naturens krafter, när de heliggöras, nog samwerka med nåden.

För att wakta sig för sjelf-bedrägeri och mißtag i så wigtig sak: så gifwe man akt på denna grund-regel: Alla andeliga dygder och tros-frukter stå ganska nära tillsammans, hänga wid hwarandra, och kunna icke skiljas åt, så att ho som är ägare af den ena, bör absolut också hafwa den andra; ty annars wore han till en del på nytt född och till en del icke; dels hörde han till Christi rike, dels till satans rike, hwilket är alldeles omöjligt och orimligt, eftersom Christus och Belial hafwa ingen gemenskap med hwarandra.

Nu säger du: Jag är barmhertig, wänlig, försonlig; men är du också ödmjuk, kysk, nykter, måttlig, arbetsam, fattig i andanom, hungrig och törstig efter rättfärdighet, 2c.? Finner du icke detta hos dig men hyser hos dig åtskilliga obegråtna herrskande uppsåtliga synder och laster, tillika med dina dygder, så wet, att det är allenast natur och icke nåd, som regerar.

6. §. Det gifwes ännu ett annat slag af christna, hwilka uppföra sig mycket förnuftigt och ärbart; men weta dock med sig sjelfwa, att de äro begifna på många hemliga laster, och förmärka ganska wäl, att grunden i deras hjerta är ännu ohelig och alldeles oduglig. Deße, då de sedan af sitt samwete kunna slätt ingen tröst eller godt wittnesbörd hämta, så pläga de dock trösta sig med den goda mening och inbillning, som annat folk understundom hyser för dem, görande sig deraf ett slags förtröstan, som består af hopp och twiflan tillsammans. I synnerhet mena många enfaldiga ogudaktiga, att sedan de stå wäl skrifna hos sin prest, som de nästan göra till sin vice Gud, och emedan han ej hotar dem med fördömelsen, så har det wäl intet att säga; då presten, kanhända, sjelf ej wet hwad nådastånd är. Men ack! hwilken dårskap om wårt hjerta fördömer oß, som Johannes säger, hwad kan då andras goda mening hjelpa oß? De skola icke döma oß på

den stora dagen, utan Gud, som pröfwar hjertat. Andre kunna af kärlek hafwa anledning att döma wäl om dig; men du har ingen orsak att förlita dig mer på deras dom, än på din egen. Hwad dig sjelf angår, så förlita dig mindre på andra än dig sjelf; ty ingen wet hwad som är i menniskan, utan menniskans egen ande, som är i henne.

7. §. Ändtligen synes deras antal störst, som, utan att finna något af nya födelsens tecken hos sig (jag menar tron, som är werkande genom kärlek och lydnad), twifla dock om sin fördömelse och göra sig hopp om salighet. Hwad är då deras grund? O, intet annat än den otaliga mängd af deras likar eller kamrater, hwilka icke lefwa bättre, utan tőrhända wärre än de, och dock wänta att blifwa salige. Fast de lefwa i högfärd, girighet, afund, wrede, trätor, horeri, dryckenskap, fråßeri, allehanda slags yppighet, bannor, förtal och ohöfwiskt skämt, och sådant mer, så heter det: Det går ju så till i alla stånd, i hela werlden, så har det warit ifrån begynnelsen, och så tycks det blifwa till slut. Nu gör man häraf denna orimliga slutsats: fastän det står i Gal. 5: 21, och på andra ställen i Guds Ord, att de som sådant göra, skola icke ärfwa Guds rike; si, så kan det omöjligen gå så hårdt till med alla deßa syndare. "Beware Gud! Man måste då alldeles förtwifla!" Jag swarar: Det är icke af nöden, eftersom du ännu lefwer i nådens tid och kan genom Guds nåd omwända dig; men will du icke beqwäma dig dertill, så twifla och förtwifla allt framgent. Guds Ord har intet hopp att gifwa deremot.

Ho kan då warda salig? Swar: Allenast de, som hafwa den lefwande tron och öfwa sin tro i lydnad, de må hafwa kort eller lång tid öfrig efter sin omwändelse. Men huru få äro de icke? Skola då alla andra fara till helwetet och ingen nåd finna? Swar: Så lärer skriften på många ställen; men ho som predikar ett annat nytt och för köttet behagligare Evangelium, om det än wore en Ängel af himmelen, han wa=

re förbannad! ty han är efter Herrans Ord en sådan tröstare, som förförer folket och förstörer den wäg de skulle wandra på. Är då de saligas tal mindre än de fördömdas? Ja, oförlikneligt mindre. En ganska liten del deremot. Hos Luc. 13 Cap. läse wi om en, som sporde Christum: Herre! äro de ock få, som warda salige? Och han swarade: Winnlägger eder derom, att I mågen ingå genom den trånga porten; ty jag säger eder, att många skola söka derefter, och skola dock icke kunna; nemligen, förty de söka intet rätt, utan antingen genom egen förtjenst (Opus operatum), såsom i Påfwedömet, eller blott genom utwärtes Gudstjenst; eller med en sömnaktig och kallsinnig christendom, som liknar de fem fåwitska jungfrurs, mena sig hafwa gjort saken rätt wäl från sig. Mycket eftertänklige äro Frälsarens Ord, Matth. 5: 13, 14: Går igenom den trånga porten: Ty den porten är wid och den wägen bred, som förer till fördömelsen, och många äro de som wandra på honom. Och den porten är trång, och den wägen är smal, som drager till lifwet, och få äro de, som finna honom. Och Matth. 20: 16. står det uttryckeligen, att många äro kallade (till den synliga kyrkan), men få äro utwalde (till den himmelska glädjen).

Ack, huru få äro dock de utwalde! jag förfäras wid att tänka derpå. Om man allenast utsöker, ibland wåra tiders christna, alla dem som Skriften på åtskilliga ställen, och i synnerhet i 1 Cor. 5: 11. och Gal. 5: 19—21, med tydliga ord utesluter från saligheten, så blifwer den öfwerblifna hopen allenast ganska liten. Skola de endast, som göra Fadrens wilja, blifwa salige? Matth. 7: 21. Skall ingen otrogen, ingen orättfärdig, ingen tjuf, ingen bedragare, ingen wällustig, ingen fråßare eller drinkare, ingen horkarl eller äktenskapsbrytare, ingen äreskändare, ingen mördare, hämndgirig och oförsonlig, ingen falsk, ingen swärjare eller menedare komma i himmelriket, utan alle, alle, så framt de icke i tiden omwända sig och blifwa förändrade till

fromme, rättfärdige och gudfruktige menniskor, alle kastas till helwetet; hwar blifwa då de flesta ibland oß?

Chrysostomus, den förträfflige och eljest tröstерike kyrko=läraren, talte en gång deßa orden för den stora och öfwermåttan folkrika staden Antiochia: Huru många menniskor menen I wäl i denna stora stad skola blifwa salige? Jag säger det twunget och ogerna, dock må jag säga det, utaf så många tusende blifwa inga hundrade saliga; och jag twiflar mycket om de hundrade. Ty hwad skalk= och skälmstycken finnas icke hos ungdomen? Hwad tröghet och efterlåtenhet gifwes icke hos de gamla? Märk wäl: Sådana ord har han talt i bättre christendoms=tid, då menniskorna woro icke på långt när så förfallne från Christi sinne som nu. Några gamla skribenter berätta om en eremit, som i en besynnerlig syn skall hafwa sett, huru menniško=själar som en tjock snö och som ett starkt slagregn fallit ned i helwetet, så att andarne, som allaredan woro i helwetet, såsom Lusitanius säger, haft fog att fråga, om det ännu wore en menniska till öfrig i werlden? Jag skulle icke anföra slika menskliga traditioner eller berättelser, derest de icke stämde öfwerens med wårt Prophetiska ord, som wi tillförene hafwa sett, och ännu, om nödigt wore, widare kunde bewisas. Ett will jag säga: Man efterkänke allenast Christi liknelse, Luc. 8: 15, och följande om fyrahanda sädes=åker. Huru olika är der propotionen emellan trogna och otrogna och följaktligen emellan utwalda och förkastade! Och likwäl talar han icke om blinda hedningar, såsom den aldrastörsta hop, utan blott om dem, som annamma ordets säd, eller lefwa i den synliga kyrkan eller församlingen. Ho will då förundra sig, att Paulus så omtänksamt och ömsint förmanar i Phil. 2: 12: Skaffer med fruktan och bäfwan, att I salige warden. Christi ord: få äro utwalde, hafwa som rätta thordöns=slag uppwäckt många säkra menniskor af synda=sömnen. Gud unne dem samma werkan hos dig, min läsare, om du ännu är stadd utom nådens tillstånd, och i förhärdelse och säkerhet hål=

ler dig till den stora hopen, och skickar dig efter werlden, Rom. 12: 2. Tänk icke, att Gud, för myckenhetens skull af wilsefarande, will se öfwer med straffet, eller att Gud, på den stora domens dag, då han finner så många millioner obotfärdiga menniskor eller syndare, skulle för deras otaliga mängd skull något gifwa efter eller låta falla af sin rättfärdighet, och icke fördöma dem alla, likasom det händer i werlden, att då många hundrade upproriska på en gång gjort sig till döden förtjente, då likasom hjelper den ene den andra derifrån, och blifwer antingen hwar tionde, eller slikt ett wißt antal uttagne, ja, ofta ett mindre eller mer förskonte.

Men, arma syndare, du gör dig en ganska falsk uträkning. Gud skall icke låta det aldraminsta falla af sin ewiga rättfärdighet, emedan han, i anseende till dig, är ännu oförsonad, sedan du icke ännu i sann lefwande och werkande tro har antagit Christi fulla försoningsoffer, eljest förnekade han sig sjelf. Om det icke wore en enda själ till, som rättskaffens omwände sig, så blefwe icke eller en enda salig. Utan helgelse skall ingen se Gud, nej, ingen utan de renhjertade, Matth. 5: 8. Det skall intet orent eller besmitteligt inkomma i det nya Jerusalem, Upp. B. 21: 27. Tröstå dig icke dermed, att du har många gelikar eller kamrater. En hwar skall göra räkenskap för sig sjelf, Rom. 14: 12. Hwar och en skall få lön efter sin förtjenst. Att det äro många medarbetare i det onda, deraf kan du alldeles ingen annan räkning göra, än att du i helwetespinan skall hafwa många medbröder och deltagare, och

att kamrater ha haft är en tröst för de arme i nöden.

Men det är, utan twifwel, ingen tröst att hafwa många kamrater i helwetet; ty de kunna hwarken hjelpa hwarandra med råd eller dåd, utan äro mer hwarandra en plåga och straff, och föröka desto mer det ewiga och förtwiflade tjutandet och den förskräckliga helwetesgråten och tandagnislan. Hafwa deßa ulfwar, som ordspråket lyder, tjutit med hwarandra den stund de woro

i werlden, hetsat och äggat hwarandra till mycket ondt, så skall nu också deras förskräckliga wrålande och tjutande komma utur en ton. Jag har uppehållit mig något längre wid denna punkt, än wid de förra, af orsak, att jag wid mitt embetes omständigheter, med hjertlig sorg, mångfaldigt förnummit, att det stora antal af obotfärdiga syndare, fast mer än allt annat, plägar förföra arma själar och sätta dem i säkerhet.

Deßa och andra sådana äro då skrymtares falska grunder, på hwilka de bygga sitt twifwelaktiga hopp, och twifla, hwarest ingen twifwel är. Hwarföre? Paulus har sagt en gång för alla i Gal. 5: 19—21, att köttets gerningar äro uppenbara, såsom hor, boleri, &c. Det gifwes ingen twifwel, att ju de, som sådant göra, gå miste och skola icke ärfwa Guds rike.

Deße hycklares twiflande undanflykter och skäl, med all deras grund, liknar Job mycket wäl wid en fint och noga arbetad spindel-wäf, den man wäl kan genomse, men hwilken brister, så snart man rör den med ett finger. Deße äro de behagliga drömmar, hwarmed satan förlustar de andligen sofwande själar och håller dem wid godt lynne. Men hwad säger Job? En skrymtares hopp warder förtappadt. Ty hans tröst blifwer om intet; och hans hopp såsom ett dwergsnät, Cap. 8: 13, 14.

IV. Capitel.

Innehåll.

Wisas på huru oriktiga grunder de swagtroende, men likwäl sanna Guds barn, bygga den fruktan som de hafwa för fördömelsen, då de twifla om saligheten, som dock är dem wiß; såsom:

1. §. Fruktan och ångslan att wara förkastad i Guds ewiga beslut;

2. §. Swaghet och skröplighet wid trons tillit och förhoppning;
3. §. Åfwenså wid trons frukter och helgelsens gåfwor;
4. §. Att deras framsteg i det goda icke äro dem nog kännbara;
5. §. Att själen icke ännu är fullkomligt lös ifrån jordiska ting.

NB. Emot de werkligen otrognas ogrundade hopp will man sätta de rätta trognas ogrundade twifwel, hwilka icke kunna inbilla sig det, som de werkligen äro, och weta icke, om de töras hoppas den ewiga saligheten eller ej. Men hwarföre? Kanske för en af följande orsaker, dem wi nu wilje oß företaga, och i möjligaste korthet undersöka.

1. §.

Någre Guds barn torde frukta sig wara i Guds ewiga råd förskjutne och för denna fruktan förlora sitt hopp om saligheten. Men deßa tankar äro så orimliga, att jag icke skulle hålla dem wärdiga att beswaras, om det icke skedde af medlidande för många fattiga själar, som anfäktas på detta sätt, helst de theologiska stridigheterna mellan de båda evangeliska kyrkorna hafwa förstört mångens själaro. Märk då detta: Alla de som hafwa allenast den minsta uppriktiga tros frukt och Guds kärlek i sitt hjerta, och äro wiße på, att de werkligen sträfwa med en barnslig lydnad att behaga Gud, de hafwa, efter skriftens klara ord, slätt ingen orsak att twifla på sin utkorelse; ty de finna det rätta nådawalets tecken hos sig, som är tron på Christum. I Joh. 3: 36 står det: Hwilken som tror Sonen, han hafwer ewinnerligt lif. Allt det min Fader gifwer mig, det kommer till mig, och den till mig kommer, honom kastar jag icke ut, Joh. 6: 37. Om du nu förmärker, att du med ett troget kommande, som i första delen af denna bok är afhandladt, håller dig nära intill Jesum, så sluta deraf, att du är gifwen honom af ewighet; ty

annars kommer du icke till honom, i kraft och följe af deßa ord. Widare: enär tro och kärlek äro oskiljaktiga, så tillåtes ock dig af kärleken till Gud att göra slutsats om din utkorelse. Ty så heter det: Wi wete, att dem som hafwa Gud kär, tjena all ting till det bästa, de som efter uppsåtet äro kallade, Rom. 8: 28. För resten må Guds ewiga rådslag, när de i sig sjelf betraktas, wara huru de wilja, så kunna de dock icke blifwa till wißa reglor för wårt hopp eller fruktan; ty de äro ju icke uppenbara. Deremot, hwad jag skall rätta mig efter, det bör jag se och känna; och ingen menniska har orsak att hålla sig för förskjuten, antingen förr eller i tiden, så framt hon icke finner uppenbara förkastelses tecken hos sig, nemligen ett ondt och otroget hjerta och ett orättfärdigt lefwerne; af deßa tecken kan en menniska wißt weta, att hon för den närwarande tiden har ingen del i nåden. Dock har hon derföre icke orsak att sluta, det hon ej heller någonsin kan ernå ett bättre hopp genom begagnandet af de tillförordnade medlen.

Ty då Gud gifwer dig ännu både tid och råd till omwändelse samt förmanar dig dagligen dertill, så bewisar slikt långt hellre, att Gud ännu har nåd för dig och will icke din död och förderf, än mindre att han owilkorligen och alldeles skulle hafwa förskjutit dig. Den som derföre will utgrunda en menniskas tillstånd efter Guds hemliga rådslag och icke efter hans uppenbara ord som är ibland oß, han gör, efter mina tankar, likaså dåraktigt, som en styrman, hwilken uti en mörk natt, när himmelen till största delen är öfwertäckt med moln, wille sätta sig före att styra sitt skepp efter de stjernor han till hälften såge en skymt af, och emedlertid sätta sin compaß å sido, som dock för hans ögon står och lika säker wisar honom nordpolen som stjernorna. Det är då allenast dåraktigt att bekymra sig om, hwad som är skedt i den framfarna ewigheten, då oß endast åligger att betjena oß af den närwarande tiden och hafwa Guds ord för wåra ögon, som wisar oß den sä=

fra himla-wägen. Wandre wi allenast på wägen, så slår det icke fel, att wi ju en gång hinna till wårt fädernesland. Moses talar kort och godt härom: Herrans wår Guds hemlighet är uppenbarad oß och wåra barn till ewig tid, att wi alla deßa lagens ord göra skole, 5 Mos. B. 29: 29. Eller efter grundspråket närmare: De fördolde ting höra Herran wår Gud till, men de uppenbara oß och wåra barn ewinnerliga, att wi = = = göra skole.

2. §. En annan troende kan säga: Jag ser wäl, det jag icke billigt kan twifla om den allmänna Guds nåd och goda mening och wilja med mig, att jag borde icke frukta, utan hafwa godt hopp; men emedan min förtröstan är icke så, som den borde wara, utan med fruktan och twiflan blandad, så fruktar jag mig just för min fruktan och twiflar för mitt twifwel skull. Detta infall finner läsaren i det föregående nogsamt beswaradt, då jag sökt att bewisa, att icke allt twifwel är fördömligt eller stridande med tron, nemligen, icke det twifwel, som angår wår egen salighet, utan det, som beträffar Guds nåd i Christo. För öfrigt betänke man allenast, att det är stor skilnad emellan otro och trons swaghet. Otro är gerna säker, och plågar sig icke mycket med bekymmersamma tankar om sin salighet; hon klagar icke heller öfwer någon brist på tro; twiflar icke stort, om icke i sista stunden. Otron ler och håller sig fräckt, när hon hörer Guds barn klaga öfwer deras swaga tro. Hon menar det låter så narraktigt och bedröfligt: Hwem will icke tro och hoppas att blifwa salig? Det är ingen fara dermed. Den trogna deremot är fattig i andanom, hungrig och törstig efter rättfärdighet, och ser således mer på hwad som fattas, än hwad han allaredan har, tror också af stor försigtighet näppeligen sitt eget hjerta, och emedan han icke just nu känner den fröjdefulla trons kraft, så har han swårt för att ställa sitt bäfwande hjerta tillfreds. Detta wittnar wäl om hans tros swaghet; men också icke mindre om hans tros uppriktighet, som wi tillförene wid-

lyftigare wisat, men nu anföre det till application och tillämpning.

3. §. En del trogne finnas, som göra sig bekymmersamma och twifwelaktiga tankar, icke så mycket öfwer sin tros swaghet i sig sjelf, som öfwer den swaghet och skröplighet de märka wid trons frukter, helgelse och lydnad, i hwilka stycken de alldeles icke äro tillfrids med sig sjefwa. Härpå swarar jag, att detta mißnöje, så framt det går af hjertat och dagligen åstadkommer några, om än aldrig så swaga tros=öfningar, så är det ett herrligt tecken till nåda=stånd; ty det kan allsingen stolthet och högfärd bestå med detta sinnelag; men wäl andelig ödmjukhet, syndens känsla och daglig bättring. Skam är det, att wi med en enda synd, den måtte wara aldrig så liten, skulle göra wår himmelske Fader emot! Men Gud bättre det! I det tillstånd wi äre, då wår natur är förderfwad, så kan det icke wara annat, än att fel och skröpligheter här och der wisa sig hos oß. Deße skulle alldeles fördöma oß, om wi ännu wore under Lagen; men då wi äre under Evangelio och hafwe trädt i ett nytt förbund med Gud, så fordrar han ej någon så fullkomlig lydnad under detta sista förbundet, som under Lagen, utan en sådan lydnad, som wi, förmedelst hans egen kraft, äre i stånd att bewisa honom. Derföre, min med=christen, du som klagar öfwer dina skröpligheter och felsteg, har du allenast rättskaffens begynt att hata alla synder och tänker platt icke med uppsåt att begå någon synd: strider ditt sinnes lag emot den lag, som är i dina lemmar, och låter sig icke underkufwa: waktar du dig för allt tillfälle till synd: beder du Gud allwarligen, att han i din dagliga strid will hålla sin hand öfwer dig; och så med inwärtes god grund och uppsåt söker gå din wäg oskyldigt, fast som ett skröpligt och swagt barn, igenom werlden till det himmelska Fäderneslandet; si då! wißerligen will Gud icke öfwergifwa eller förkasta dig för din swaghet skull, som du ej kan warda alldeles qwitt: ty annars skulle han icke tagit ett enda af Adams barn

till sig, emedan de alle äro syndare och hafwa intet att berömma sig af för Gudi. Ja, intet kött kan berömma sig för Gud. Derföre har han beslutit all ting under synd, att han måtte förbarma sig öfwer alla.

Till deßa själars tröst kunde man wäl ännu skrifwa något mera och tydligare, om det icke wore till fruktandes, att de säkre werldens barn efter sin wana måtte hämta ett dödligt förgift af sådan tröst. Dock så mycket will jag säga, om du, för brist på din skyldiga lydnad och på goda gerningar, skulle råka i twifwel om ditt nåda-wal och salighet, så wet att satan, den gamle lögnaren, är ej långt ifrån dig, utan sträfwar att förwända och förfalska det nåderika Evangelium, lögnaktigt föreställande dig, att du endast blir salig genom dina goda gerningar och fromma lefwerne, och måste du till en del wara din egen förloßare, hwilket är en stor försmädelse och spott emot Christi dyra förtjenst. På slika frestelser bör du swara, det du wäl wet, att du är en syndare; men derhos äfwen, att Christus är kommen i werlden att göra sådana syndare saliga. Om du annammar denna Jesum och öfwerlemnar dig honom igen; lefwer i honom; drifwes af hans Anda, om icke just wid hwart steg i synnerhet, dock i din hela wandel, sträfwande dagligen efter förbättring och förnyelse; så wet, att det är ingen fördömelse i dig; ty du är igenom tron i Christo Jesu, Rom. 8: 1.

4. §. Några Guds barn taga sig ock till äfwentyrs anledning till twifwel om sin salighet af sina helt sena och små framsteg i det goda. Det är wißt att det hörer nådaståndet egentligen till, att man beständigt wandrar framåt på himlawägen och icke stilla står. Hwilket senare är det samma, som gå tillbaka. Ty likasom ett skepp, som ligger i en stark ström, blifwer icke stilla, utan antingen med makt skall arbetas fram, eller drifwes det af strömmen tillbaka; så går det ej heller an att stå stilla i sin christendom. Och om man än kunde stå stilla, utan att tappa något, så är det dock icke til-

låtet, i anseende dertill, att hela wårt lif är en resa, ett lopp, en wandring; men intet stillaståënde. Hwarföre låter Gud oß blifwa så många år i werlden? Att wi skole tilltaga i helgelse. Det wore eljest bättre, att han straxt efter wår nya födelse och omwändelse toge oß bort ifrån werlden.

Men härwid bör dock göras några anmärkningar. Först tages i akt, att förr än man gör sig något bekymmersamt twifwel härom, må man wara förwißad, att man slätt intet kommer längre fram i Christendomen; ty det kan lätteligen ske, att man werkligen avancerar och gör framsteg, när man tror sig komma tillbaka, i det att den åtskillnad, som man märker emellan den närwarande och förflutna tiden, yppar sig endast deraf, att man nu har nogare kunskap om sig sjelf och sina fel, än man förr hade. Ännu en annan anmärkning härwid är, att när det säges: Den trogna går alltid fram: då förstår man slikt om hans hela lefwerne i allmänhet; men icke just om hwar och en särskild afdelning af hans lif. Man tager det för en afgjord sak, att när en trogen dör, så är han oförlikneligen längre framkommen i det goda, än han war i första ögonblicket efter sin omwändelse. Det gifwes werkligen tider, då en trogen af Guds synnerliga tillstädjelse mer tager af än till i gudsfruktan; men han hämtar det straxt in igen, hwad han har förlorat, och winner derjemte det till, som han icke förr hade.

Den tredje anmärkningen som bör iakttagas härwid, är denna: att fast ens framsteg är icke just så starka och kännbara, som man gerna önskade, så kan det dock wara en werklig och oförmärkt framgång. Ett friskt barn wäxer dagligen, fastän man icke hwar dag kan märka det, eller, såsom hos några, hwar månad.

Wisaren på ett ur går framåt alla ögonblick, men man ser eller märker det icke så noga, förr än en fjerdedels timma är förbi. Besinna detta, när du bekymrar dig om din släta framgång, så torde du hjelpas.

5. §. Ändtligen kan det wara en annan orsak till sådant bekymmersamt twifwel, nemligen, att själen ännu hänger för mycket wid de jordiska tingen. Och emedan denna jordiska kärlek är hufwudorsaken till synd och wårt förderf, så kan en christen, så ofta han finner den hos sig, lätt råka i bekymmersamma tankar. Men detta bör då betänkas: att ingen utan döden sjelf kan fullkomligt och i grund utrota sådana sinnesböjelser, och att nåden gör intet widare än att hon mer och mer förswagar och afskär kärleken till jorden, och böjer honom under Guds kärlek. Att stadfästa sitt hopp i sådant tillstånd, bör man icke blott betrakta slik swaghet i sig sjelf, utan hålla den emot kärleken till Gud. Är kärleken, längtan och lusten till det jordiska större, än kärleken till Gud och beredwilligheten att tjena honom; så står det icke wäl till med wår själ och wi hafwe alltför stor orsak till twiflan. Men älskar man Gud öfwer allting och är färdig att låta allt det fara, som strider emot hans kärlek, så kan den måttliga werldens kärlek, den nåden sträfwar att hålla i aga, så skadlig som han ock är, dock icke fördöma dem, som äro i Christo Jesu, dem som icke wandra efter köttet, utan efter andan. Wore det icke så, då blefwe ingen menniska salig.

V. Capitel.

Innehåll.

Här upplösas några flera ogrundade twifwelsmål hos fromma christna, såsom:

1. §. **Att de befinna sig andligen tröge och late;**
2. §. **Hafwa brist på kännbar ljuflig andakt;**
3. §. **Måste förnimma, att deras tankar icke hålla sig tillhopa, utan spridas under bönen;**
4. §. **Bönhörelsen håller sig tillbaka;**

5. §. **Djefwulen inskjuter hos dem onda och smädliga tankar;**
6. §. **De frukta för döden;**
7. §. **De frukta för affall ifrån tron och nådaståndet.**

1. §.

Några rätta trogna torde kanske twifla om sitt nådaständ och följaktligen om sin salighet, för det de finna sig understundom öfwerfallna af ett slags andelig lättja eller tröghet, då det synes så, som deras inwärtes menniska hade en leda, en osmak och wämjelse till bönen och andra gudaktighets-öfningar. Nu är det wäl wißt, att denna andeliga osmak och olust i sig sjelf är icke god, utan ganska stridig emot kärleken och tacksamheten till Gud, och den rätta hjertans tjenst wi äre honom skyldige. Det är ock sannt, att derest sådan leda till godt warade länge, och satte sig till en beständig hjertats disponent eller öfwerman, så blefwe det ett mycket ondt tecken, som kunde med rätta uppwäcka all fruktan och twifwel. Men det är af en hel annan beskaffenhet, när slikt allenast tager af och till, eller ganska sällan gifwer sig tillkänna, förnämligast när man sjelf derhos af hjertat förbannar och sträfwar emot denna lathet. Då är wäl rätt att bedröfwa sig deröfwer; dock har man ej orsak att derwid ängslas och alldeles fälla modet, utan endast tänka, att det går just på lika sätt med alla trogna Guds barn; ty det sker omwexling, likasom i naturens rike, äfwenså i nådens, med sommar och winter, natt och dag, köld och heta. Hit höra D. Müllers ord, i hans Kärlekskyß: "Förtwifler icke, I fromme, om I finnen eder något kalla i det goda. Blifwen icke försagde, eller fallen icke af, om edert hjerta icke så drifwes och drages af den helge Anda, som I gerna wille. Pröfwer eder, om I ären hjertligen bedröfwade öfwer sådan brist och allwarligen längten efter denna drift; ty då är detta just den helige Andas werk i eder."

2. §. Nästan af samma slag är de twifwel som uppkomma hos en del, ja, många trogna, öfwer brist på kännbar söt andakts och hjertats upplyftande i bönen. Sådane själar hafwa werkligen lust till Guds Lag och umgängelse med Gud, efter den inwärtes menniskan, de förödmjuka sig ock dagligen och ofta för sin Gud, med erkänsla af sin owärdighet, med lof, tack och bön &c. Men de förnimma icke så het eller brinnande andakt hos sig, så söta rörelser af kärlek till Gud, af umgänge med Gud, som de gerna wille, eller om det under tiden inträffar, att de på wissa tider förnimma någon stark upplyftning af andakt och kärlek, så äro de saliga ögonblicken allenast ganska korta, och deras hjertan blifwa strax kalla, efter deras tycke och mening. Hwarföre de, törhända, falla på sådana twifwelaktiga tankar eller willrådighet, att Guds Ande antingen wore wiken ifrån dem, eller ock att de aldrig hade haft den, utan i blotta inbillningar bedragit sig sjelfwa. För dem anföres följande till tröst:

Det gifwes en andakt, som är wäsendtlig och werklig, en annan, som owanligt och tillfälligtwis låter sig förnimma. Denna sista — såsom när wid wåra goda begär och andliga öfningar äfwen finnes ett ömt och bewekligt hjerta, gråt af kärlek och andra slika rörelser, som komma sinnena behaglige före — är ofta icke annat, än något som naturen kan trösta sig wid. Den wäsendtliga andakten är deremot egentligen icke annat, än en uppriktig hjertlig beredwillighet, att blifwa fast wid Gud i tro och kärlek, ödmjuka sig för honom, med erkänsla af sin mångfaldiga swaghet, med hjertlig tacksamhet lofwa honom och med barnslig lydned följa hans bud. Det hjerta, som till dessa ting finnes uppriktigt och beredt, och i sjelfwa werket utöfwar dem, fastän med stor matthet, dock med oswiklig längtan efter mera styrka; det hjertat är i sanning andäktigt, har gemenskap med Gud, och drifwes werkligen af hans Anda; låt wara, att det ock har sin del af andelig fattigdom, är omgifwet med mörker och anfäktnin-

gar. Deßa ting kunna wäl betaga oß Gudomlig tröst, men aldrig sjelfwa Guds nåd och kärlek.

Än mera: nåden wisar sig aldrakraftigast i slik swaghet, hwarest ingen kännbar tröst är för handen, då menniskan likwäl detta oaktadt blifwer stadig, håller sig fast och härdar ut, hwilket är trons rätta öfning. Salige äro de, som icke se, och dock tro, Joh. 20: 29. Derföre wet, fromma christen, att om du allenast med ett uppriktigt hjerta wandrar för Gud och begär att i allt ditt företagande och i allt ditt lidande underkasta dig Guds wilja, så kan denna din trofasta hjertans mening göra dig mer försäkrad, än all kännbar andakt och sötma, och wara dig en klippa, mot hwilken alla twifwel och griller måste brista och sönderslås. Det finnes en falsk glädje, och en falsk sötma, som är den rätta lik nog, och dock i sig sjelf allenast ett inbilladt och blindt werk: men det gifwes ingen sann helgelse, som icke hörer till Guds beläte och har Guds Andas wittnesbörd med sig. Satan kan förskapa sig i en ljusens engel; men kärlek till Gud och wår nästa, kan han icke efterapa.

3. §. Ännu gifwes det en annan orsak till twifwel, att ens tankar mycket söndras och kringspridas i bönen. Detta är för fromma själar en pina, och de hafwa stor olägenhet att hindra slik tankspriddhet. Det tänkande wäsendet, jag menar wår själ, är i sanning af naturen så lätt och flyktigt, att det synes fast omöjligt, ehuru stor möda man anwänder derpå, att hålla henne länge bunden till något wißt, fastän det wore helt wigtigt. Som nu slikt är en stor swaghet och mycket otillbörligt, att således i bönen wända den käre Guden nu ansigtet och nu ryggen till, så bör man förut noga samla tankarna tillhopa, samt genom detta och andra medel sträfwa, så wida möjligt är, att förebygga denna oordentlighet och göra henne mer och mer afbräck. Hwad ännu felar, bör man afbedja hos Gud, jemra och beklaga sig för honom. Men obilligt wore det, om sådan brist och swaghet skulle störta någon själ i klenmodighet och twifwel om nåd och barnarätt hos Gud, alldenstund de största

helgon klagat deröfwer, och ofta tillstått, att de icke, med all den möda de brukat, kunnat göra sig lösa derifrån.

4. §. Att bönhörelsen ej strart följer på bönen, gifwer också någrom anledning att twifla om deras nådastånd. De tänka på den blindas ord, Joh. 9: 31. Gud hörer icke syndare: men hwilken som fruktar honom och gör hans wilja, den hörer han. De tänka: O, derest wi wore Guds barn då kunde wår himmelske Fader omöjligen så länge förborga sitt hjerta för oß! Wi hafwe nu så lång tid anhållit om det och det; men ingen bönhörelse har följt derpå, och så widare. Det som widrigt är, har twärtom mött oß. Swar: 1. Att Gud i det timliga, ja, på wißt sätt i det andeliga, har icke lofwat sina barn någon oinskränkt bönhörelse, utan allenast lemnat oß frihet att underställa och framställa för honom wår åstundan, och så wänta utslag af honom, emedan wi icke sjelfwe wete hwad wi bedje; det är ock alldeles wißt, att Gud mången gång icke kunde straffa oß hårdare, än om han hörde wår bön och gjorde wår wilja. 2. Hafwe wi åtskilliga exempel på stora Guds wänner, hwilkas bön Gud alldeles afslagit. Moses omgicks så förtroliga med Gud, som en wän med den andra. Han bad en bön, hwilken till utseende war liten och lätt att bönhöra, och icke obilligt beden, nemligen, att han med resten af folket, måtte få gå in i det förlofwade landet; men förgäfwes! Han kunde icke winna denna ansökning; han måste dö i öknen. David, en man efter Guds eget hjerta, bad innerligen till Gud, att hans nyfödda son måtte få lefwa; men, nej! barnet måste dö. Ja, det som mera är, Fadrens enfödde Son, Jesus Christus, bad i sin menskliga natur i en bön i Örtagården, att den bittra kalken måtte tagas ifrån honom; men, nej! han måste dricka den, ehuru han dock war Guds Son.

5. §. Ännu en större orsak till fruktan och twifwel gifwes hos några trogna, i det de understundom förmärka hos sig skändliga och försmädliga tankar emot Gud, som

plösligt yppa sig i deras sinne, ej wetande hwarifrån de komma, och platt icke förnimmande deruti någon hjertans förnöjelse, utan mer ångest, bedröfwelse, wämjelse och afsky. Många theologer eller lärda mena, att slikt förstås med satans glödande skott, hwilka med trones sköld böra utsläckas, Eph. 6: 16.. Andre hålla det för en hemligt grodd frukt af wårt eget syndiga och af naturen otrogna hjerta, hwilket ibland gifwer sådant förgift ifrån sig. Det må wara hwad det will; det må komma innan eller utan ifrån; så är det dock en rörelse, som uppstiger och yppar sig, icke allenast utom, utan ock emot wår wilja, derföre är det icke heller med wårt nådastånd absolut eller rent ut stridande, och kan wäl injaga en fruktan hos Guds barn, men icke förorsaka dem någon beständig fruktan och twiflan om deras salighet. Jag har allaredan tillförene talt något om denna sak, 1 Delen 3 Cap. 4 §., och wisar således läsaren tillbaka dit. Dock sätter jag ännu detta till, att sådana arma och anfäktade själar, så framt de allenast af djupaste hjertats grund förblifwa sin Gud trogne, då kunna trösta sig wid Apostelen Jacobs ord: salig är den man, som tåleliga lider frestelse, Cap. 1: 12. Och med Pauli ord, Rom. 7: 17: Det gör nu icke jag, utan synden som bor i mig. En gerning tillskrifwes ju icke den, som lider den emot sin wilja, utan honom, som gör densamma. Derföre må de onda tankar, antingen de komma ifrån djefwulen, eller från wårt onda kött, hwaruti bor intet godt, alldeles icke tillskrifwas den arma lidande själen. Den rättfärdige Guden, som pröfwar hjerta och njurar, skall wäl weta att fälla en rättwis dom härutinnan.

Jag will gifwa ett exempel härtill, som förklarar saken. 5 Mos. B. 22: 25, sq. står det om en jungfru, som är sin brudgumme trolofwad, och har gifwit honom sin mun och sitt hjerta, likasom den trogna själen har öfwerlemnat sig Christo. Henne möter på marken en man, som wåldtager henne, emedan han är starkare än hon. Hwad för en dom afsäger nu en rättfärdig do=

mare häröfwer? Mannen, heter det, som låg hos henne, skall dö allena; men pigan skall du intet göra; ty hon gjorde icke synd, som är död wärd, likasom någon man wille sätta sig upp emot sin nästa och slå honom ihjäl, så är ock denna handel. Ty han fann henne på marken; den trolofwade pigan ropade och der war ingen, som frälste henne.

6. §. Torde hända det ännu finnes några själar, som twifla om sitt nådastånd och följaktligen om sin salighet, derföre, att fast en Christen har ingen billig orsak att rädas för döden, utan hellre med trogen längtan önska med Paulo, att skiljas hädan och wara med Christo; dock finna de, så ofta de tänka på döden, att dem kommer en skräck, grufwelse eller räddhåga på, hwilket de anse för ett farligt tecken och spå sig deraf en slät utgång. Här bör nu noga undersökas, hwilka de egentliga och synnerliga orsaker till slik dödsfruktan månde wara. Är det en sammanflickad kärlek till denna werlden och deß fåfängligheter, hwilka man ser sig genom döden blifwa beröfwad; då är den fruktan icke god, utan wisar, att hjertat icke är rättskaffens och lärdt att försaka werlden och sig sjelf. Fruktar man för den hjertrörande pina och de jemmerliga åthäfwor, som ofta märkes hos många döende; då är denna fruktan blott naturlig och i sig sjelf icke något ondt tecken till ett ondt tillstånd, men wäl till köttslig swaghet, i det man billigt borde, med mera mod och tapperhet, gå den sista fienden till mötes och sträfwa att fördrifwa dödsens bitterhet.

Men om denna fruktan kommer förnämligast genom eftersinnande af det, som i ett ögonblick följer på döden, nemligen en förestående dom och själens försättande i ett oföränderligt tillstånd; si, då bör noga undersökas efter orsaken, hwarföre man twiflar om ett lyckligt utslag wid domen. Twiflar man derföre att man icke håller Guds nåd och Jesu Christi förtjenst tillförlitlig och god nog till själens räddning, fast ångren öfwer synden wore uppriktig nog; så står själen werk=

ligen i fara, och denna bäfwande twiflan är en werklig otro, som gör Gud till lögnare och förnekar hans många goda löften. Men fruktar man för domen derföre, att man i stor ödmjukhet, eftertänksamhet och försigtighet icke håller sin bättring god nog, och är rädd, att man på sin sida icke har lagat wäl nog för sin själ att emottaga den allmänna och kraftiga Guds nåd; så är detta slags twifwel slätt intet tecken till fördömelse, såsom förut blifwit wisadt i 1 Del. VII Cap. 4 §. Jag håller före, att G. Sherlock har icke orätt, när han säger att många fromme swagtrogne själar frukta för den fara de aldrig komma uti, och i ett ögonblick, efter deras hädanfart, finna sig lyckligen bedragna.

7. §. Ändtligen kan ock ett Guds barn falla i bekymmersamt twifwel, förmedelst det man föreställer sig beständigheten i tron såsom osäker, och tänker: att jag nu är i nådens stånd, det finner jag, Gud ske lof! till min tröst; men ho wet, om jag icke i morgon, eller om en månad, eller efter ett år, kan falla af från tron och ett godt samwete? Så har det ju gått andra, hwilka hafwa begynt i Andanom och lyktat i köttet; hwilka trott till en tid; men i frestelsens tid äro de affallne derifrån? Ho will wara mig answarig för det, som kan hända mig innan min död? Och när jag icke blifwer trogen intill ändan, så har jag icke att förwänta lifsens krona, Upp. B. 2: 10.

Denna fråga har man alltid hållit för wigtig. Derföre wilje wi i hennes beswarande wara warsamma, att wi icke falle i någon orimlighet. Papisterna neka rent ut all wißhet i denna punkt, beropande sig bland annat på på deßa Augustini ord, De Civitat. Lib. 4. Cap. 12.: Fast några äro wißa om belöning för sin ståndaktighet, så äro de dock osäkra om sin ståndaktighet. Ty hwilken menniska wet, att hon skall framhärda intill ändan? De reformerte deremot hugga likasom med ett hugg twärt af all ting och af ett såkalladt owilkorligt beslut (absoluto decreto) göra denna slutsats, att tron, hwarest hon en gång är rätt inne, omöjligen kan höra

upp och förswinna, och följaktligen, att en troende har alldeles icke orsak att göra sig något twifwel i denna sak. Deremot är wår lära denna: Så mycket möjligt är, böre wi undfly begge deßa anförda meningar och alltså äfwen i denna punkt med lika warsamhet förebygga och hindra så wäl twifwel som säkerhet.

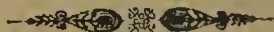
Att ju tron och rättfärdiggörelsen kan förloras, det kunne wi icke neka, när wi eftertänke Hes. 18: 24. Luc. 8: 13.; Cap. 22: 32; Ebr. 6: 6., och hwad på andra ställen mer talas derom, hwilket en bedröflig erfarenhet nogsamt stadfäster. Men att också icke skulden och orsaken till affallet är oförtjent eller ligger i något nådens undandragande på Guds sida, utan i en motwillig halsstarrighet och motstånd, på syndarens sida, det ses till en del af samma och föröfrigt af mångfaldiga andra Skriftens rum och ställen.

På denna grund bygger jag då följande slutsats: En trogen kan wara wiß på sin ståndaktighet härefter, hwad ståndaktighetens medel angår, nemligen Guds nåd, den will icke Gud undandraga oß, så länge man begär henne; ty Guds gåfwor och kallelse äro sådane, att han kan dem icke ångra, Rom. 11: 29. Men som Guds nåd ej längre har makt öfwer en menniska, än så länge hon gifwer densamma rum, och icke motwilligt sträfwar deremot; si! så bör menniskan ock, för att komma till en fullkomlig wißhet, föreställa sig, det hon aldrig skall uppsåtligt emotstå nåden. Säger då någon: Ja, denna willkorliga wißhet är mig icke nog, eller gör icke tillfyllest, då swarar jag: Den bör dock åtminstone, utom wid swårare anfäktningar, när du icke rätt kan göra öfwerslag, eller pröfwa tillståndet, wara dig nog; och det gagnar dig icke att hafwa annan wißhet, emedan denna kunde föra dig till säkerhet. Men den willkorliga wißheten är salighetswägen helt nära och håller hjertat helt wakande och bedjande, ja, wid det du betänker att striden icke ännu har ända, warnas du att icke lägga harnesket för tidigt af. Kom ihåg Apostelen Pauli exempel: han war nog försäkrad om sin beständighet, då han sä=

ger, Rom. 8: 38, 39: Jag är wiß på, att hwarken död eller lif, eller englar, eller förstadömen, eller wäldigheter, eller de ting, som nu äro, eller de ting, som tillkomma skola, eller höghet, eller djuphet, eller något annat kreatur, skall skilja mig ifrån Guds kärlek, som är i Christo Jesu, wårom Herra. Dock war denna wißhet icke så absolut, eller sträckte sig så wida, att han derföre skulle låta christlig wakſamhet och daglig förnyelse upphöra; ty så heter det i 1 Cor. 9: 27: Jag späker min lekamen och underkufwar honom, på det jag icke predikar androm och warder sjelf straffelig. Här se wi ju ögonskenligt, att Apostelen anser sin förkastelse som en ting, som icke är omöjelig, om han weke af från den wäg han hade begynt.

Nu, min christen, arbeta på din salighet med fruktan och bäfwan. Håll det du hafwer, att ingen tager din krona. Twifla ingalunda på Guds trofasthet; ty den förblifwer, fast berg och högar weko. Men om du i något afseende twiflar på dig sjelf och på din willighet att blifwa oförryckt i det goda, så kan just detta wara ett medel att göra dig beständig; men derest ej något bekymmer finnes hos dig, då har frestaren snarare tillfälle att bedraga dig. Jag anser i denna del ditt twifwel som en försigtighet, och detsamma är dig högst nyttigt, då du allenast icke går för wida och onödigt låter din ro i Gudi förstöras. Skulle det ske, så ställ ditt hjerta tillfreds igen med deßa heliga språk: Likwäl blifwer jag städse wid dig; ty du håller mig wid mina högra hand, Ps. 73: 23; och Joh. 10: 27—29: Min får höra mina röst, och jag känner dem, och de följa mig. Och jag gifwer dem ewinnerligt lif, och de skola icke förgås ewinnerliga; ingen skall heller rycka dem utur mine hand. Min Fader, som mig dem gifwit hafwer, är större än alle; och ingen kan rycka dem utaf min Faders hand. Detta är ett löfte, hwilket man icke will förlora eller bortbyta för hela werldens håfwor. Och åter 1 Cor. 1: 8, 9: hwilken (nemligen Jesus Chri=

stus) ock eder stadfäster intill ändan, att I ostraffelige ären på wårs Herras Jesu Christi dag. Hwaraf wet Paulus detta? Jo: Gud är trofast, genom hwilken I kallade ären, till hans Sons Jesu Christi, wårs Herras, delaktighet. Likaledes 1 Theß. 5: 24: Han är trofast, som eder kallat hafwer, den det ock wäl fullbordar. Och Phil. 1: 6: Jag förser mig detsamma, att den uti eder ett godt werk begynt hafwer, han skall det ock fullborda intill Jesu Christi dag.

Bihang,

Bestående i en kort låswärd afhandling af Petrus Molinæus **om den råttfårdiggörande trons wåsendtliga art och beskaffenhet.** Hwilken skrift jag för ämnets likhet så mycket mera fått anledning att öfwersätta ifrån fransyskan och härwid bifoga, som jag med förundran sett, att den som öfwersatt bemälte Auktors andra skrifter på tyska, särdeles den lilla wackra boken La Paix de l'ame et le Contentement de l'esprit, wid hwilken följande afhandling i alla fransyska editioner är bifogad, har utelemnat densamma och icke aktat wärdig sin öfwersättning, då den likwäl, efter mina och många andras tankar, det wisserligen förtjenar. Som också ibland andra D. Fredric Adolph Lampe, S. S. Theologie Professor Ordin. i Utrecht, i ett bref till mig af den 9 April 1726, skrifwer om bemälte Molinæi afhandling sålunda: Lætor etiam, te incidisse in elegantem piamque Molinæi de fide Tractatiunculam, quæ plane et meo et optimorum inter nos Theologorum palato sapit, quæque ita se habet, ut ex illa rite collata, principiisque, quibus nititur, ad casus specialiores applicatis, facilis sit ad quæsita, de quibus mentem meam explorare voluisti, responsio. Jag har då öfwersatt den, så godt jag kunnat, och på de ställen, der nödigt aktades, upplyst och bestyrkt henne med några anmärkningar. Öfwersättningen är skedd efter den Amsterdamska upplagan af år 1667.

Den råttfårdiggörande Trons wåsendtliga art och beskaffenhet.

Den saliggörande trons art och natur föreställes ganska wäl i de nederländska reformerta kyrkornas trosbekännelse, när det heter i den 22 artikeln: **Den sanna tron är den, som omfattar Christum med all hans förtjenst, tillegnar sig honom såsom sin Frälsare, och utan honom söker intet.**

Men de som beskrifwa tron genom en wiß försäkran, hwarmed den troende beständigt tror att hans synder äro honom i Christo tillgifna, de hafwa efter mitt tycke icke nog wäl begripit trons art, och synas mer hafwa welat beskrifwa trons fullkomlighet än hennes natur.

Just likasom det wore en oriktig beskrifning på en menniska, om man sade: En menniska är ett sådant djur, som har en god själ, en wäl skapad kropp, stort förstånd och oförliknelig skönhet, och tillika är i sina blomstrande ungdomsår; ty deße egenskaper peka på personens fullkomlighet, men icke på naturen, i det slägte han är utaf. Ett litet barn är ju rätt så wäl en menniska, som deß fader, och en wanskaplig person icke mindre en menniska än en dägelig. Alltså, säger jag, warder tron illa beskrifwen genom en full och wiß försäkran om wår salighet i Christo, nemligen hos hwar person i synnerhet, medan den fulla och fasta försäkran är wäl den högsta grad och fullkomlighet, men icke den wäsentliga beskaffenheten af tron; ty den består egentligen i deßa tre stycken, som i bemälte tros-bekännelse innefattas: 1. **Att omfatta Christi förtjenst;** 2. **Tillegna sig honom såsom sin Frälsare;** och 3. **söka ingen salighet utom honom.** Men detta finnes ju äfwen hos den som fruktar och bäfwar; och ho will neka, att ju den besatte drängens fader hade den saliggörande tron, då han under flytande tårar sade:

Herre, jag tror, hjelp min otro. Och sannerligen är det mycket oförsigtigt gjordt att förehålla barn och enfaldigt folk en sådan beskrifning på tron, att hon är en trogen själs fasta tillit och fulla försäkran, att deras synder äro dem genom Christum tillgifna. Ty det är ju att lära ett mästerstycke eller med ett språng komma ifrån det nedersta trappsteget uppå det öfwersta. Deraf sker det ofta, att de som nyligen kommit till tron, blifwa strart i begynnelsen afskräckte och låta modet falla; ja, att många, som äro komne ett långt stycke fram på trons wäg, hafwa jämmerliga samwets-plågor, emedan de tänka, att utan den fasta försäkran om deras salighet är ingen tro till *), då likwäl den samma som oftast låter sig rikligen finna hos dem, som äro minst tillfreds med sig sjelfwa; i synnerhet som det är omöjligt att werkligen och hjertligen bekymra sig öfwer brist på tro, utan att hafwa tron, eller är omöjligt att känna, det man har allenast en liten del af tro så framt man icke först äger deß sanna wäsende. Dock ware det långt ifrån oß, att wi med de påfwiska skulle föra folket allenast till twiflan och wankelmodighet och beröfwa tron sin wißhet och fasta tillit, hwarpå all

*) När wår salige Luther talar om tron, så nämner han henne merendels af den wißa, fasta och fridgifwande wißheten, hwilket Chemniz in Loc. de Justif. wisar att det är allenast den saliggörande trons frukt och påföljd; men icke hennes wäsendtliga art och beskaffenhet. Nu må ingen tänka, att det Molinæus här föregifwer, i ringaste måtto skulle strida emot Luthers Lära; ty som wid Luthers tid den Papistiska twifwel-tron, tillika med många andra willfarelser, hade insmygt sig i christendomen, lika som ingen kunde komma till försäkran om Guds nåd, utan måste beständigt frukta för något deremot; så har han icke utan skäl ifrigt yrkat på den otwifwelaktiga och himmelfasta förtröstan, eller, som wi den förut kallat, fiduciam triumfantem, som är trons högsta grad, och aldramest strider emot de Påfwiskas twiflan. För öfrigt äro Luthers skrifter här och der så fulla af tröst för swagtrogne, som man någonsin kan åstunda, och wika icke ett hårsmån ifrån detta Molinæi system.

wår tröst ligger. Twärtom förmane wi en trogen mycket mer, att han skall sträfwa med alla krafter, att han måtte ernå wißhet och fast försäkran derom, att Gud är försonad med oß i Christo. Wi läre, att man icke skall uppehålla sig med en allmänlig kunskap om Christo och hans wälgerningar; ty denna är de påfwiskas oriktiga, odugliga och fruktlösa tro. Wi läre, att man skall tillegna sig Christi wälgerningar så stadigt och fast, som möjligt är, och när man ändock finner förtröstan och tillförsigten swag och skröplig, bör man hos Gud anhålla med allwarlig och oaflåtlig bön, att han wille tala om frid till wåra själar och att hans Anda måtte gifwa wår anda wittnesbörd, att wi äre Guds barn, Rom. 8: 16.

Denne Guds Ande är löftets helige Ande och wår arfs-pant, Eph. 1: 14. Derföre är ock denne Anden så ofelbar som Gud sjelf; ty det är Gud, som talar i wårt hjerta. Och så må wi då hafwa en afsky för Bellarmins mening i hans tredje boks 9:de Cap., der han säger om rättfärdiggörelsen, att den helige Andes wittnesbörd förer allenast med sig en förmodlig och rimlig wißhet.

Men för att komma längre fram och beskrifwa den rättfärdiggörande trons egentliga natur inom sina egna gränsor, så bör man noga märka den åtskilnad, att förtröstan på Gud är af twenne slag: 1. Den första är den, med hwilken wi tage wår tillflykt till Gud, stödje och förlite oß på honom. Om denne talar David, Ps. 31: 2: Herre, jag hoppas på dig. Och Esaias, Cap. 50: 10: Han skall hoppas på Herrans namn och fast förlåta sig på sin Gud. 2. Den andra förtröstan på Gud består i den helige Andas wittnesbörd och att Gud i sin Son Jesum Christum är försonad med oß, att det ewiga lifwet hörer oß till, af hwilket allt kommer samwetsfrid och en helig säkerhet i oß. Denna tillförsigt är en werkan af den första; ty denna ordning finne wi wäl i akt tagen. 1 Joh. 5: 13: Detta hafwer jag skrifwit eder, som tro i Guds Sons

namn, på det I skolen weta, att I hafwen ewinnerligt lif, och på det I skolen tro i Guds Sons namn. Se här på twå åtskilliga ting: 1. Att tro på Sonen. 2. Weta, att man har det ewiga lifwet. Och wißt är det första orsaken till det sista. Ännu finne wi ett annat rum af lika beskaffenhet. Eph. 3: 12: Genom hwilken wi hafwe dristighet och tillgång med all förtröstning genom tron på honom. Här se wi åter, att wår tro på Christum samt wår dristighet och tillgång i tron är åtskild, likasom orsaken och deß werkan.

På denna twäggehanda slags förtröstan är det fördenskull en likadan åtskilnad, som på en ansökning och det derpå följande swaret; som på längta och ernå, söka och finna. Wid den första förtröstan fatte wi Guds löften, och wid den andra beseglar Gud dem i wåra hjertan. För att hjelpa wårt begrepp, så låt oß kalla den första en tillflykts och den andra en kännbar förtröstan. Den första flyr till Guds nåd i Christo Jesu och den andra förnimmer samma nåd beseglad i hjertat; hwilket således är twå alldeles åtskilda ting.

För att skaffa denna heliga läran något mera ljus, hwilket jag icke finner ännu nog hafwa så uppklarnat i församlingen, som det borde, och för att trösta bedröfwade själar, tillstår jag, att blotta förtröstan och tillflykten, eller hjertats böjelse, som i sitt trångmål och nöd griper efter Guds nåd i Christo, den är egentligen rättfärdiggörelsens medel, eller forma fidei essentia, och dertill gifwer jag följande orsaker:

1. Att löftena äro icke gifne åt den sista, utan åt den första slags förtröstan. Ap. G. 2: 21: Och skall ske, att hwar och en, som åkallar Herrans namn, han skall blifwa salig. Matth. 11: 28: Kommer till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, och jag will wederqwecka eder. Joh. 6: 37: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Här se wi ju, att löftet är gjordt för den som kommer och tager sin tillflykt till Gud igenom Christum. Men att försäkran om saligheten icke skulle gifwas åt några andra, än åt dem, som

med frimodighet komma dertill och hafwa Guds Andas wittnesbörd *) hos sig om sin salighet, det finner jag ingenstädes i skriften. Ty alla de befallningar och exempel på en helig frimodighet och wißhet om sin salighet, hwaraf skriften är full, tjena till att styrka tron och göra henne fullkomligare, så wäl som ock till att öfwertyga wederparterne, som lära oß twifla och icke tro. Men af allt detta följer icke, att menniskan skulle blifwa rättfärdig genom wißhet om sin salighet.

2. När wi se noga på saken, så äro löftena gifne, icke åt dem som finna, utan åt dem som söka, i anseende dertill, att finnandet är en belöning för sökandet. Matth. 7: 7: Söker, så skolen I finna. Och det skulle wara orimligt att säga, att det ewiga lifwet skulle allenast lofwas åt dem, som det samma redan funnit. Den som genom den helige Andas wittnesbörd är försäkrad om sin salighet, han har densamma allaredan funnit. Och om alle trogne i alla tider funne denna saligheten beseglad i sina hjertan, så behöfde de icke mera löften. Men emedan wår tro är swag och olika, så behöfwe wi ännu söka det wi redan funnit.

3. Och i sanning, de som binda den rättfärdiggörande tron wid kännbar försäkran om saligheten, förstå sig icke sjelfwa rätt; ty det är, likasom de wille säga: på det du må blifwa rättfärdiggjord inför Gud, måste du känna och förnimma, att du är rättfärdiggjord. Men denna sats strider emot sunda förnuftet; ty man

---

*) Författaren syftar här ganska tydligt på det förut i den andra delen af denna min betraktelse beskrefne testimonium Spiritus Sancti directum & expressum, hwilket icke strax blifwer alla rättfärdiga och troende själar meddeladt, som redan är wisadt. Men när det frågas, om den helige Andas indirecta wittnesbörd, hwarigenom en drift till bönen, till strid emot köttet, och till andra sådana goda rörelser hos oß warder ådagalagd, då må ingen neka att ju sådant bör wara allmänt och, utom anfäktningen, höra alla rätta trogna till.

bör ju wara rättfärdiggjord inför Gud, innan man kan förnimma rättfärdiggörelsen. *)

---

*) Det finnes en hop författare, som starkt yrka på en wiß och fast försäkran om undfången syndaförlåtelse, änskönt samma försäkran är allenast ett consequens justificationis, som icke just alltid följer straxt på förlåtelsen, och aldraminst är ett föregående medel till rättfärdiggörelsen, hwilket, som Molinæus rätt wäl anmärker, wore orimligt, och, som man säger, att spänna wagnen för hästarne. Derföre får ingen sina synders förlåtelse, att han gerna tror densamma, utan derföre tror han den, emedan han den erhållit. De påfwiske göra oß förwändskull orätt, när de beskylla oß för ett absurdum, besynnerligen Wazquetz in Secundæ Disp. CCIX. Cap. I. n. 1. Fidem justificantem sectarii dicunt esse illam privatam fidem, quæ circa promissiones nobis factas ita versatur, ut quisque credat aut confidat, peccata omnia per Christum sibi esse remissa. Deßa ord hafwa både sanning och osanning med sig, allt efter som man will förstå dem. Papisten syftar endast med dem till wår skam, och will säga: Se huru besynnerliga lutheranerne äro. De lära att man skall få syndernas förlåtelse, derigenom att man tror synden allaredan wara förlåten. Frågar jag: Huru skall jag begynna, att jag måtte blifwa rättfärdiggjord och få Guds nåd, så säga de: tro allenast att så är. Är det icke en orimlig sak? En som icke ännu är rättfärdiggjord skall likwäl tro, att han så är, på det han så må blifwa. Men der diktar man och skyller på oß en mening, som näppeligen någonsin fallit oß in i tankarna. Wi wete, att den troende tillförsigten yttrar sig på twå sätt wid rättfärdiggörelsen. Före rättfärdiggörelsen är denna tillförsigten directe ställd på Christum. Efter rättfärdiggörelsen beropar han sig på den allaredan undfängne nåden, och reflexe sött derpå hwilar. I så måtto har den saliggörande tron twänne förrättningar wid wår rättfärdiggörelse. Först, när syndaren har ångrat sin synd, och sett efter de evangeliska löften, så blifwer tron af den helige Ande upptänd i menniskans hjerta, och hon upplyfter då den arma syndarens hjerta, och drager det till Christum, att den bedröfwade menniskan med innerlig längtan fattar och griper till Herran Jesum med all hans förtjenst, och ungefär således tänker i sitt hjerta: O Guds Lamb, som borttager werldens synder, din förtjenst, ditt blod, din död kommer mig tillgodo i denna ångest och nöd. I dina heliga sår skyler jag mig, i din öppna sida försänker jag mig. Emellan mig och Guds dom ställer jag

4. Derföre är det nödigt att gifwa akt på en dubbel trons förrättning. Den förra heter Actio directa, med hwilken wi omfatte Christum, och den andra actio reflexa, med hwilken wi känne wårt eget tillstånd och förnimma, att wi äro fattade af Christo. Wid den förra, egentligen att tala, tro wi på Christum; men wid den sednare försäkre wi oß, att wi tro, och den tron som har fattat Christum faller liksom sakta och angenämt tillbaka på sig sjelf. Men nu finnas många, som werkligen hafwa fattat Christum, fast de icke tillika känna, att de honom fattat, hwilka icke desto mindre äro rättfärdiggjorde. Ty oemotsägligen blifwe wi rättfärdiggjorde genom Actio directa, och icke genom reflexa, eller, wi blifwe rättfärdiggjorde icke derföre, att wi känne det wi tro, utan derigenom att wi tro.

---

din död, ditt lidande och tillfylleståörelse. I sådan längtan och tillförsigt till Christum yttrar sig tron först i wår bättring. Det är den rätta trons första göromål, och så snart det gått för sig, så går ock rättfärdiggörelsen för sig hos Gud i himmelen, att Gud på den arma syndaren bewisar och uppfyller sitt heliga evangelium, förklarar honom för rättfärdig, och frisäger honom ifrån fördömelsen, för Frälsarens skull, hwilket han i tron omfattat. Derpå, och sedan rättfärdiggörelsen är skedd, yttrar sig tron i det andra göromålet; ty när den botfärdige således igenom tron är rättfärdiggjord inför Gud, så uppstiga hos honom frimodighet, ro och frid i samwetet, att den botfärdige håller sig nu för rättfärdig; berömmer och tröstar sig af den i Christo undfångna Guds nåd. Det går då icke så till med rättfärdiggörelsen, att jag skulle säga till en som är bedröfwad öfwer sina synder: tro att dina synder äro dig i Christo tillgifna. Nej, att synden är tillgifwen, det tror menniskan efter sin rättfärdiggörelse. Men till en syndare, som nu först ångrar sin synd, säger jag: Se på Herran Jesum Christum, som för dig har betalt. Begär du hans nåd, beropar du dig på honom, annammar du honom och förer honom med dig inför Guds domstol, så will Gud göra dig rättfärdig. Således må den fattiga syndaren fatta Herran Jesum, och tillegna sig hans heliga förtjenst, och då blifwer han derpå rättfärdiggjord. Derefter, när han är rättfärdiggjord, så kan han tro i Guds namn, att han fått nåd i Christo.

5. Således måste man noga märka, hwad det är att tro till salighet, nemligen icke annat, än taga sin tillflykt till Gud igenom Christum, hwarpå wi hafwe ett märkligt språk i Joh. 6: 35, der Jesus säger: Jag är lifsens bröd; hwilken som kommer till mig, han skall icke hungra, och hwilken som tror på mig, han skall aldrig törsta. I deßa ord är det ju tydligt, att tro och komma betyda ett, och der lofwas det ewiga lifwet allom dem, som taga sin tillflykt till Christum. Äfwen så i den 37 versen: Den till mig kommer, honom kastar jag icke ut. Och Matth. 11: 28: Kommer till mig, I alle, som arbeten, &c.

Efter nu de swårare ord skola förklaras genom de tydligare och icke de tydligare genom de swårare, så säger ju både förnuft och billighet, att tro bör förklaras genom komma och icke komma genom tro.

6. Erfarenheten lärer oß, att månge komma till Christum och allwarligen omfamna honom, hwilka likwäl icke i många år kunnat förnimma någon tröst i sin själ. Men att deßa werkligen och allwarligen hafwa fattat Christum, ses nogsamt deraf, att de kunnat hålla alla samwetsförskräckelser ute och alla anfall af sin sinnes-oro och öfwergifwa icke det de en gång fattat, utan motarbeta alltjemt sin ängslan, sägande med Propheten Esaia: Jag hoppas uppå Herran, den sitt anlete för Jacobs hus bortgömt hafwer; men jag wäntar efter honom. Det är ingen twifwel, att ju sådana menniskor äro rättfärdiggjorde, fastän de icke finna det hos sig; ty detta språk är fast mer än himmel och jord: Det skall ske, att hwar och en som åkallar Herrans namn, han skall blifwa salig. *)

*) Detta ganska tröstliga språk, som dock icke bör tagas för ett skrymtaktigt rop: Herre, Herre; utan skall förstås om den botfärdiga själens allwarliga längtan och rop; detta språk, säger jag, tyckes den helige Anda wilja hafwa för oß rätt predikat och i hjertat intryckt, emedan han har upprepat det på 3 ställen i den heliga skrift, nemligen Joels 3: 5. Ap. G. 2: 21. Rom. 10: 13.

7. Jag säger ännu en gång, att trons kraft yttrar sig aldramest der, hwarest denna Actio reflexa, hwaruti den söta samwets-friden består, icke låter märka sig. Det är icke underligt, om wi förlite oß på Guds godhet den tiden, när Herren säger till wår själ: jag är din hjelp, Ps. 35: 3. Men det är berömligt och undranswärdt, om wi hålle oß fast wid Gud, när han skyler sitt ansigte för oß. Så gjorde Job, då Gud fördolde sitt ansigte för honom och höll honom för sin fiende, Cap. 13: 24. Då han måste bita sitt kött med sina tänder, och sätta sin själ i sina händer, v. 14. (Efter några uttolkares mening måtte han hafwa bitit sig sjelf i sitt kött för olidelig smärta, då hans själ war färdig att fara honom ur händerna, såsom en fogel.) Dock likwäl höll han sig fast wid Gud med det lilla lif, som war i honom, och trodde twärt emot det han förnam och kände, sägande: Si, om Herren wille döda mig, så skall jag likwäl hoppas på honom.

8. Och emedan tron är en wiß förlåtelse på det man hoppas, och icke twifla på det man icke ser, Ebr. 11: 1, så kan man icke neka, att det ju är att hafwa tron, när man fattar Guds nåd i Christo, änskönt man hwarken ser eller känner densamma. Men de som genom den helige Andes inwärtes wittnesbörd hafwa hunnit till en sådan tro, som är full af ljus och tröst, de wandra icke blott i tron, utan i wißt afseende äfwen i åskådande.

Jag håller då före, i kraft af deßa anförde orsaker, att den wäsendtliga delen, som man eljest äfwen kallar trons rättfärdiggörande art och beskaffenhet, består i wår tillflykt till Gud igenom Jesu Christi förtjenst; men icke i hwar och en menniskas enskilda försäkran för sig sjelf om sin salighet. Ty ehuruwäl deßa twå ting hänga med hwarandra tillhopa, så att wår tillflykt till Gud igenom Christum icke kan wara i alla måtto fullkommen, förr än den i oß har werkat en wiß försäkran om wår salighet; så blefwe wi likwäl icke rättfärdiggjorde genom samma wår försäkran om

wår salighet, utan genom wår tillflykt till Christum. Ty den rätta orsaken hwarföre wi blefwo rättfärdiggjorde är, att wi söke wår salighet i Christo, och alldeles förlita oß på honom, hwilket man ju ock kan göra med fruktan och bäfwan, utan att wara wiß på utslaget, likasom en ogerningsman alldeles öfwerlemnar sig till konungens nåd, ehuru han är i stor ångest för att mista sitt lif. Dock har han stadigt föresatt sig att på ingen annan wäg söka sin frälsning.

Jag kan wäl icke neka, att ju twiflan är en stor swaghet i tron. Men det är twå slags twiflan. Den ena (som eljest borde kallas en förskräckelse) är, när en troende råkar i twifwelsmål om sin salighet; men likwäl derunder håller sig fast till Gud och icke tager i betänkande, om han skall förlåta sig på honom eller ej. Wi hafwe häruppå ett exempel i lärjungarne, hwilka, då stormen ängslade dem, ropade till Jesum, som låg och sof bak i skeppet: Herre, fräls oß, wi förgås. Den andra twiflan är, när hjertat studsar och wet icke, om det skall taga sin tillflykt till Gud eller icke. Af detta senare slaget war konung Jorams twiflan. 2 Kon. B. 6: 33: Si, detta onda kommer af Herranom: hwad skall jag mer wänta af Herranom? Denna sjukdom är dödlig, och de äro ganska få, som ifrån den warda helbregda, när det först kommer så wida med dem, att de fattat en ond tanka om Gud, och hafwa likasom någon widrighet emot honom. Men det första slags twiflan kan rätt wäl bestå med den rättfärdiggörande tron, likasom swaghet är tecken, att det ännu är lif i menniskan. Den som har bekymmer och twifwel om sin salighet, han har ock någon gudsfruktan hos sig, änskönt han något mißbrukar densamma och förwandlar henne till förskräckelse. Ware hur det will, så är denna gudsfruktan en werkan af tron. Jag finner då, att det är en farlig lära, när man föregifwer att trons rättfärdiggörande art och beskaffenhet är att wara försäkrad om sin salighet. Derigenom äro många fallne i djup förtwiflan, och för en theolog, som har denna

mening, är det omöjligt att tillfridsställa och trösta ett förskräckt samwete, så framt icke han skall kullkasta sin egen lärosatts; ty han måste dock omsider tillstå, att tron har sina skiften, och att menniskan icke frälsas genom någon wißhet i sin tros föremål, som är Gud, hwilken för Christi skull är oß nådig. Framdeles och så länge samwetet tager sin tillflykt till denna fasta grund, är det utan fara; och den bäfwande tron är wäl sjuk, så länge hon icke fröjdar sig i sin Gud, men likwäl ännu lefwande, så länge hon stödjer sig wid Gud.

Det som har gifwit anledning till denna willfarelse är, att man icke rätt förstått deßa Jakobs ord, Cap. 1: 6, 7: **Han bedje i trone, intet twiflandes: ty den der twiflar, han är såsom haffsens wåg, som af wädret drifs och föres. Sådan menniska tänke icke, att hon får något af Herranom.** Af detta språk slutar man ganska illa, att hwar och en som har någon twiflan och fruktan hos sig, må icke wänta någon rättfärdiggörelse. För det första kunde man säga, att Apostelen på detta stället talar om dem som längta efter wisdom, men icke efter salighet; men Apostelen må förstå med wisdom hwad han will, så tager den följande versen bort all owißhet. En twesinnad man (egentligen en menniska med ett dubbelt hjerta) är ostadig i alla sina wägar. Häraf förstås, att Apostelen talar om en menniska, som icke uppriktigt hänger wid Jesum, utan delar sitt hjerta emellan den falska och sanna religionen och twiflar tillika, om hon skall förlita sig på Gud eller icke. Men den swagtrogna förtjenar icke detta hädenamnet, att man skulle kalla honom en menniska med twå hjertan, så länge han förlitar sig på Gud i Christo, med ett uppriktigt hjerta, och söker icke salighet i någon annan, fastän han bäfwar under sin tillförsigt och har icke ernått den rätta graden af full wißhet. Detta will jag ännu säga, att det finnas andra lika så klara och oswikliga witnesbörd för den rättfärdiggörande tron, förutan denna wißhet om saligheten, och det äro alla helgelsens gåfwor, som komma ifrån tron, såsom

ur deras källa; ty tron werkar genom kärleken, Gal. 5: 6. Och i gemen, hwar I finnen en Christlig mildhet, en oskrymtad gudsfruktan, en brinnande kärlek, en uppriktig ifwer för Guds ära, då kunnen I fritt säga om en sådan menniska, som Jacob säger om Abraham: Ser du, att tron hafwer medwerkat i hans gerningar, och att tron är fullkomlig worden af gerningarne. Ty allt hwad godt är i oß, det är trones werkan. För öfrigt, på det ingen skall skylla mig före, att jag tager all twiflan i förswar, så säger jag widare, att den fasta tillförsigten är icke allenast rättfärdiggörelsens fullkomlighet, utan äfwen sjelfwa hennes natur. Men emedan tron har ett dubbelt föremål och ögnamärke, nemligen Christum och hans wälgerningar; så är den fasta tillförsigten icke lika nödwändig i hwartdera hänseendet. Christus är trons första ögonmärke; saligheten är det andra. Hoppets första och egentliga afsigt faller på de tillkommande ting. Rom. 8: 24: Men tron är på det närwarande. Guds kärlek i Christo är trons enda föremål och ögonmärke, ty saligheten skall den troende hädanefter besitta; men Christum åtnjuter han allaredan i närwarande tid.

Således är det då till rättfärdiggörelsen alldeles nödigt, att man med stor tillförsigt fattar och oryggligen håller sig wid trons första föremål, och det heter en fast förtröstan, när man stödjer sig wid Christum, den rätta grunden, och likasom med en helig enwishet håller sig fast, om man än skulle stå i någon fruktan och twifwel om andra ting, som man har för ögonen. Men den som icke med en wiß tillförsigt fattar trons första och förnämsta föremål, han är twehjertad, och icke i det tillstånd, att han kan rättfärdiggöras, och han må icke tänka, att han får något af Herranom, förr än han gjort deßa twå ting: Först och för all ting trott och tagit det för en otwifwelaktig sanning, att i ingom androm är salighet, än i Christo Jesu, och att intet annat namn under himmelen är menniskom gifwet, i hwilko wi skole salige blifwa. Apostl. G. 4: 12.

Dernäst stödjer och förliter han sig af hela hjertat på Christum och öfwerlemnar sig honom hel och hållen. Är denna tillförsigt icke fast, så har tron icke hunnit till sin rättfärdiggörande egenskap. Och änskönt en sådan menniska kunde blifwa rättfärdiggjord inför Gud, så är dock hennes rättfärdiggörelse icke ännu beseglad i hjertat och hon kan icke wara försäkrad om densamma, förr än hon finner deßa twå ting hos sig, nemligen en wiß försäkran, att intet namn under himmelen är, i hwilket wi kunne salige blifwa, utan i Jesu namn. Angående trons andra ögonmärke, nemligen saligheten, så bör man ock fatta den med en wiß tillförsigt. Men om så skulle wara, att denna tillförsigten ej funnes så alldeles fast och wiß, så följer derföre icke, att det är ingen rättfärdiggörande tro förhanden, så framt allenast samwetet med fast förtröstan fattar det första föremålet, som är Christus med sin förtjenst. Ty att menniskan rättfärdiggöres, det sker genom tillförsigt och förtröstan på Christum. Denna förtröstan om saligheten har sina omwexlingar; men förtröstan på Christum lemnar ändtligen, inom kortare och längre tid, efter sig salighets förtröstan, och felar aldrig deruti. Ty när wi äre rättfärdiggjorde genom trone, så hafwe wi frid med Gud genom wår Herra Jesum Christum.

Men Gud gifwe oß nåd, att wi må behålla den begynta tron intill ändan, Ebr. 3: 24, och se på Jesum, som trona begynt och fullkomnat hafwer, Ebr. 12: 2, försäkrade derom, att den som ett godt werk i oß begynt hafwer, han skall det ock fullborda in till wårs Herras Jesu Christi dag. Honom, tillika med Fadrenom och den helige Anda, ware ära och pris i ewighet. Amen.

Beslut.

Så har du här, käre läsare, mina tankar om tron samt hennes kraftiga förnimmande och förnuftiga pröfning.

Uti närwarande tids mängd och mångfaldighet af böcker hade jag wäl icke sammanskrifwit denna bok, om jag ej oförgripligen hållit före, att detta högst wigtiga ämnes afhandling, på detta sätt, såwida mig är bekant, icke af någon blifwit utgifwen; och skulle det, då jag först begynte söka wißhet om min tro och nådastånd, warit mig kärare än någon ting i werlden, om någon hade gifwit mig en bok, hwars innehåll hade warit öfwerensstämmande med denna.

Dock tror jag nog, att så wäl min bok, som min ringa person, icke allenast lärer finna wälsinnade wänner, utan ock obetänksamma tadlare. Deßa sista gifwer jag att betänka, att jag aldrig oroas deröfwer i mina tankar; jag gifwer mig icke heller ut att blifwa de lärdas lärare, utan att gå sådane själar tillhanda, som i sin enfaldighet sträfwa efter saligheten, i synnerhet om jag kunde, genom Guds nåd, hjelpa de swagtroende och bekymrade samwetena i någon måtto till rätta och således trösta andra med den tröst jag sjelf är blefwen tröstad med. Twiflar ock icke, att här eller der finna någon from själ, som finner sig uppbygd af detta mitt arbete, och åstundar jag ingen annan tack, än att den med en andäktig suck hos Gud wille bedja för min arma själ, på det jag icke må predika för andra och sjelf finnas förkastlig.

Register.

A.

K.

L.

M.

